

PRACE I MATERIAŁY

Instytutu Rozwoju Gospodarczego SGH

ZESZYTY KONIUNKTURY
W GOSPODARCE POLSKIEJ

NR 41

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Warszawa 2019

Rada Programowa

Elżbieta Adamowicz (Przewodnicząca), Joanna Klimkowska (Sekretarz), Andrzej Kowalski
Marco Malgarini, Gernot Nerb, Ataman Ozyildirim, István János Tóth

Komitety Redakcyjny i adres Redakcji

Konrad Walczyk (Redaktor naczelny)
Ewa Ratuszny (Sekretarz Redakcji)

ul. Madalińskiego 6/8, 02-513 Warszawa
www.sgh.waw.pl/irg

Artykuły zawarte w publikacji zostały zrecenzowane zgodnie z wytycznymi MNiSW

Wydanie I

Wersja papierowa czasopisma jest wersją pierwotną
www.sgh.waw.pl/instytuty/irg/publikacje

©Copyright by Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2019
Wszelkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie, przedrukowanie i rozpowszechnianie całości
lub fragmentów niniejszej publikacji bez zgody wydawcy zabronione.

Wydawnictwo

Oficyna Wydawnicza SGH - Szkoła Główna Handlowa w Warszawie
02-554 Warszawa, Al. Niepodległości 162
www.wydawnictwo.sgh.waw.pl
e-mail: wydawnictwo@sgh.waw.pl

ISSN 1428-3255

Nakład 100 egz.

Druk i oprawa

QUICK-DRUK s.c.
e-mail: quick@druk.pdi.pl

Zamówienie: 159/X/19

SPIS TREŚCI

I.	WSTĘP.....	4
II.	KONIUNKTURA W GOSPODARCE POLSKIEJ..... <i>Joanna Klimkowska</i>	5
III.	KONIUNKTURA W ROLNICTWIE..... <i>Piotr Szajner, Konrad Walczyk</i>	7
	1. Omówienie wyników.....	7
	2. Wyniki szczegółowe.....	9
IV.	KONIUNKTURA W PRZEMYSŁE PRZETWÓRCZYM..... <i>Elżbieta Adamowicz, Konrad Walczyk</i>	51
	1. Omówienie wyników.....	51
	2. Wyniki szczegółowe.....	54
V.	KONIUNKTURA W BUDOWNICTWIE..... <i>Maria Podgórska, Ewa Ratuszny</i>	86
	1. Omówienie wyników.....	86
	2. Wyniki szczegółowe.....	89
VI.	KONIUNKTURA W HANDLU..... <i>Katarzyna Majchrzak</i>	114
	1. Omówienie wyników.....	114
	2. Wyniki szczegółowe.....	117
VII.	KONIUNKTURA W BANKOWOŚCI..... <i>Stanisław Kluza, Oskar Krzesicki</i>	140
	1. Omówienie wyników.....	140
	2. Wyniki szczegółowe.....	142
VIII.	KONDYCJA GOSPODARSTW DOMOWYCH..... <i>Sławomir Dudek</i>	150
	1. Omówienie wyników.....	150
	2. Wyniki szczegółowe.....	153
IX.	SUMMARY..... <i>Elżbieta Adamowicz, Sławomir Dudek, Joanna Klimkowska, Stanisław Kluza, Oskar Krzesicki, Katarzyna Majchrzak, Maria Podgórska, Ewa Ratuszny, Konrad Walczyk</i>	162

I. WSTĘP

1. Informacje zawarte w niniejszym numerze „Zeszytów koniunktury w gospodarce polskiej” oparte są na wynikach ankietowych badań koniunktury wykonanych przez Instytut Rozwoju Gospodarczego Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie (IRG SGH). Badania przeprowadzono w następujących działach gospodarki polskiej:

- rolnictwie – w 124 edycji badania w lipcu 2019 r. wzięło udział 2045 gospodarstw rolnych;
- przemyśle przetwórczym – w 370, 371 i 372 edycji badania w lipcu, sierpniu i wrześniu 2019 r. uczestniczyło, odpowiednio: 237, 228 i 238 przedsiębiorstw;
- budownictwie – w 104 edycji badania w lipcu 2019 r. wzięło udział 155 przedsiębiorstw budowlanych;
- handlu – w 103 edycji badania w lipcu 2019 r. odpowiedzi udzieliło 119 przedsiębiorstw handlowych;
- bankowości – w 82 edycji badania w lipcu 2019 r. uczestniczyło 15 banków;
- gospodarstwach domowych – w 108 edycji badania w lipcu 2019 r. wzięło udział 1061 respondentów.

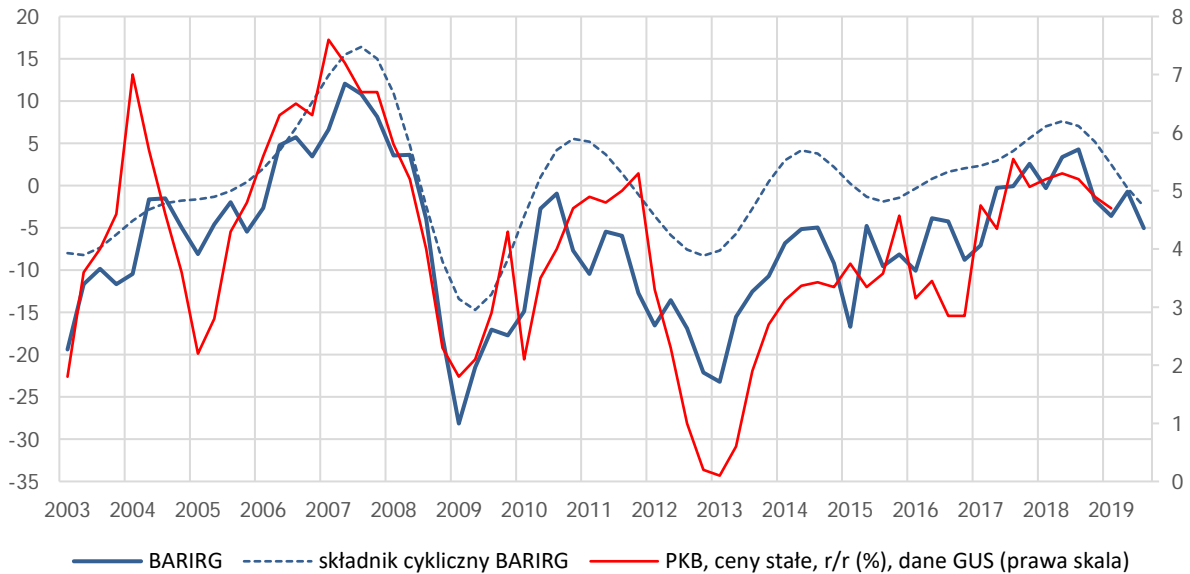
2. Badania koniunktury są prowadzone przez IRG SGH raz na kwartał, z wyjątkiem badania w przemyśle przetwórczym, które jest prowadzone co miesiąc. Ankiety są wysyłane do losowo wybranej grupy odbiorców, z zachowaniem warunku reprezentatywności, w pierwszym miesiącu kwartału (w badaniu w przemyśle przetwórczym – w połowie miesiąca). Kwestionariusze zawierają pytania dotyczące aktywności ekonomicznej ankietowanych jednostek. Pytamy o to, jak obecna sytuacja respondentów, tj. w okresie, w którym udzielają odpowiedzi, zmieniła się w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego kwartału lub roku, oraz o ich przewidywania co do sytuacji w analogicznym okresie kolejnego kwartału lub roku w porównaniu z sytuacją bieżącą. Niektóre pytania dotyczą tylko zmian, które zaszły. Wyjątkiem jest badanie koniunktury w bankowości, w którym ankietowani oceniają, jak ich sytuacja w kwartale poprzedzającym badanie zmieniła się względem kwartału wcześniejszego oraz jak ta sytuacja zmieni się w kwartale, w którym prowadzone jest badanie. Niniejsze opracowanie przedstawia zatem sytuację w głównych działach gospodarki polskiej na początku III kwartału 2019 r. na tle poprzednich miesięcy. Jedynie w przypadku przemysłu przetwórczego ocena kwartalna została sporządzona na podstawie wyników za trzy miesiące III kwartału 2019 r.

3. Syntetyczną informację o koniunkturze w gospodarce polskiej dostarcza barometr IRG SGH (BARIRG). Jest on średnią ważoną ze wskaźników koniunktury opracowanych na podstawie wyników wszystkich badań koniunktury IRG SGH oraz wyników badania koniunktury w transporcie, prowadzonego przez Instytut Transportu Samochodowego w Warszawie.

4. Szczegółowy opis metod badawczych i wzory kwestionariuszy zamieszczono na stronie internetowej IRG SGH: http://kolegia.sgh.waw.pl/pl/KAE/struktura/IRG/koniunktura/Documents/metoda_badawcza.pdf.

II. KONIUNKTURA W GOSPODARCE POLSKIEJ

Wartość barometru IRG SGH (BARIRG) w III kwartale wynosi -5,2 pkt. W porównaniu z poprzednim kwartałem nastąpił spadek o 4,5 pkt. W porównaniu z trzecim kwartałem roku ubiegłego również odnotowano spadek wartości barometru, o 9,5 pkt. Trzeci kwartał roku na ogół przynosi ujemną wartość barometru, zazwyczaj też wartość barometru zwiększa się w porównaniu z drugim kwartałem roku ze względu na pozytywne oddziaływanie czynników sezonowych. Bieżący wynik jest wyższy od średniej dla trzeciego kwartału, a także od średniej z wartości ujemnych; wynoszą one odpowiednio: -6,3 pkt oraz -8,6 pkt.

Barometr IRG SGH i PKB w Polsce w latach 2003-2019.

Na ujemną wartość barometru wpływ miały przede wszystkim ujemne wartości wskaźników koniunktury w czterech spośród siedmiu działów gospodarki, objętych badaniem, tj. w: transporcie samochodowym, przemyśle przetwórczym, gospodarstwach domowych i handlu. Najniższą wartość wskaźnika koniunktury odnotowano w transporcie samochodowym, -33,2 pkt. W przemyśle przetwórczym wartość wskaźnika wyniosła w lipcu br. -11,7 pkt. Oba wyniki są ekstremalnie niskie dla tej pory roku, w transporcie bowiem jedynie w 2009 r. koniunktura była oceniana gorzej (-35,4 pkt), w przemyśle natomiast jest to najniższa wartość od 20 lat. Wartość wskaźnika kondycji gospodarstw domowych wyniosła -6,1 pkt, a wskaźnika koniunktury w handlu -1,5 pkt. Pozostałe trzy wskaźniki przyjęły wartości dodatnie; największą – wskaźnik koniunktury w sektorze bankowym¹, 11,4 pkt, niewiele zaś mniejszą, 11,3 pkt, wskaźnik koniunktury w budownictwie. W rolnictwie natomiast wartość wskaźnika koniunktury wyniosła tylko 1,0 pkt. Jeśli chodzi o znak wskaźników koniunktury, bieżące wyniki nie wykazują odchylenia od dotychczas notowanych. W sumie wskaźniki o ujemnych wartościach wniosły do barometru -7,8 pkt, natomiast te o dodatnich wartościach 2,6 pkt.

¹ Na potrzeby opracowania barometru IRG SGH wskaźnik koniunktury bankowej liczony jest jako średnia ważona wskaźnika IRGBAN i wskaźnika prognozowanej koniunktury w bankowości, o których mowa w rozdziale VII, z wagami równymi, odpowiednio: $\frac{2}{3}$ i $\frac{1}{3}$. Wynika to stąd, iż – jak wspomniano we wstępie – badanie koniunktury bankowej jest opóźnione o kwartał. W konsekwencji wartość wskaźnika koniunktury w bankowości, przyjęta na potrzeby obliczenia wartości barometru, wynosi 11,4 pkt, podczas gdy wartość wskaźnika IRGBAN jest równa 11,9 pkt (zob. rozdział VII).

Spadek wartości barometru w porównaniu z poprzednim kwartałem wynosi 4,5 pkt. W okresie ostatnich 10 lat jest to drugi co wielkości spadek o tej porze roku; największy miał miejsce w roku 2015 i wyniósł 4,8 pkt. Trzeci kwartał roku charakteryzuje się raczej niewielkimi zmianami wartości barometru w porównaniu z drugim kwartałem. 70% wyników mieści się w przedziale od -0,5 do 3 pkt. Dotychczasowa średnia wynosi 0,2 pkt, a w przypadku spadków -2,3 pkt. Od 2007 r. powtarza się pewna prawidłowość. Otóż, po dwóch latach wzrostów wartości barometru w III kwartale, w kolejnych dwóch latach notuje się spadki. Bieżący wynik stanowi tej prawidłowości kontynuację.

W bieżącym kwartale wzrosły wartości trzech składowych barometru, tj. wskaźników koniunktury w sektorze bankowym i rolnictwie oraz wskaźnika kondycji gospodarstw domowych. Największy wzrost odnotowano w sektorze bankowym (o 16,6 pkt). Jest to największy wzrost wartości tego wskaźnika w ciągu ostatnich 5 lat. Poprawa w rolnictwie i w gospodarstwach domowych jest zbliżona co do wielkości i wynosi odpowiednio: 4,8 i 3,4 pkt. Łączny wkład tych trzech wskaźników do zmiany wartości barometru wynosi 3,1 pkt. Jeśli chodzi o spadki wartości składowych barometru, to największy odnotowano w przypadku wskaźnika koniunktury w transporcie samochodowym. Wyniósł on 29,8 pkt i jest największym spadkiem w tym dziale polskiej gospodarki w okresie ostatnich 20 lat. Podkreślono wcześniej, że wartość wskaźnika w transporcie dla III kwartału 2019 r. jest wyjątkowo niska. W kontekście porównawczym z poprzednim kwartałem należy ponadto zwrócić uwagę i na nietypowy kierunek zmian, gdyż na ogół w transporcie następują wzrosty w trzecim kwartale roku, i na skalę spadku.

Poza spadkiem wartości barometru bieżąca edycja badań przyniosła kilka innych pesymistycznych wyników. W opinii producentów przemysłowych i budowlanych pogorszyła się sytuacja gospodarcza kraju. Również gorzej oceniają oni własną sytuację finansową. Ponadto, wobec spadku zamówień i problemów z niedoborem siły roboczej, są pesymistyczni co do najbliższej przyszłości. Konsumenci natomiast, reprezentowani przez gospodarstwa domowe, lepiej oceniają ogólną sytuację gospodarczą kraju, lecz gorzej własną sytuację finansową, i to pomimo poprawy ocen rynku pracy (mniejsze bezrobocie). Następne badanie ankietowe przeprowadzone będzie tuż po wyborach do Sejmu RP i można się spodziewać wpływu czynników natury politycznej na opinie ankietowanych uczestników gospodarki, zarówno producentów jak i konsumentów.

W porównaniu z III kwartałem 2018 roku wartość barometru IRG SGH zmalała o 9,5 pkt. Jest to spadek duży. Poprzedni spadek tego rzędu odnotowano w 2012 r.; wyniósł on wówczas 11 pkt. Ponadto, wartość barometru maleje po raz czwarty z rzędu i z tych czterech jest to spadek największy. Najbardziej przyczynił się do tego spadek wartości wskaźnika koniunktury w transporcie samochodowym; aż o 48,4 pkt. Przełożyło się to na 5,4 pkt spadku wartości barometru. Wkład przemysłu przetwórczego w spadek wartości BARIRG wyniósł 2,8 pkt, a budownictwa 1,4 pkt. Roczne spadki wartości wskaźników koniunktury w handlu i sektorze bankowym były stosunkowo niewielkie i przełożyły się łącznie na 0,8 pkt spadku wartości barometru w skali roku. Wzrosły natomiast, aczkolwiek niewiele, wartości wskaźników koniunktury w rolnictwie i kondycji gospodarstw domowych, osłabiając (łącznie) spadek wartości BARIRG o 0,9 pkt.

Trend barometru, ostatnio lekko ustabilizowany, powrócił do fazy spadkowej, głównie za sprawą pogarszających się wyników w przemyśle, budownictwie i transporcie samochodowym, gdzie tendencje są zdecydowanie spadkowe. Jedynie w rolnictwie zanotowano poprawę, choć słabszą od przewidywanej. W sektorze bankowym, handlu i gospodarstwach domowych natomiast trend ma charakter stabilny.

III. KONIUNKTURA W ROLNICTWIE

1. Omówienie wyników badania

1. W trzecim kwartale 2019 r. koniunktura w polskim rolnictwie ponownie poprawiła się, choć poprawa jest mniejsza niż w drugim kwartale. Wartość wskaźnika koniunktury IRG SGH (IRGAGR) wzrosła o 4,8 punktu, z poziomu -3,8 pkt do 1,0 pkt (przed kwartałem wzrost wyniósł 8,1 pkt). Poprawa koniunktury jest skutkiem wzrostu przychodów pieniężnych gospodarstw rolnych (mniejszego od spodziewanego kwartał temu). Wartość wskaźnika wyrównanych przychodów, składowej IRGAGR, zwiększyła się o 8,2 pkt (o 9,2 pkt w II kwartale), z wysokości -11 pkt do -2,8 pkt. Pogorszyły się natomiast nastrojów rolników; wartość mierzącego je wskaźnika zaufania, drugiej ze składowych ogólnego wskaźnika koniunktury, obniżyła się o 2,0 punkty i wynosi 8,5 pkt. Po raz pierwszy od 2,5 roku zarówno wskaźnik koniunktury, jak i wskaźniki cząstkowe są wyższe niż rok wcześniej. Wskaźnik IRGAGR przebił linię trendu, co zwykle oznacza, że jego wzrost będzie kontynuowany, lecz w niższym tempie. Linia składnika cyklicznego (rys. s. 7) wypłaszczyła się, co może wskazywać, iż trwająca od III kwartału 2017 r. tendencja spadkowa wskaźnika koniunktury dobiegła końca. Jednak poprawa koniunktury w III kwartale br. ma wyraźnie charakter zmiany sezonowej, jest bowiem słabsza niż zwykle o tej porze roku. Wprawdzie wartości większości sald odpowiedzi na pytania ankiety badania koniunktury rolnej wzrosły zarówno w skali kwartału jak i roku, to przyrosty głównych wskaźników działalności rolniczej (zakupy środków produkcji, wyniki finansowe, aktywność na rynku kredytowym) są niewielkie. Rolnicy spodziewają się poprawy swojej sytuacji finansowej w kolejnym kwartale, biorąc jednak wszystkie okoliczności pod uwagę, a nadto fakt, iż w czwartym kwartale roku natężenie aktywności rolniczej zwykle ulega spadkowi z uwagi na warunki klimatyczne, najbliższe perspektywy rozwojowe w rolnictwie trudno oceniać optymistycznie.

2. Poprawa koniunktury jest niemal powszechna – kwartalny wzrost wartości wskaźnika IRGAGR odnotowano dla wszystkich wyróżnianych grup gospodarstw rolnych z wyjątkiem gospodarstw prowadzonych przez osoby młode, tj. w wieku do 30 lat, oraz gospodarstw zajmujących się chowem i hodowlą zwierząt. Najsilniej poprawę koniunktury odczuły gospodarstwa najmniejsze, tj. o powierzchni do 7 ha (wartość wskaźnika IRGAGR wzrosła o 6,3 pkt), położone w makroregionie południowym (o 11,6 pkt), prowadzone przez rolników w wieku 46-60 lat (o 7,4 pkt), z wykształceniem średnim i pomaturalnym zawodowym (o 5,3 pkt) i zajmujące się uprawą roślin innych niż wieloletnie (o 7,9 pkt).

3. Wartość salda odpowiedzi na pytanie o wielkość przychodów pieniężnych gospodarstw rolnych zwiększyła się w ciągu kwartału o 2,4 pkt i wynosi -9,6 pkt. Jest wyższa od wartości sprzed roku o 2,0 punkty. Wzrost przychodów pieniężnych był wynikiem wysokich cen skupu produktów rolnych. Ceny skupu zbóż wzrosły od 6,2% (jęczmienia) do 30% (owsa), a ceny ziemniaków o 52,9%. Na rynku produktów roślinnych bardzo wysokie są ceny owoców i warzyw. Na rynku produktów zwierzęcych ceny trzody chlewnej wzrosły o 11,8%, drobiu o 5,2%, a mleka o 2,1%. Niższe były tylko oceny żywca wołowego.

Zmiany wartości salda były zróżnicowane między poszczególnymi grupami gospodarstw rolnych. Największy wzrost odnotowano dla gospodarstw największych, o powierzchni ponad 50 ha (wzrost wartości salda o 9,6 pkt), położonych w makroregionie północnym (o 14,8 pkt), prowadzonych przez osoby w wieku 46-60 lat (o 5,3 pkt), z wykształceniem średnim i pomaturalnym zawodowym (o 6,6 pkt) i gospodarstw zajmujących się uprawą roślin wieloletnich (o 29,3 pkt); największy spadek dla gospodarstw o pow. 7-15 h (o 4,2 pkt), położonych w makroregionie zachodnim (o 5,5 pkt), prowadzonych przez rolników w wieku pow. 60 lat (o 15,1 pkt), z wykształceniem wyższym (o 6,0 pkt) i gospodarstw prowadzących działalność inną niż uprawa roślin i chów/hodowla zwierząt (o 27,7 pkt).

Dobra koniunktura na rynku wewnętrznym sprawia, że ankietowani spodziewają się dalszego wzrostu swoich przychodów w czwartym kwartale.

4. Nieznacznie (o 0,6 pkt) zmniejszyła się wartość salda odpowiedzi na pytanie o wielkość oszczędności, do poziomu -27,5 pkt. Jest jednak wyższa niż w III kwartale 2018 r. o 3,3 pkt. Tak jak w przypadku salda przychodów zmiany wartości salda były zróżnicowane. Największy wzrost zanotowano dla gospodarstw najmniejszych, tj. o powierzchni pow. do 7 ha (o 10,9 pkt), położonych w makroregionie południowym (o 13,5 pkt), prowadzonych przez osoby w wieku do 46-60 lat (o 3,1 pkt), z wykształceniem podstawowym (o 3,2 pkt) i gospodarstw zajmujących się uprawą roślin wieloletnich (o 25,1 pkt); największy spadek dla gospodarstw o pow. 7-15 ha (o 3,7 pkt), położonych w makroregionie środkowozachodnim (o 5,9 pkt), prowadzonych przez rolników młodych, w wieku do 30 lat (o 11 pkt), z wykształceniem wyższym (o 6,4 pkt) i gospodarstw prowadzących działalność inną niż uprawa roślin i chów/hodowla zwierząt (o 22 pkt). Przewidywany jest wzrost oszczędności gospodarstw rolnych w następnym kwartale.

5. Wzrost przychodów przełożył się na poprawę stanu zadłużenia większości gospodarstw rolnych. Wartość salda obniżyła się o 3,4 punktu i jest obecnie niższa niż w III kwartale 2018 r. o 11 pkt. Najbardziej poprawił się stan zadłużenia gospodarstw o powierzchni 7-15 ha (wartość salda zmniejszyła się o 6,9 pkt), położonych w makroregionie środkowowschodnim (o 10,6 pkt), kierowanych przez osoby w wieku do 30 lat (o 8,0 pkt), z wykształceniem wyższym (o 8,3 pkt) i gospodarstw zajmujących się uprawą roślin wieloletnich (o 13,2 pkt). Rolnicy spodziewają się dalszej poprawy stan ich zadłużenia w kolejnym kwartale.

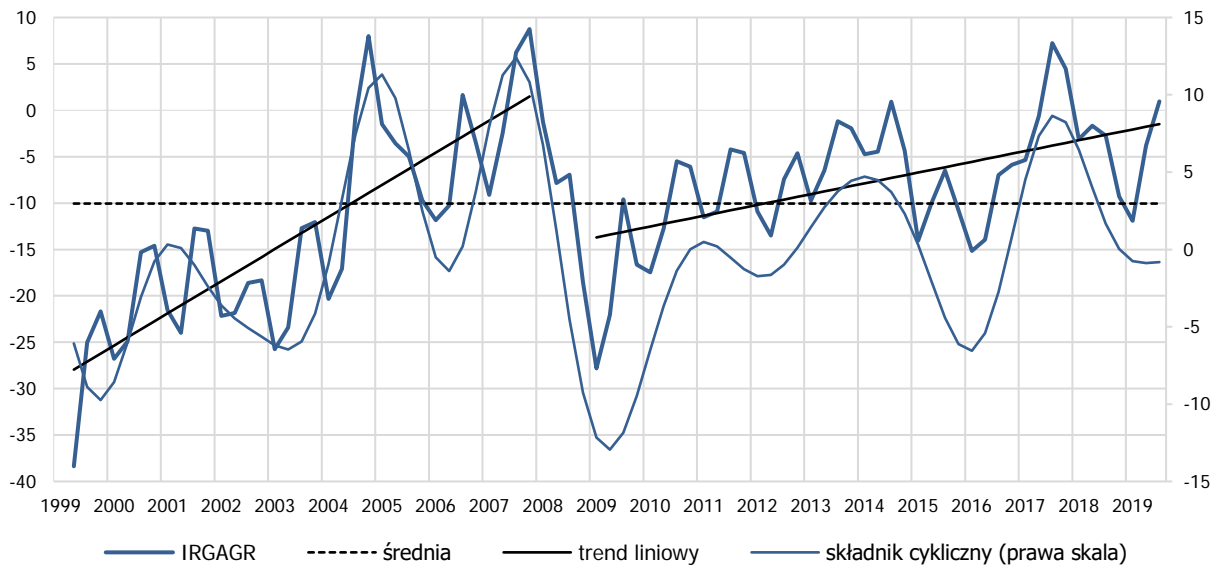
6. W trzecim kwartale roku zazwyczaj następuje wzrost zakupów obrotowych środków produkcji rolnej. Nie inaczej było w III kwartale 2019 r., choć wzrost był mniejszy niż zwykle. Wartości sald odpowiedzi na pytania dotyczące zakupów nawozów mineralnych, pasz treściwych oraz środków ochrony roślin zwiększyły się o, odpowiednio: 2,6, 0,1 i 2,0 pkt do wysokości: 0,6, -0,2 i -3,3 pkt. Wartości wszystkich trzech sald są wyższe niż rok wcześniej, a i ich kwartalne przyrosty są większe niż rok temu.

7. O 0,1 punktu proc. (do wysokości 38,3%) zwiększył się odsetek gospodarstw rolnych, które dokonały lub zamierzają dokonać zakupu maszyn i urządzeń rolniczych, zaś odsetek gospodarstw, które poczyniły lub planują poczynić inwestycje w budynki i budowle, obniżył się o 0,7 pkt proc. (wynosi obecnie 17,4%). Od wielu lat inwestycje w rolnictwie nie wykazują ani tendencji wzrostowej, ani spadkowej, wahając się z niską amplitudą wokół 10-letniej średniej.

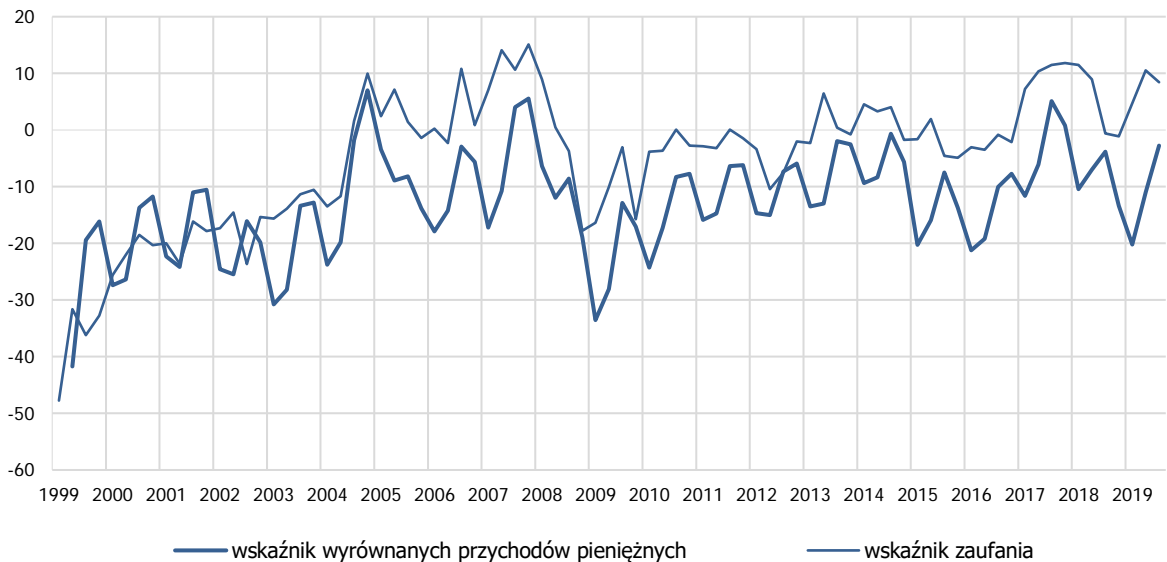
8. Odsetek gospodarstw rolnych, które zaciągnęły kredyt preferencyjny wzrósł z 29,8% przed kwartałem do 29,9% w obecnym, zaś odsetek gospodarstw, które wzięły kredyt na zasadach rynkowych, spadł o 1,0 pkt proc. do poziomu 18,9%. Obniżył się również (o 0,4 pkt proc.) odsetek gospodarstw, które zamierzają zaciągnąć kredyt w najbliższym okresie. Zmiany te są zgodne z obserwowaną od wielu lat tendencją do finansowania produkcji rolnej ze środków własnych i stopniowego redukcji stanu zadłużenia.

2. Wyniki szczegółowe

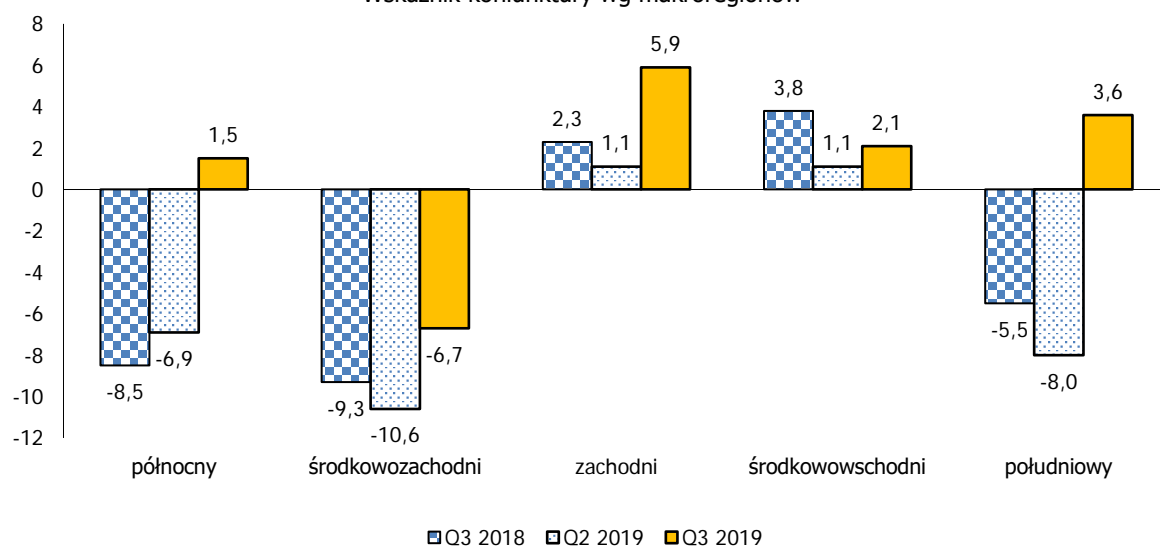
WSKAŹNIK KONIUNKTURY

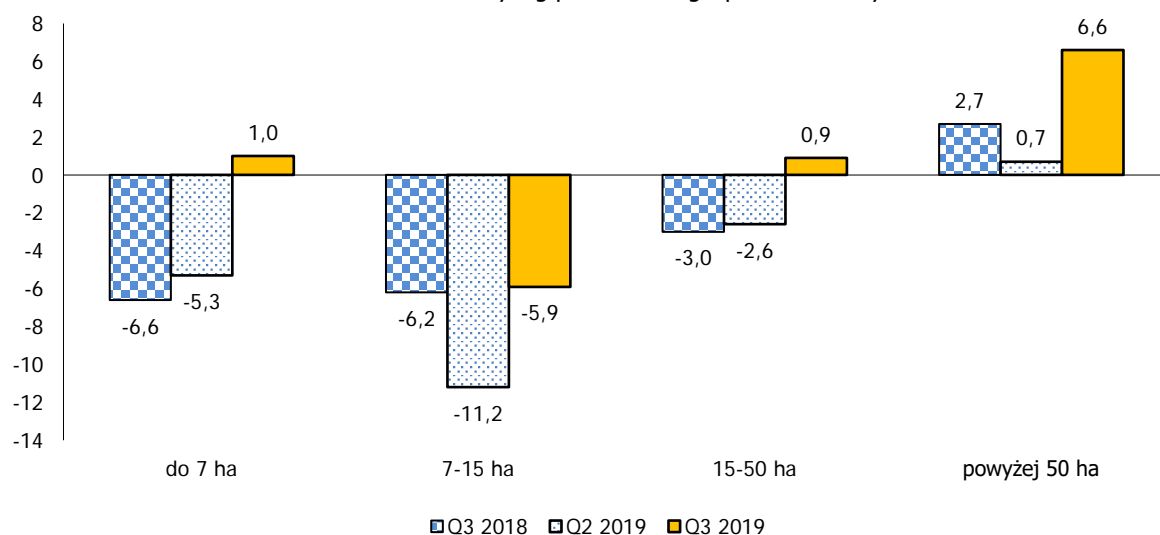
	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019
1. wskaźnik przychodów pieniężnych	-7,0	-3,8	-13,4	-20,2	-11,0	-2,8
2. wskaźnik zaufania	9,0	-0,6	-1,1	4,7	10,5	8,5
wskaźnik koniunktury ($1 \cdot x_{\frac{2}{3}}^2 + 2 \cdot x_{\frac{1}{3}}^1$)	-1,7	-2,7	-9,3	-11,9	-3,8	1,0

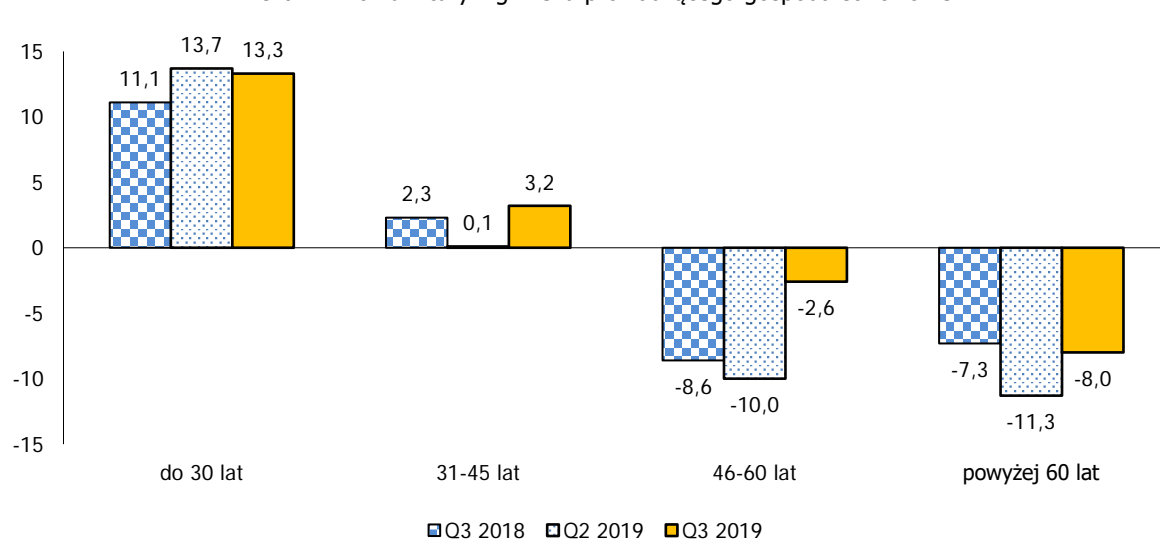
Wskaźnik koniunktury wg makroregionów

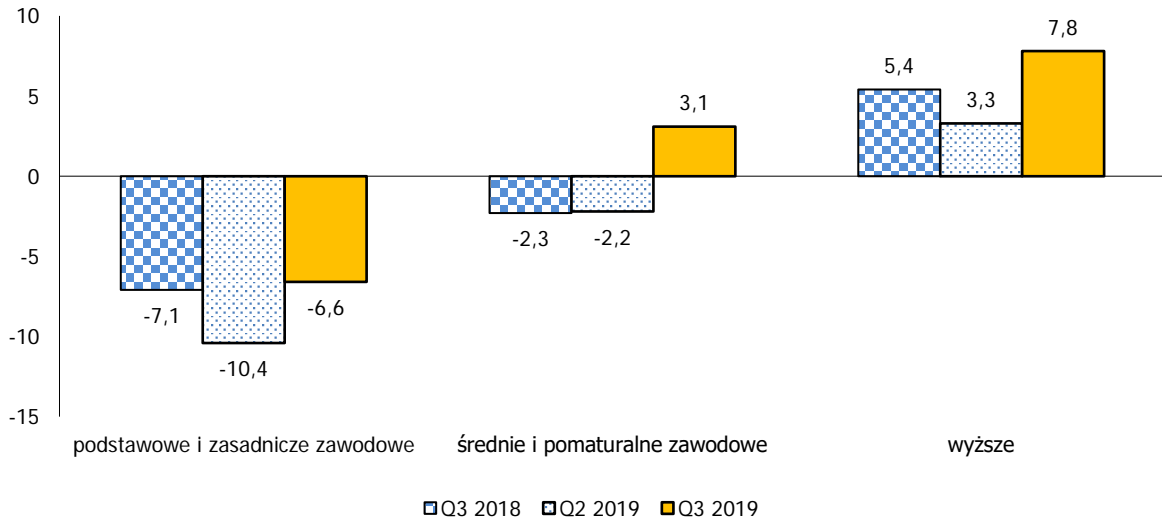
Wskaźnik koniunktury wg powierzchni gospodarstw rolnych

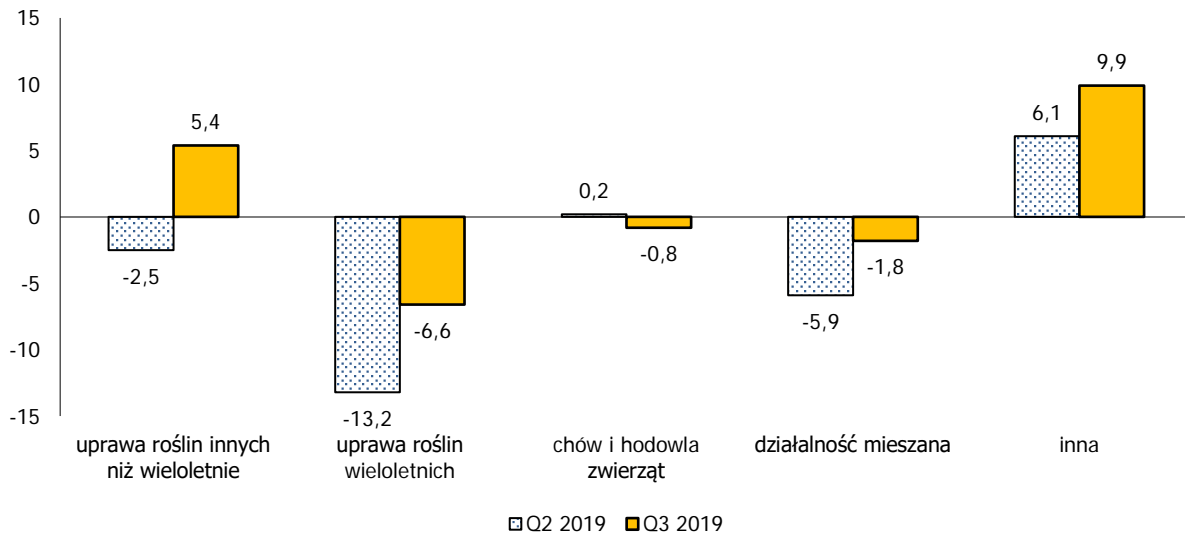
Wskaźnik koniunktury wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

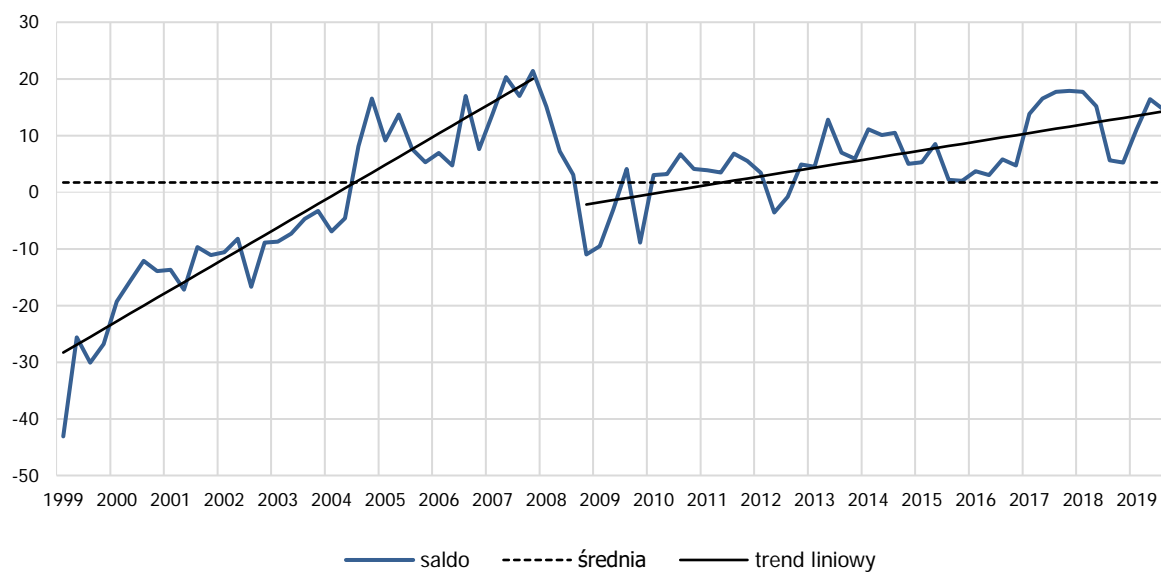
Wskaźnik koniunktury wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Wskaźnik koniunktury wg grup PKD 2007

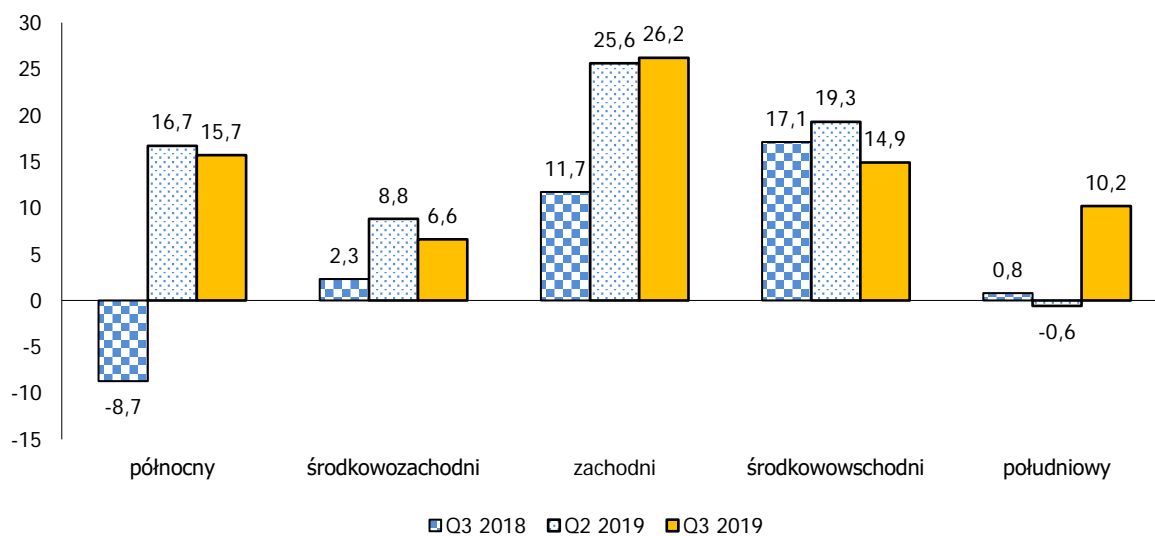

NASTROJE GOSPODARSTW ROLNYCH

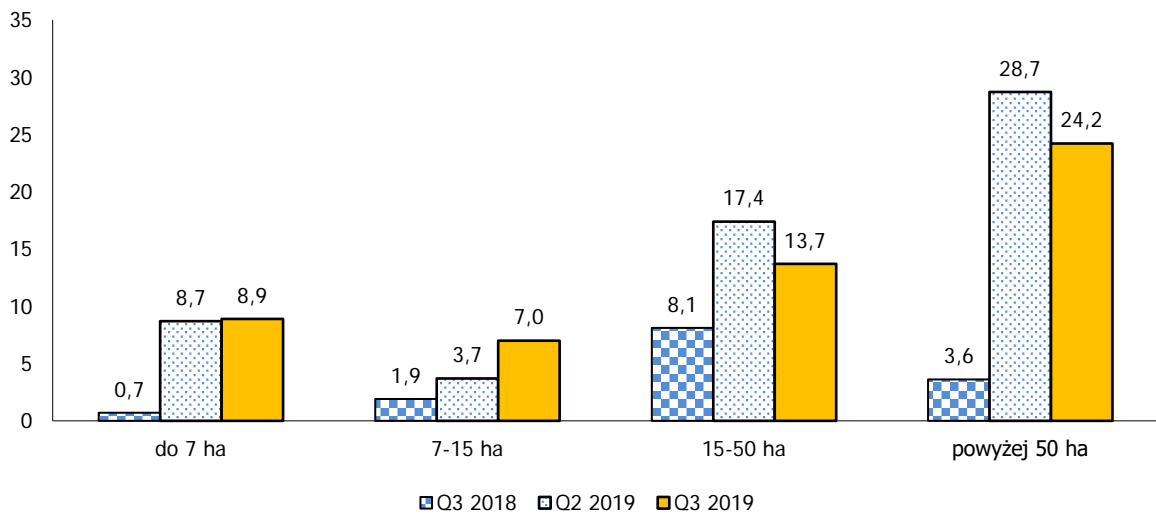

	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019
1. z ufnością	26,3	21,8	20,9	23,7	28,8	26,6
2. z obawą	62,5	62,0	63,4	63,7	58,9	61,4
3. ze strachem	11,1	16,2	15,7	12,6	12,4	12,0
saldo (1.-3.)	15,2	5,6	5,2	11,1	16,4	14,6
wskaźnik zaufania (1.-2.*0,1-3.)	9,0	-0,6	-1,1	4,7	10,5	8,5

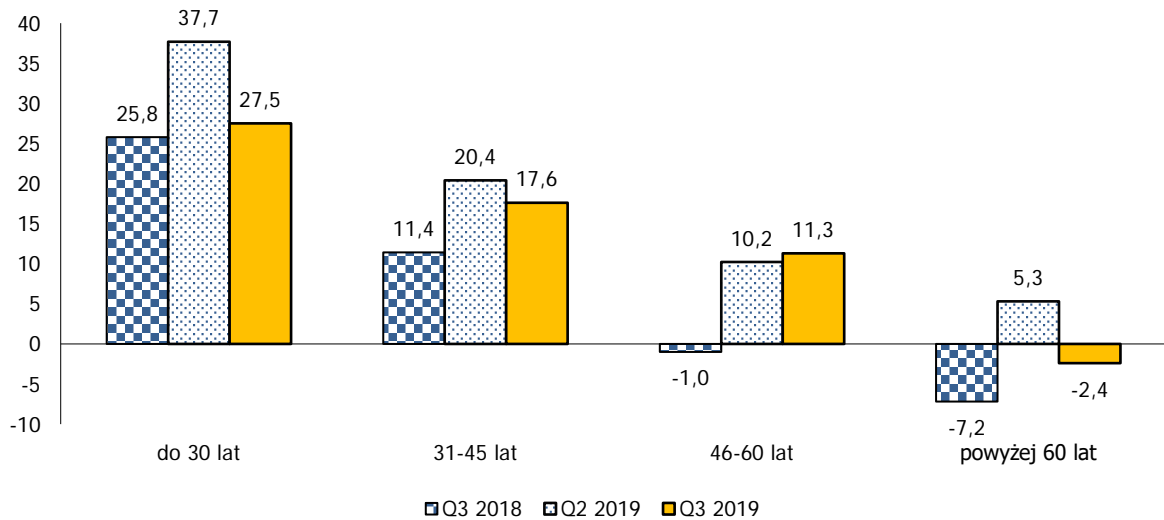
Nastroje gospodarstw rolnych wg makroregionów

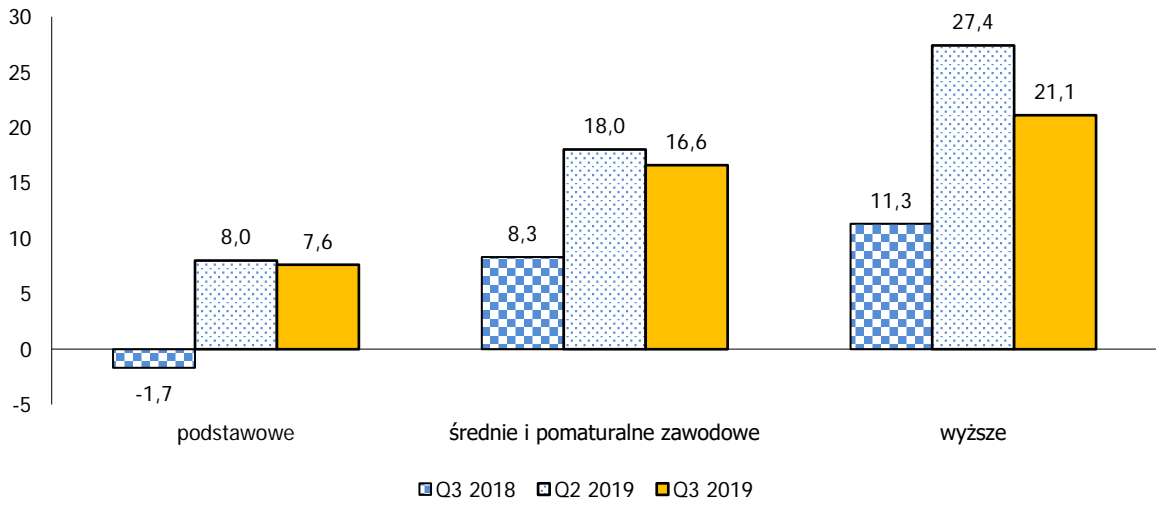
Nastroje gospodarstw rolnych wg powierzchni gospodarstw rolnych

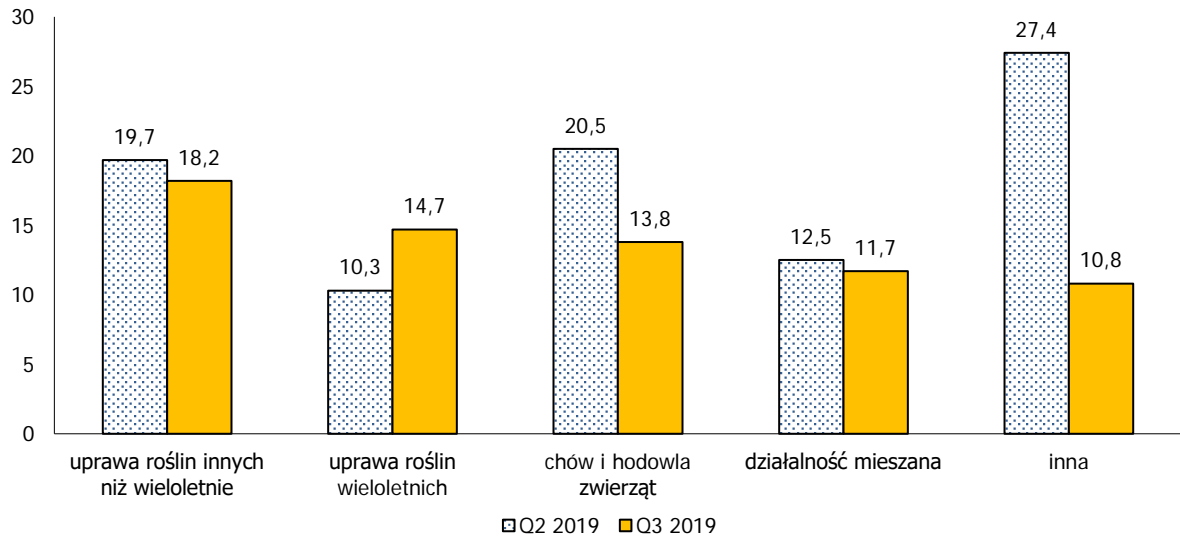
Nastroje gospodarstw rolnych wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

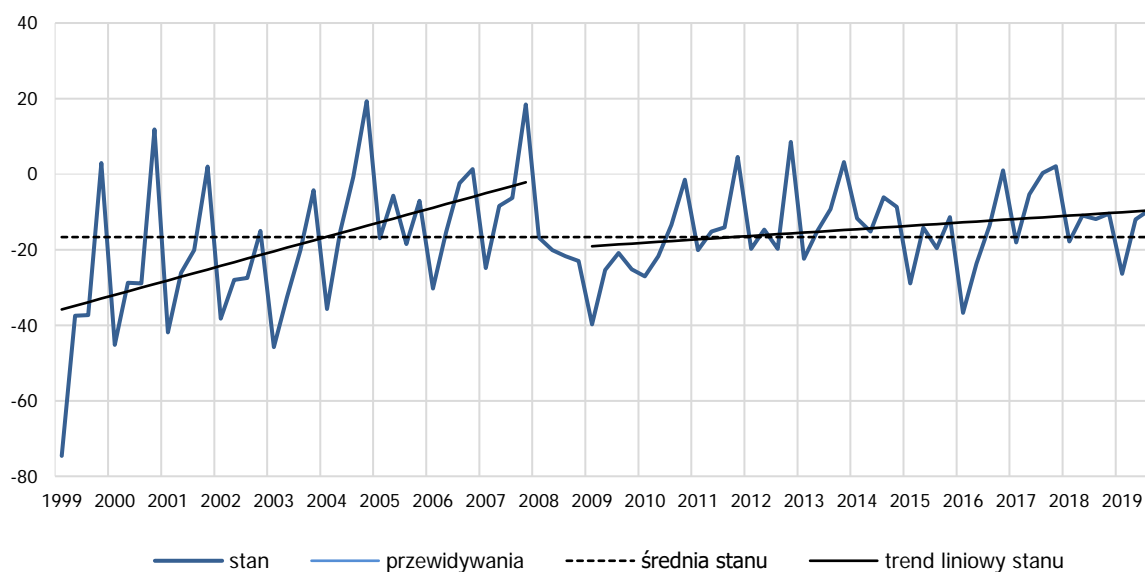
Nastroje gospodarstw rolnych wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

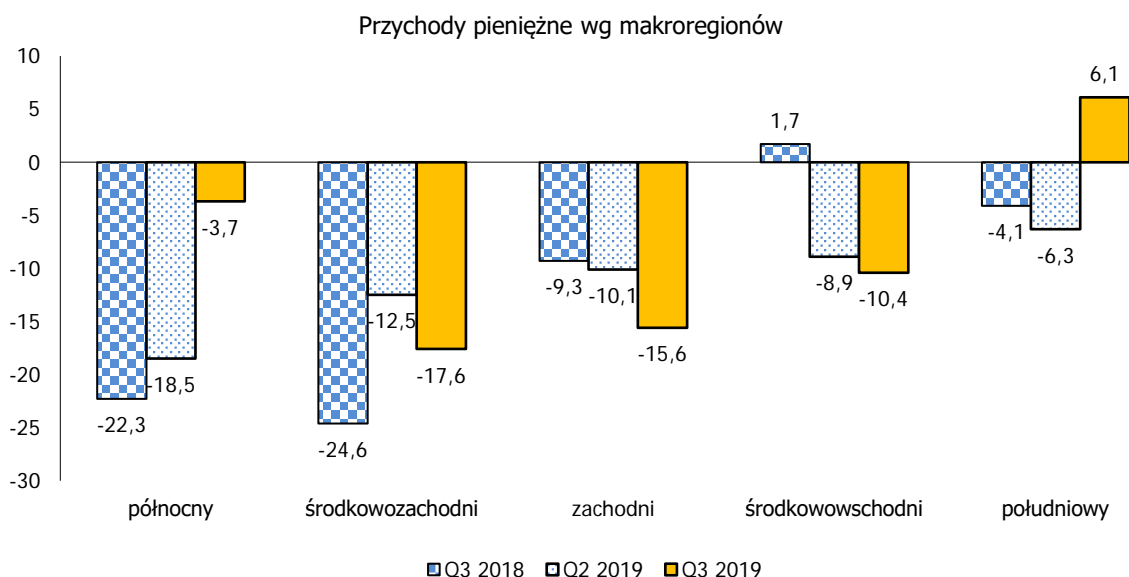
Nastroje gospodarstw rolnych wg grup PKD 2007

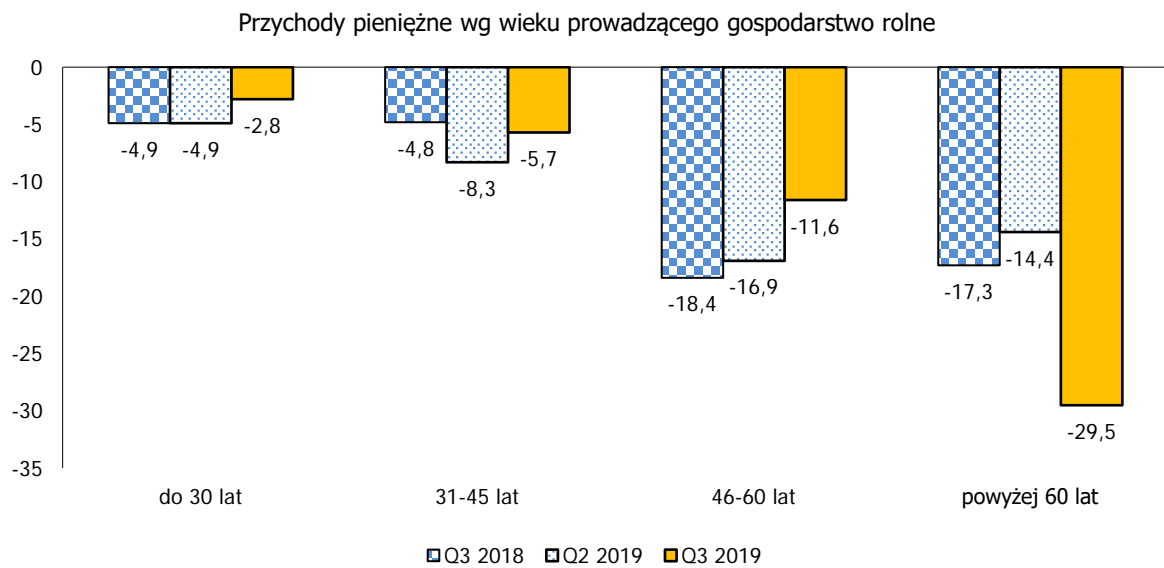
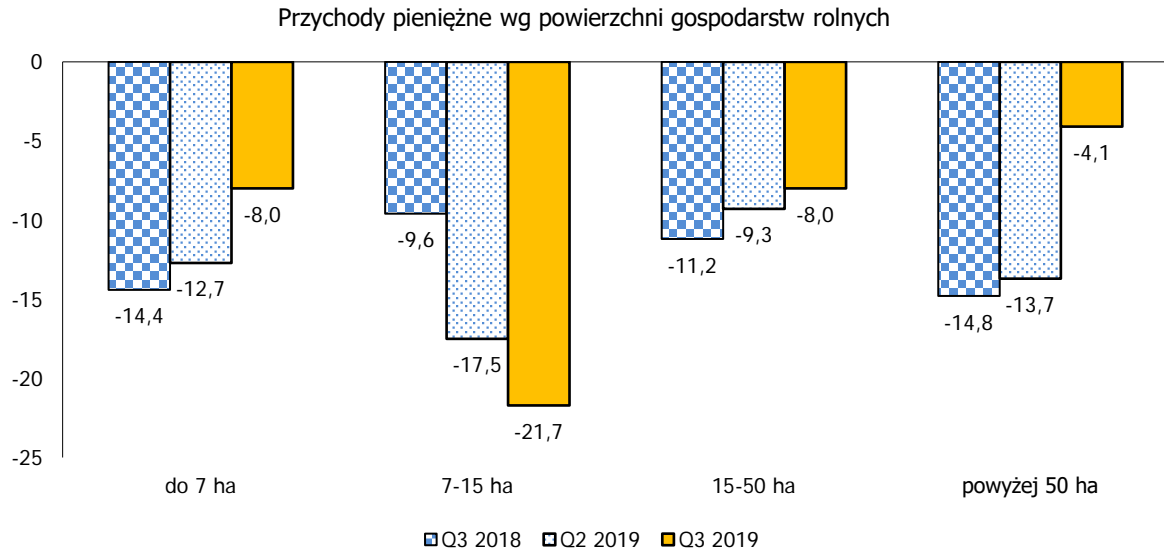

PRZYCHODY PIENIĘŻNE

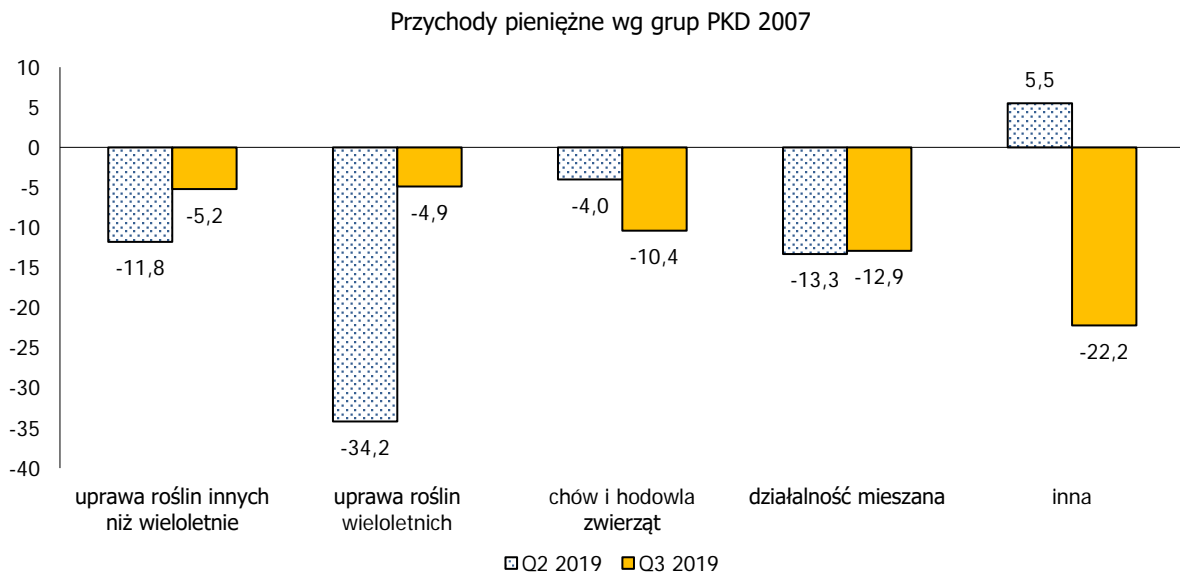
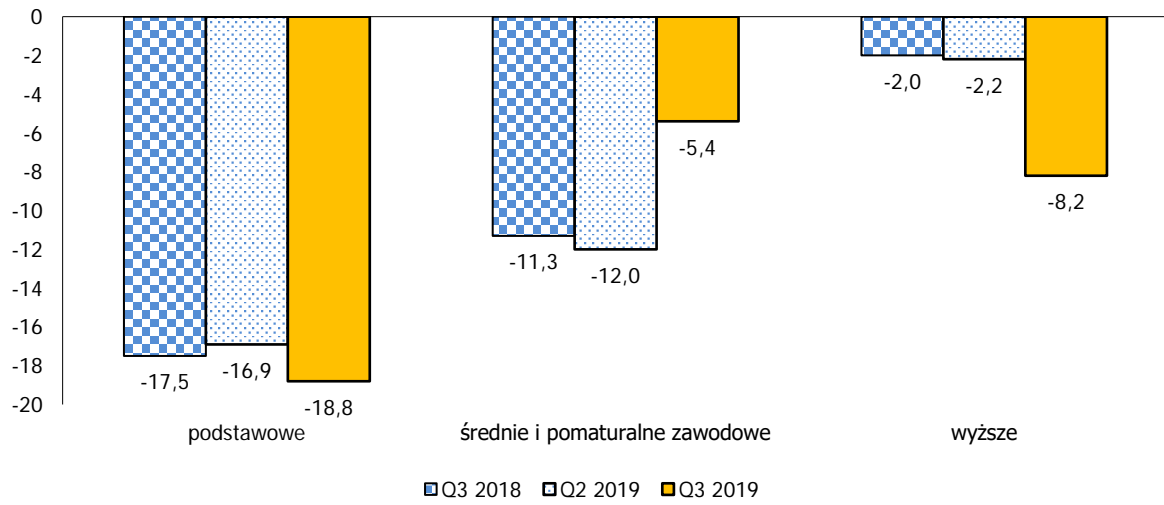

	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	przewidywania
1. wzrosły	21,4	23,5	28,3	17,0	20,2	24,2	32,7
2. nie zmieniły się	46,1	41,1	32,9	39,7	47,5	42,1	38,6
3. zmalały	32,4	35,4	38,8	43,4	32,2	33,8	28,7
4. brak	10,1	9,3	5,7	8,4	9,0	6,6	2,6
saldo (1.-3.)	-11,0	-11,9	-10,5	-26,4	-12,0	-9,6	4,0

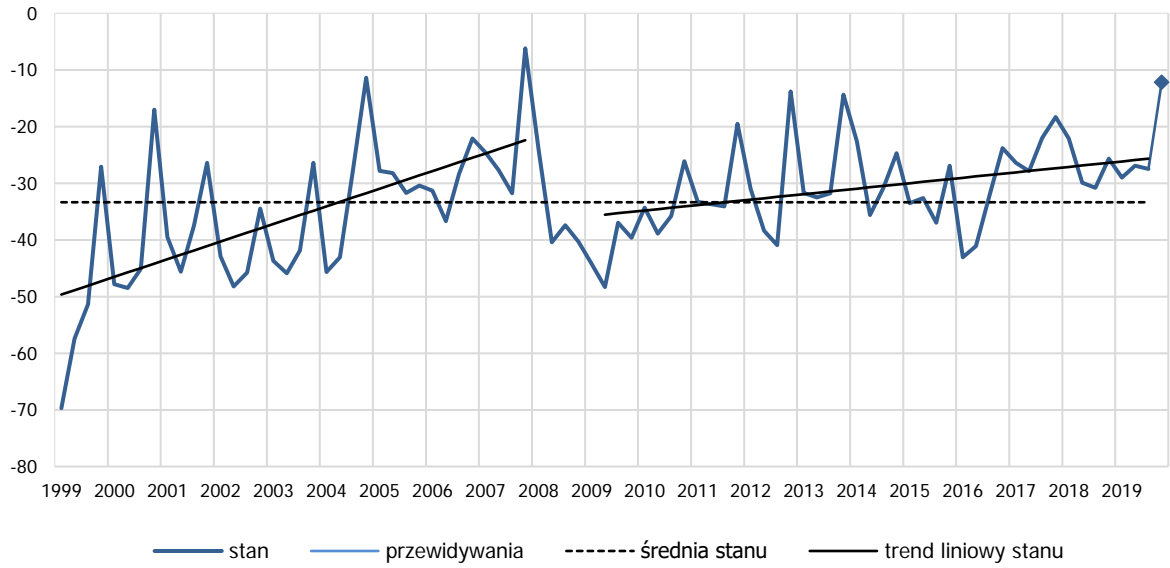

Przychody pieniężne wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

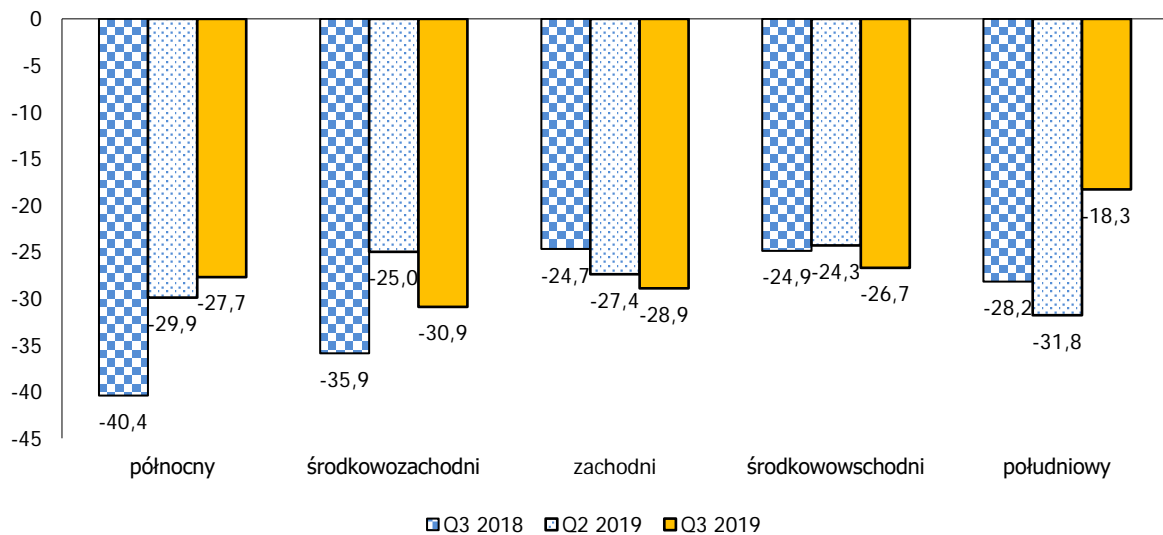

OSZCZĘDNOŚCI

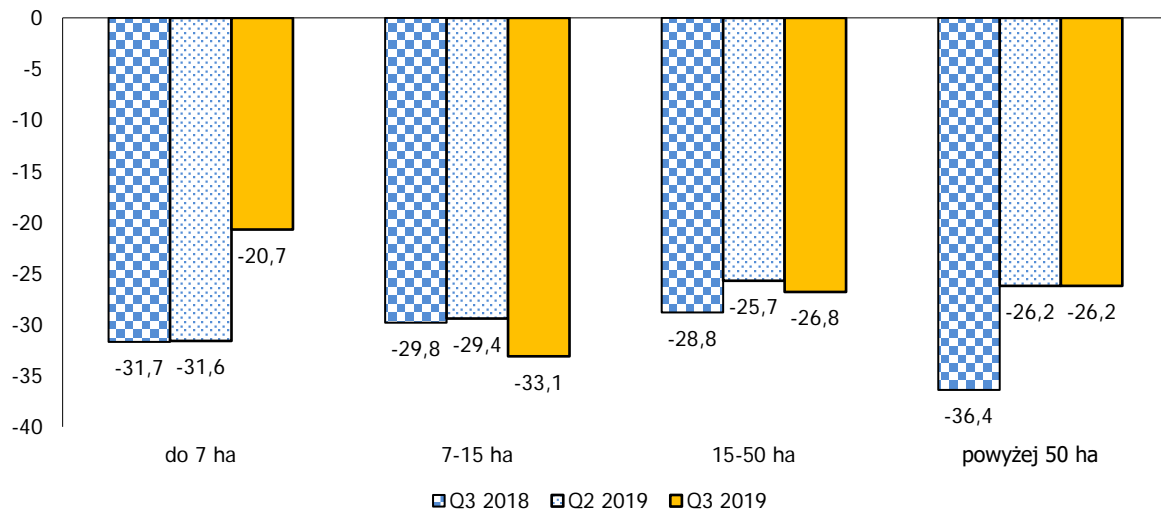

	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	przewidywania
1. wzrosły	10,6	11,8	16,7	12,4	11,8	11,7	20,8
2. nie zmieniły się	48,9	45,6	40,9	46,2	49,5	49,1	46,2
3. zmalały	40,5	42,6	42,4	41,4	38,7	39,2	33,0
4. brak	17,9	17,5	17,2	15,7	16,6	16,9	15,1
saldo (1.-3.)	-29,9	-30,8	-25,7	-29,0	-26,9	-27,5	-12,2

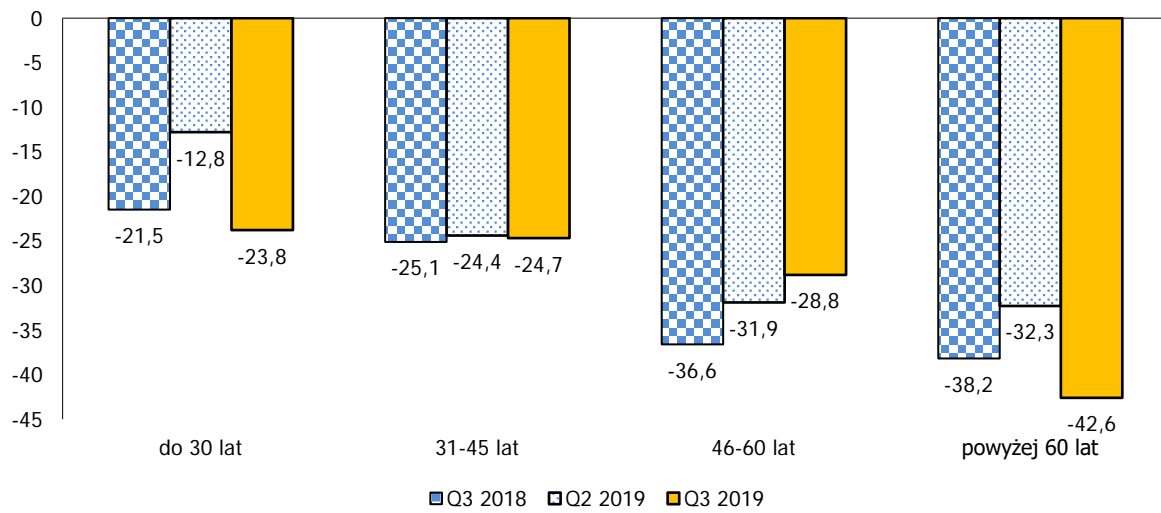
Oszczędności wg makroregionów

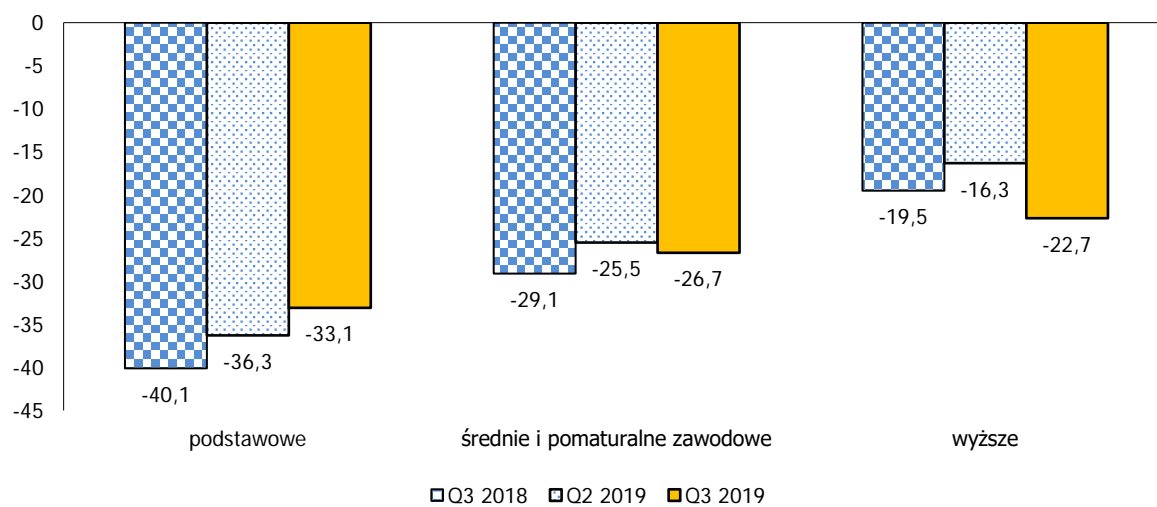
Oszczędności wg powierzchni gospodarstw rolnych

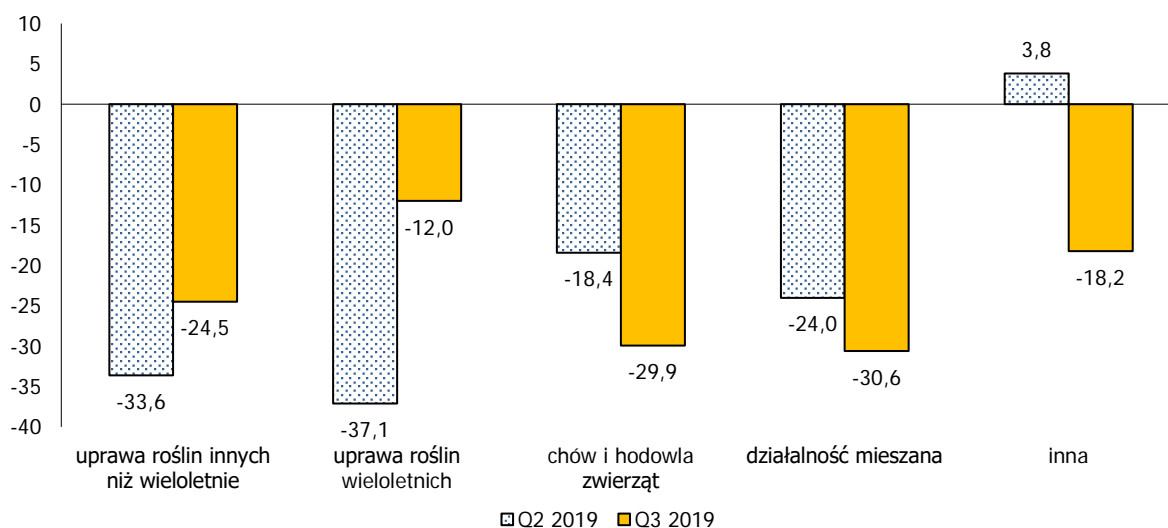
Oszczędności wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

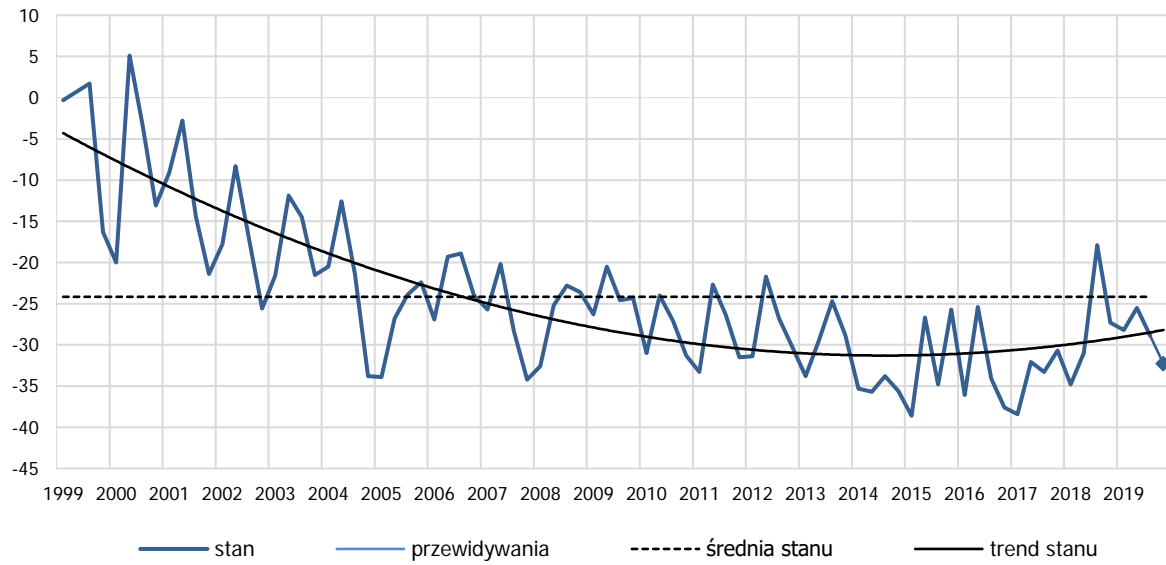
Oszczędności wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Oszczędności wg grup PKD 2007

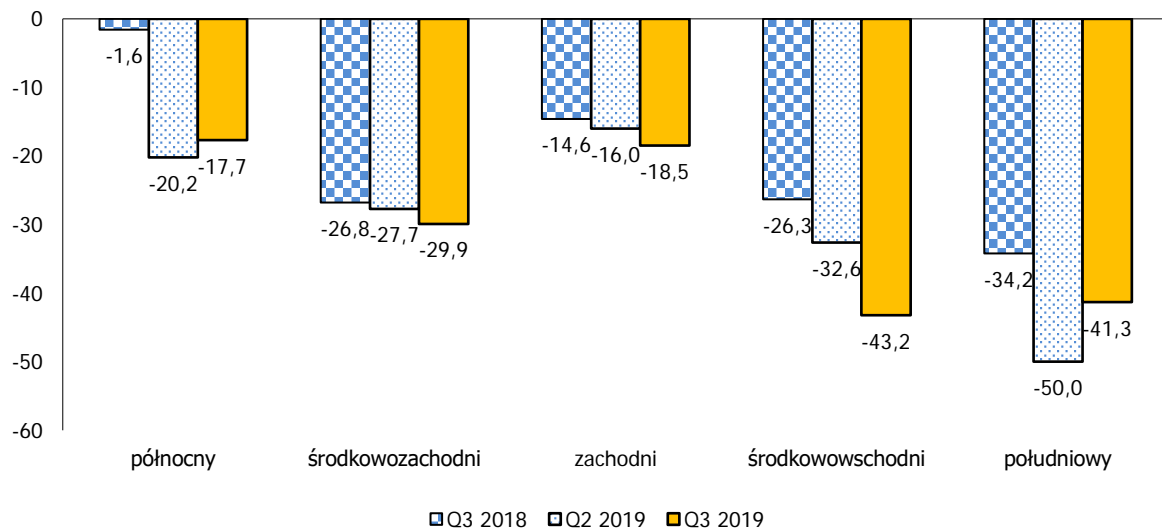

ZADŁUŻENIE

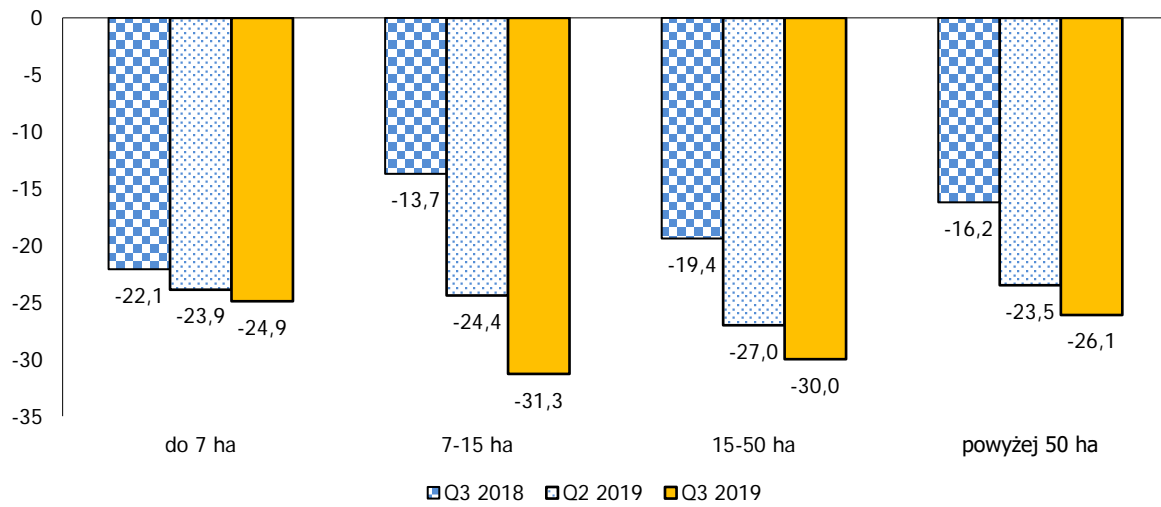

	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	przewidywania
1. wzrosło	13,6	16,3	15,3	14,0	15,8	13,1	14,7
2. nie zmieniło się	41,9	49,5	42,1	43,8	42,9	45,0	38,3
3. zmalało	44,6	34,2	42,6	42,2	41,3	42,0	47,0
4. brak	38,8	35,2	35,0	33,4	36,7	38,3	38,4
saldo (1.-3.)	-31,0	-17,9	27,3	-28,2	-25,5	-28,9	-32,3

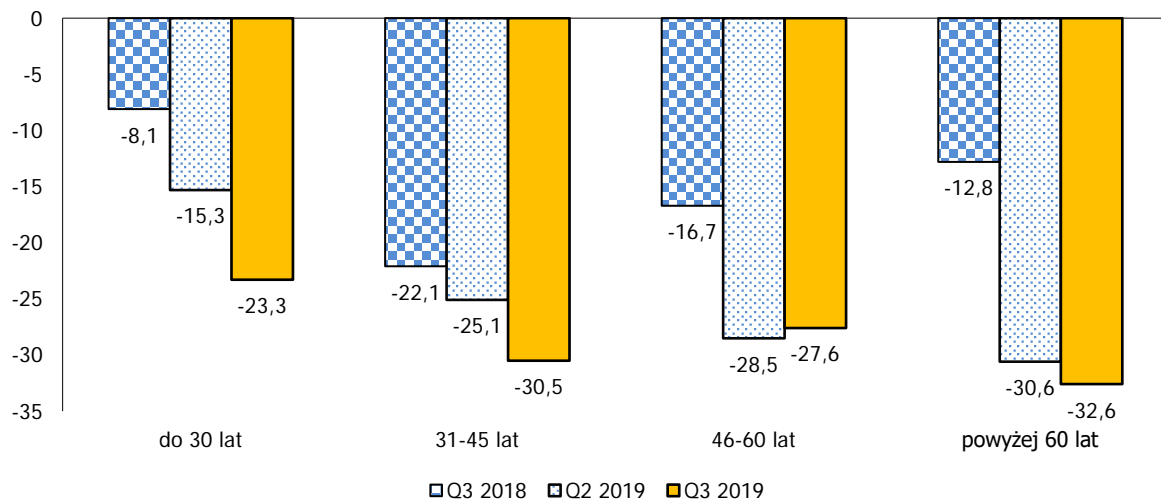
Zadłużenie wg makroregionów

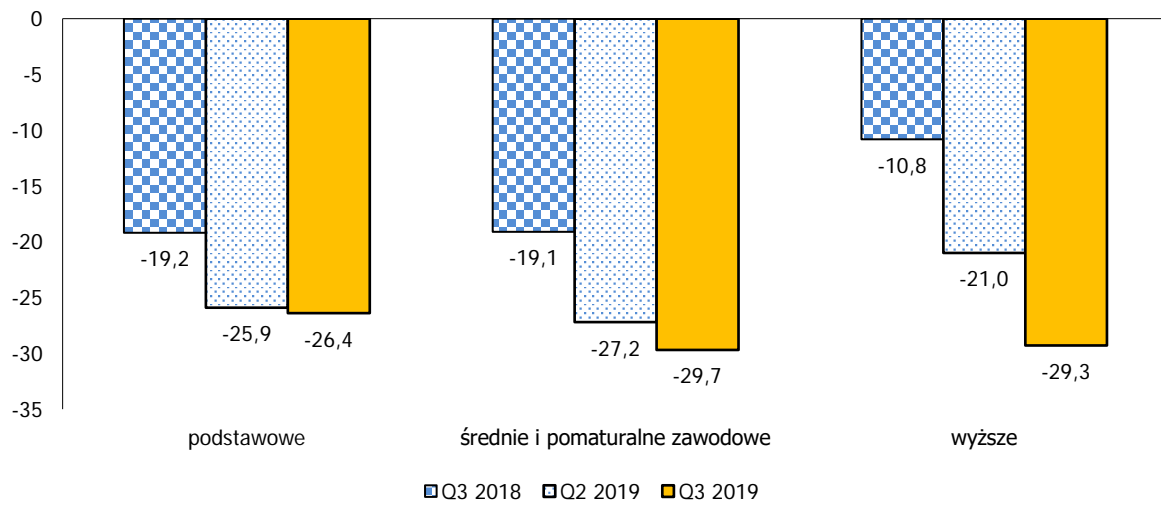
Zadłużenie wg powierzchni gospodarstw rolnych

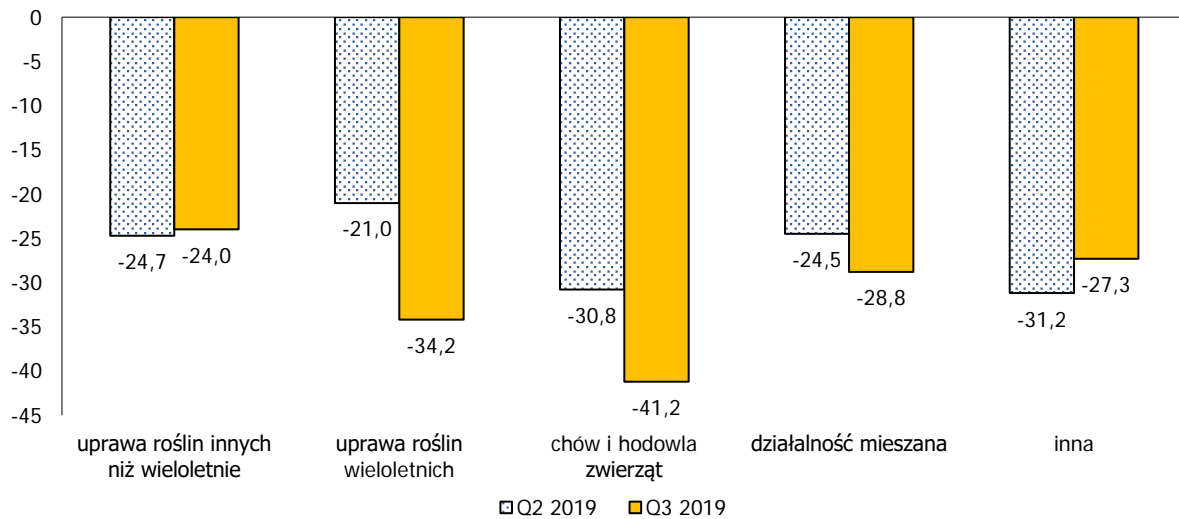
Zadłużenie wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

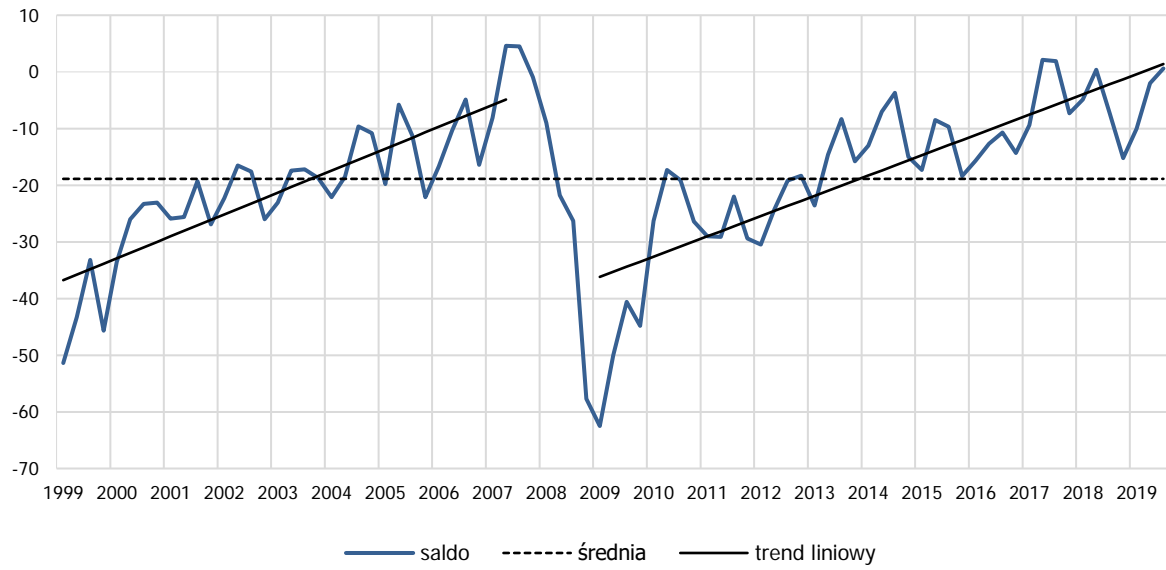
Zadłużenie wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Zadłużenie wg grup PKD 2007

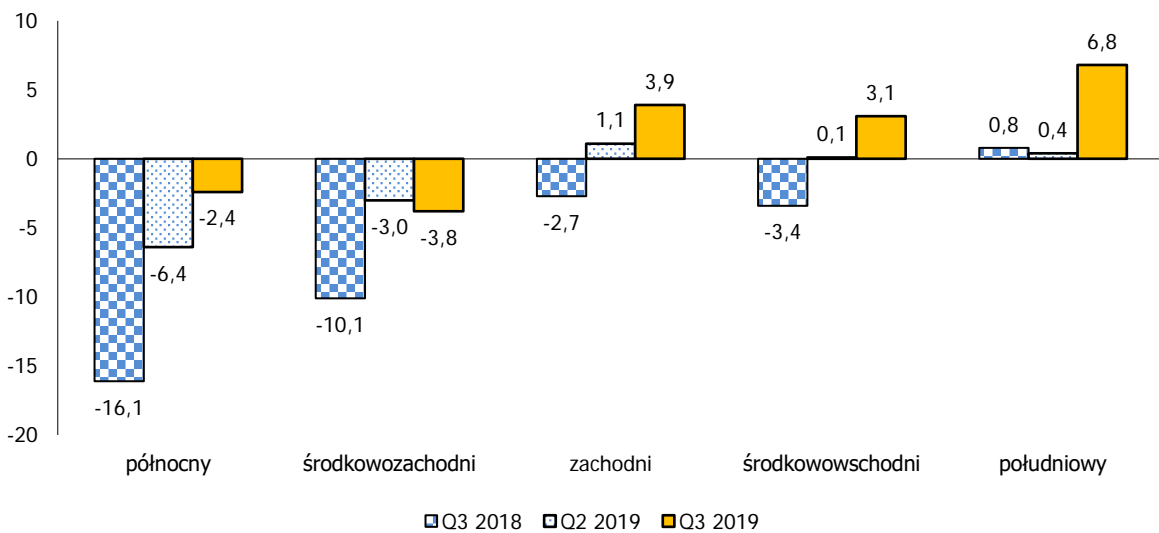

ZAKUPY NAWOZÓW MINERALNYCH

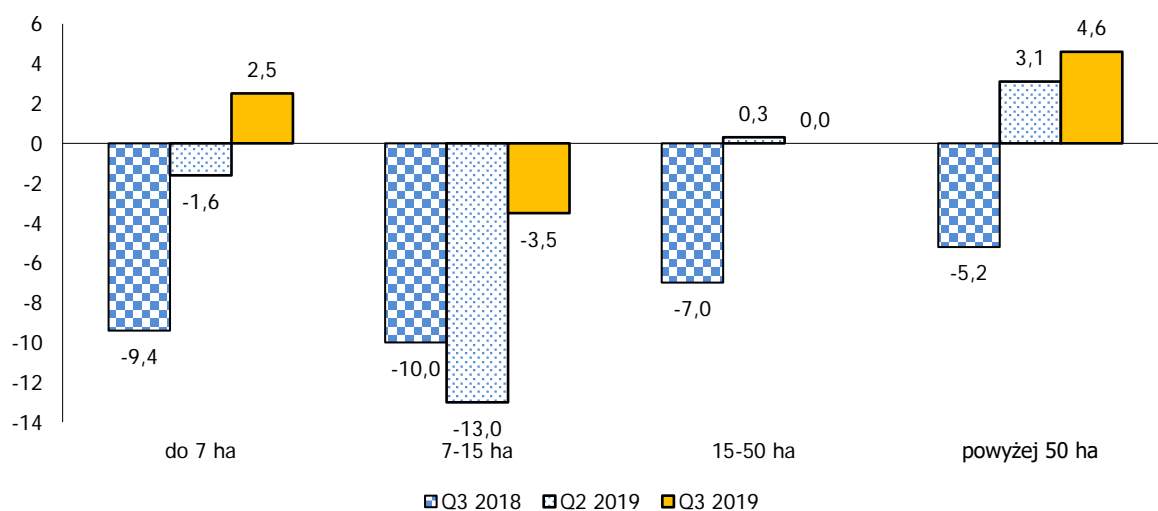

	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019
1. wzrosły	17,9	15,5	14,3	14,2	18,0	18,4
2. nie zmieniły się	64,6	61,7	56,2	61,6	62,0	63,8
3. zmalały	17,5	22,8	29,5	24,2	20,0	17,8
4. nie dokonano	5,2	4,1	7,6	7,6	4,7	4,5
saldo (1.-3.)	0,4	-7,3	-15,2	-10,0	-2,0	0,6

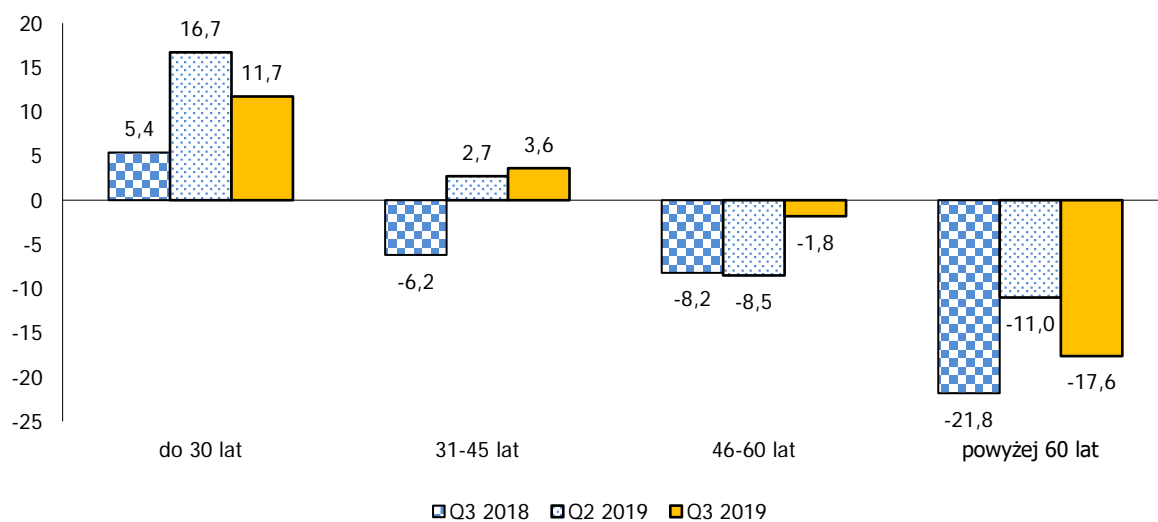
Zakupy nawozów wg makroregionów

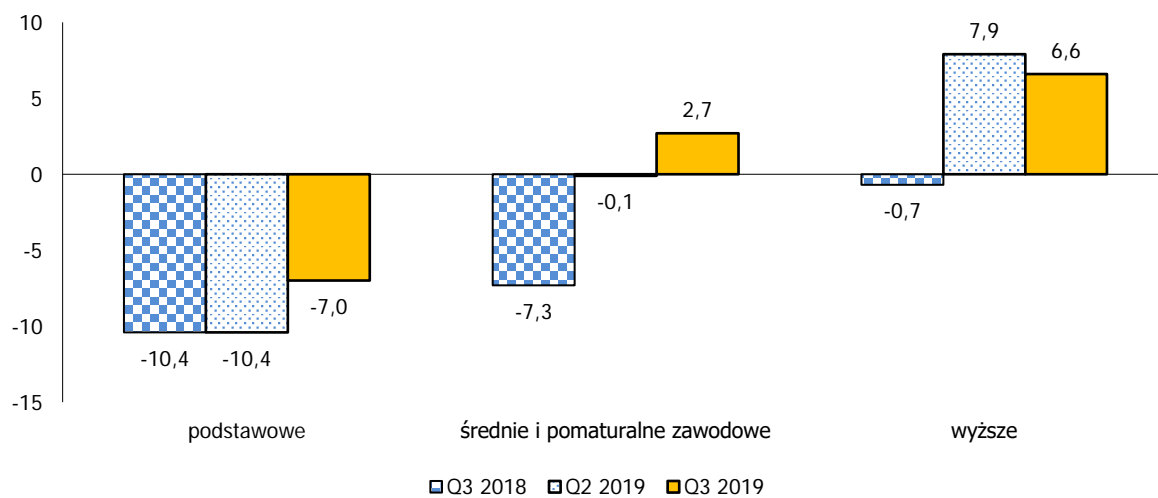
Zakupy nawozów wg powierzchni gospodarstw rolnych

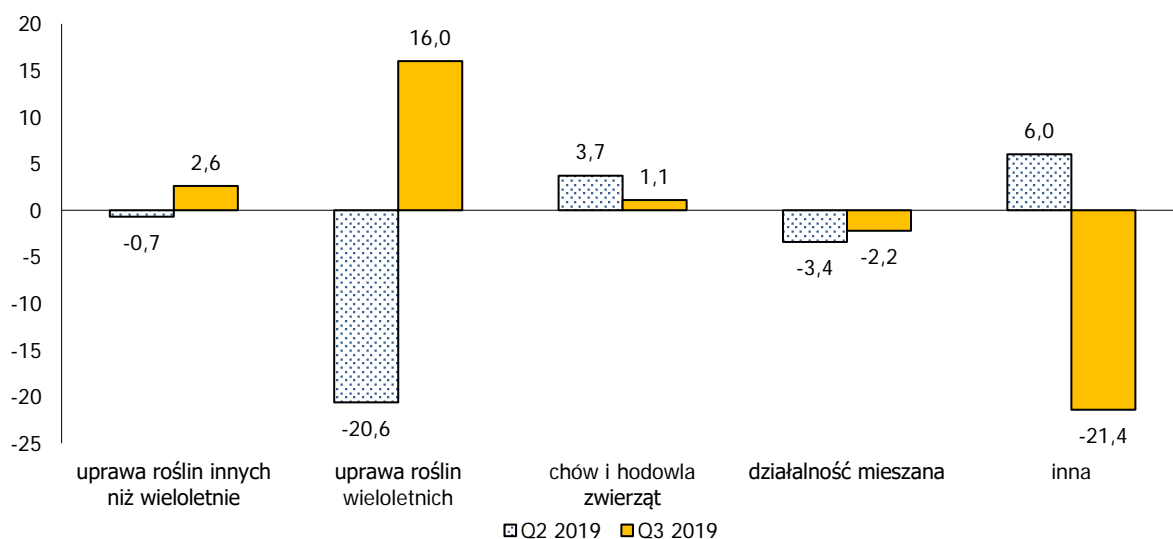
Zakupy nawozów wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

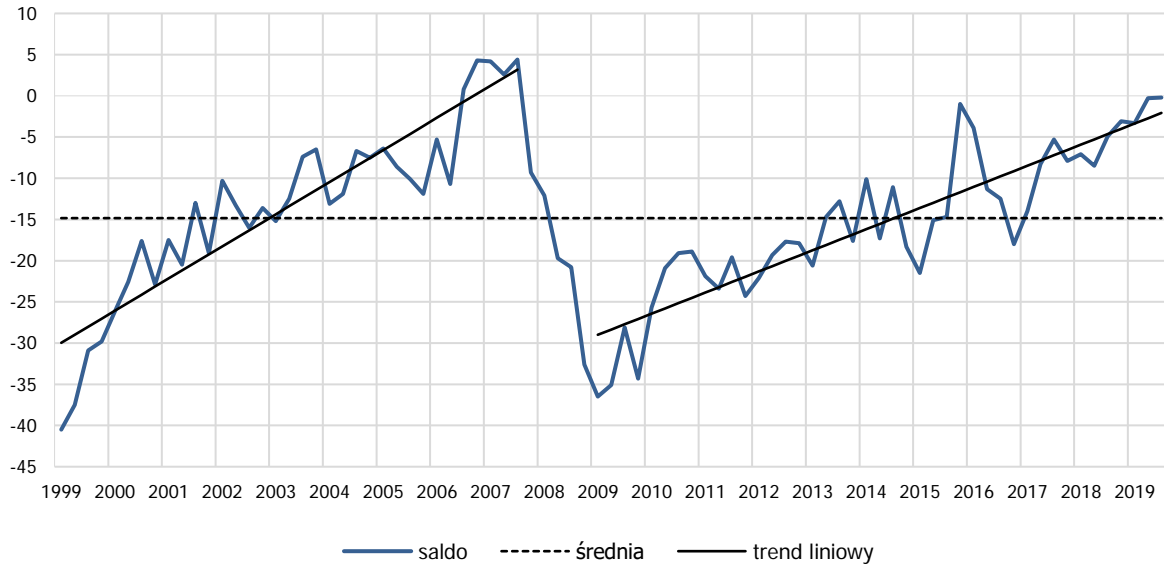
Zakupy nawozów wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

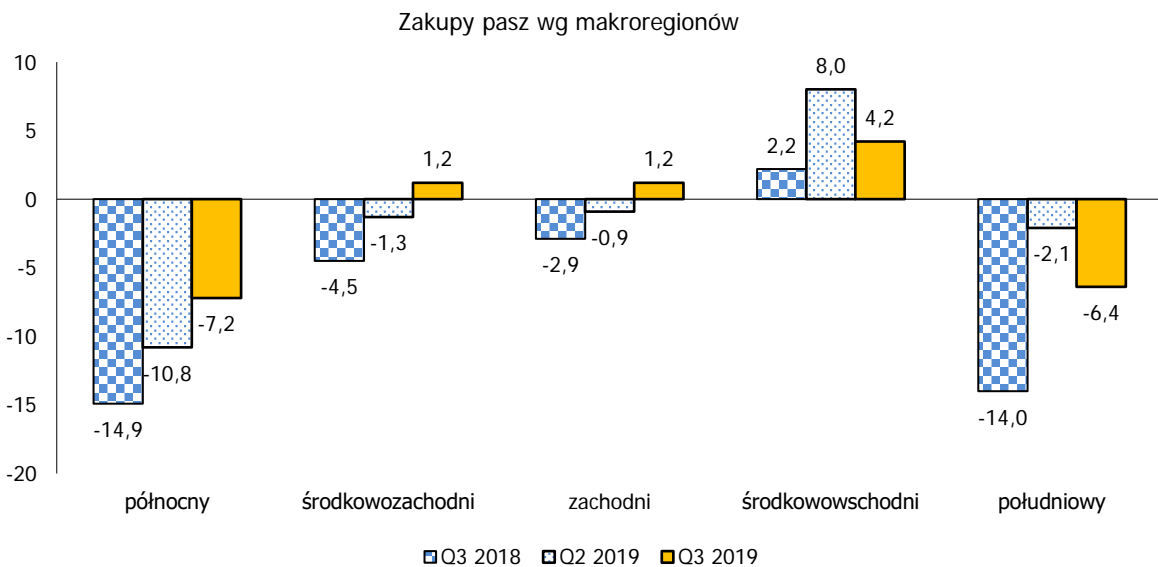
Zakupy nawozów wg grup PKD 2007

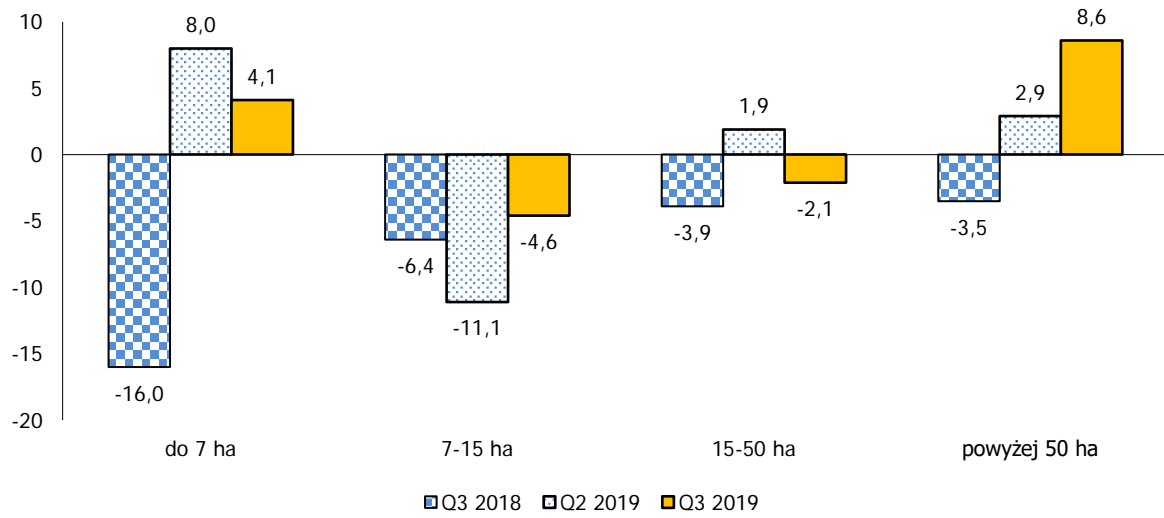
ZAKUPY PASZ TREŚCIWYCH

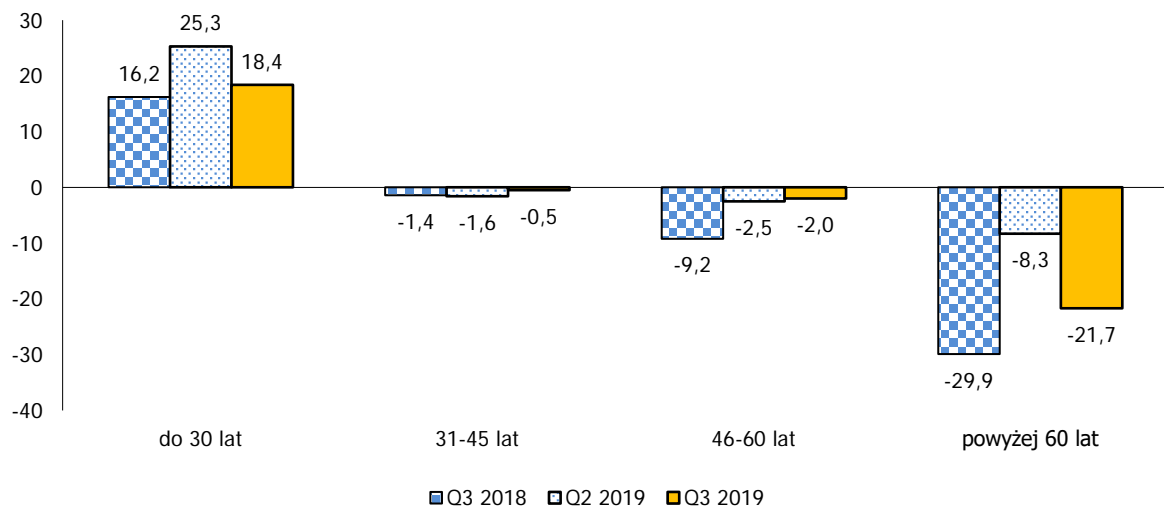
	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019
1. wzrosły	13,2	17,4	24,2	20,0	19,4	19,4
2. nie zmieniły się	65,2	60,3	48,5	56,6	60,9	61,0
3. zmalały	21,7	22,3	27,3	23,3	19,7	19,6
4. nie dokonano	35,2	38,3	37,9	37,3	37,4	40,0
saldo (1.-3.)	-8,5	-4,9	-3,1	-3,3	-0,3	-0,2

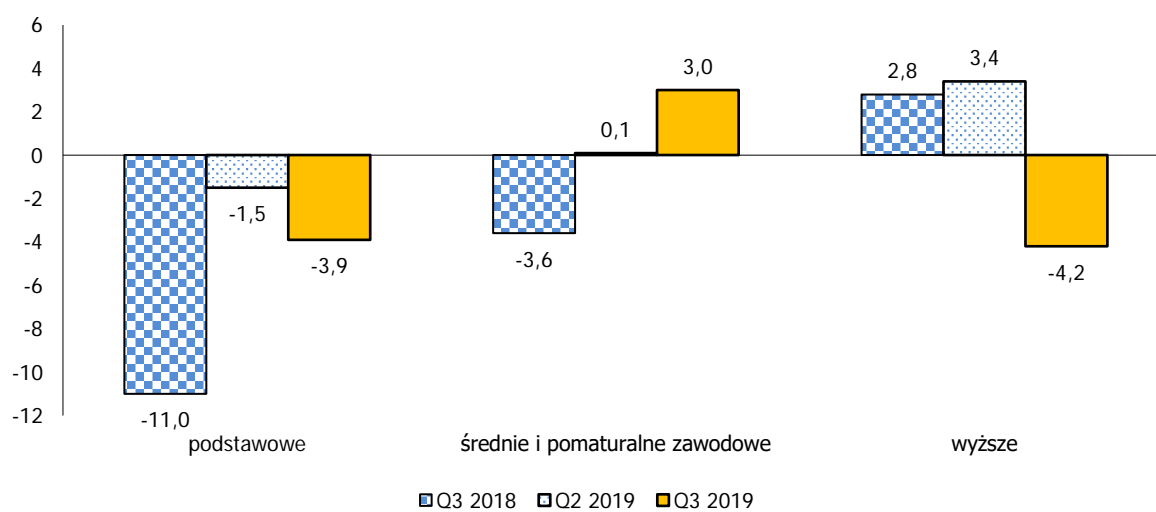
Zakupy pasz wg powierzchni gospodarstw rolnych

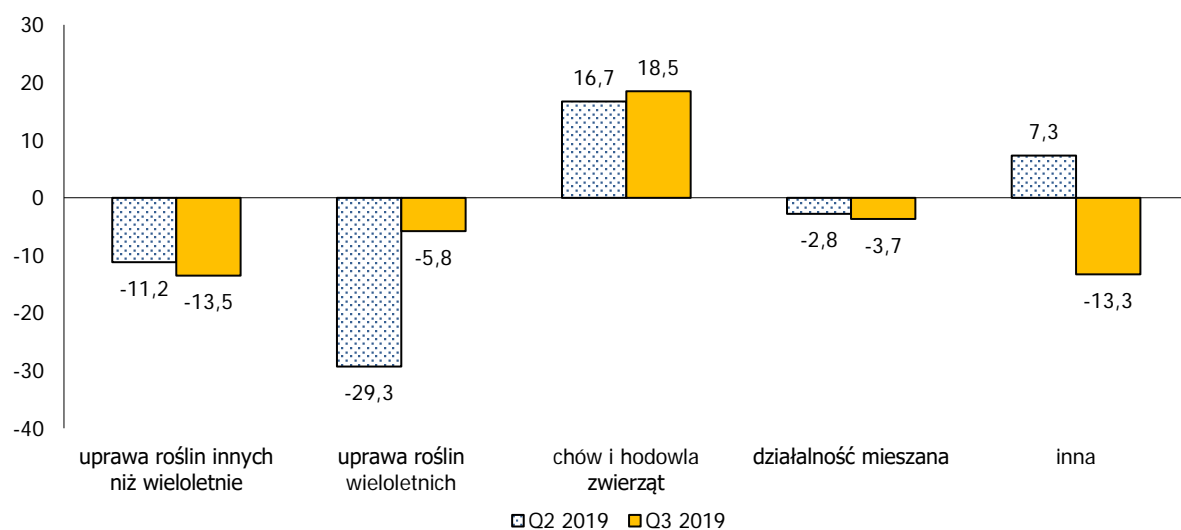
Zakupy pasz wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

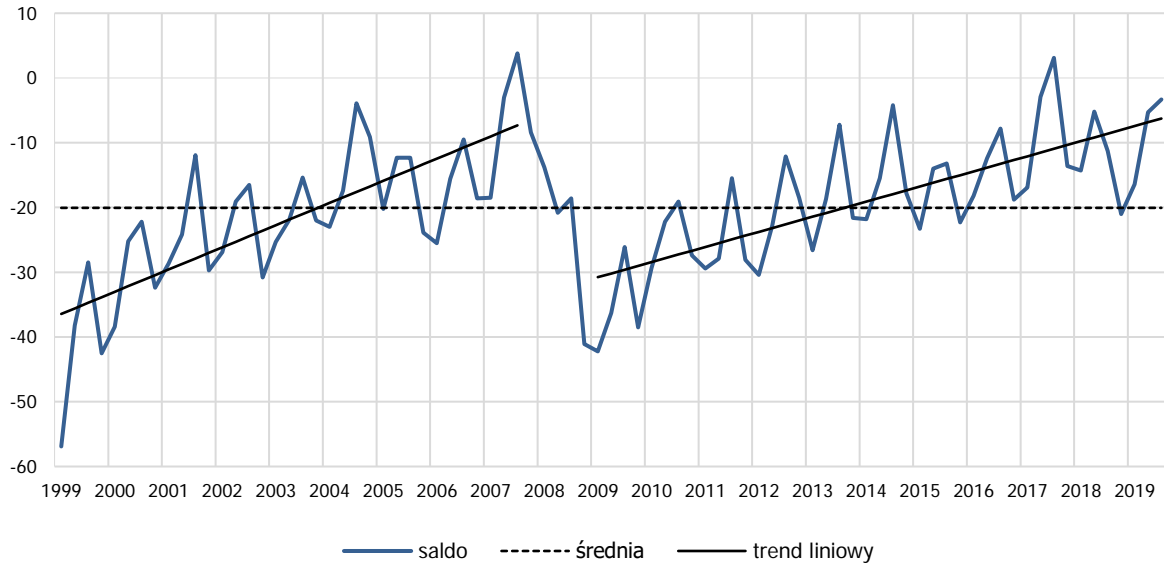
Zakupy pasz wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Zakupy pasz wg grup PKD 2007

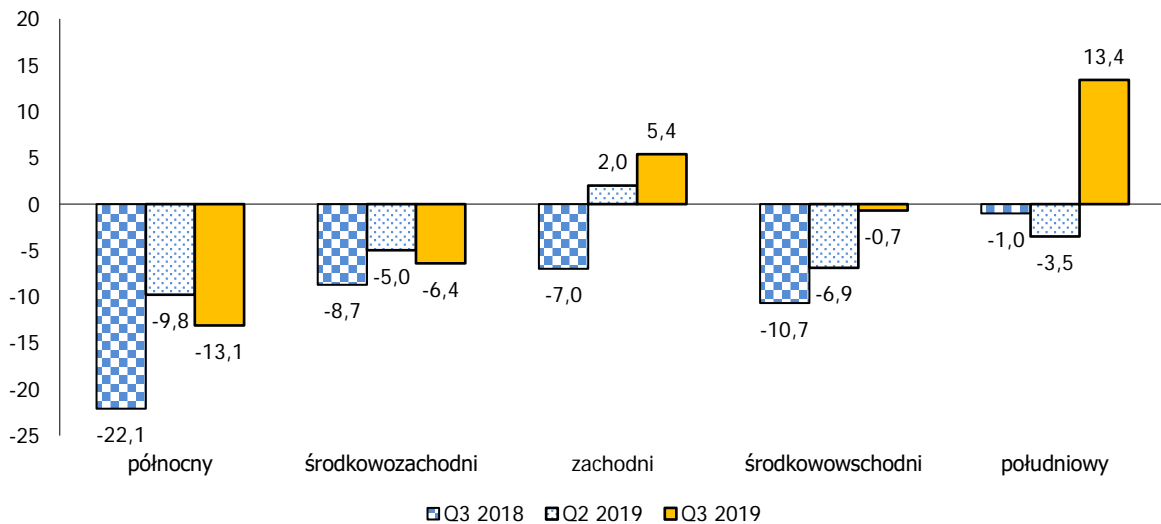

ZAKUPY ŚRODKÓW OCHRONY ROŚLIN

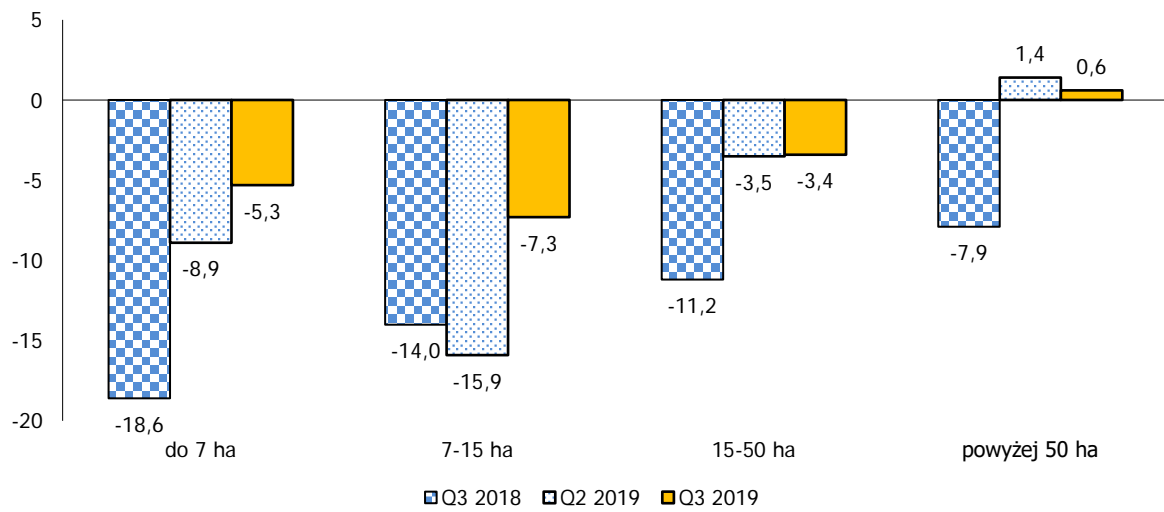

	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019
1. wzrosły	14,4	13,8	10,7	10,3	15,0	17,1
2. nie zmieniły się	66,0	61,1	57,7	63,0	64,8	62,6
3. zmalały	19,6	25,1	31,7	26,7	20,3	20,4
4. nie dokonano	6,4	4,6	11,4	13,8	6,3	4,5
saldo (1.-3.)	-5,2	-11,3	-21,0	-16,4	-5,3	-3,3

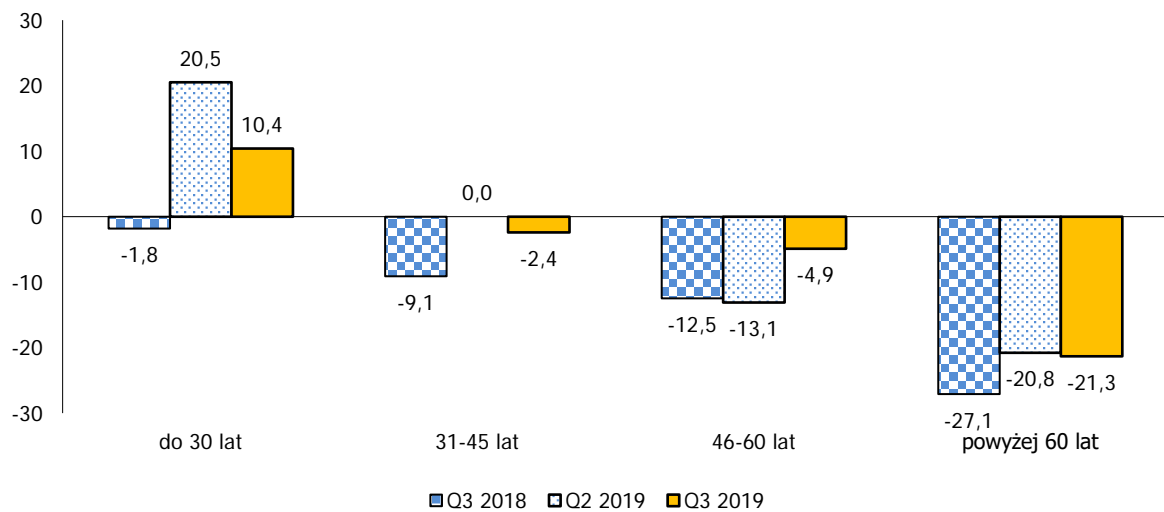
Zakupy środków ochrony roślin wg makroregionów

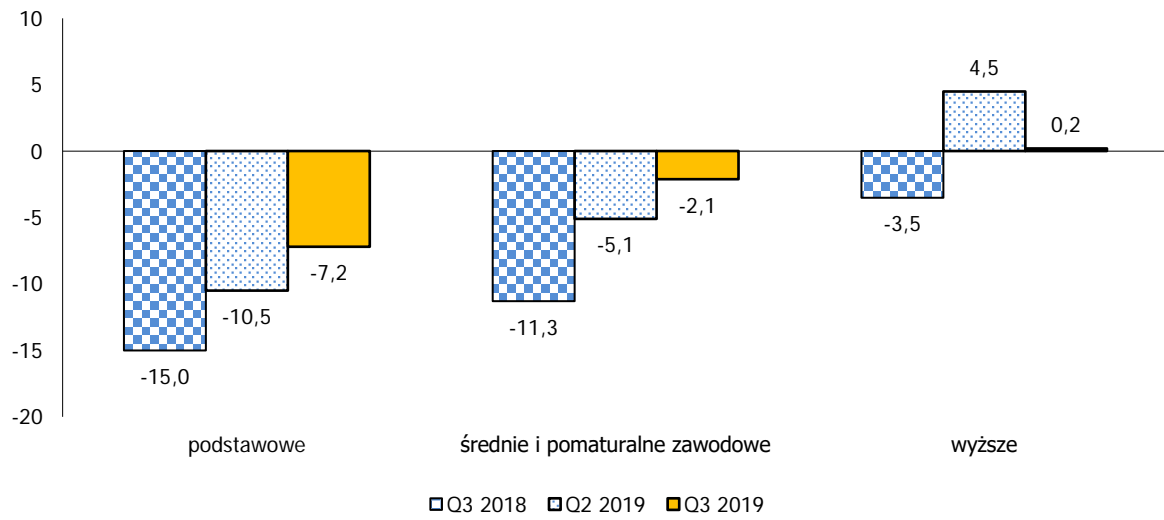
Zakupy środków ochrony roślin wg powierzchni gospodarstw rolnych

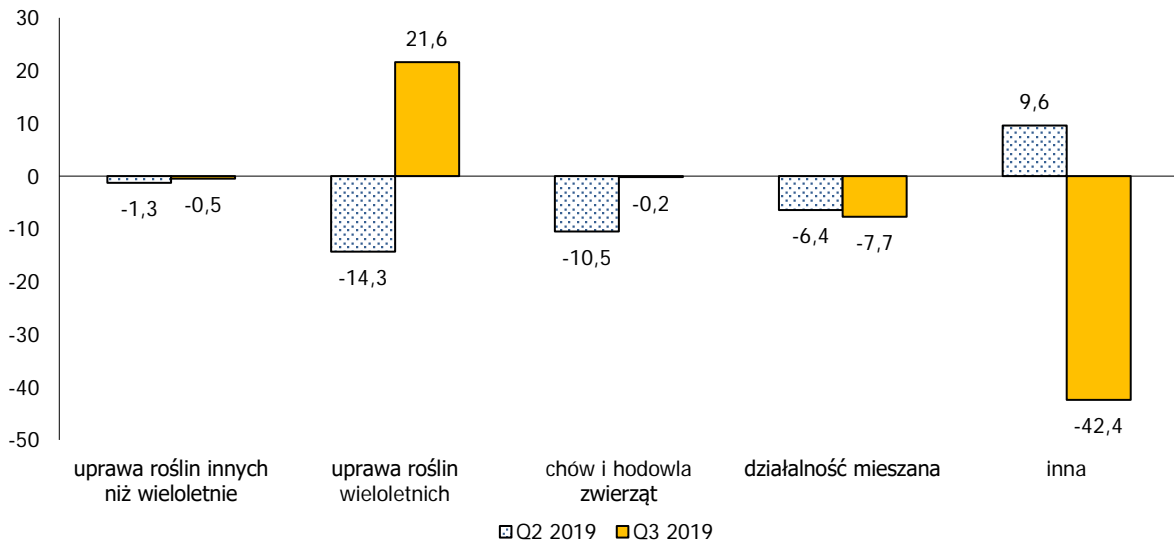
Zakupy środków ochrony roślin wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

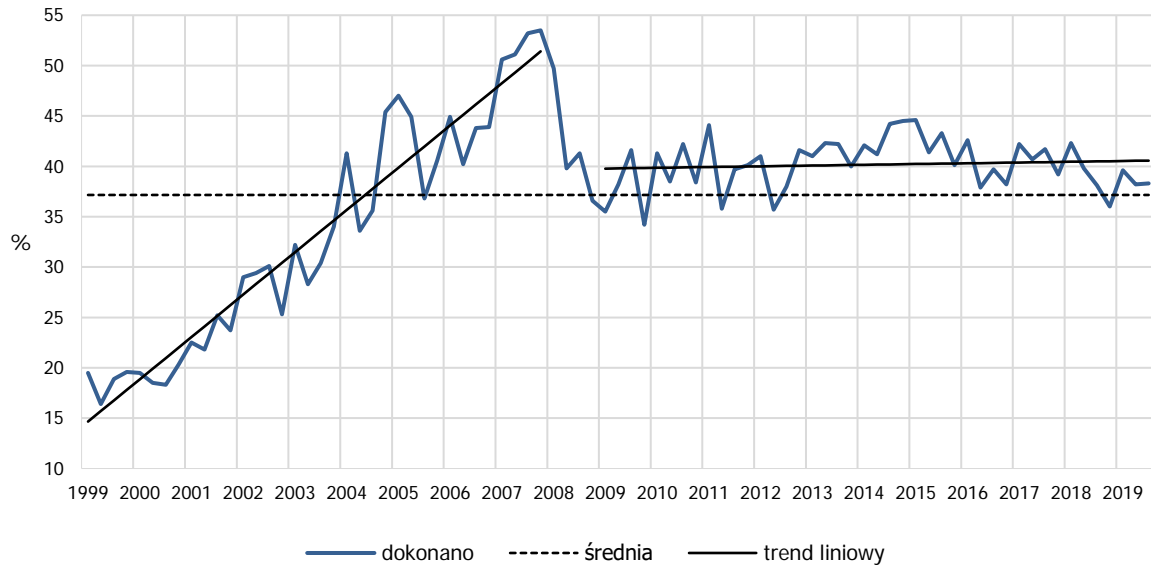
Zakupy środków ochrony roślin wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Zakupy środków ochrony roślin wg grup PKD 2007

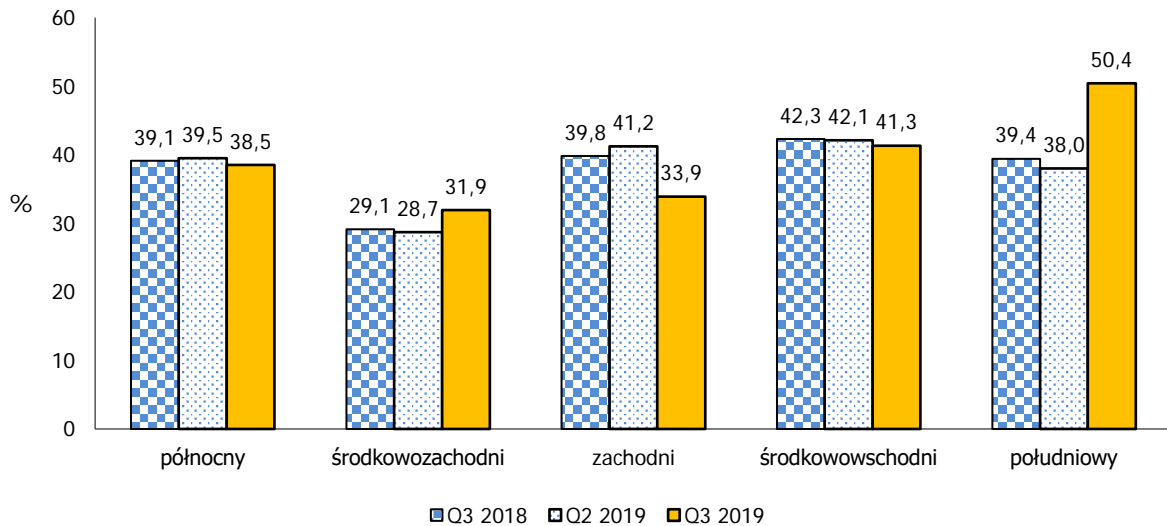

INWESTYCJE W MASZYNY I URZĄDZENIA

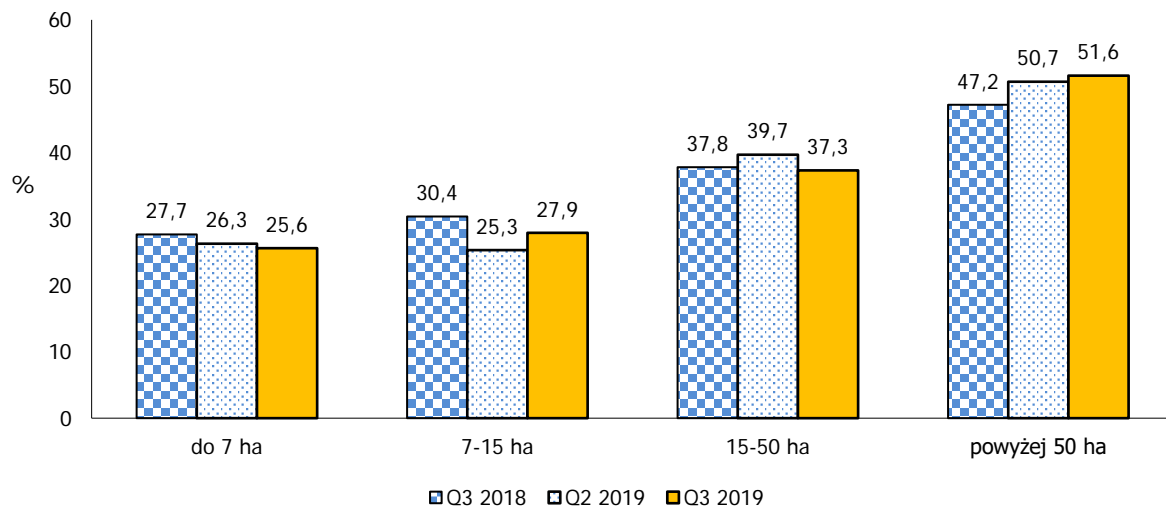

w %	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019
dokonano	39,8	38,1	36,0	39,6	38,2	38,3
nie dokonano	60,2	61,9	64,0	60,4	61,8	61,7

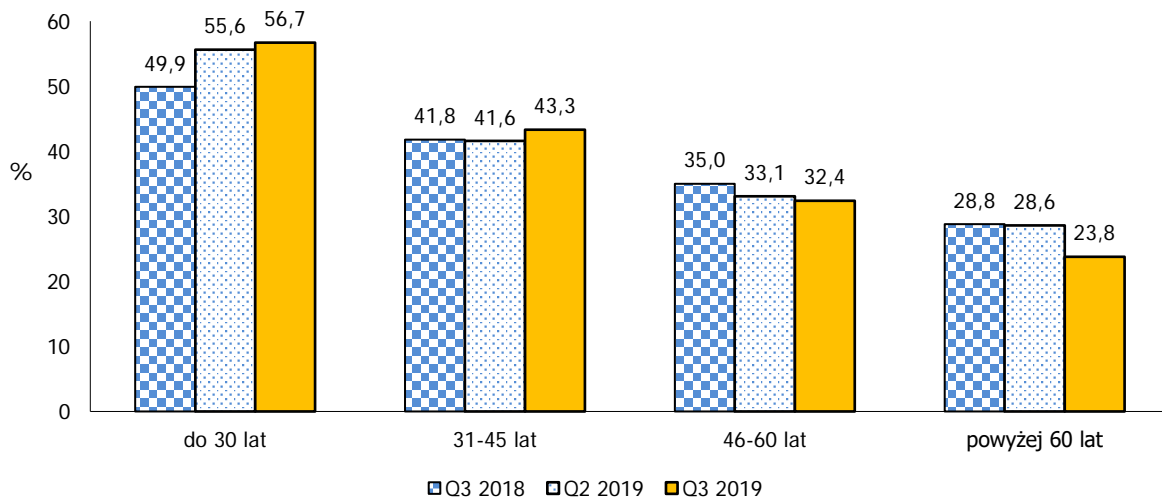
Inwestycje w maszyny i urządzenia wg makroregionów

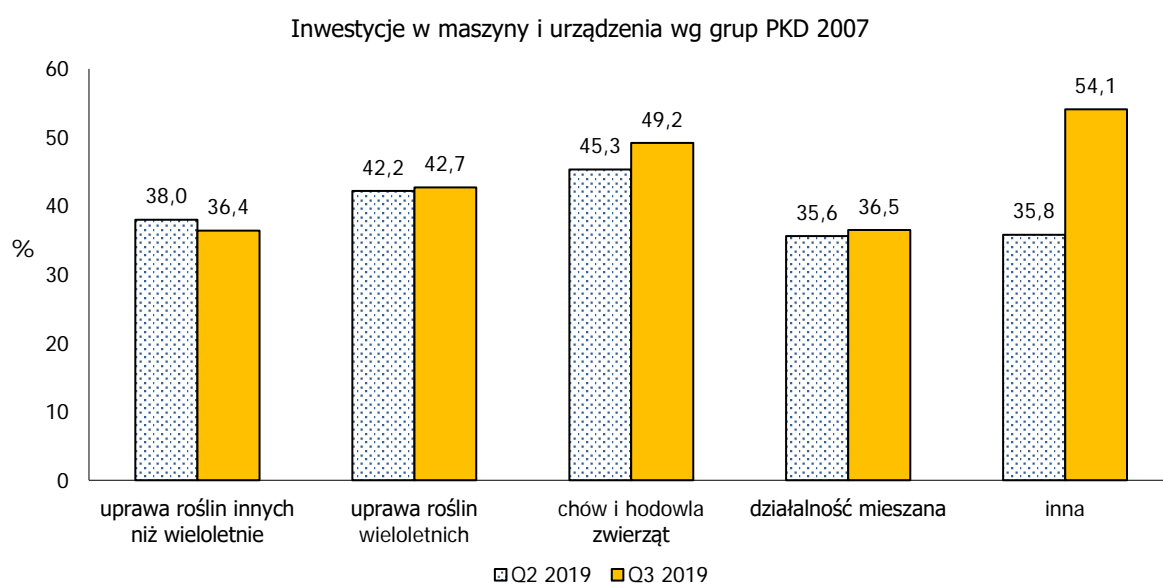
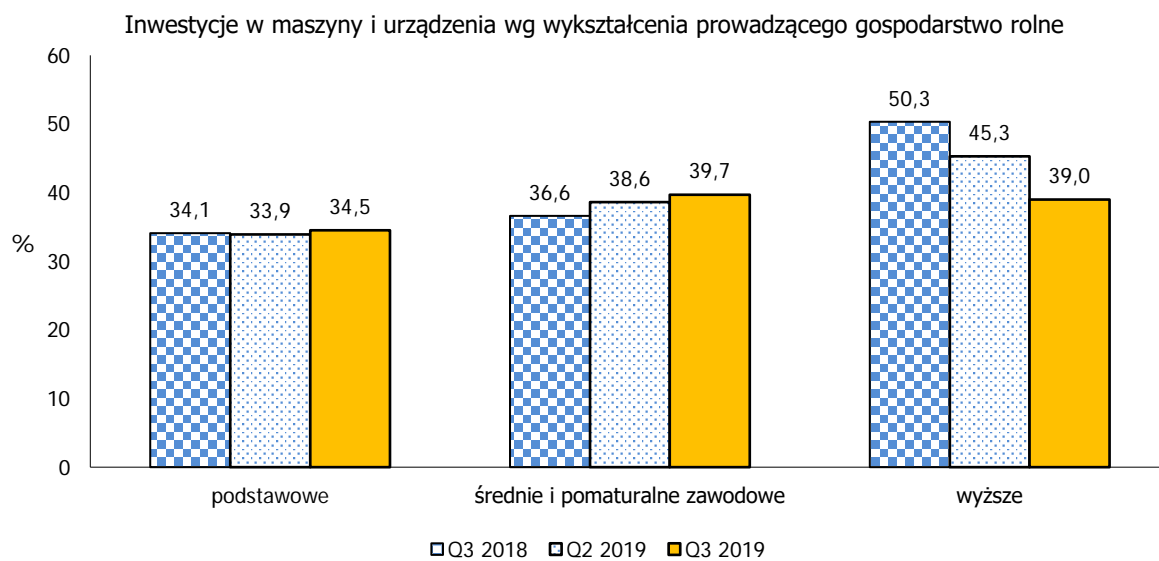

Inwestycje w maszyny i urządzenia wg powierzchni gospodarstw rolnych

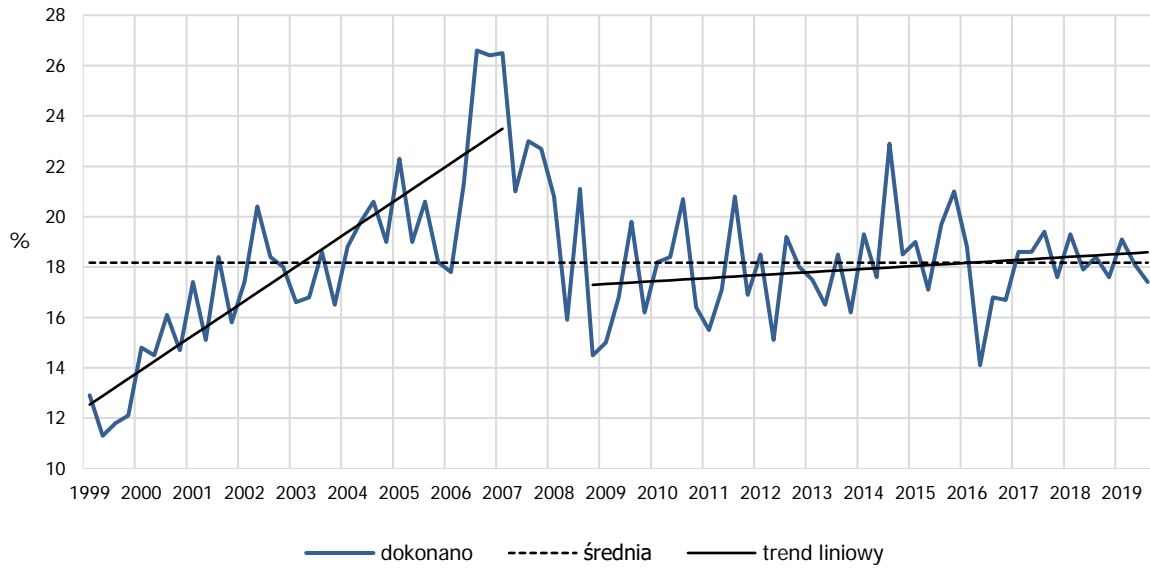

Inwestycje w maszyny i urządzenia wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

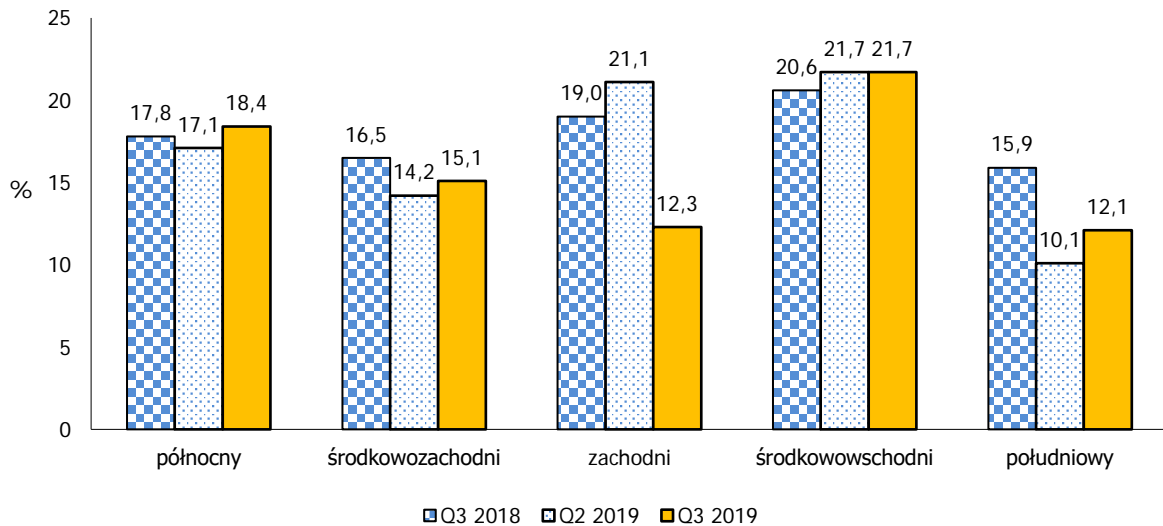

INWESTYCJE W BUDYNKI I BUDOWLE

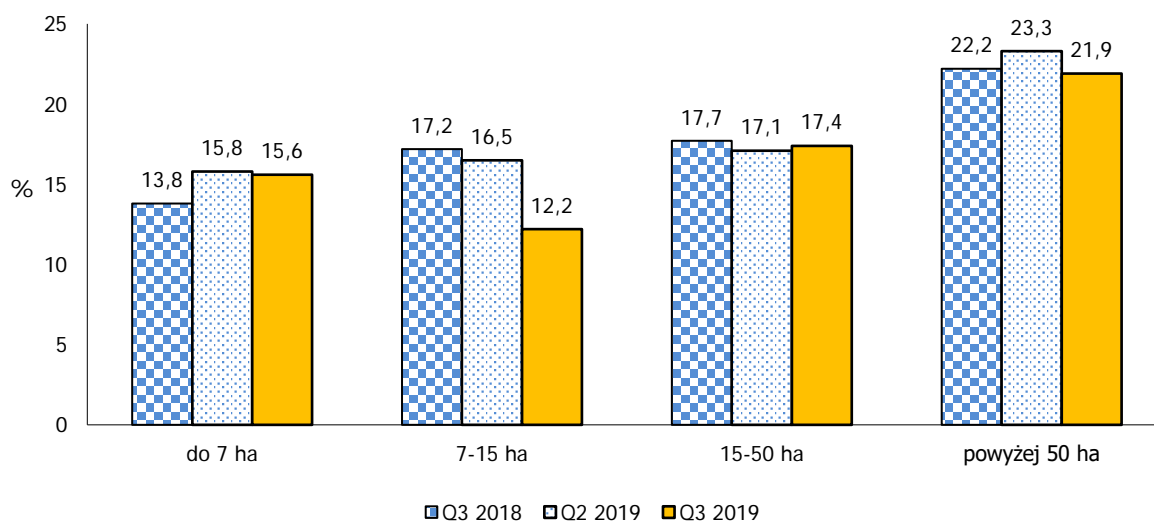

w %	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019
dokonano	17,9	18,4	17,6	19,1	18,1	17,4
nie dokonano	82,1	81,6	82,4	80,9	81,9	82,6

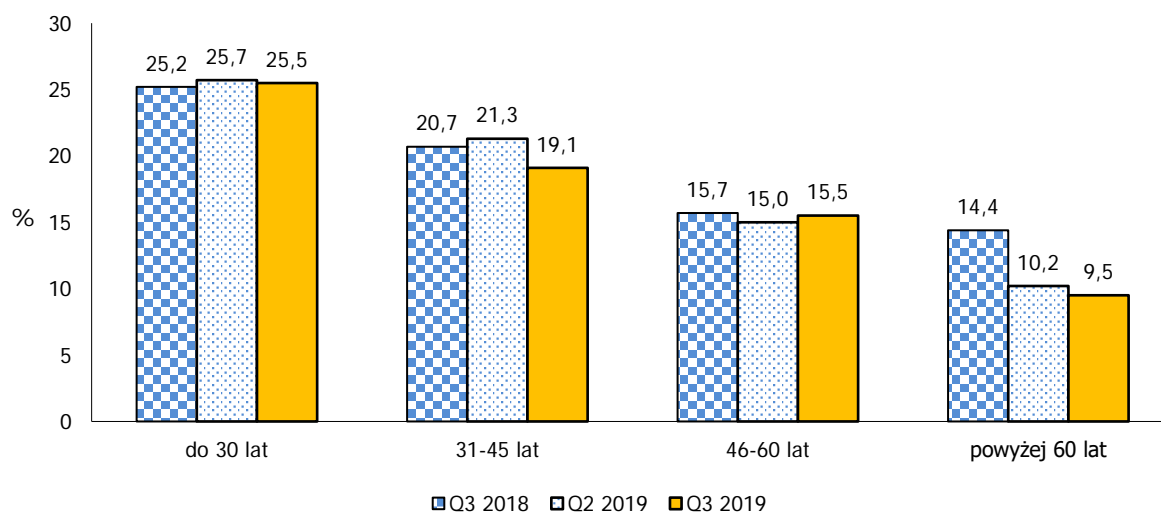
Inwestycje w budynki i budowle wg makroregionów

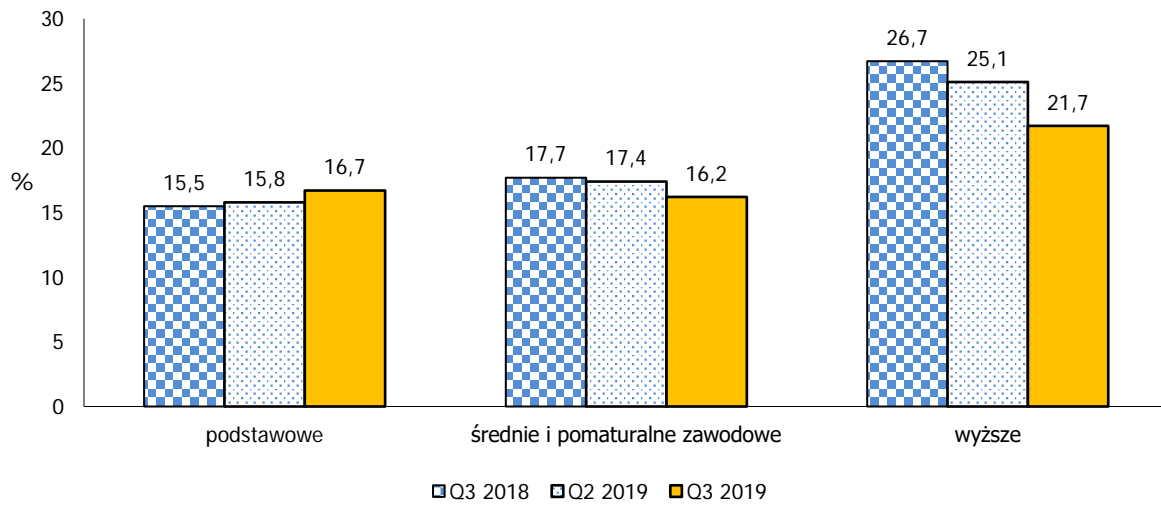
Inwestycje w budynki i budowle wg powierzchni gospodarstw rolnych

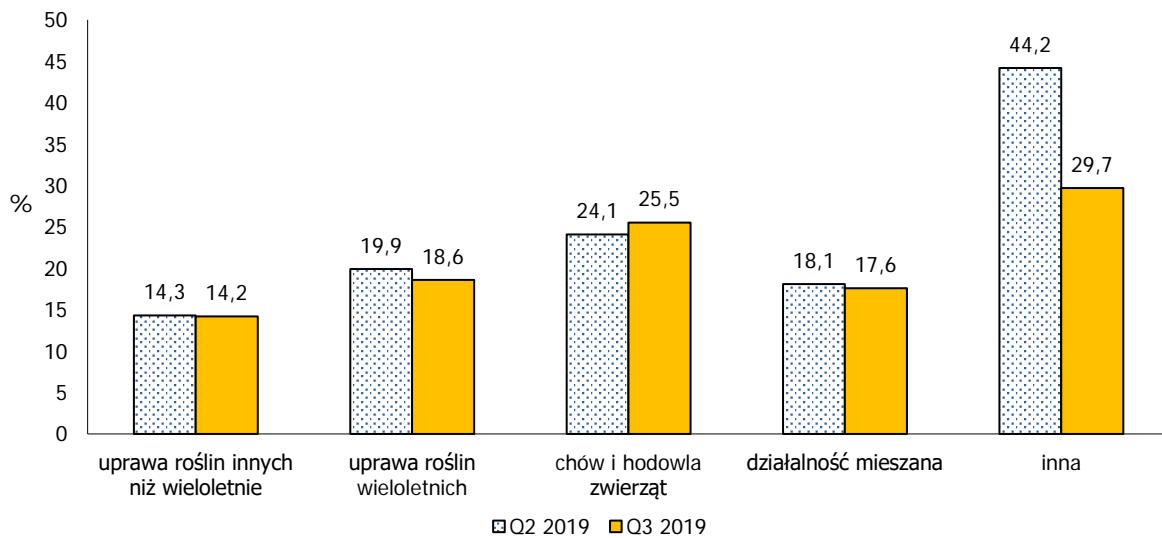
Inwestycje w budynki i budowle wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

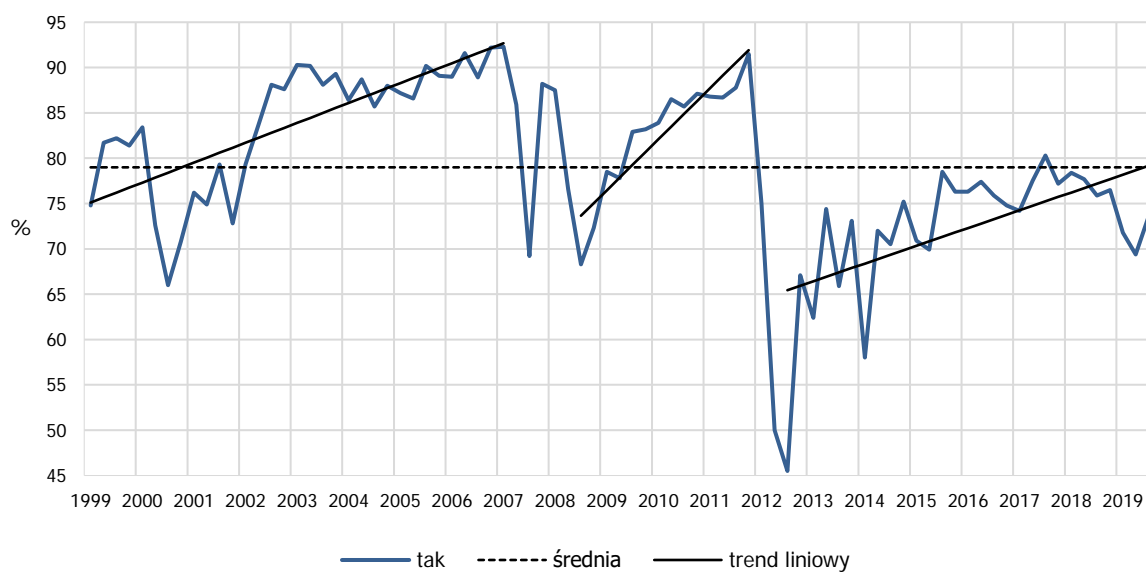
Inwestycje w budynki i budowlę wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Inwestycje w budynki i budowlę wg grup PKD 2007

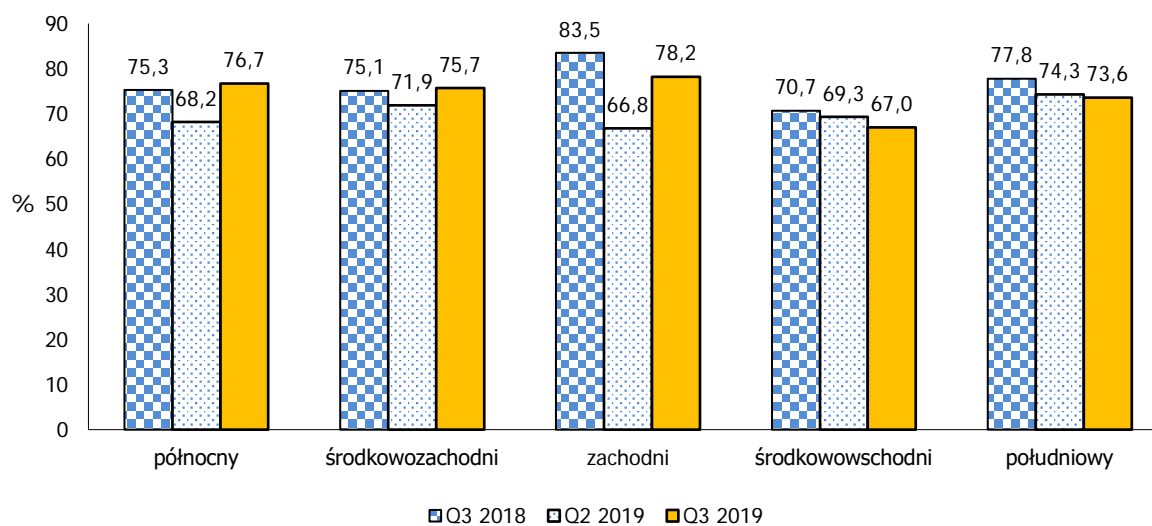

DOSTĘPNOŚĆ KREDYTÓW PREFERENCYJNYCH

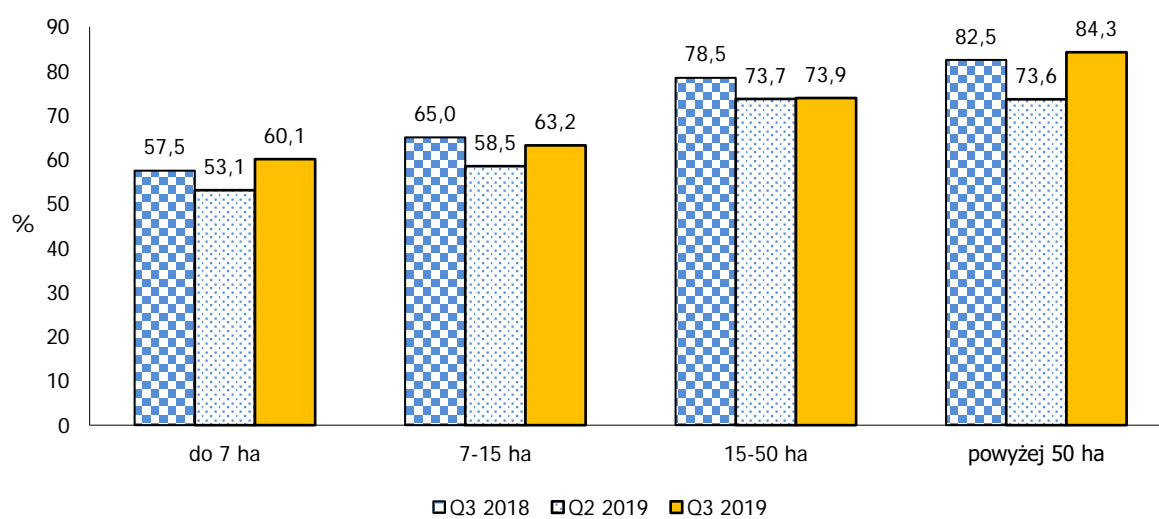

w %	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019
tak	77,7	75,9	76,5	71,8	69,4	73,6
nie	22,3	24,1	23,5	28,2	30,6	26,4

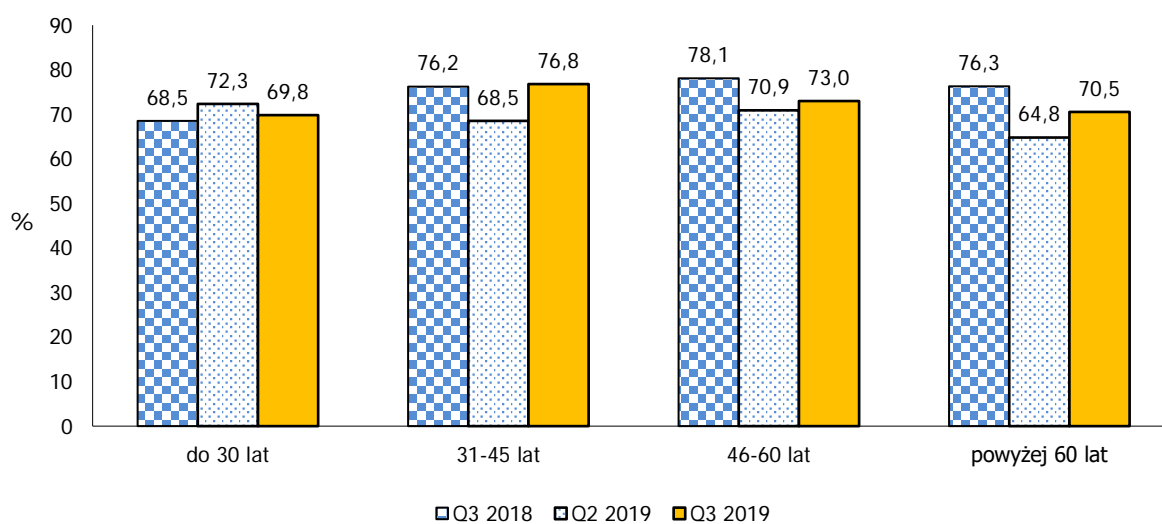
Dostępność kredytów preferencyjnych wg makroregionów

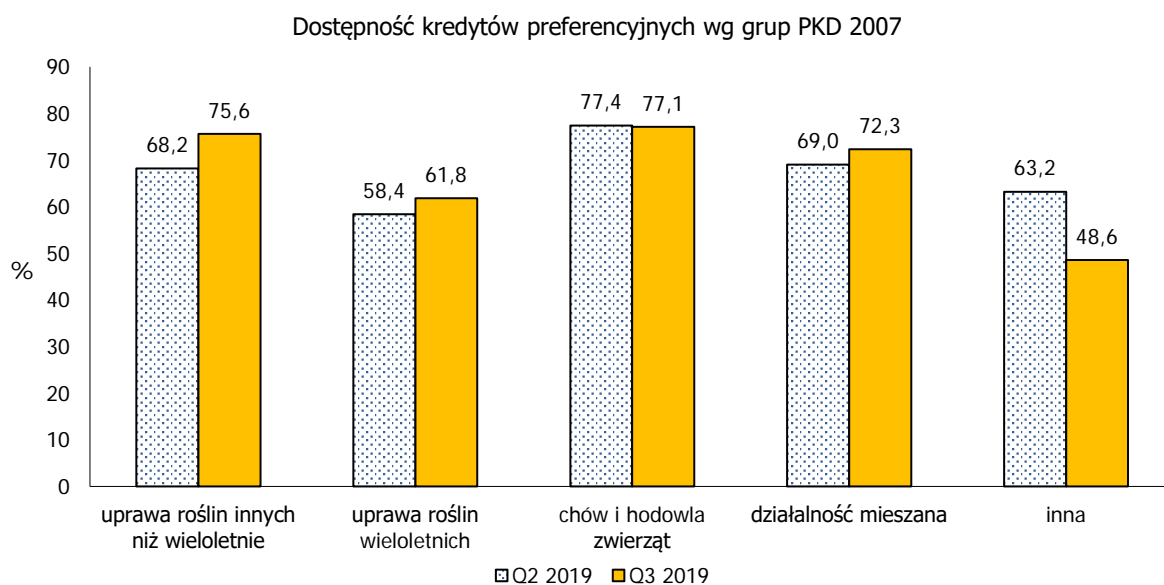
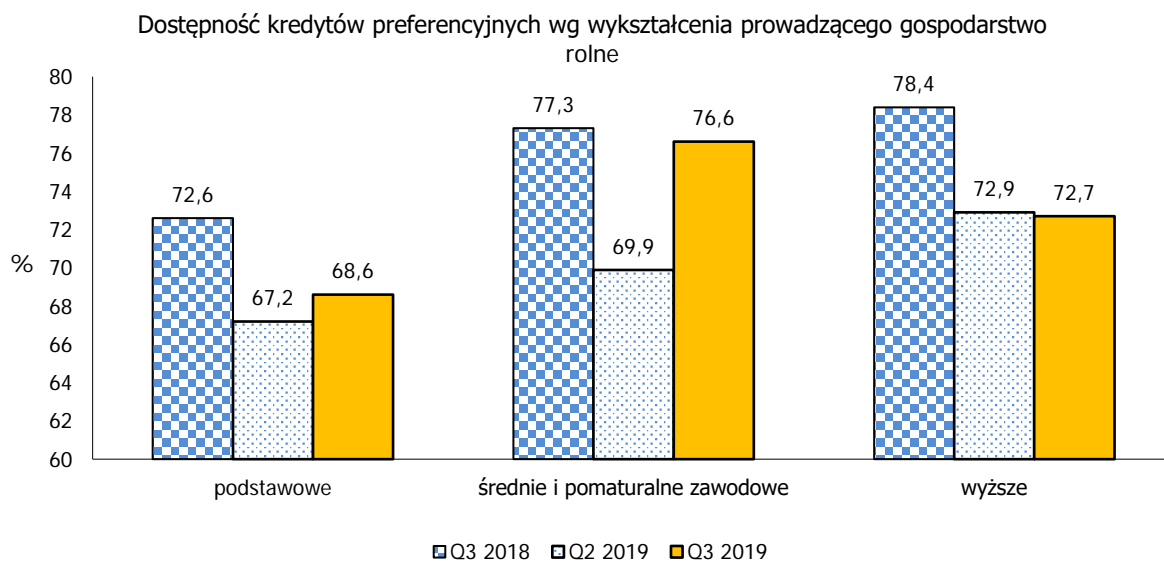

Dostępność kredytów preferencyjnych wg powierzchni gospodarstw rolnych

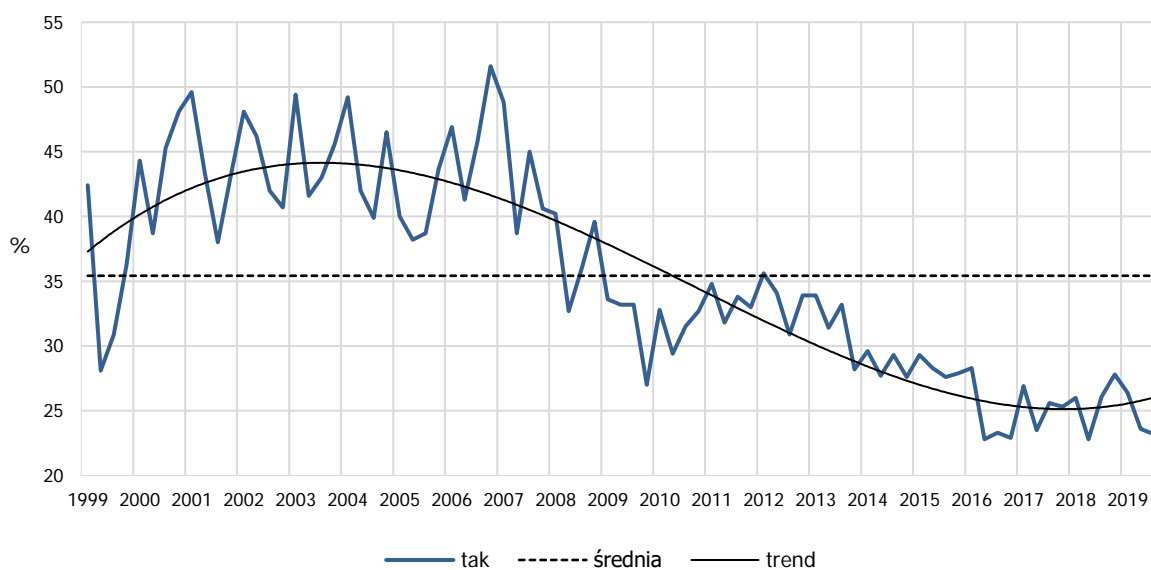

Dostępność kredytów preferencyjnych wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

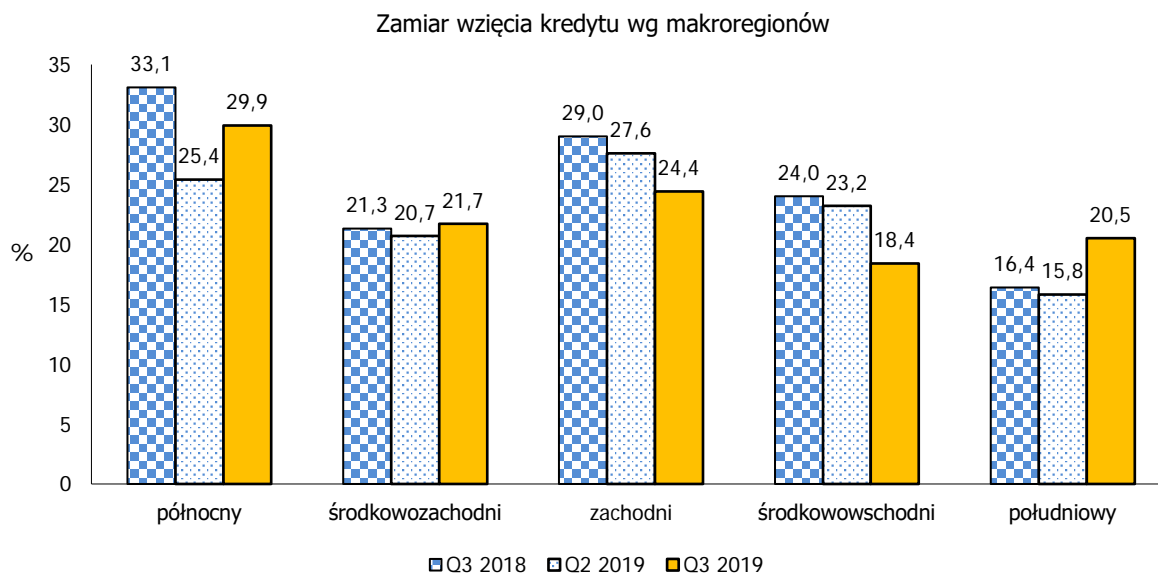

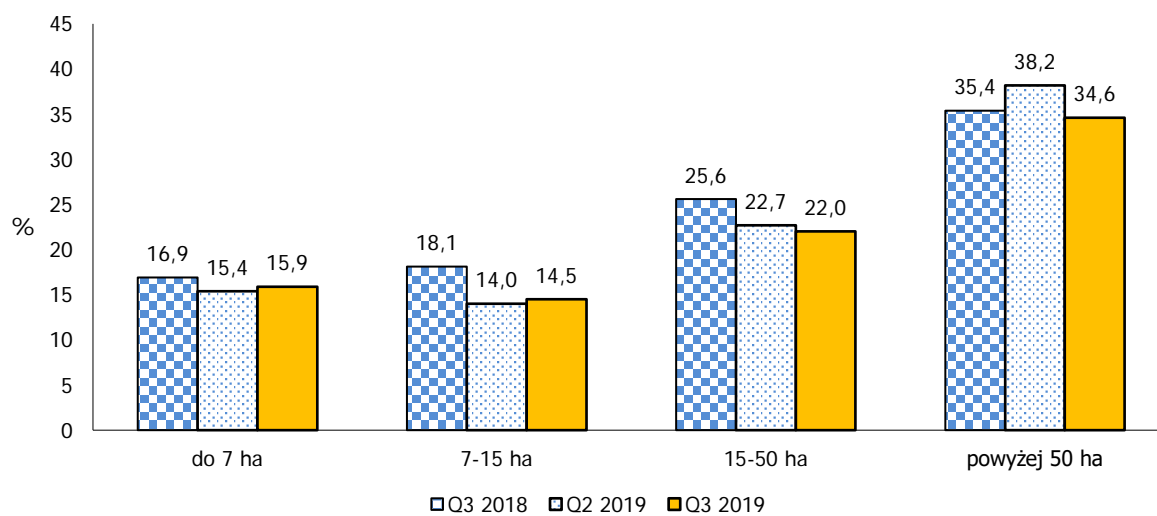
ZAMIAR WZIĘCIA KREDYTU

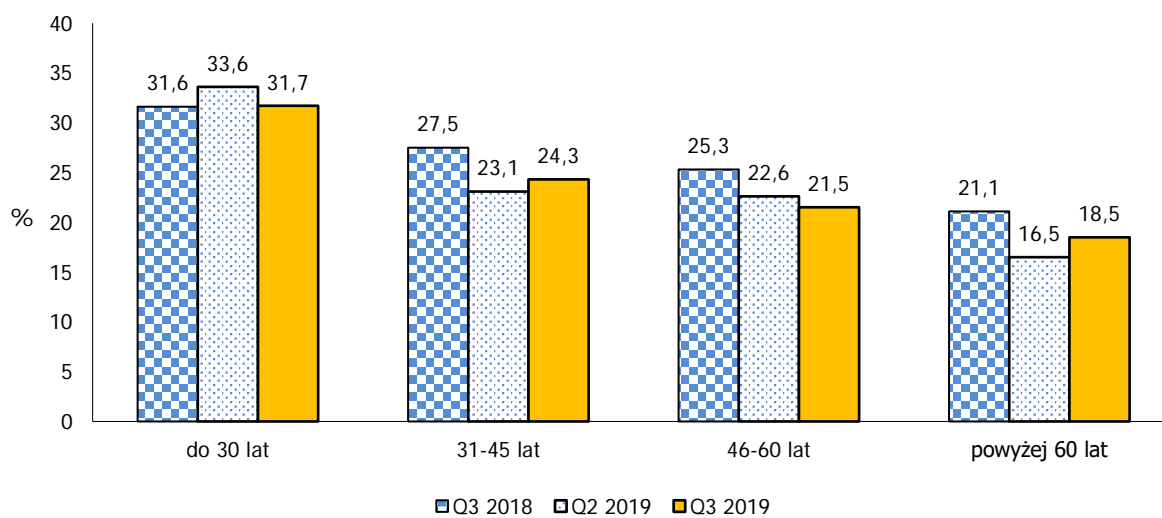
w %	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019
tak	22,8	26,1	27,8	26,4	23,6	23,2
nie	77,2	73,9	72,2	73,6	76,4	76,8

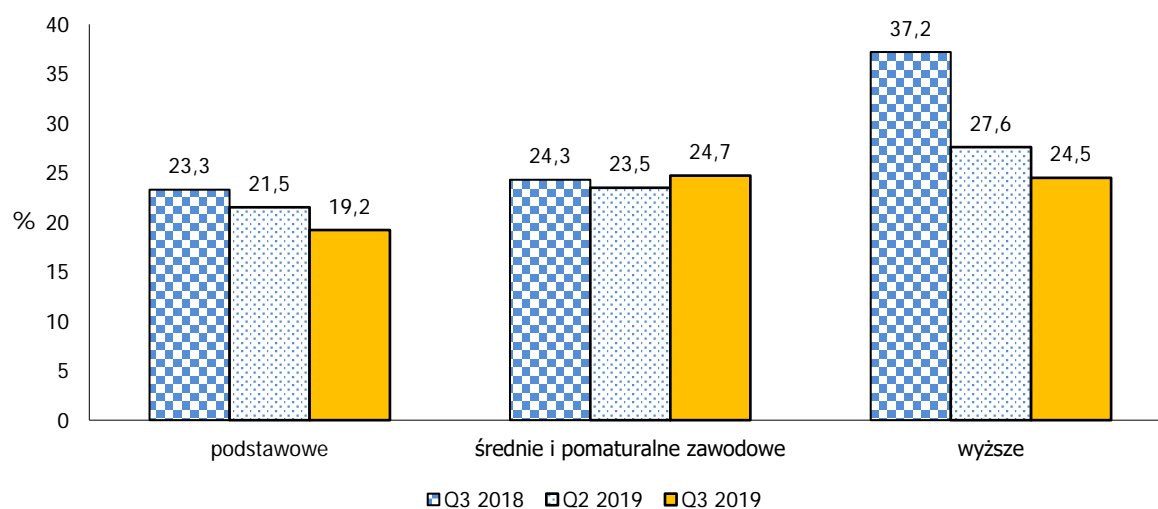
Zamiar wzięcia kredytu wg powierzchni gospodarstw rolnych

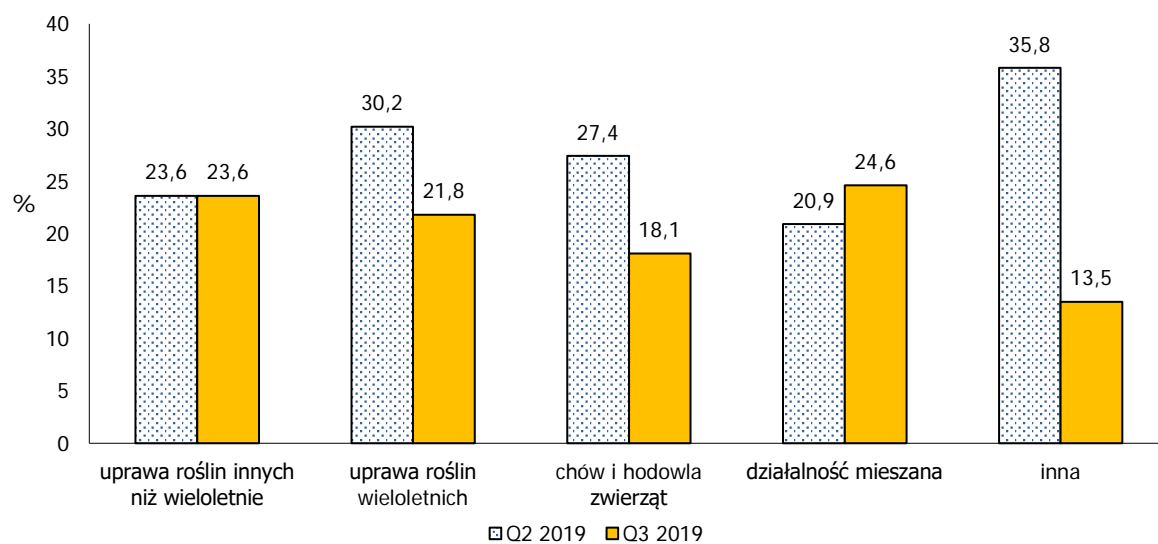
Zamiar wzięcia kredytu wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

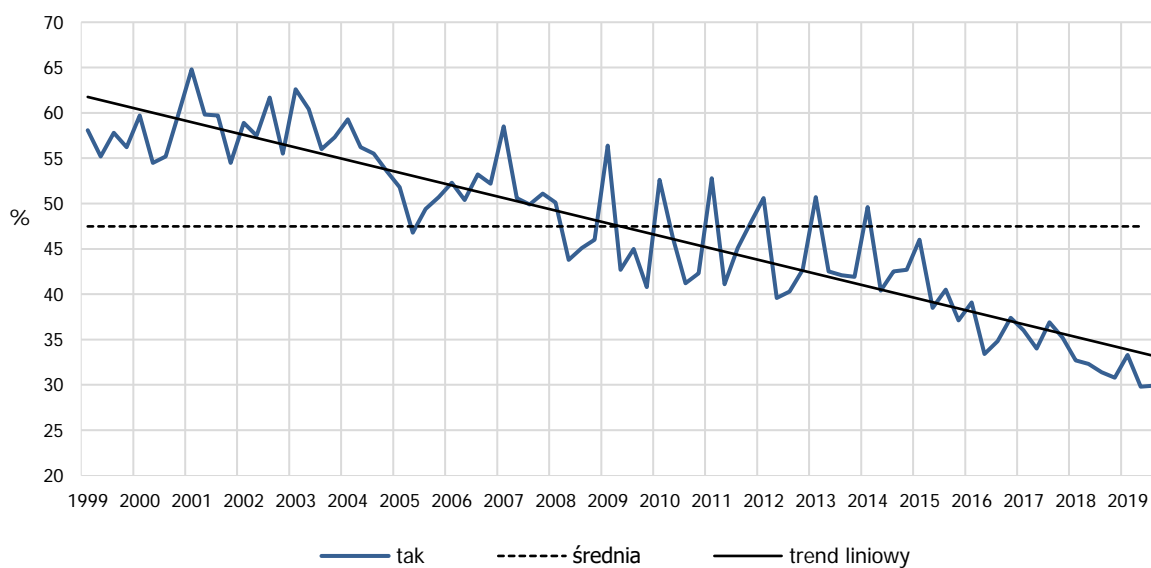
Zamiar wzięcia kredytu wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

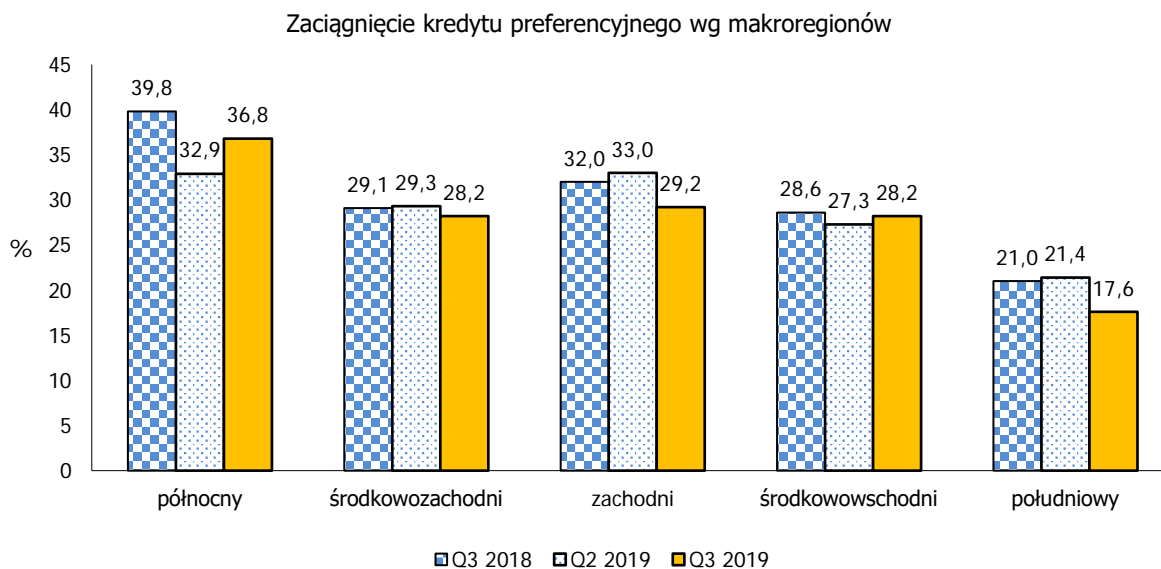
Zamiar wzięcia kredytu wg grup PKD 2007

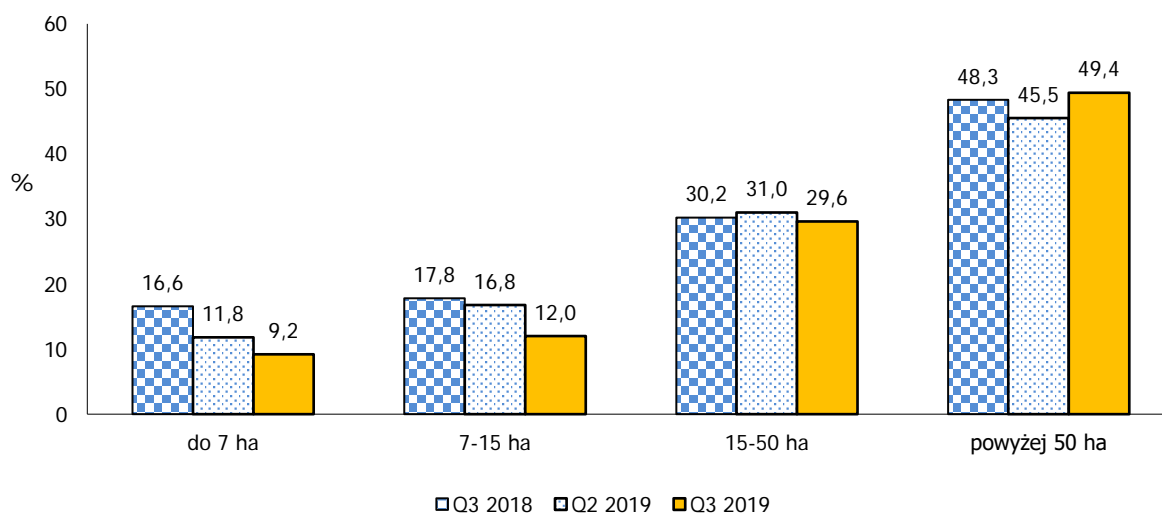
ZACIĄNIĘCIE KREDYTU PREFERENCYJNEGO

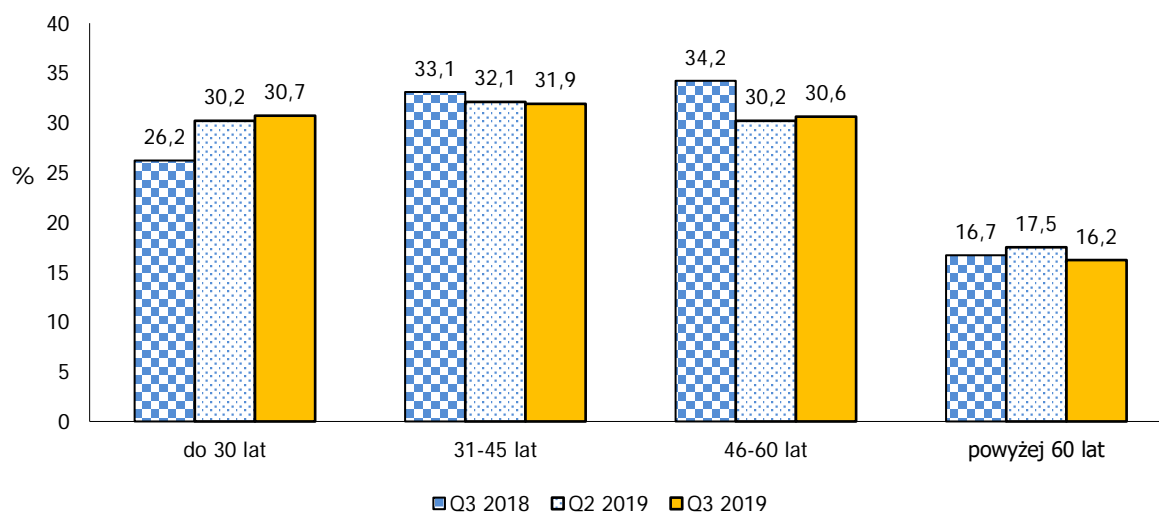
w %	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019
tak	32,3	31,4	30,8	33,3	29,8	29,9
nie	67,7	68,6	69,2	66,7	70,2	70,1

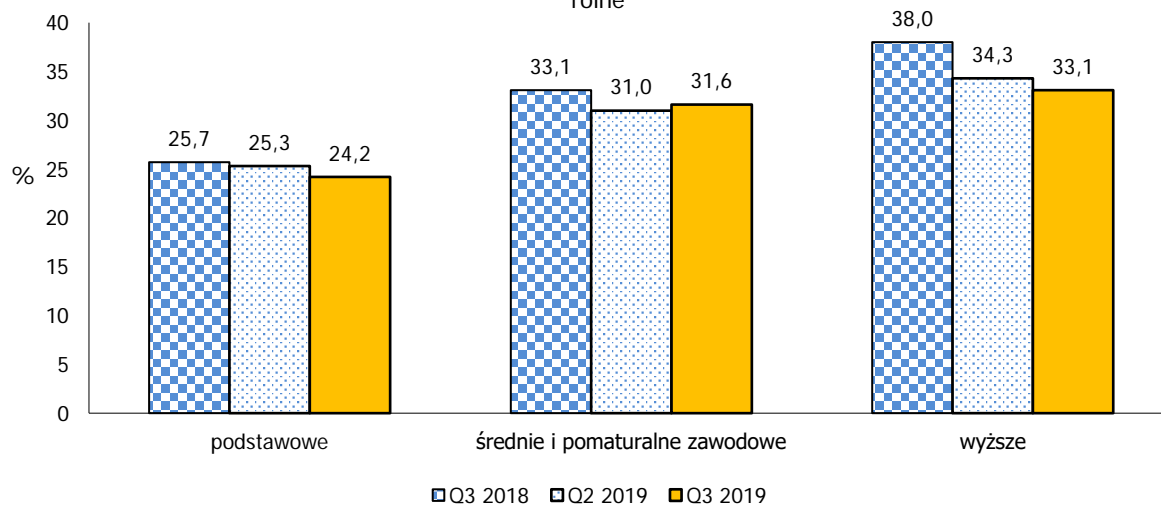
Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego wg powierzchni gospodarstw rolnych

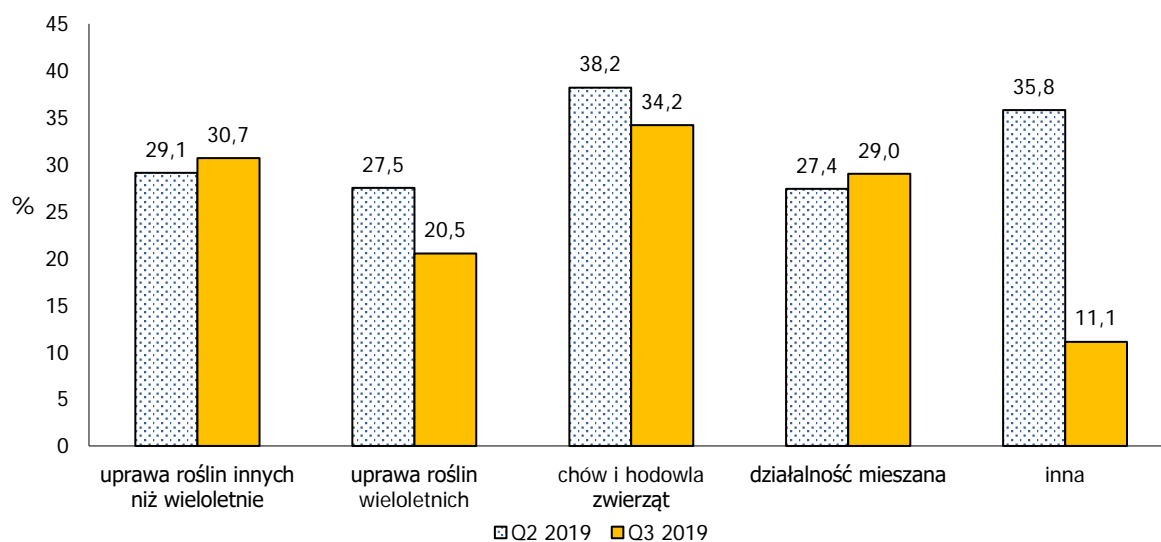
Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

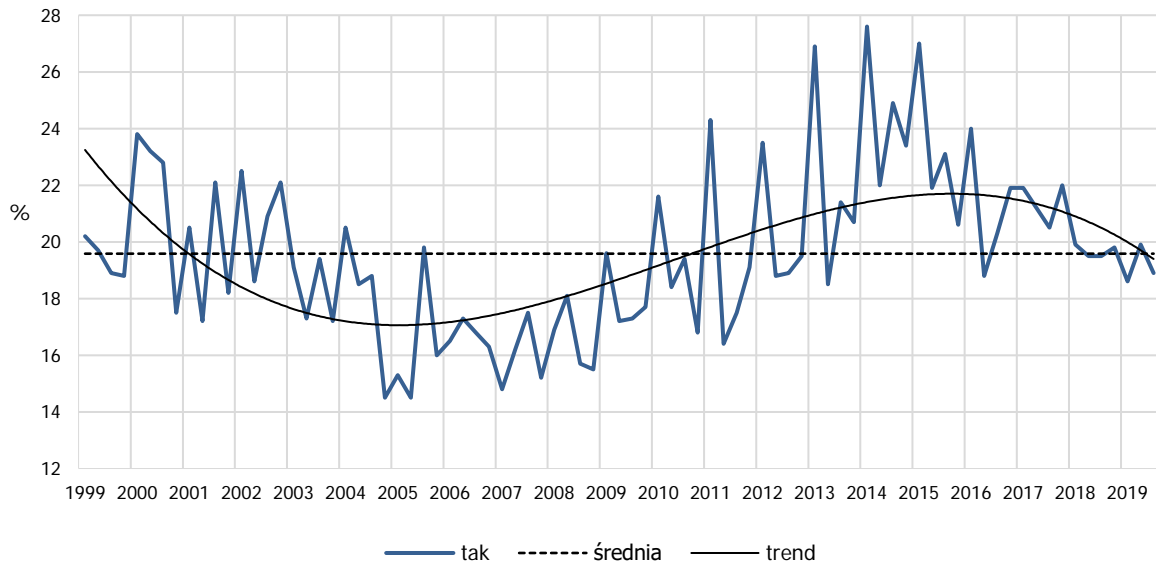
Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego wg grup PKD 2007

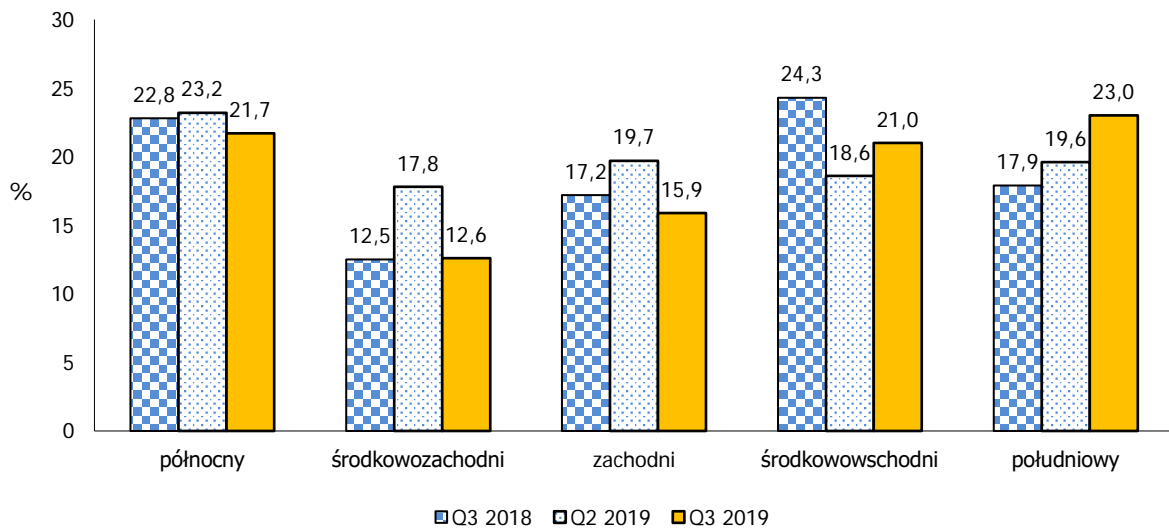

ZACIĄNIĘCIE KREDYTU RYNKOWEGO

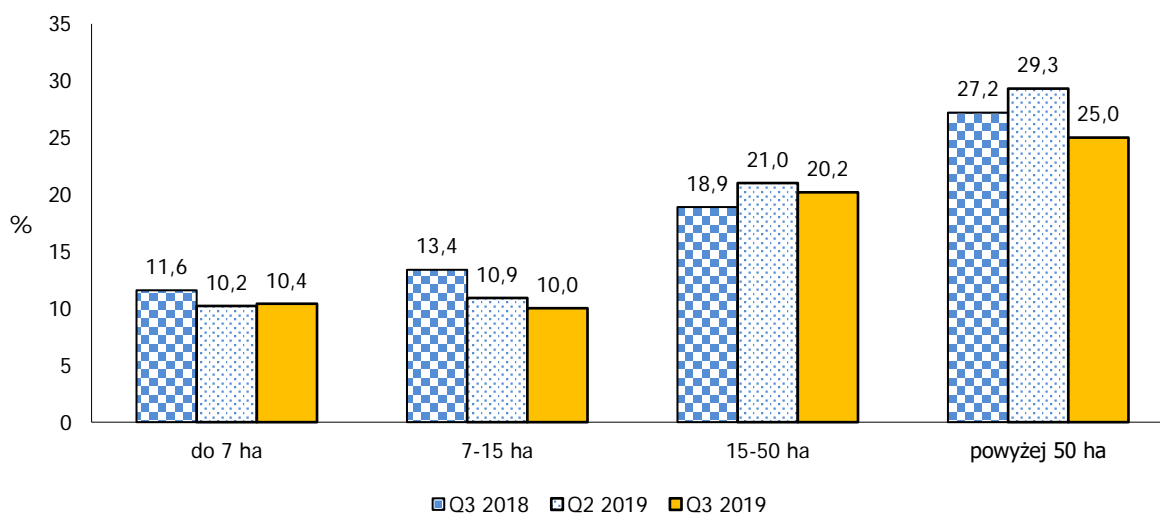

w %	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019
tak	19,5	19,5	19,8	18,6	19,9	18,9
nie	80,5	80,5	80,2	81,4	80,1	81,1

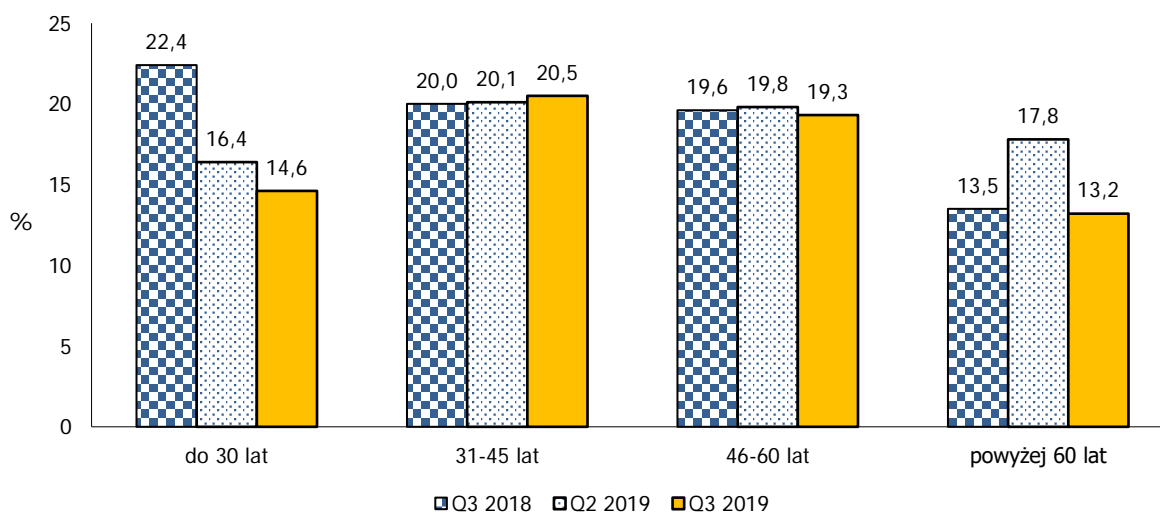
Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg makroregionów

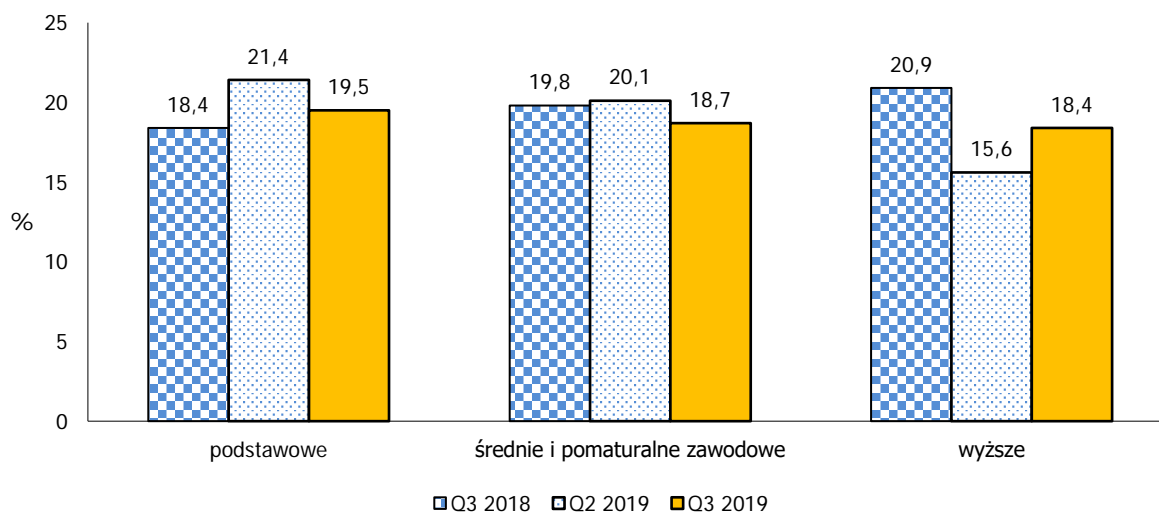
Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg powierzchni gospodarstw rolnych

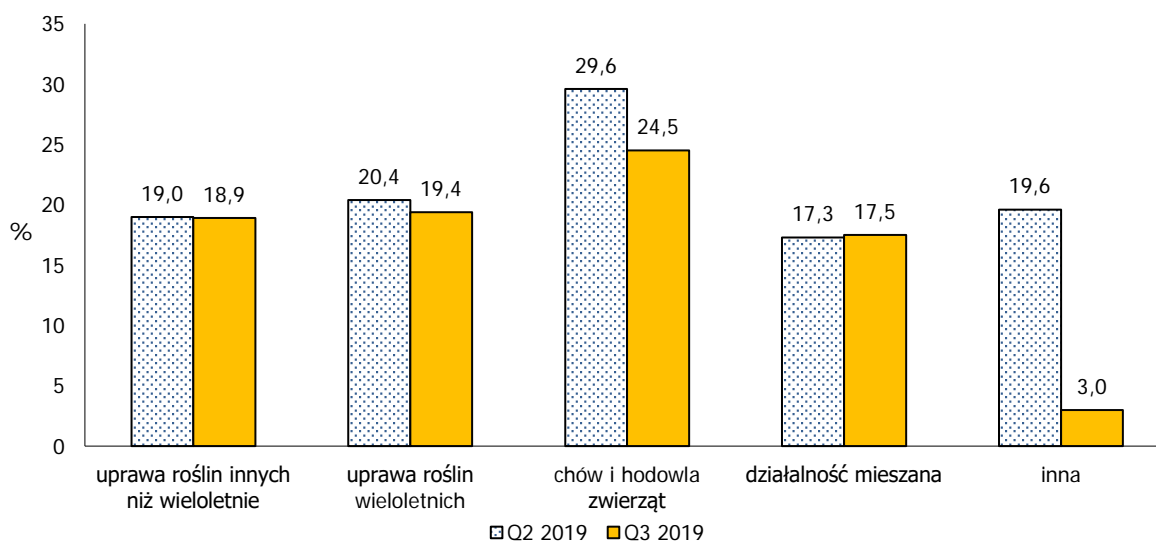
Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg grup PKD 2007

IV. KONIUNKTURA W PRZEMYŚLE PRZETWÓRCZYM

1. Omówienie wyników

1. Wartość wskaźnika koniunktury w przemyśle przetwórczym (IRGIND) w III kwartale 2019 r. zmieniała się naprzemiennie – zmalała w lipcu o 7,7 pkt (w porównaniu z czerwcem), w szczycie pozytywnego oddziaływania czynników sezonowych, w sierpniu wzrosła o 1,3 pkt i ponownie obniżyła się we wrześniu (o 0,2 pkt). Wahania te odbiegają od ustalonego rytmu zmian sezonowych. W sumie, w ciągu trzech ostatnich miesięcy wartość wskaźnika zmniejszyła się o 6,6 pkt i wynosi obecnie -10,6 pkt. W skali roku spadek wartości wskaźnika wyniósł 12,1 pkt. Odnotowane w drugim kwartale oznaki pogorszenia się koniunktury pogłębiły się. Wartości IRGIND są niższe od wieloletniej średniej. Tendencja spadkowa nasila się. Przewidywania przedsiębiorstw w kolejnych miesiącach stawały się coraz bardziej pesymistyczne. W kolejnym kwartale ustanie pozytywne oddziaływanie czynników sezonowych, a o kierunku zmian koniunktury będą decydowały czynniki cykliczne, których negatywne oddziaływanie utrzymuje się od wielu miesięcy.

2. Jak zazwyczaj, oceny zmian koniunktury w III kwartale były zróżnicowane. W największym stopniu różnią się od siebie opinie przedsiębiorstw publicznych i prywatnych. W ciągu trzech miesięcy dzielących czerwiec od września wartość wskaźnika koniunktury liczonego dla przedsiębiorstw prywatnych zmniejszyła się o 5,8 pkt, a dla publicznych o 13,9 pkt. Obecnie wartości te wynoszą odpowiednio: -9,4 i -24,1 pkt. Są mniejsze od wartości sprzed roku odpowiednio o: 9,8 i 35,7 pkt.

Poprawę koniunktury odnotowały wyłącznie przedsiębiorstwa zatrudniające od 251 do 500 pracowników. Wartość wskaźnika dla tej grupy wzrosła o 2,8 pkt, do poziomu -14,8 pkt. Zdaniem ankietowanych z pozostałych grup zatrudnieniowych, koniunktura pogorszyła się; najbardziej w ocenie największych firm, tj. o zatrudnieniu pow. 500 pracowników – wartość IRGIND dla tej grupy zmniejszyła się o 13,3 pkt.

Pogorszenie się koniunktury odczuli producenci dóbr ze wszystkich klasyfikowanych grup produktowych. Największy spadek wartości wskaźnika, o 21,7 pkt, zanotowano dla przedsiębiorstw wytwarzających dobra konsumpcyjne trwałego użytku, a najmniejszy, o 3,6 pkt, dla producentów nietrwałych dóbr konsumpcyjnych. W skali roku również odnotowano spadki dla wszystkich grup produktowych; największy, o 33,6 pkt, dla przedsiębiorstw produkujących dobra konsumpcyjne trwałego użytku, a najmniejszy, o 2,1 pkt, dla producentów nietrwałych dóbr konsumpcyjnych.

Poprawa koniunktury miała miejsce tylko w makroregionie północno-zachodnim. Wskaźnik koniunktury dla tego makroregionu zwiększył swoją wartość o 1,2 pkt. W pozostałych makroregionach koniunktura pogorszyła się; najbardziej w makroregionie centralnym (spadek wartości IRGIND o 19,3 pkt), a najmniej w makroregionie południowym (o 3,6 pkt). Pogorszenie się koniunktury w skali roku odnotowano we wszystkich makroregionach; największe w makroregionie północnym (o 33 pkt), a najmniejsze w makroregionie północno-zachodnim (o 0,1 pkt).

3. Wartość salda odpowiedzi na pytanie o wielkość produkcji zmniejszyła się w lipcu o 16,8 pkt, w sierpniu wzrosła o 0,7 pkt, a we wrześniu ponownie zmalała (o 1,2 pkt). W porównaniu z czerwcem wartość salda obniżyła się o 17,3 pkt. Obecnie wynosi -12,4 pkt i jest niższa od wartości sprzed roku o 16,4 pkt. Jest również znacznie niższa od długookresowej średniej (o 12,8 pkt). Tendencja spadkowa w produkcji przemysłowej pogłębia się, a jej prognozy są pesymistyczne.

W lipcu i sierpniu malała wielkość zamówień, we wrześniu odnotowano jej wzrost. W sumie od czerwca wartość salda zmniejszyła się o 12,3 pkt, do poziomu -22,1 pkt. Jest obecnie niższa od wartości z września 2018 roku o 18,7 pkt. Tak jak w przypadku produkcji, tendencja spadkowa przybiera na sile, a przewidywania ankietowanych przedsiębiorstw są pesymistyczne. Nieco inaczej kształtowały się zamówienia eksportowe. Wartość salda nieznacznie wzrosła w lipcu, a w sierpniu i wrześniu obniżyła się. Łącznie w ciągu trzech miesięcy spadła o 10,5 pkt, z poziomu -15,2 pkt do wysokości -25,7 pkt.

Zmiana w skali roku była także ujemna i wyniosła 20 pkt. Przewidywania są pesymistyczne – przedsiębiorstwa spodziewają się spadku wielkości zamówień eksportowych. W przebiegu składnika cyklicznego utrzymuje się tendencja spadkowa, a bieżące wartości salda są znacznie niższe od wieloletniej średniej. Wartości sald zamówień, zarówno ogółem jak i eksportowych, przyjmują najniższe wartości spośród wszystkich sald.

Poziom zapasów wzrósł w lipcu (o 7,3 pkt), zaś w sierpniu i wrześniu obniżył się (odpowiednio o 3,1 i 5,4 pkt). Od czerwca wartość salda spadła o 1,2 pkt i obecnie wynosi -0,3 pkt. W porównaniu z wrześniem 2018 r. jest niższa o 0,1 pkt. Jest również niższa od wartości przeciętnej (o 1,9 pkt). Obserwowana od połowy 2017 r. tendencja wzrostowa uległa zahamowaniu.

Tempo wzrostu cen wyrobów gotowych zmieniało się naprzemiennie – obniżyło się w lipcu, wzrosło w sierpniu i ponownie zmniejszyło się we wrześniu do wysokości zbliżonej do lipcowej. Obecna wartość salda, 7,8 pkt, jest o 2,0 pkt niższa od wartości z czerwca i o 7,0 pkt niższa niż rok temu. Choć w przebiegu składowej cyklicznej utrzymuje się tendencja spadkowa, wartość salda jest o 5,2 pkt wyższa od długookresowej średniej. Firmy spodziewają się wzrostu poziomu cen w kolejnych miesiącach.

Wartość salda odpowiedzi na pytanie o wielkość zatrudnienia wzrosła w lipcu (o 4,1 pkt), od tej chwili jednak obserwujemy spadek poziomu zatrudnienia: o 5,2 pkt w sierpniu i kolejne 4,3 pkt we wrześniu. Obecna wartość salda, -5,1 pkt, jest niższa niż w czerwcu br. o 5,4 pkt. W stosunku do wartości z września 2018 roku spadek wyniósł 3,5 pkt. Widoczna od końca 2016 r. tendencja spadkowa w przebiegu składnika cyklicznego utrzymuje się, mimo iż wartości salda są od blisko 6 lat wyższe od wieloletniej średniej. Ankietowani producenci spodziewają się spadku wielkości zatrudnienia.

Sytuacja finansowa przedsiębiorstw zmieniała się w ślad za zmianami wielkości produkcji – pogorszyła się w lipcu (wartość salda obniżyła się o 4,0 pkt), w sierpniu polepszyła (o 1,7 pkt) i ponownie pogorszyła we wrześniu (o 7,9 pkt). W sumie od czerwca wartość salda zmniejszyła się o 9,6 pkt i wynosi -19,9 pkt. W skali roku spadek wyniósł 13,6 pkt. Od początku 2018 r. trwa tendencja spadkowa i wedle przewidywań ankietowanych firm utrzyma się ona w nadchodzących miesiącach.

Oceny producentów nt. ogólnej kondycji gospodarki polskiej pogorszyły się w lipcu i sierpniu. We wrześniu odnotowano ich poprawę, jednak prognozy są pesymistyczne. W ciągu kwartału wartość salda zmniejszyła się o 7,4 pkt i jest niższa niż przed rokiem o 12 pkt. Trwająca od początku 2018 r. tendencja spadkowa zbliżyła poziom ocen do wieloletniej średniej, która jest równa -19,1 pkt.

Odnotowano spadek przeciętnego kosztu produkcji. W ciągu kwartału wartość salda obniżyła się o 2,5 pkt. W skali roku spadek wyniósł 1,1 pkt. Przewidywany jest wzrost jednostkowego kosztu produkcji w czwartym kwartale.

Zwiększył się o 1,1 punktu procentowego stopień wykorzystania mocy produkcyjnych. Wynosi obecnie 73,9%, tj. o 0,7 pkt proc. więcej niż przed rokiem. Producenci spodziewają się spadku stopnia wykorzystania mocy produkcyjnych w następnym kwartale.

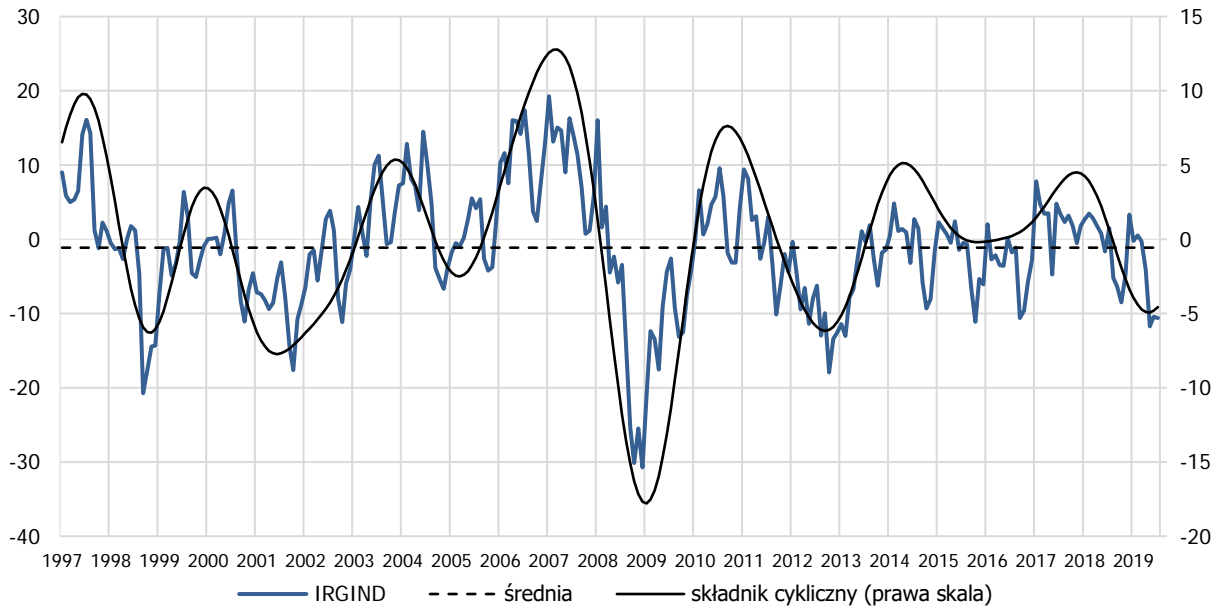
W ciągu kwartału o 1,9 pkt zmniejszyła się wartość salda odpowiedzi na pytanie o wielkość produkcji na eksport. Wynosi ona obecnie -10,6 pkt i jest niższa od wartości sprzed roku o 4,7 pkt. Kwartalnemu spadkowi eksportu towarzyszy pogorszenie się konkurencyjności polskich wyrobów na rynkach zagranicznych, a zarazem (niewielki) wzrost korzyści z eksportu w porównaniu do korzyści z produkcji na rynek krajowy. Przedsiębiorstwa przewidują niewielki wzrost poziomu produkcji eksportowej w kolejnym kwartale. W przebiegu składnika cyklicznego salda tendencja spadkowa uległa spowolnieniu. Od roku wartości salda utrzymują się poniżej wieloletniej średniej.

4. W porównaniu z drugim kwartałem zwiększyła się uciążliwość barier działalności gospodarczej. Jako główne ograniczenia ich aktywności produkcyjnej przedsiębiorstwa wymieniają: niewystarczający popyt krajowy (48,9% ankietowanych, o 5,4 pkt proc. więcej niż przed kwartałem), brak wykwalifikowanej siły roboczej (45,1%, o 4,4 pkt proc. więcej niż kwartał temu), obciążenia

podatkowe (44,7%, o 2,0 pkt proc. więcej niż przed trzema miesiącami) i niestabilność przepisów prawnych (41,5 %, o 1,7 pkt proc. mniej niż w kwietniu br.).

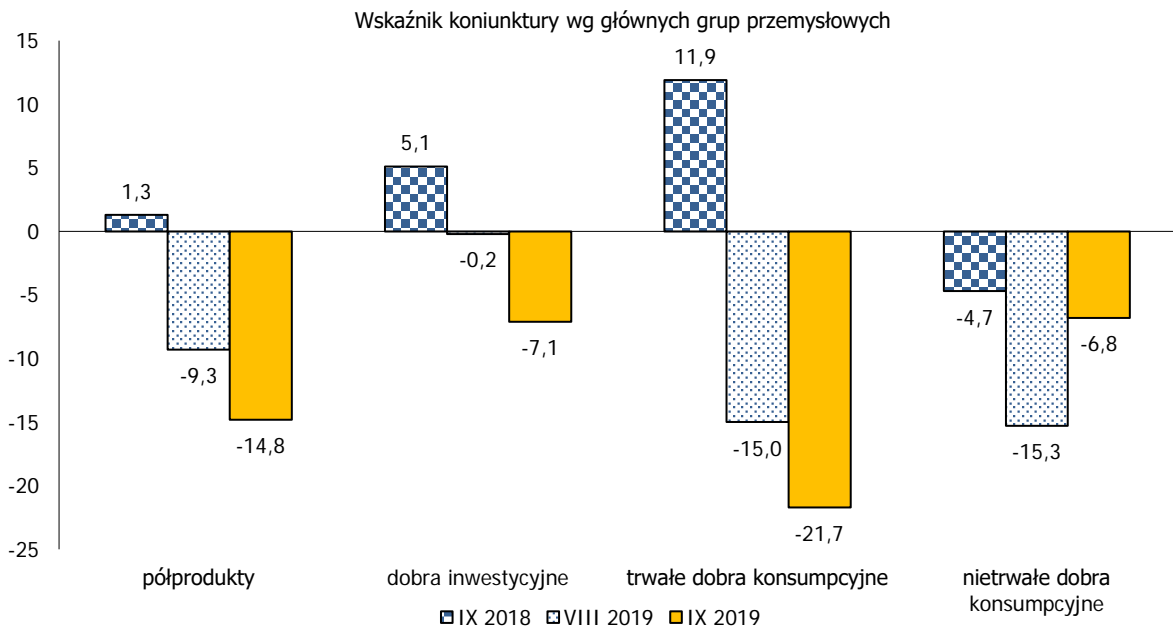
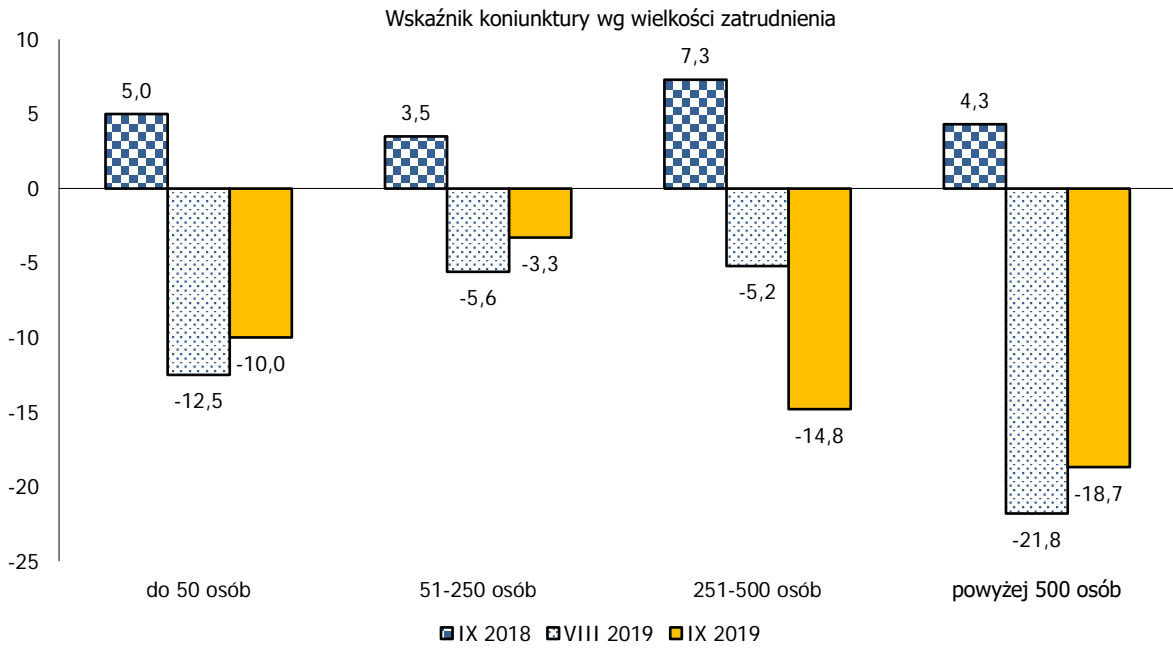
2. Wyniki szczegółowe

WSKAŹNIK KONIUNKTURY

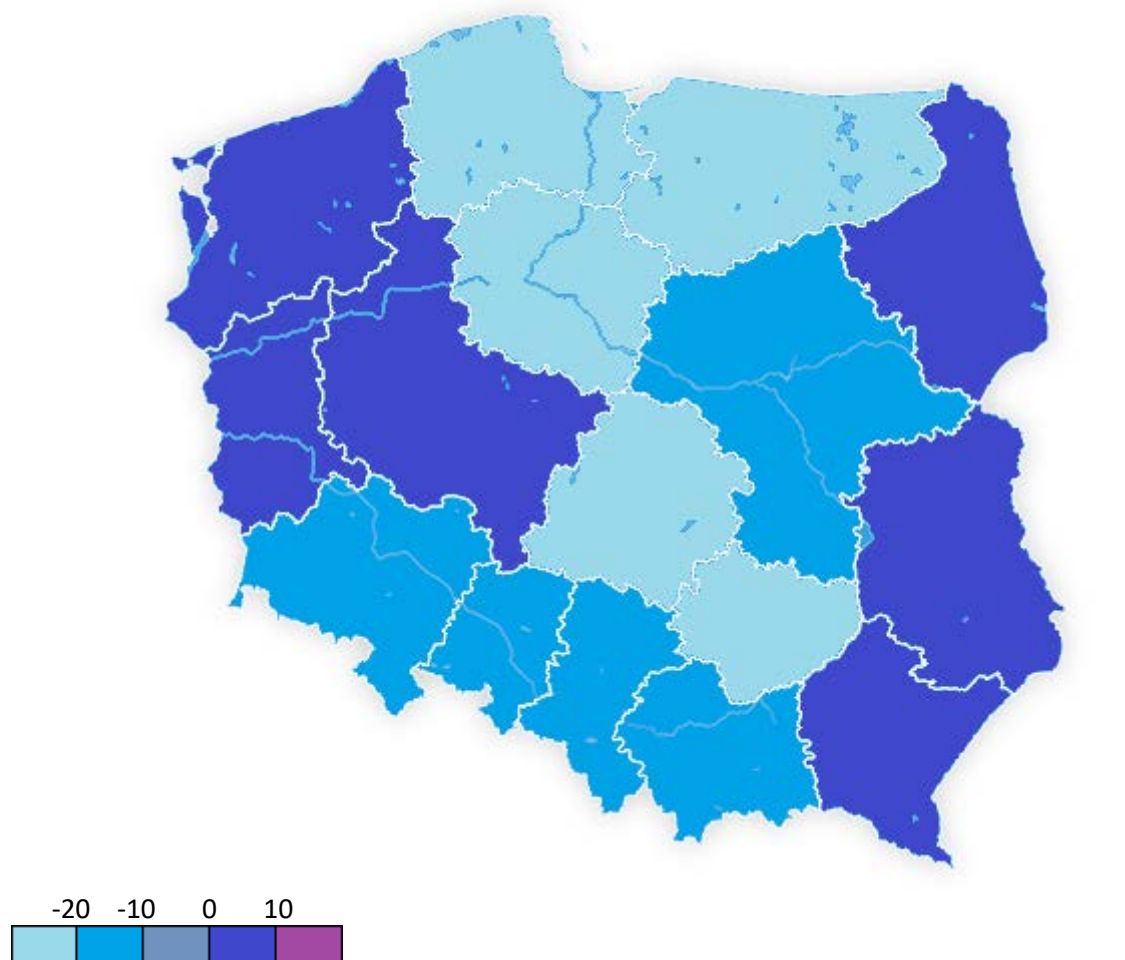

składowe salda	IX'18	V'19	VI'19	VII'19	VIII'19	IX'19
1. wielkość produkcji – przewidywania	7,7	7,5	-1,4	-5,8	-2,9	-10,0
2. wielkość zamówień – stan	-3,4	-8,3	-9,8	-21,2	-23,3	-22,1
3. zapasy - stan	-0,2	0,0	0,9	8,2	5,1	-0,3
wskaźnik koniunktury (IRGIND): $(1.+2.-3.)/3$	1,5	-0,3	-4,0	-11,7	-10,4	-10,6

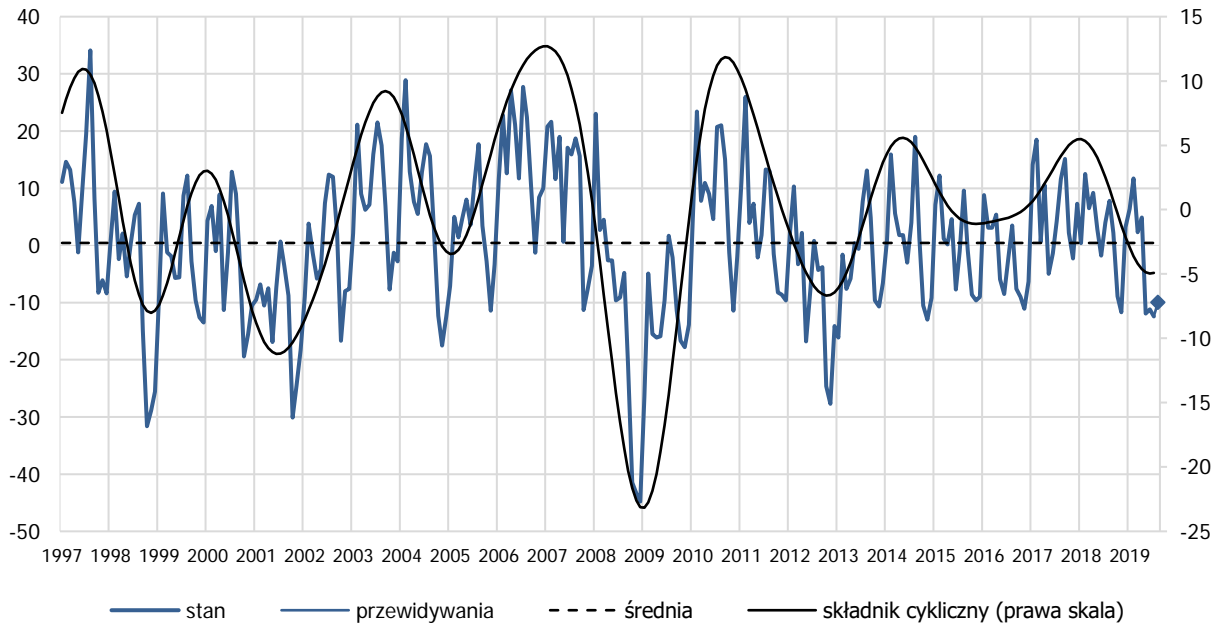

Wskaźnik koniunktury wg makroregionów

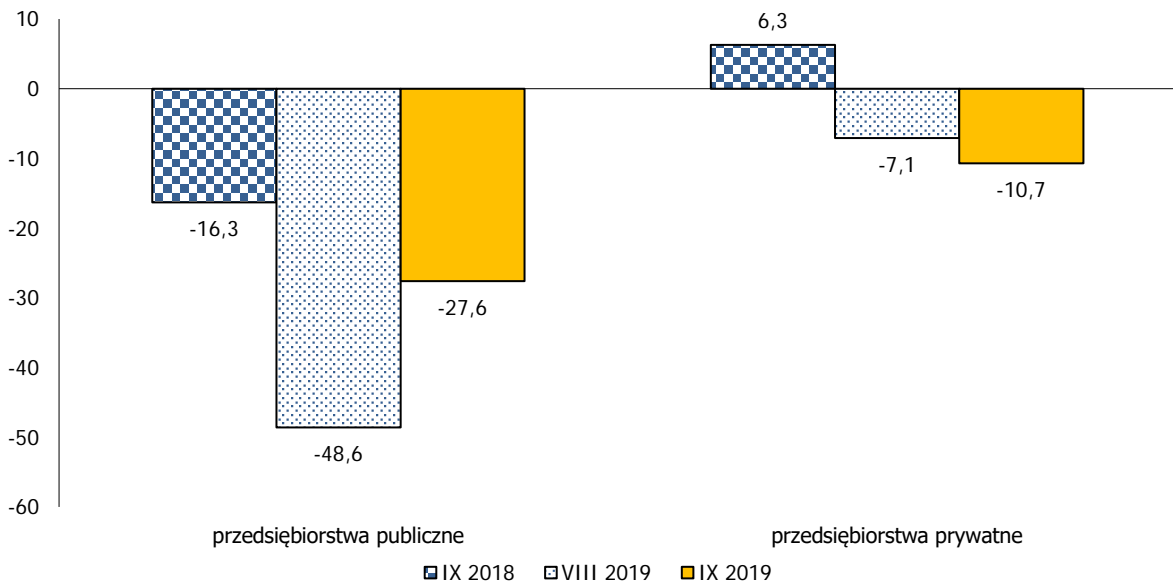
	IX'18	VIII'19	IX'19
Południowy (województwa: małopolskie i śląskie)	0,8	-3,3	-12,4
Północno-zachodni (województwa: lubuskie, wielkopolskie i zachodniopomorskie)	6,2	-4,2	6,1
Południowo-zachodni (województwa: dolnośląskie i opolskie)	1,8	-30,7	-12,2
Północny (województwa: kujawsko-pomorskie, pomorskie i warmińsko-mazurskie)	12,9	-2,2	-20,1
Centralny (województwa: łódzkie i świętokrzyskie)	-19,9	-13,0	-22,6
Wschodni (województwa: lubelskie, podkarpackie i podlaskie)	16,6	-12,9	4,4
Województwo mazowieckie	-6,6	-23,2	-17,4

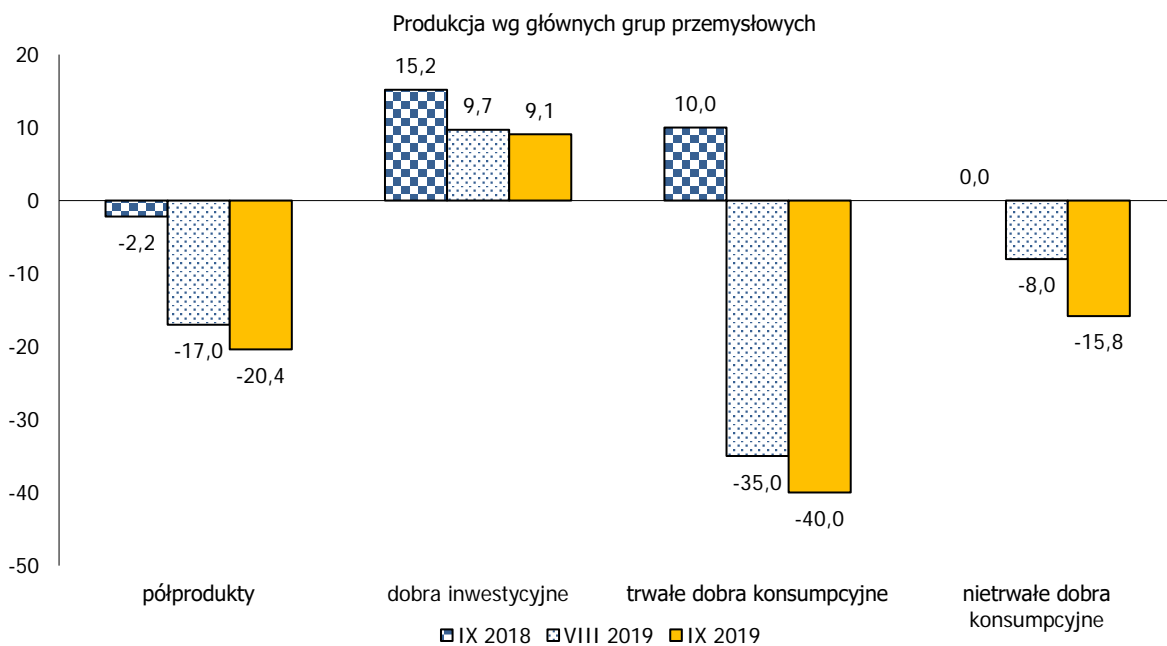
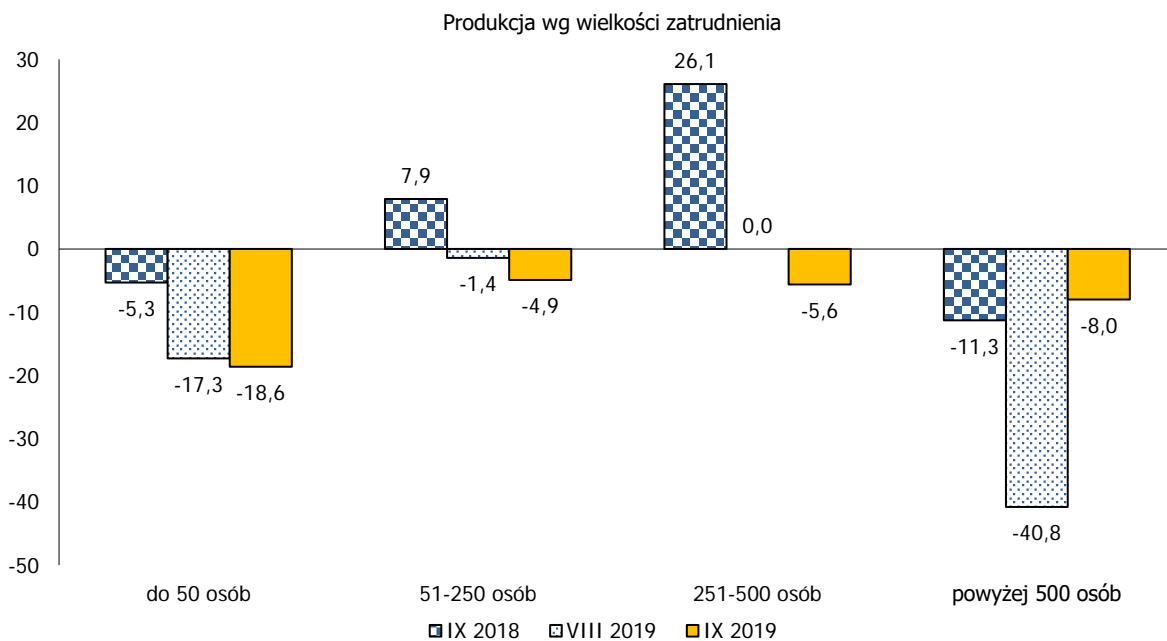
PRODUKCJA

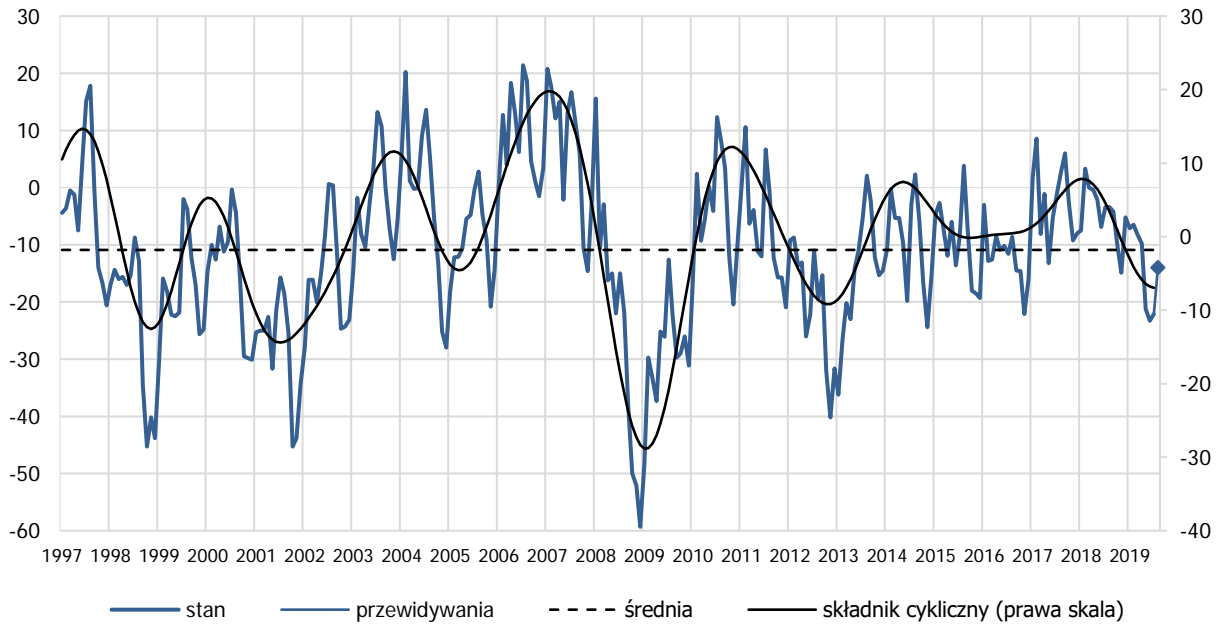
	IX'18	VI'19	VII'19	VIII'19	IX'19	przewidywania
wzrost	25,8	22,2	17,9	19,4	18,1	18,4
brak zmiany	52,5	60,5	52,2	50,0	51,5	53,2
spadek	21,7	17,3	29,9	30,6	30,5	28,4
saldo (1.-3.)	4,0	4,9	-11,9	-11,2	-12,4	-10,0

Produkcja wg sektorów własnościowych

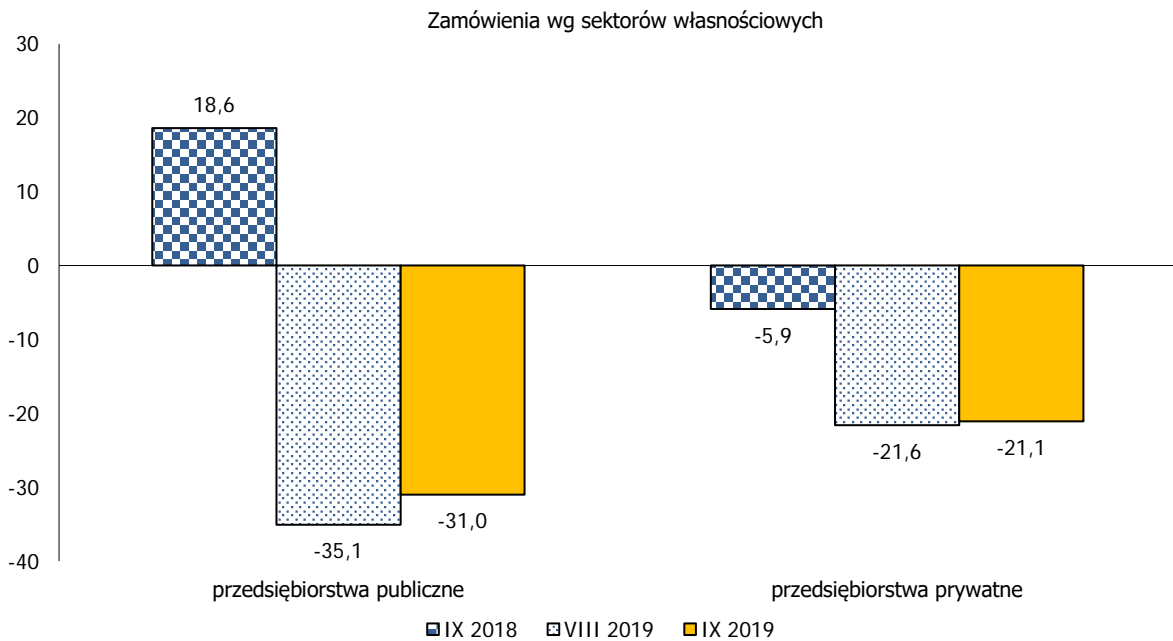

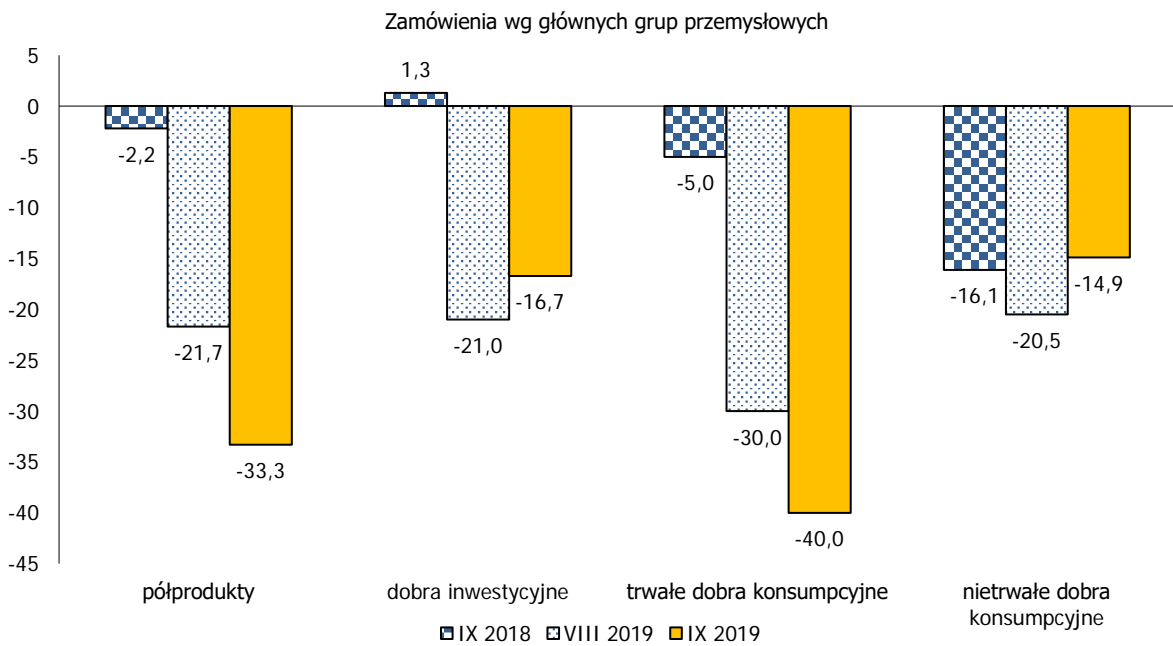
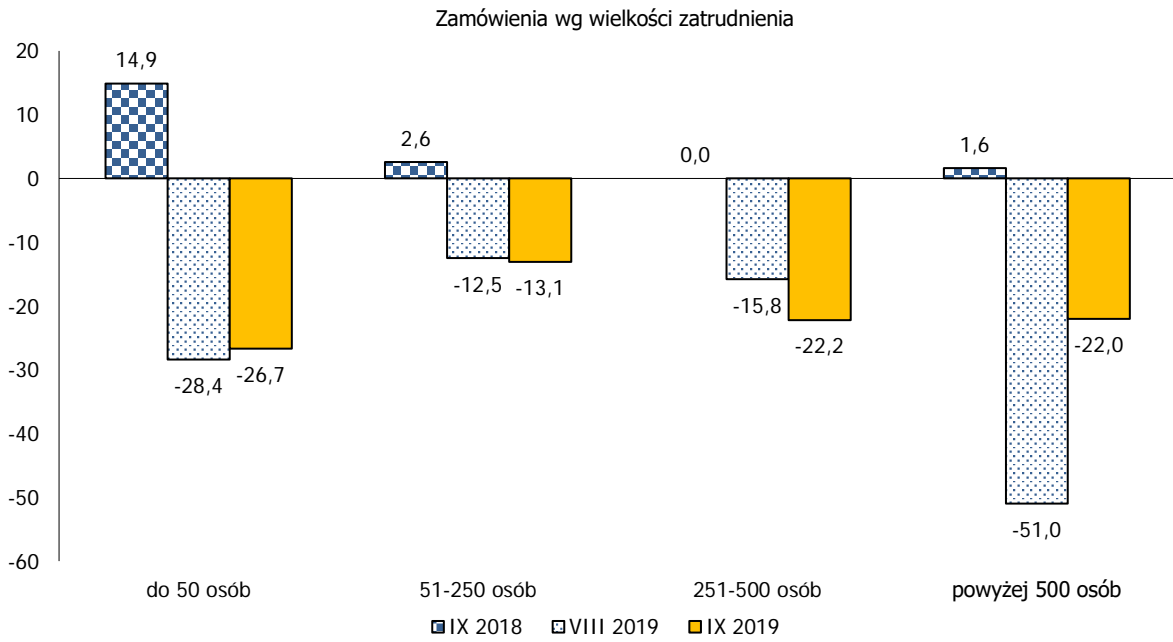

Zamówienia ogółem

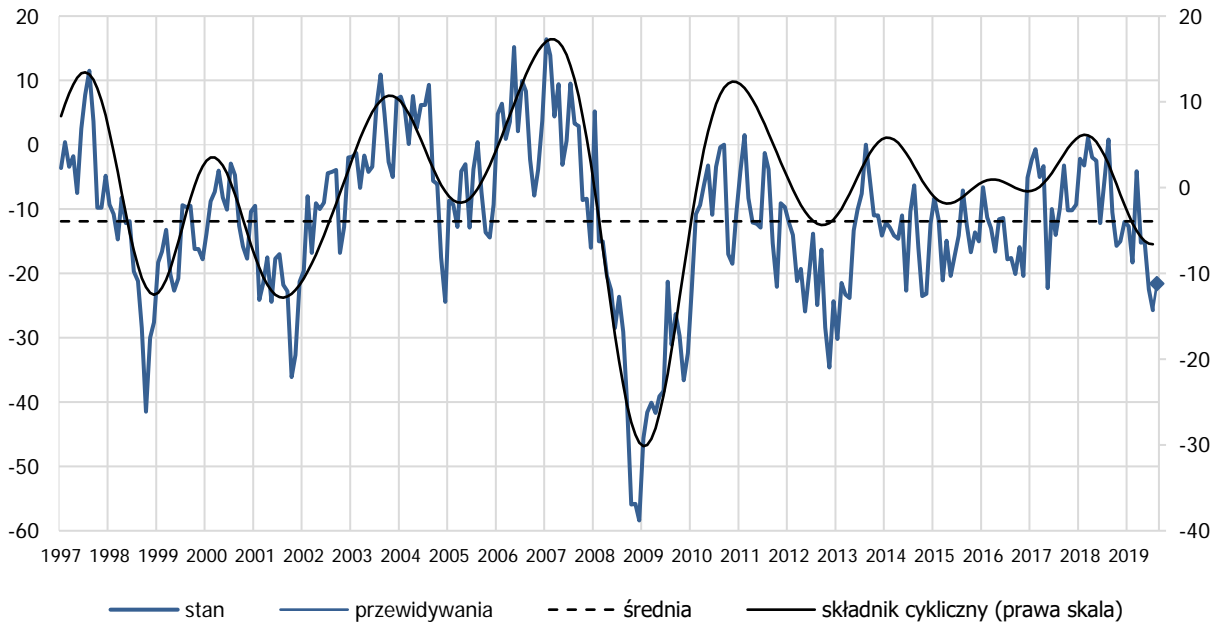

	IX'18	VI'19	VII'19	VIII'19	IX'19	przewidywania
wzrost	21,4	17,0	13,1	15,3	12,1	15,9
brak zmiany	53,9	56,3	52,6	46,1	53,6	54,3
spadek	24,8	26,7	34,3	38,6	34,2	29,8
saldo (1.-3.)	-3,4	-9,8	-21,2	-23,3	-22,1	-14,0

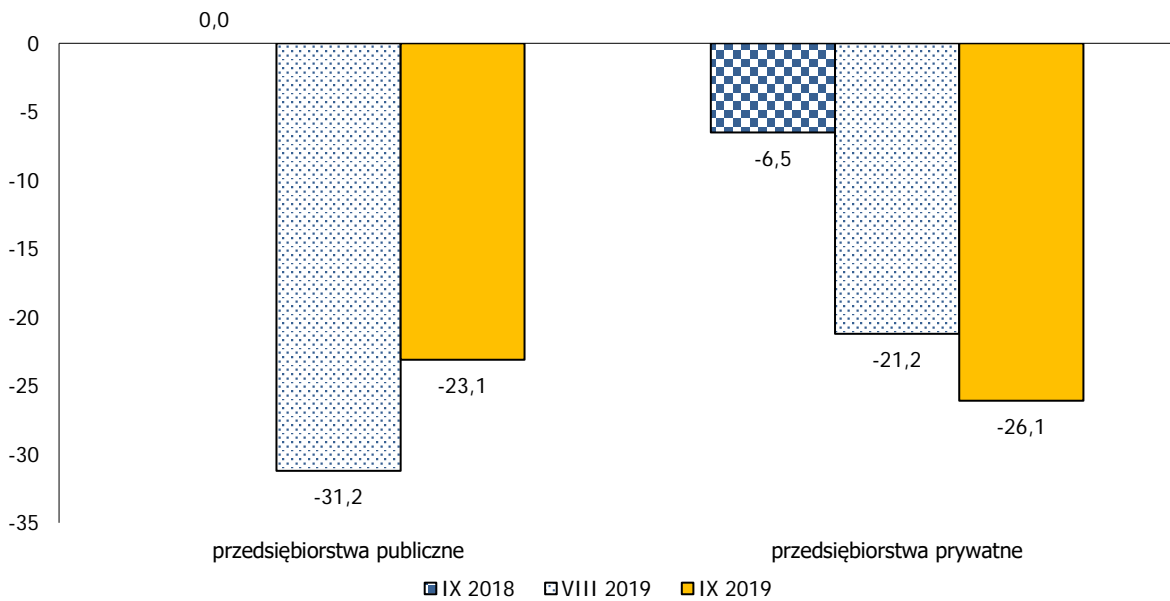

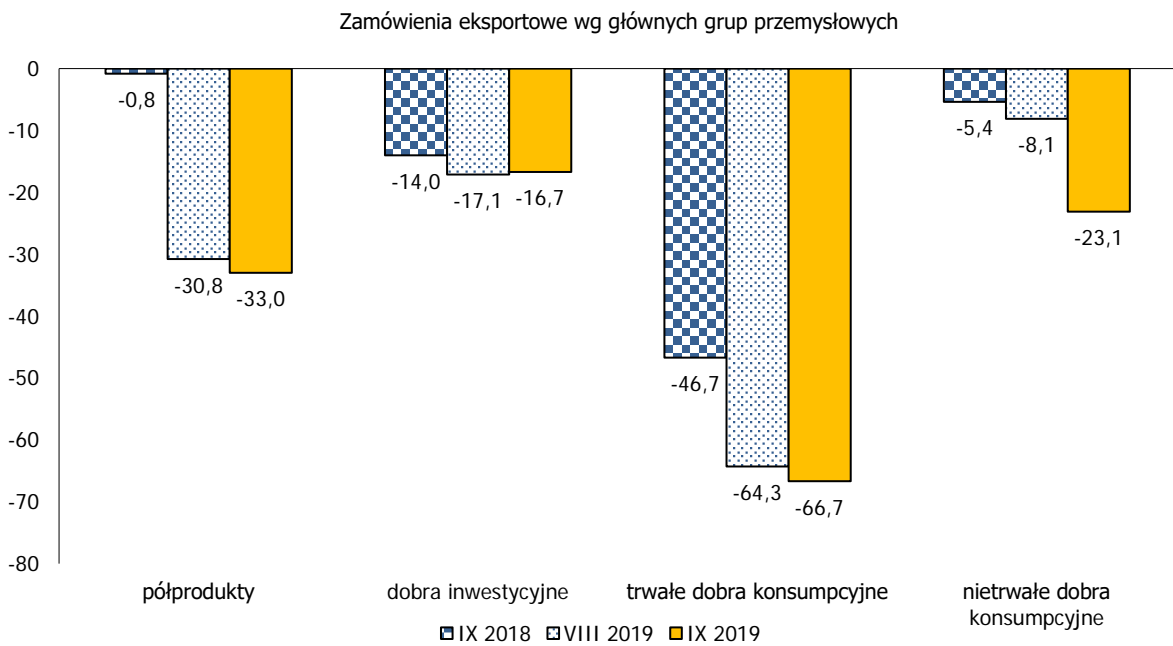
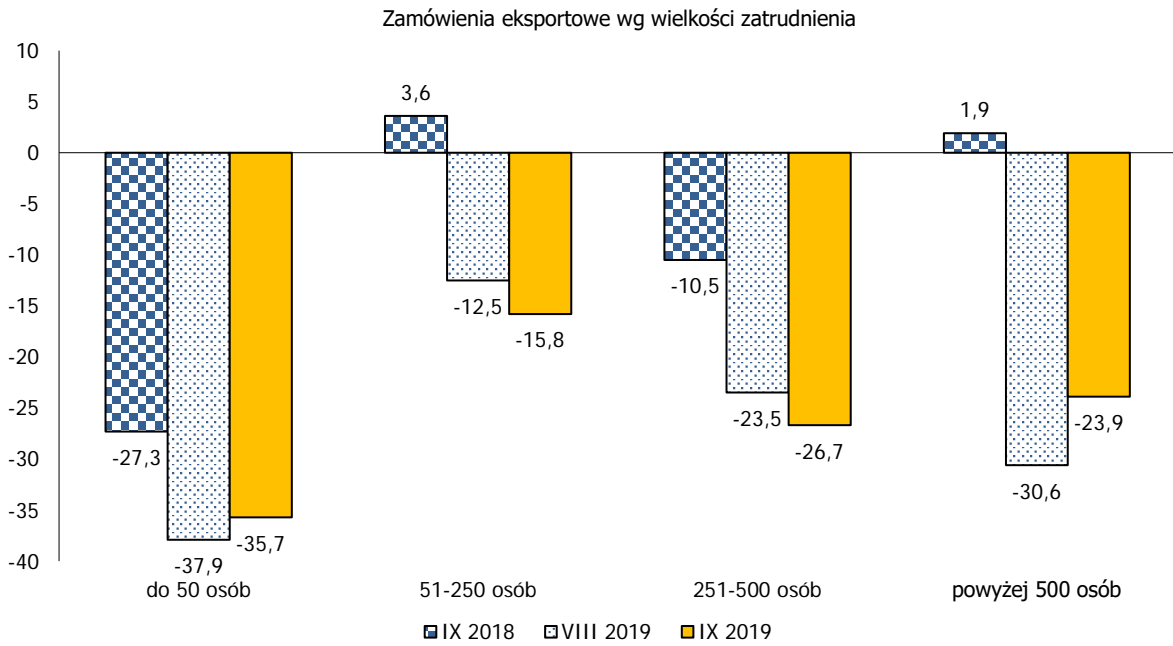
Zamówienia eksportowe

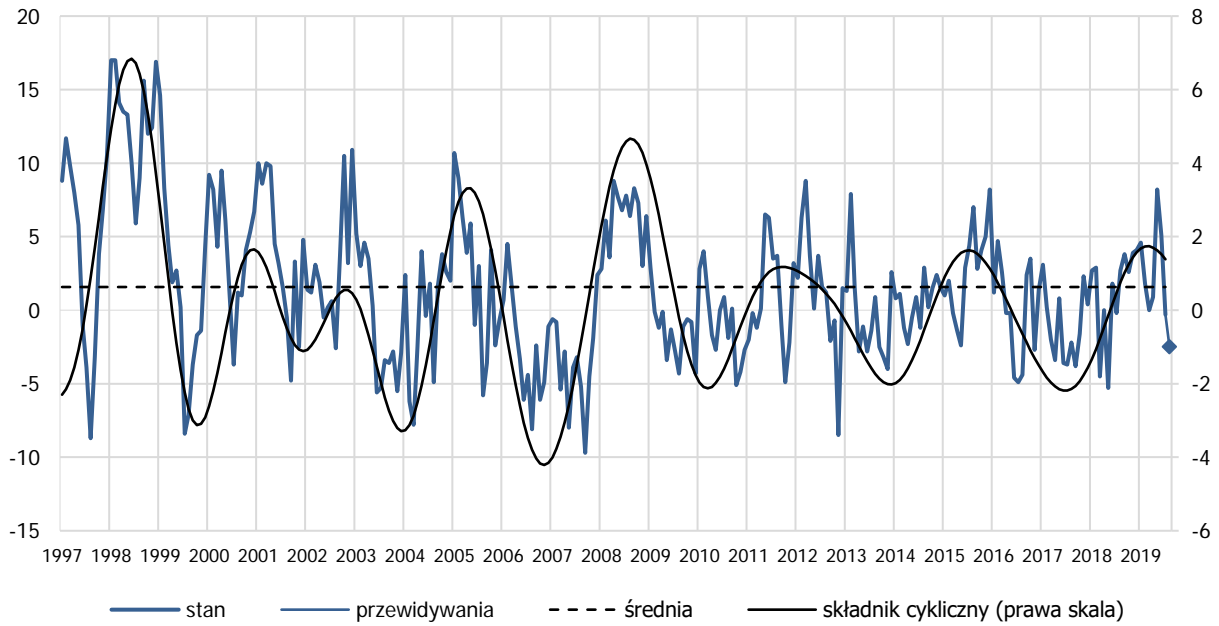
	IX'18	VI'19	VII'19	VIII'19	IX'19	przewidywania
wzrost	15,7	14,3	15,6	12,5	11,9	13,1
brak zmiany	62,9	56,2	53,8	52,5	50,5	52,1
spadek	21,4	29,5	30,7	35,0	37,6	34,7
nie dotyczy	52,5	52,7	61,3	50,8	70,5	68,5
saldo (1.-3.)	-5,7	-15,2	-15,1	-22,5	-25,7	-21,6

Zamówienia eksportowe wg sektorów własnościowych

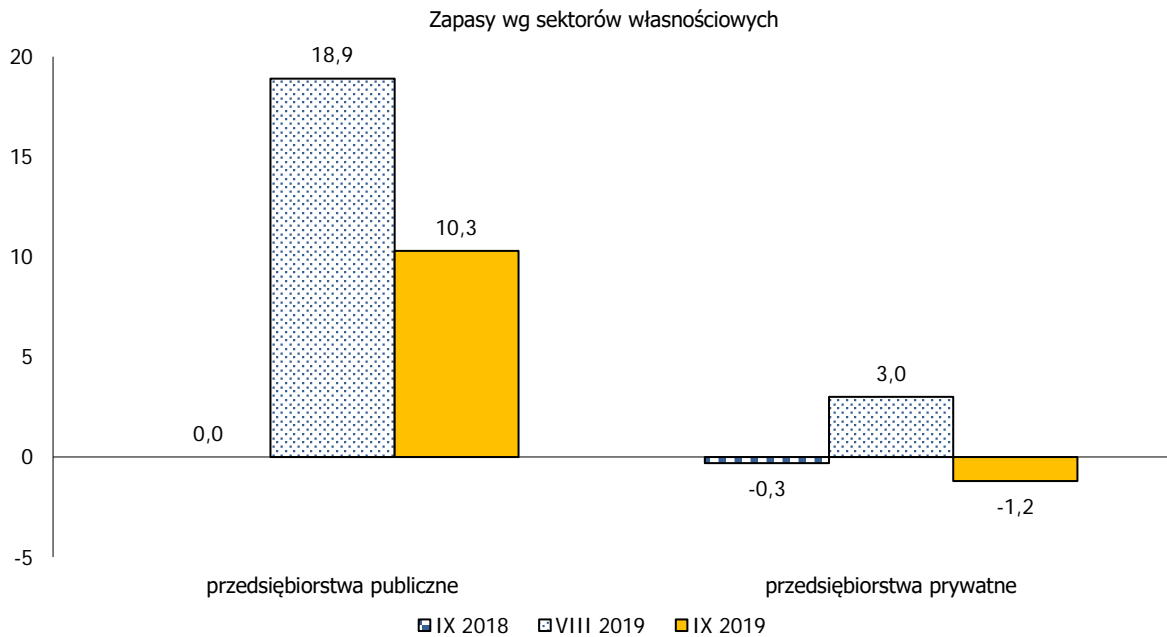

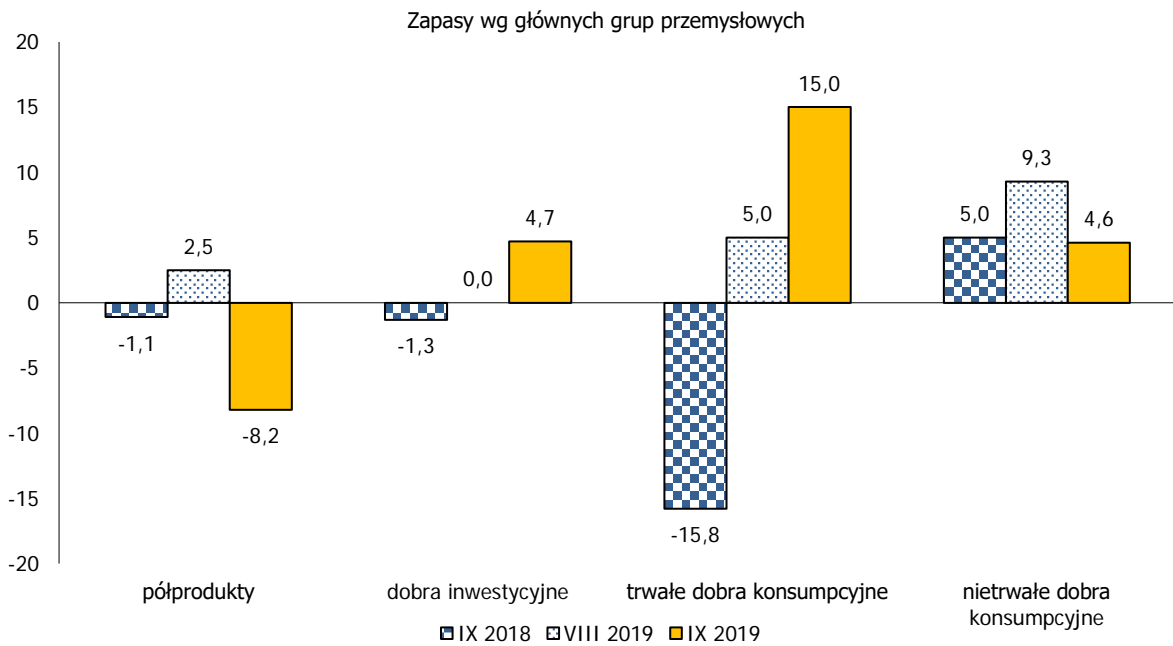
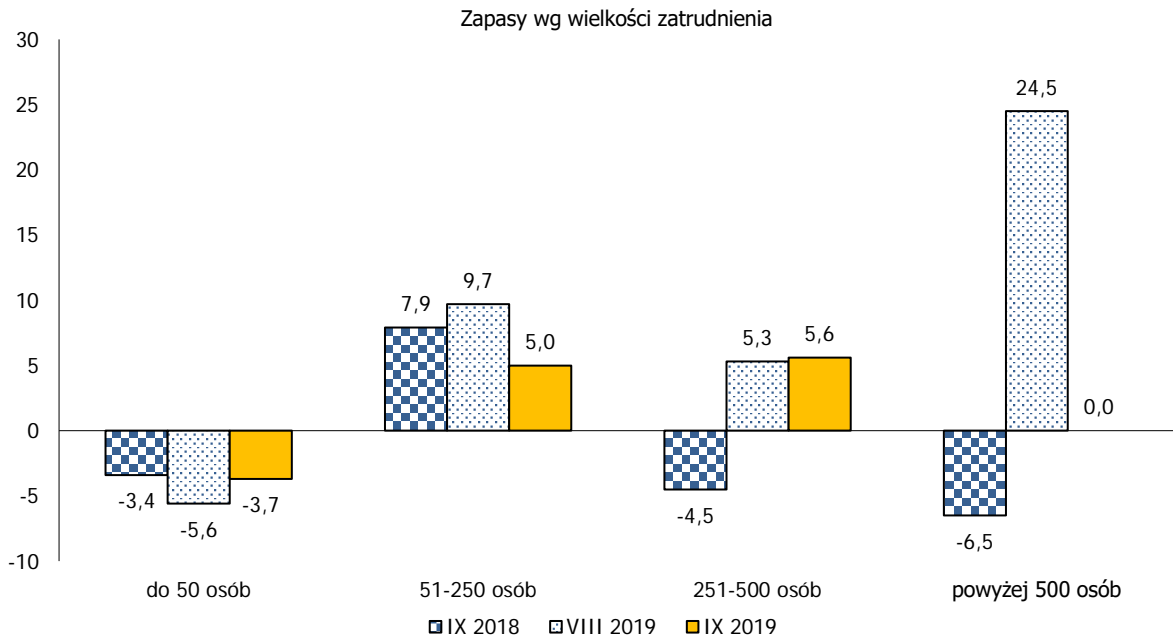

Zapasy

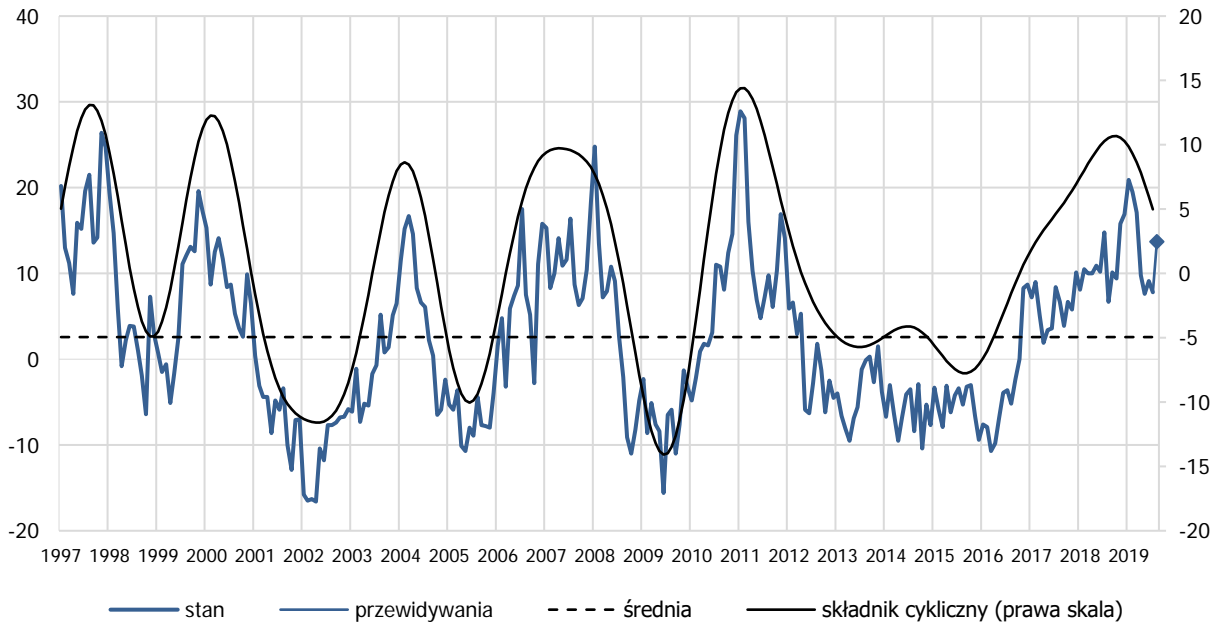

	IX'18	VI'19	VII'19	VIII'19	IX'19	przewidywania
wzrost	11,5	14,3	20,8	19,7	16,0	11,5
brak zmiany	76,8	72,2	66,6	65,7	67,8	74,5
spadek	11,7	13,5	12,6	14,6	16,3	14,0
saldo (1.-3.)	-0,2	0,9	8,2	5,1	-0,3	-2,5

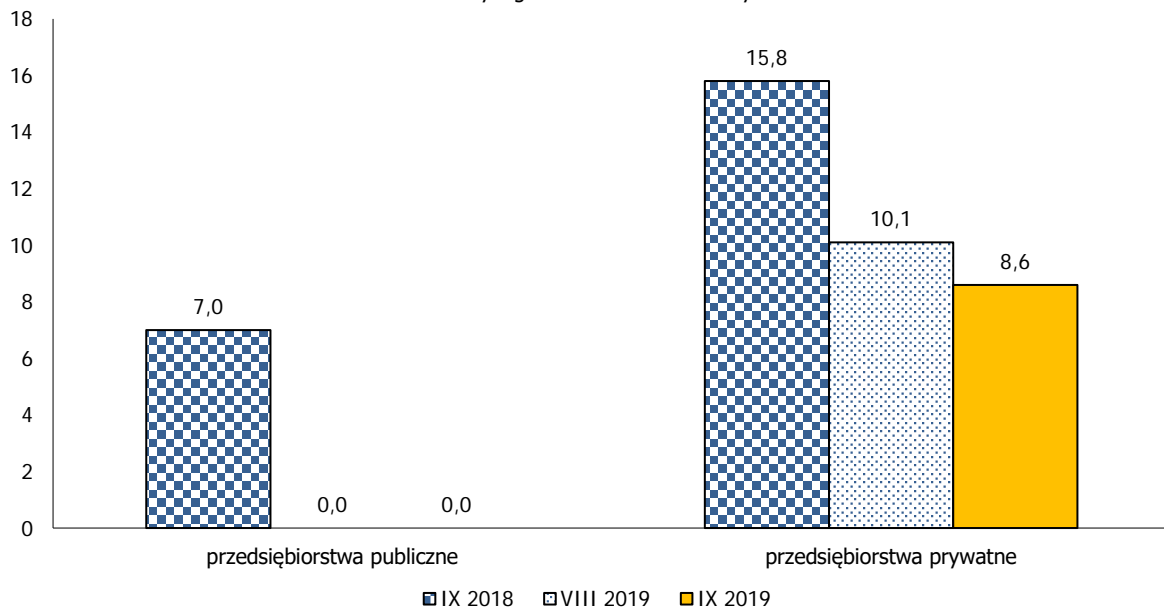

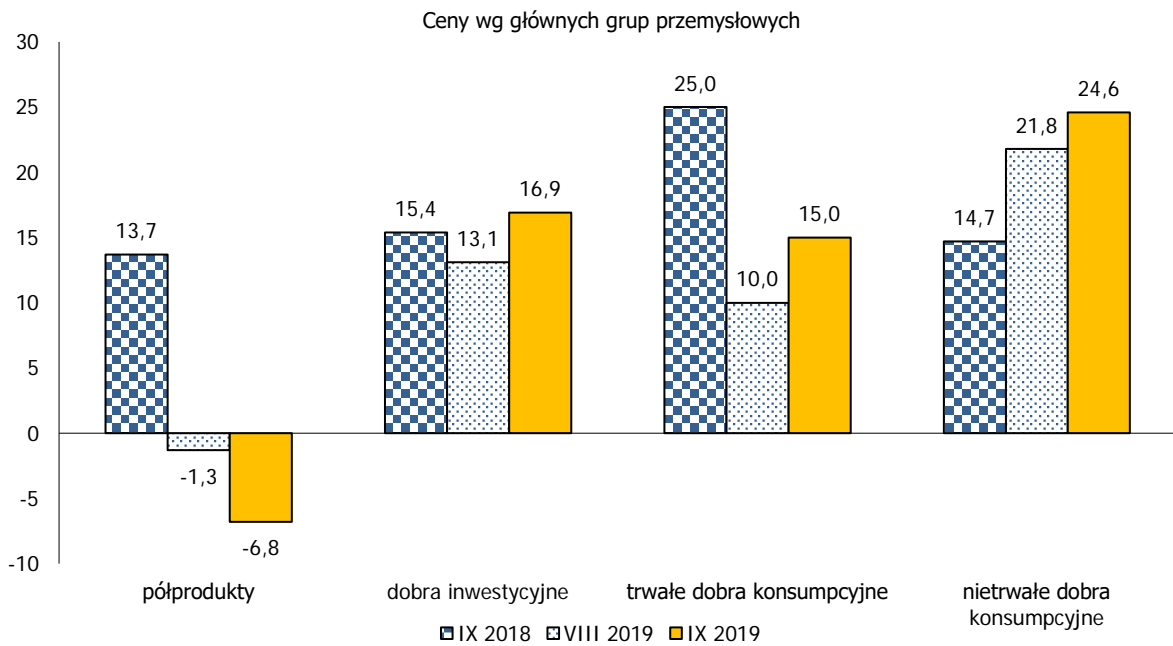
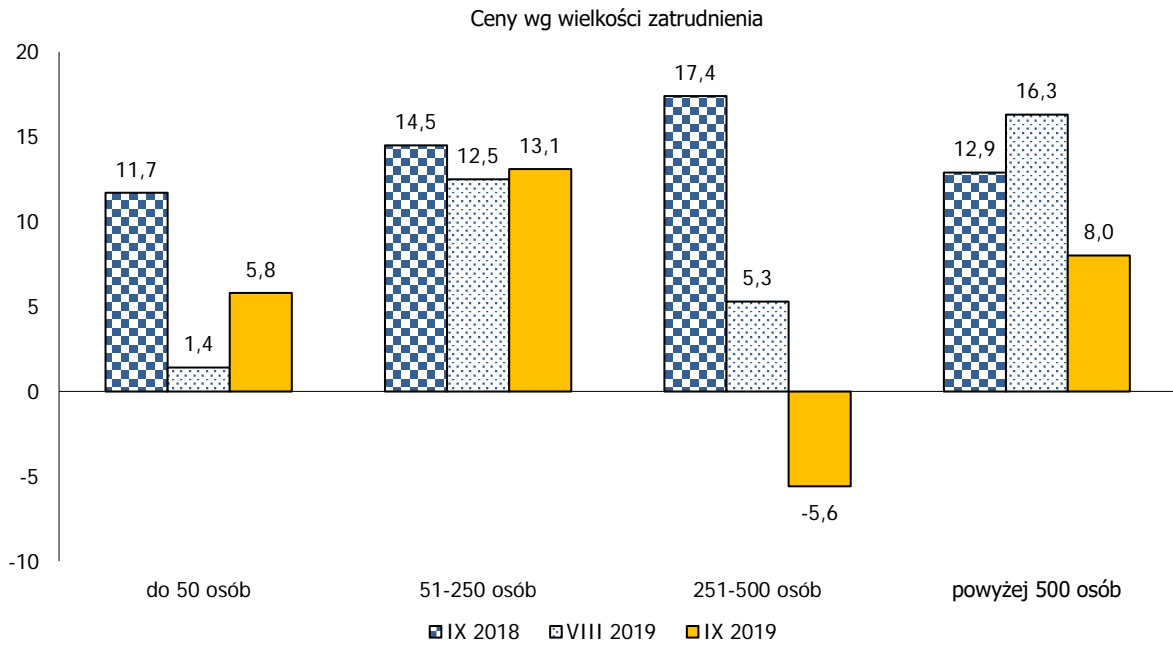
Ceny

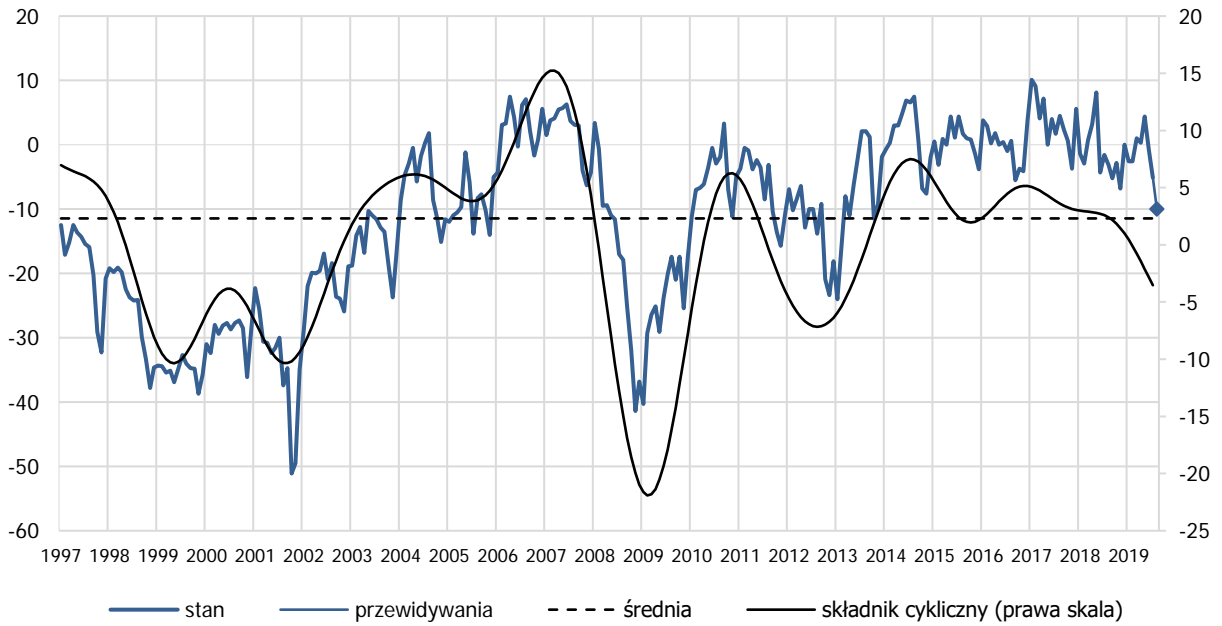
	IX'18	VI'19	VII'19	VIII'19	IX'19	przewidywania
wzrost	20,4	15,6	14,3	15,1	15,9	22,1
brak zmiany	73,9	78,6	78,9	79,0	76,0	69,5
spadek	5,6	5,8	6,8	5,9	8,1	8,4
saldo (1.-3.)	14,8	9,8	7,6	9,1	7,8	13,7

Ceny wg sektorów własnościowych

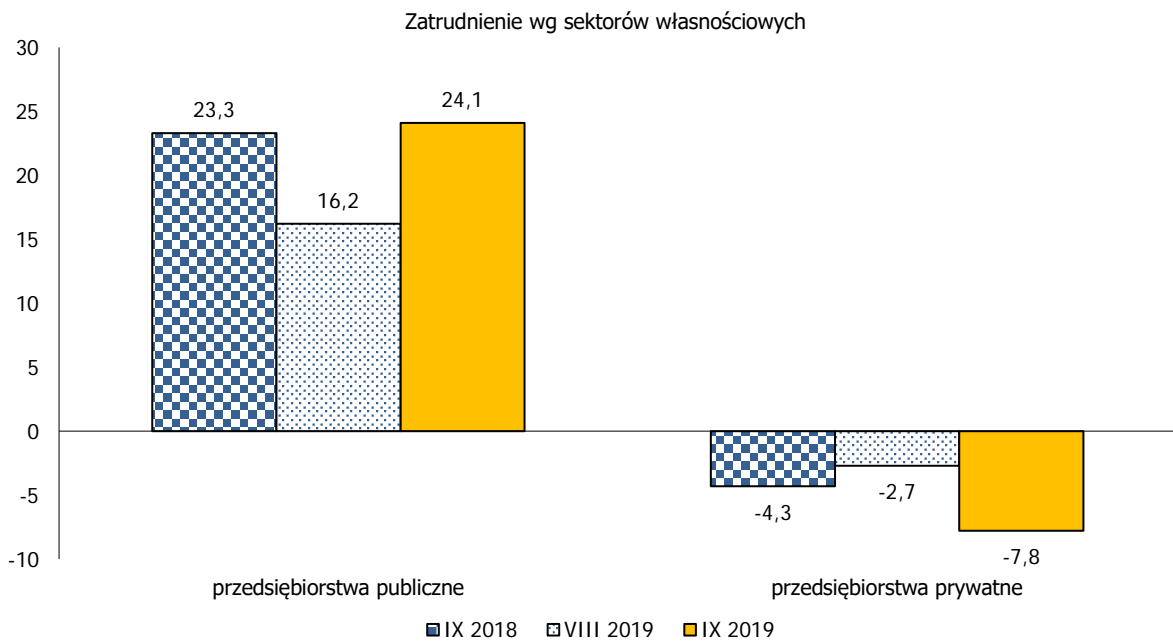

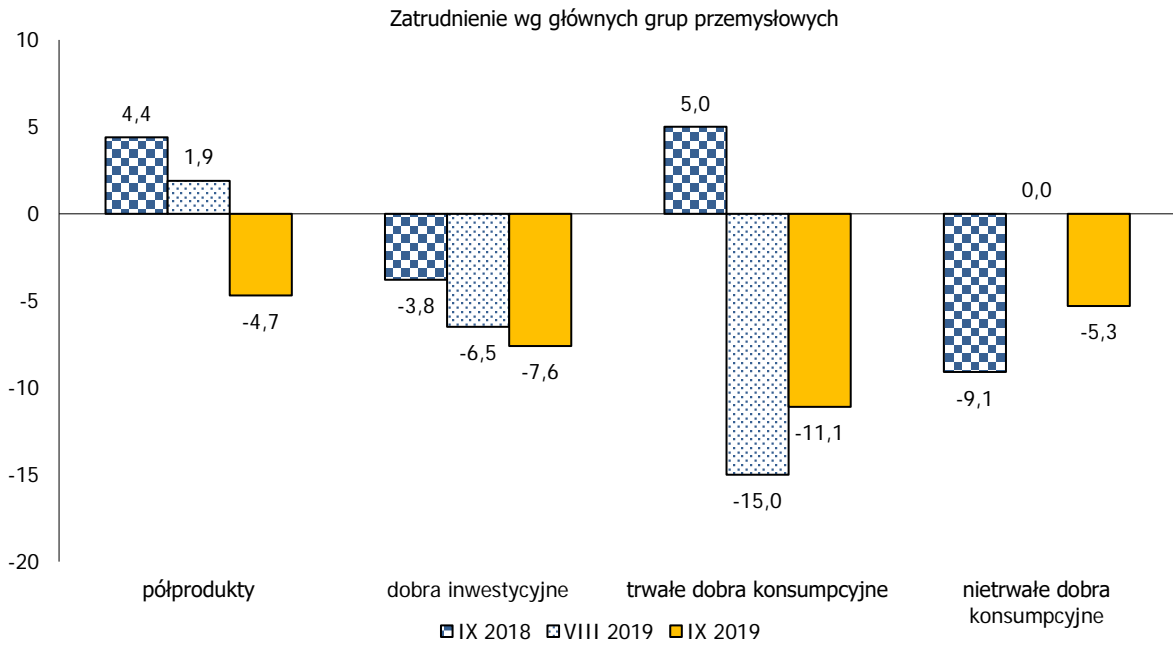
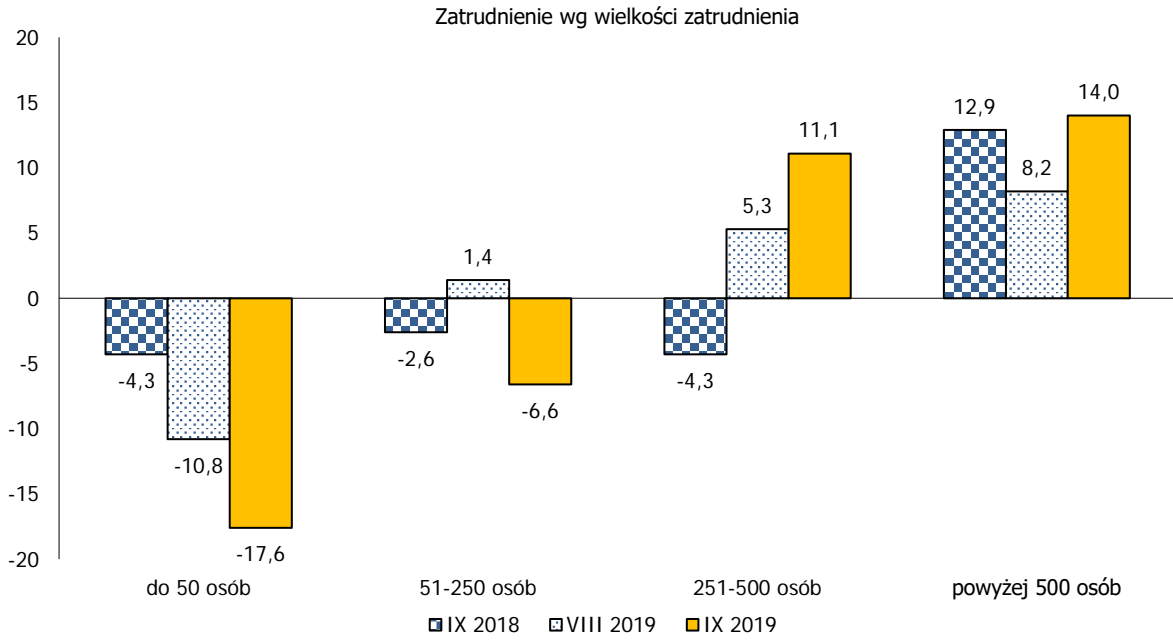

Zatrudnienie

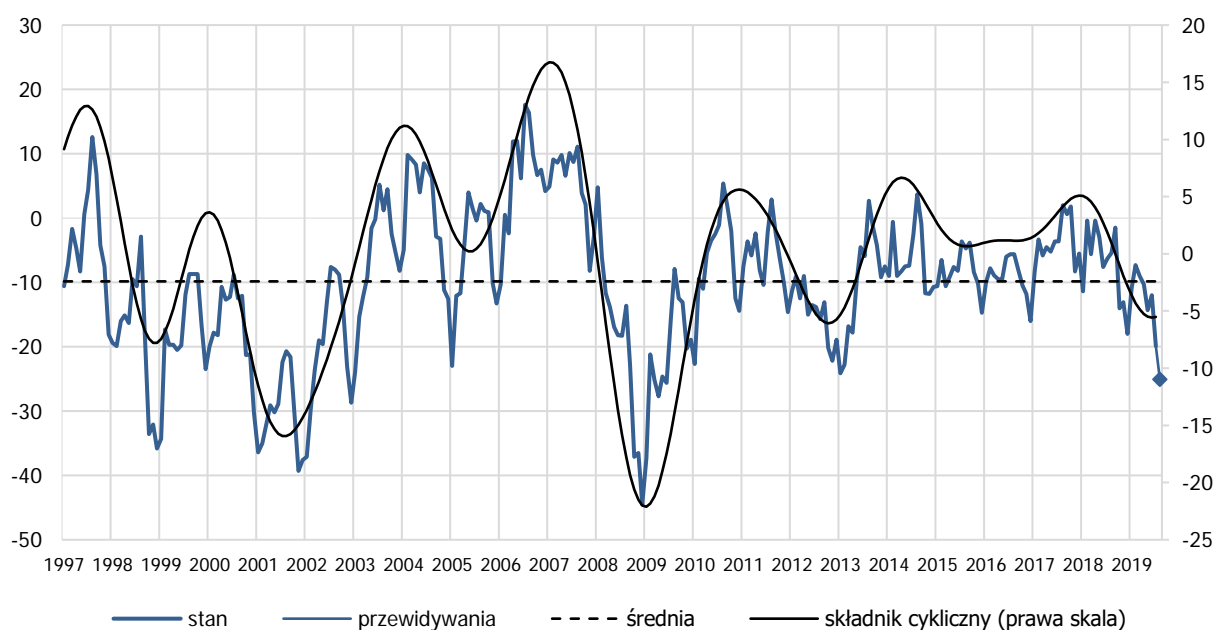

	IX'18	VI'19	VII'19	VIII'19	IX'19	przewidywania
wzrost	13,2	12,6	14,1	12,0	13,8	12,4
brak zmiany	72,0	75,0	76,3	75,2	67,3	65,2
spadek	14,8	12,4	9,6	12,8	18,9	22,4
saldo (1.-3.)	-1,6	0,3	4,4	-0,8	-5,1	-10,0

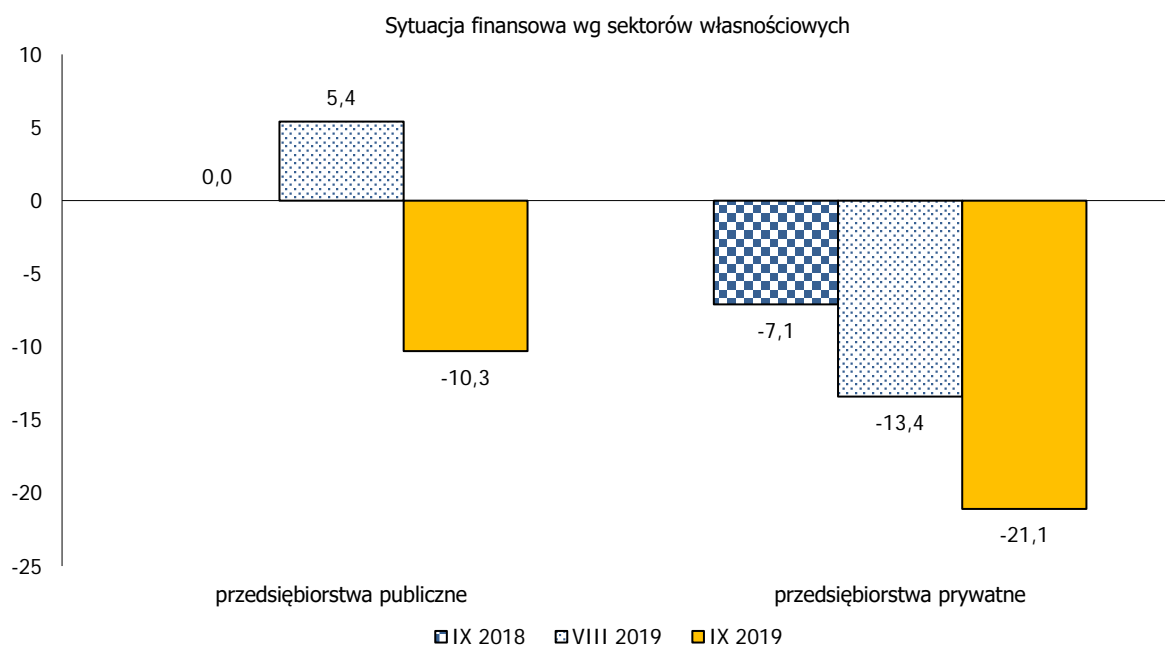

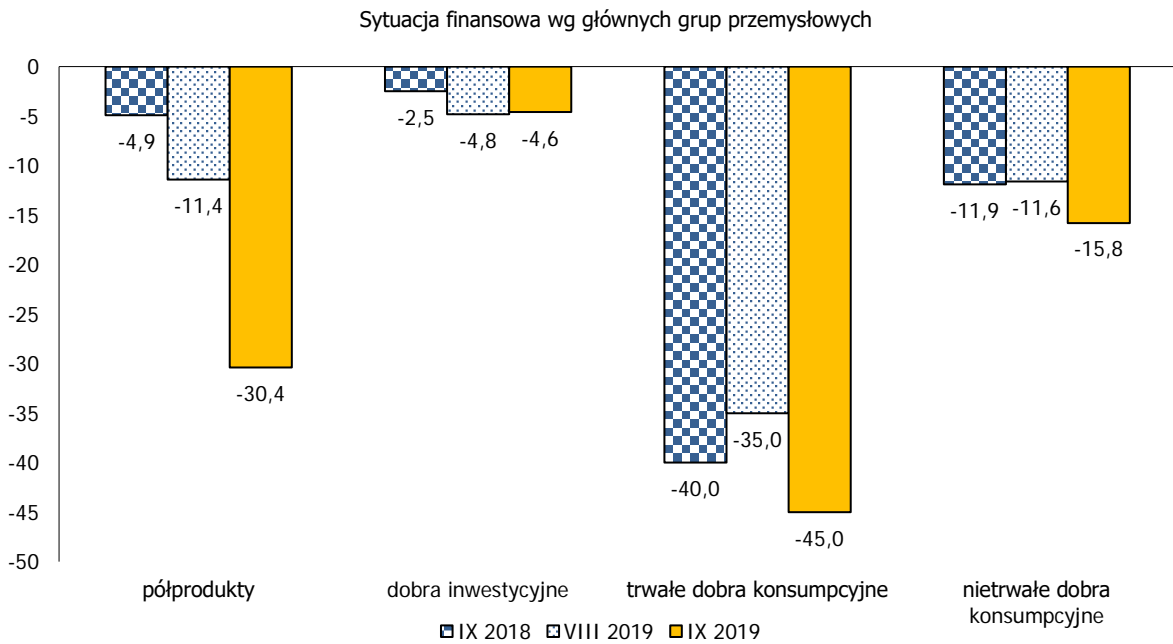
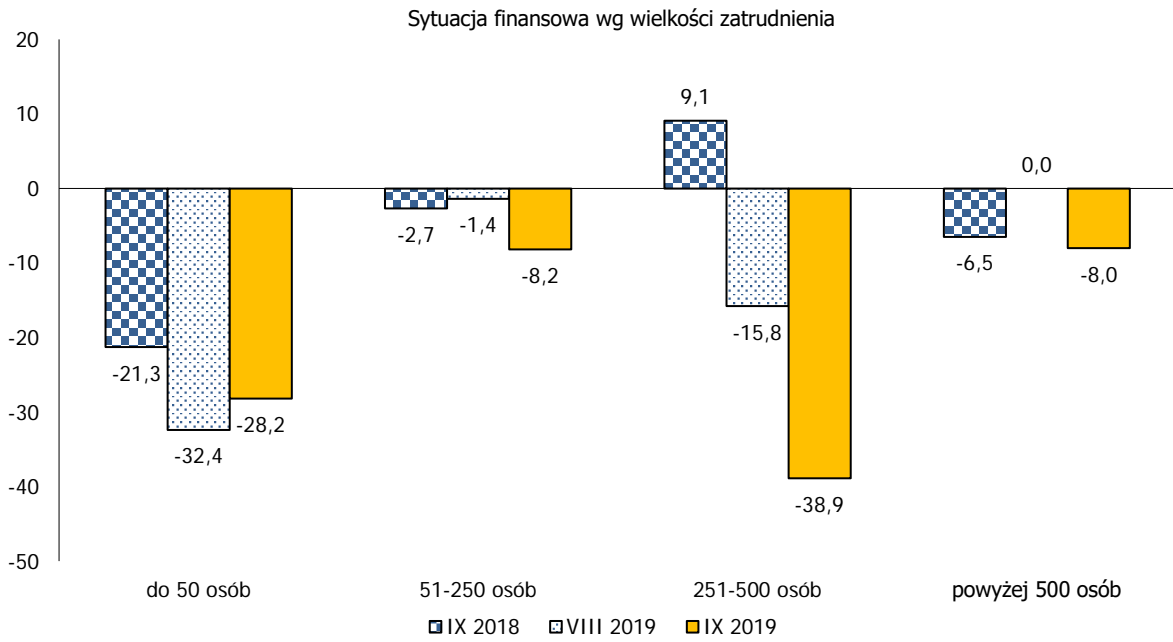

Sytuacja finansowa

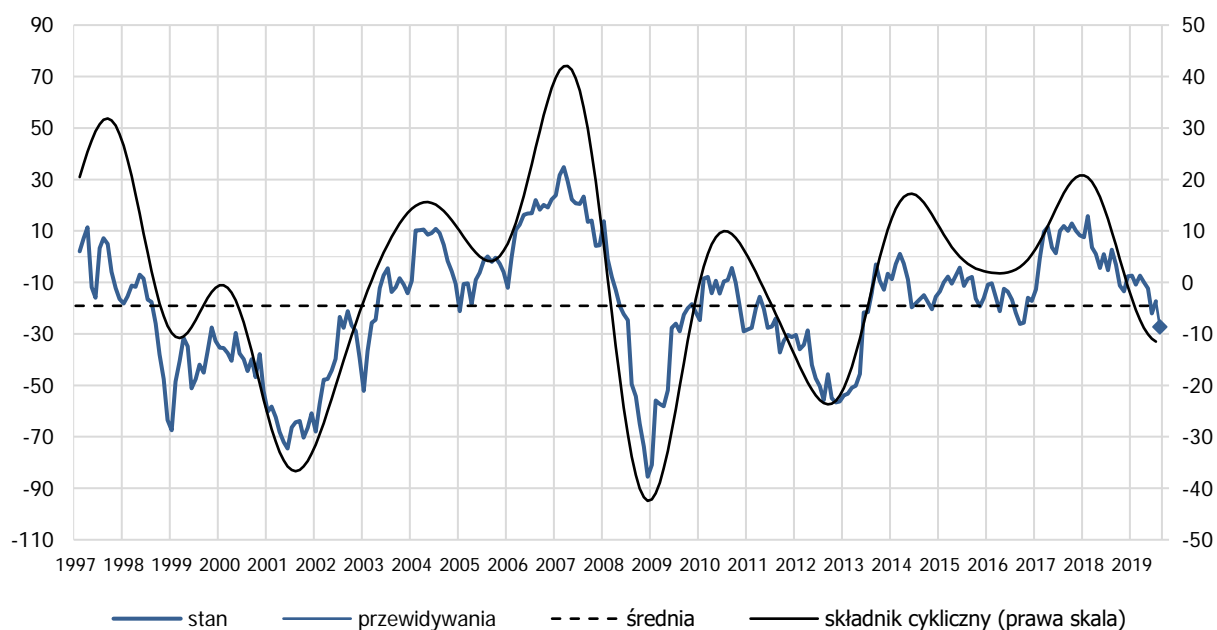

	IX'18	VI'19	VII'19	VIII'19	IX'19	przewidywania
poprawa	11,6	11,2	8,8	13,3	10,0	11,1
brak zmiany	70,5	67,2	68,1	61,3	60,1	52,7
pogorszenie	17,9	21,6	23,1	25,3	29,9	36,2
saldo (1.-3.)	-6,3	-10,3	-14,3	-12,0	-19,9	-25,1

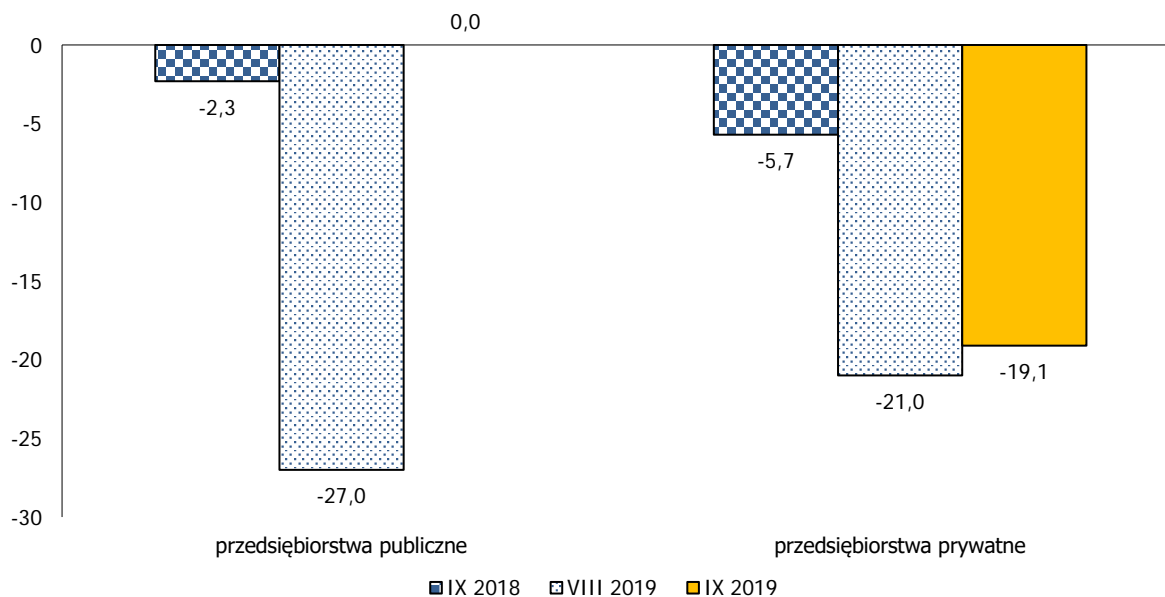

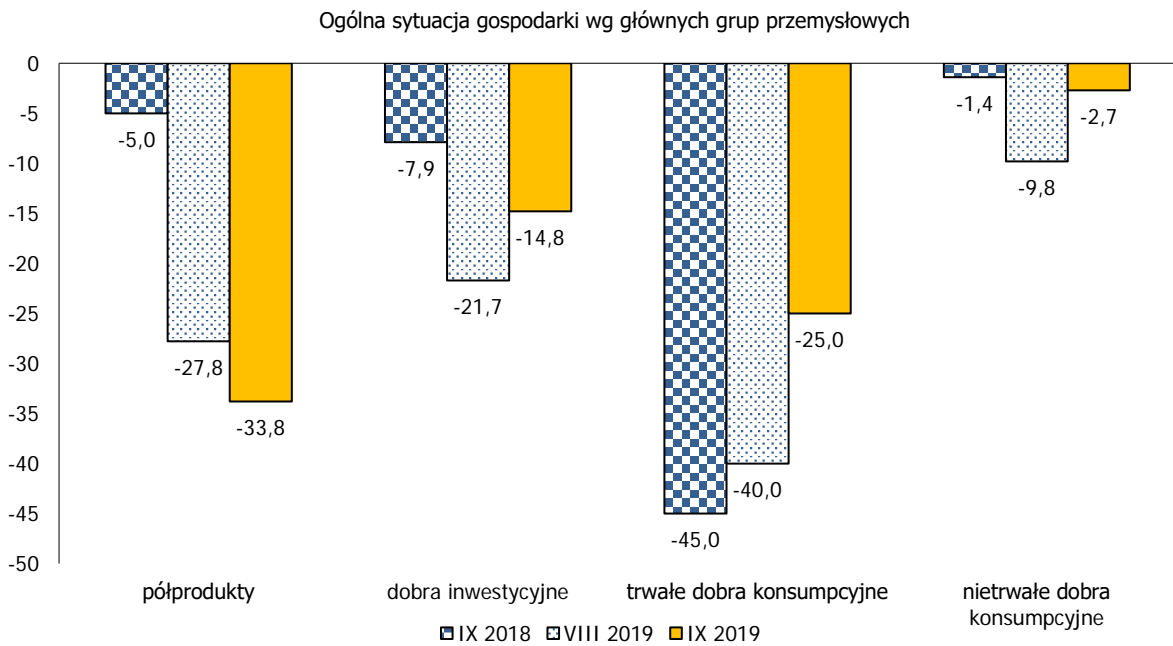
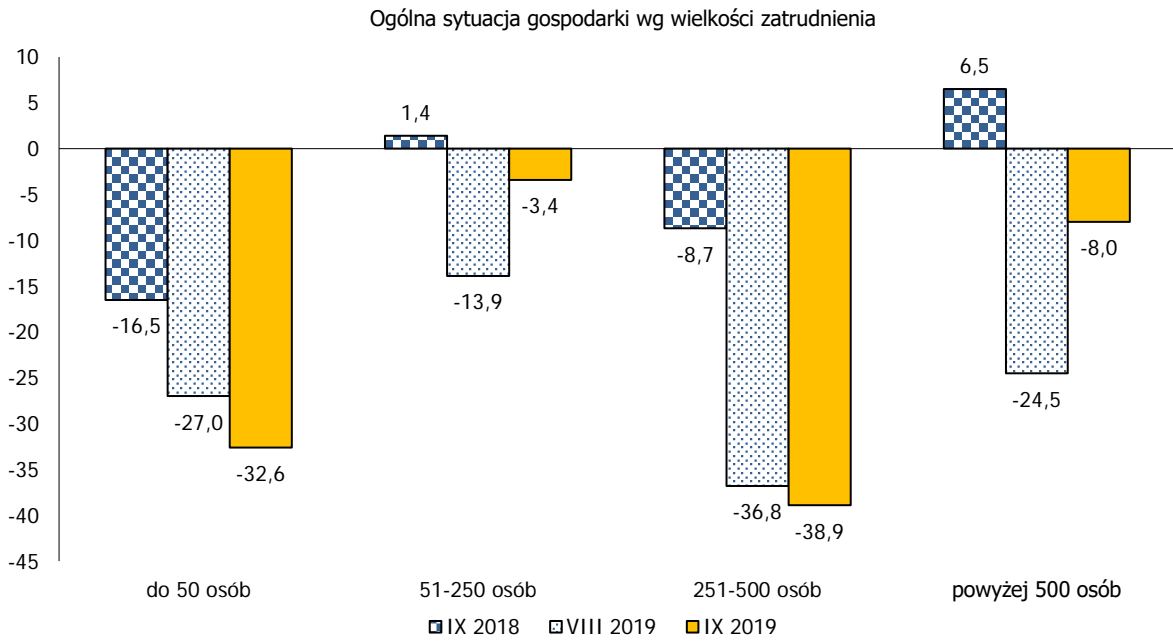
Ogólna sytuacja gospodarki

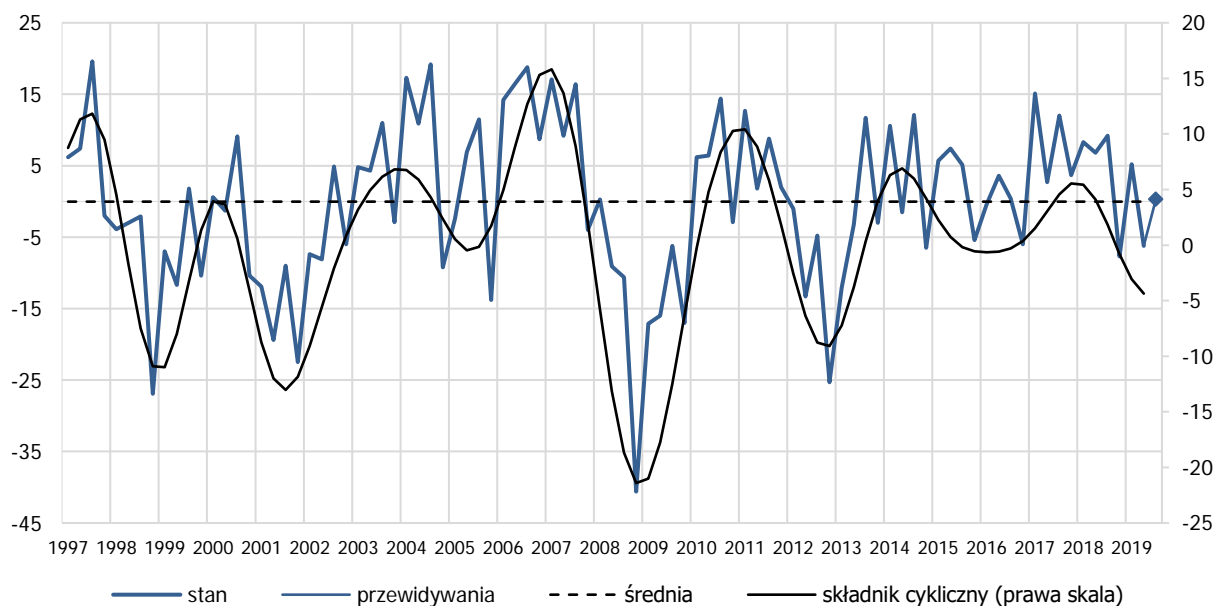
	IX'18	VI'19	VII'19	VIII'19	IX'19	przewidywania
poprawa	14,2	11,4	15,7	11,5	13,2	11,2
brak zmiany	66,3	67,3	56,3	55,0	56,4	50,3
pogorszenie	19,5	21,3	28,0	33,5	30,4	38,5
saldo (1.-3.)	-5,3	-9,9	-12,3	-22,0	-17,3	-27,3

Ogólna sytuacja gospodarki wg sektorów własnościowych

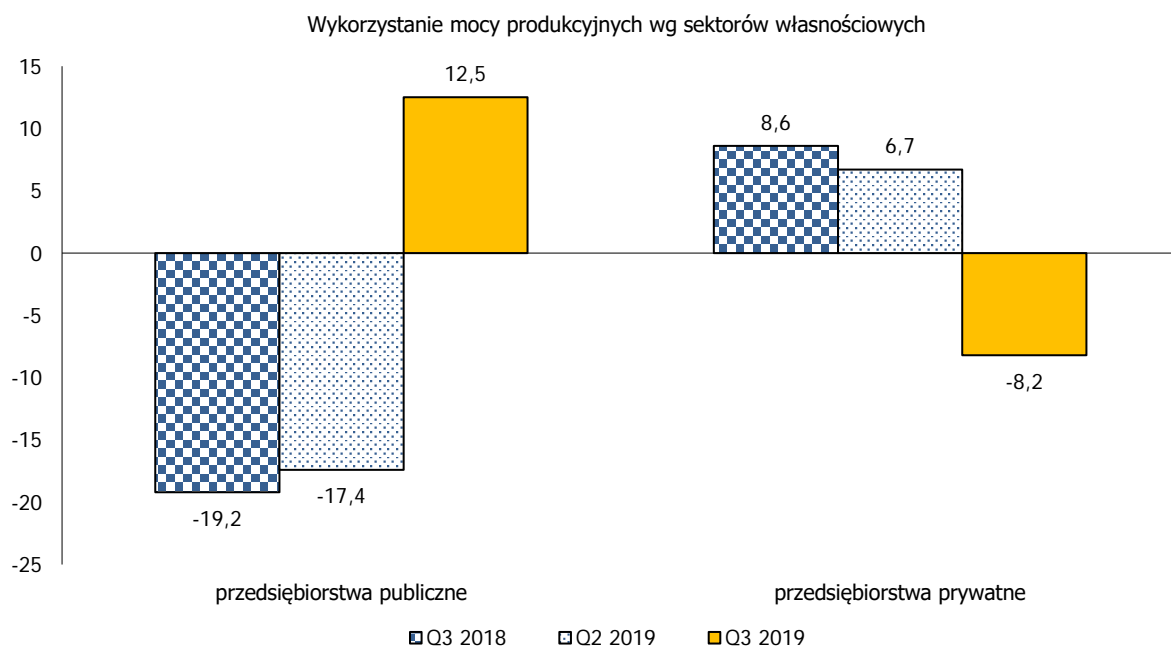

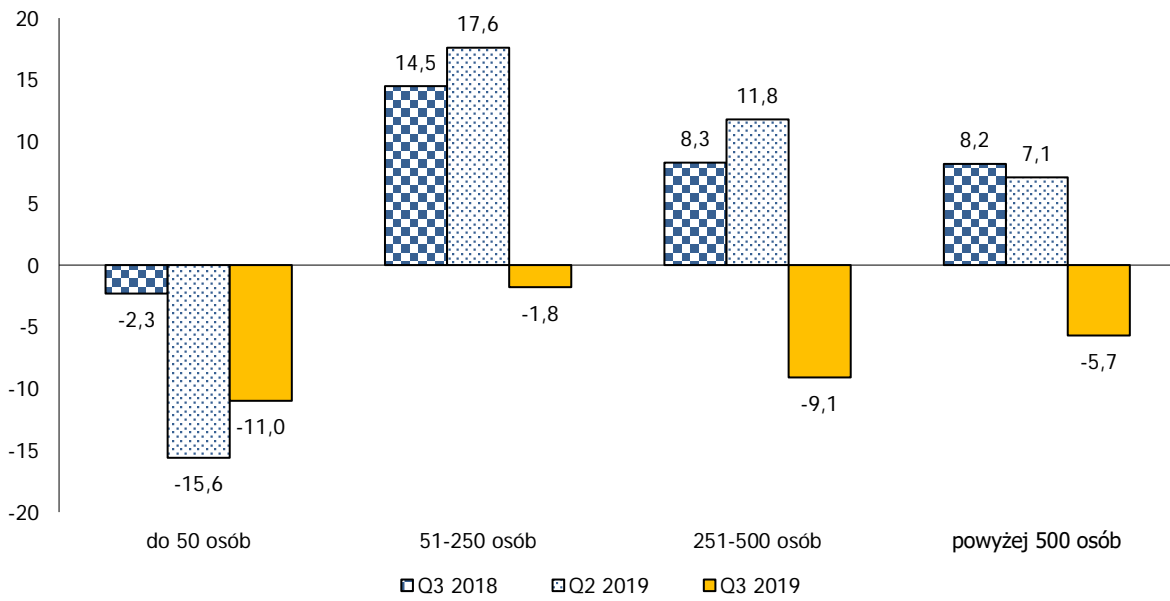
Wykorzystanie mocy produkcyjnych

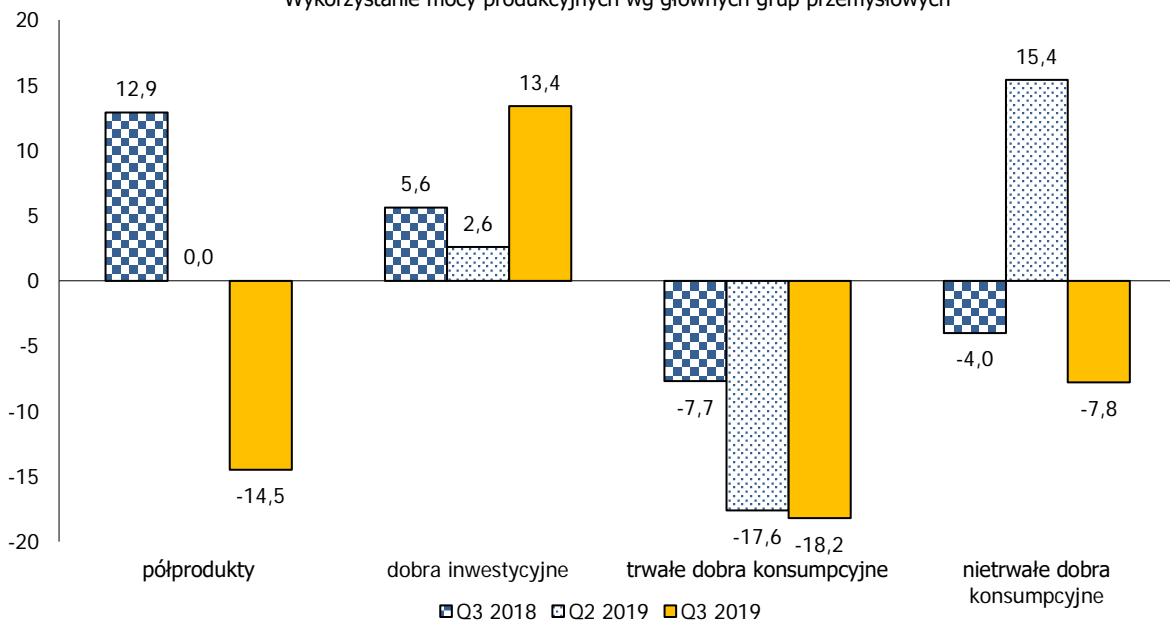
	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	przewidywania
wzrost	20,8	23,0	12,3	23,5	16,0	18,1
brak zmiany	65,3	63,2	67,7	58,2	61,9	64,2
spadek	13,9	13,8	20,0	18,3	22,1	17,8
saldo (1.-3.)	6,8	9,2	-7,7	5,2	-6,2	0,3
stopień wykorzystania mocy produkcyjnych (%)	73,2	74,3	70,2	72,8	73,9	73,2

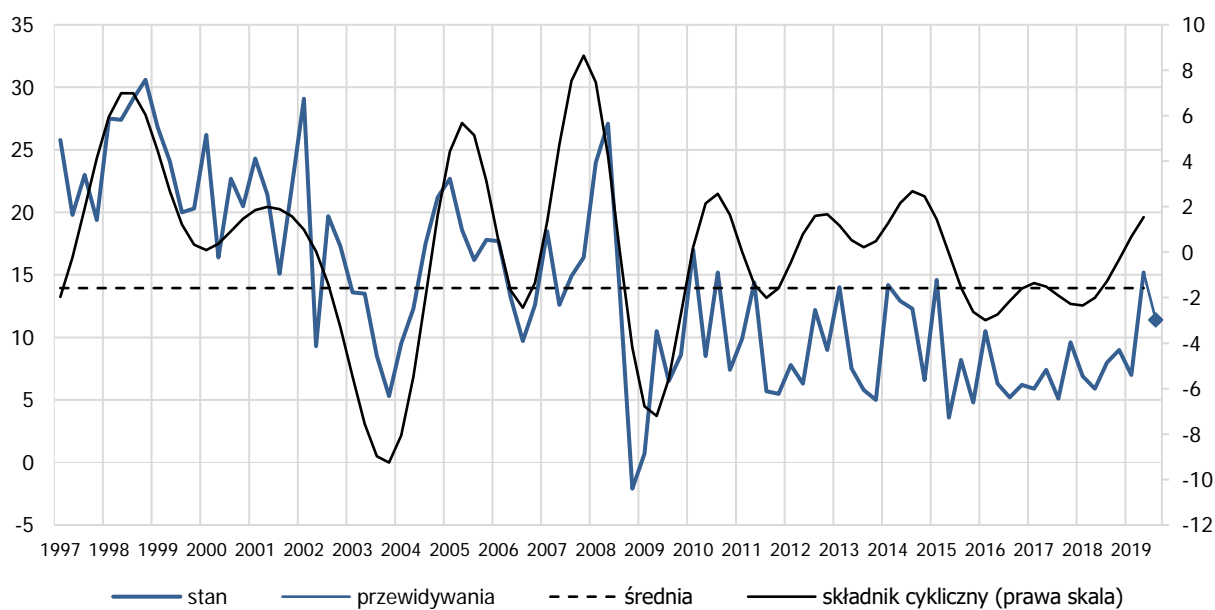
Wykorzystanie mocy produkcyjnych wg wielkości zatrudnienia

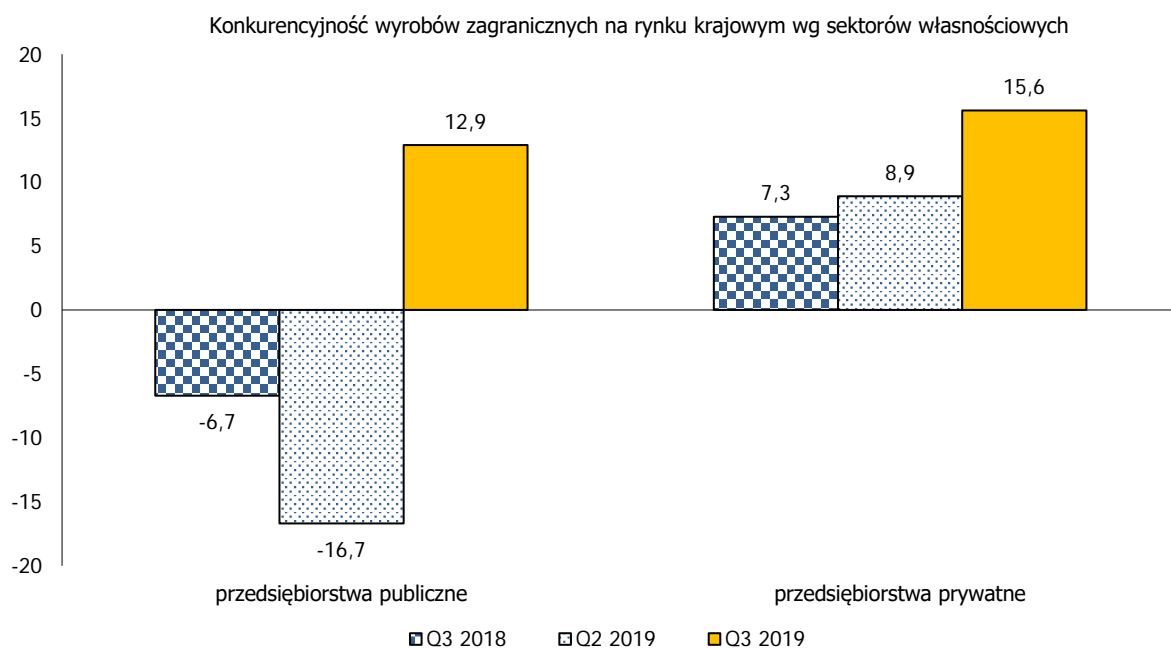
Wykorzystanie mocy produkcyjnych wg głównych grup przemysłowych

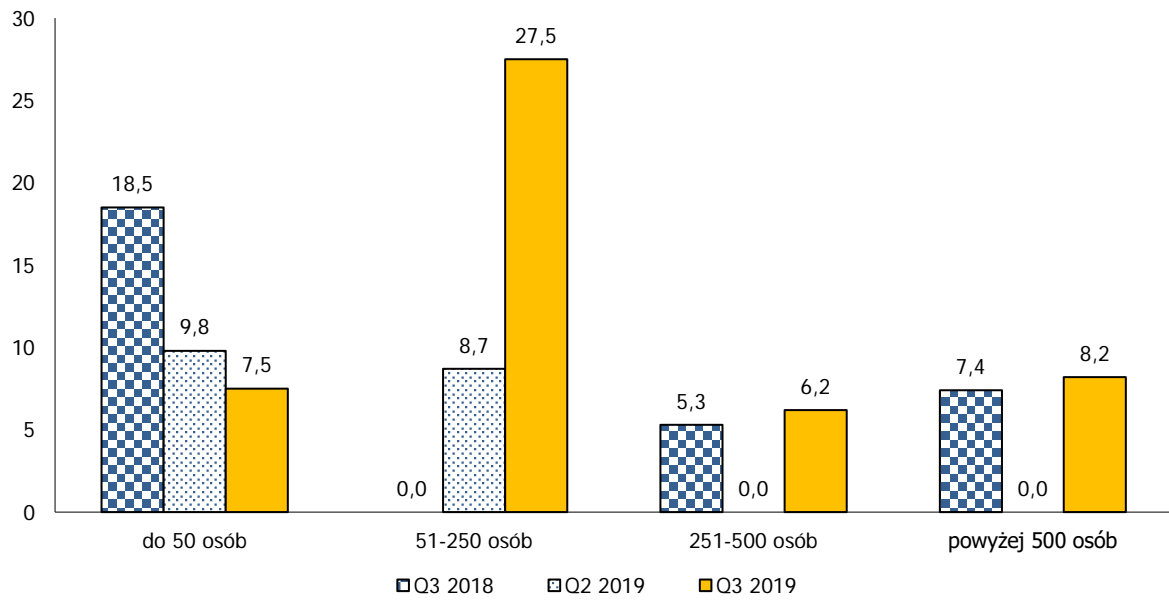
Konkurencyjność towarów zagranicznych

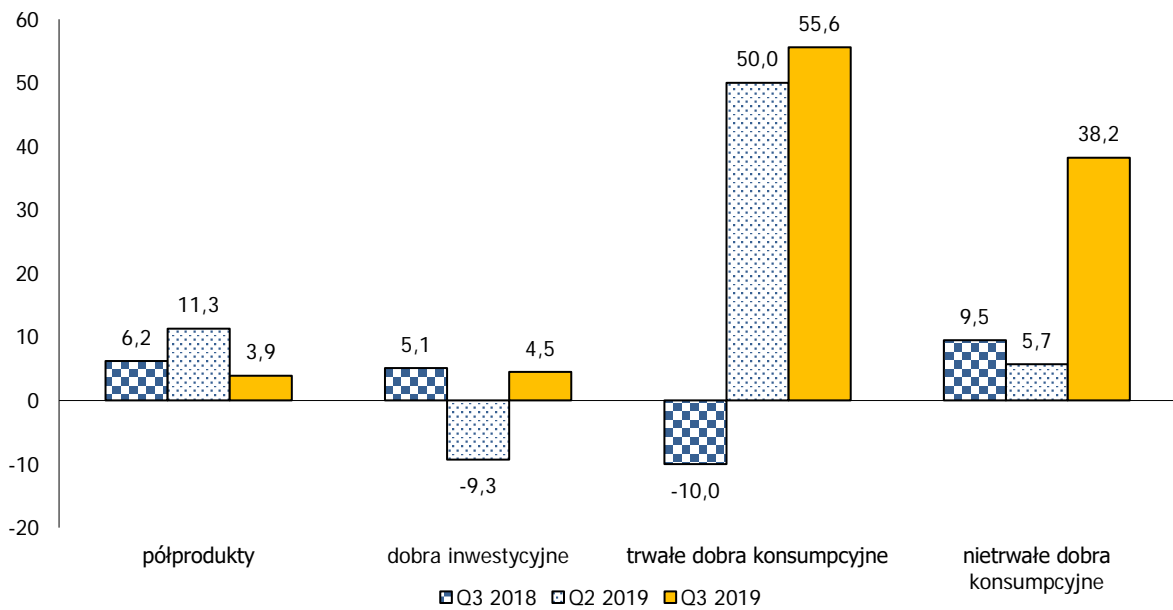
	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	przewidywania
wzrost	11,1	15,2	17,1	12,4	20,9	18,6
brak zmiany	83,7	77,5	74,8	82,2	73,4	74,2
spadek	5,2	7,2	8,1	5,4	5,7	7,2
trudno ocenić	47,1	44,2	59,9	53,3	47,5	52,1
saldo (1.-3.)	5,9	8,0	9,0	7,0	15,2	11,4

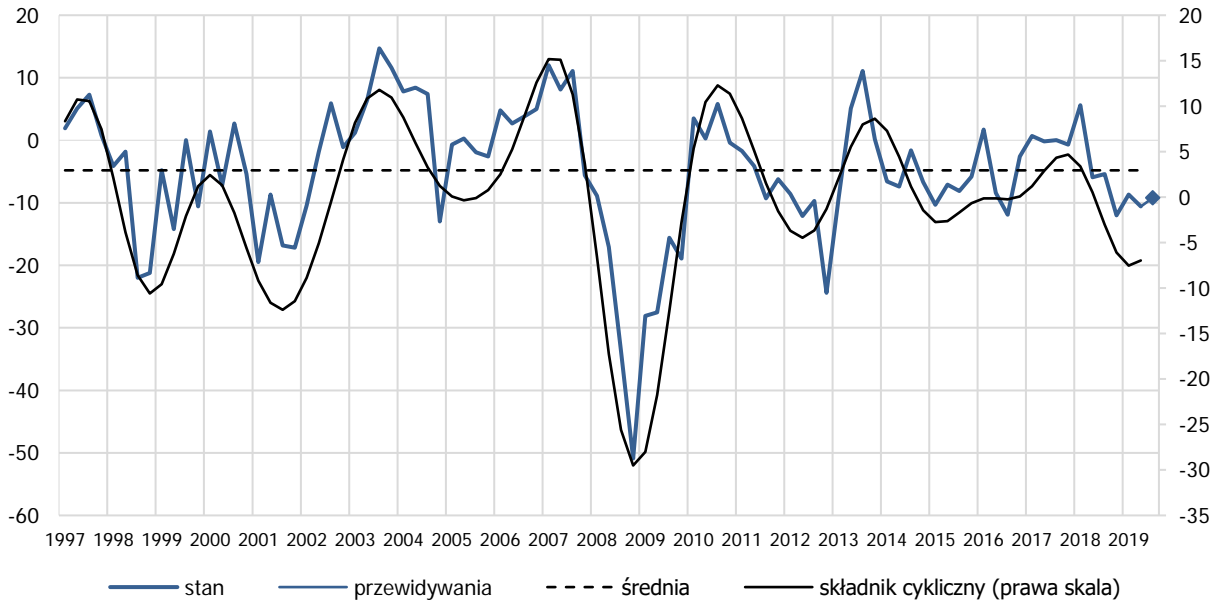
Konkurencyjność wyrobów zagranicznych na rynku krajowym wg wielkości zatrudnienia

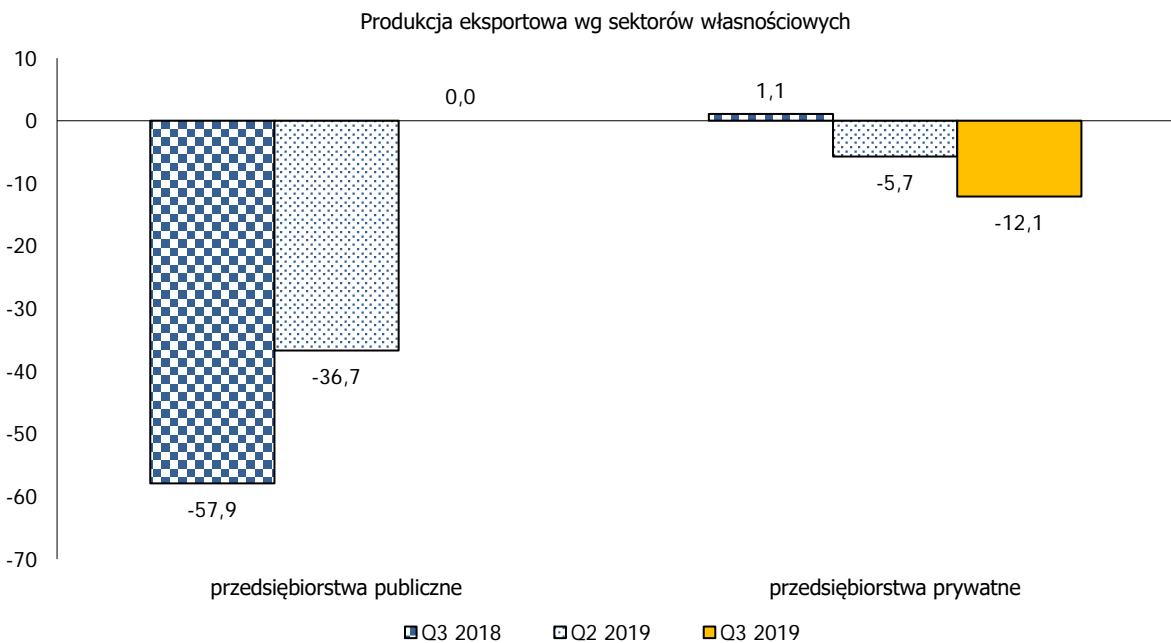
Konkurencyjność wyrobów zagranicznych na rynku krajowym wg głównych grup przemysłowych

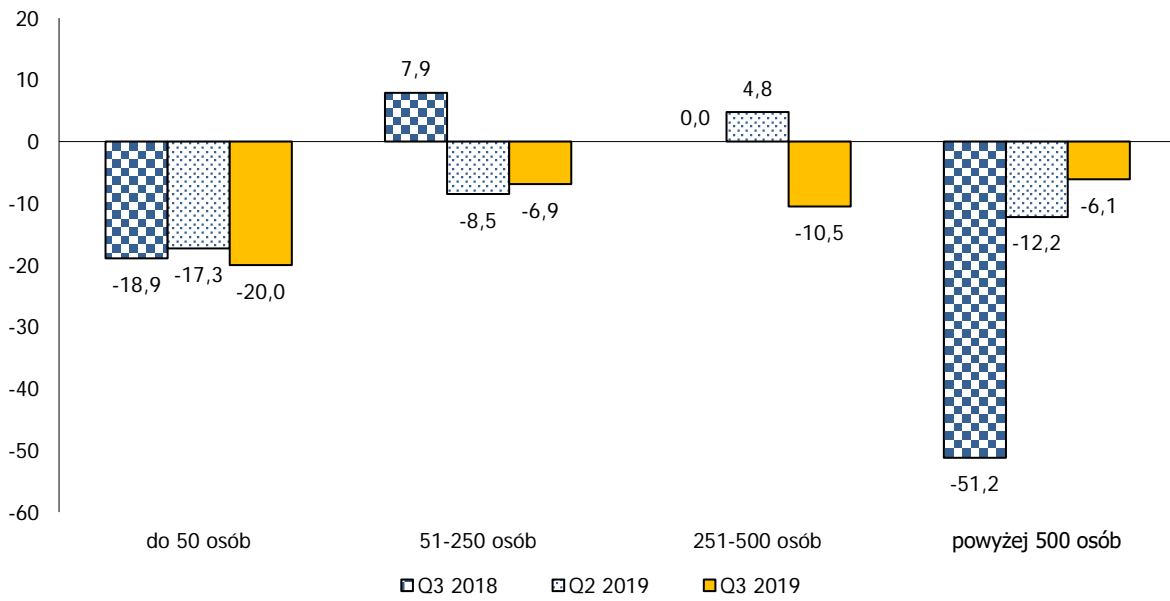
Produkcja na eksport

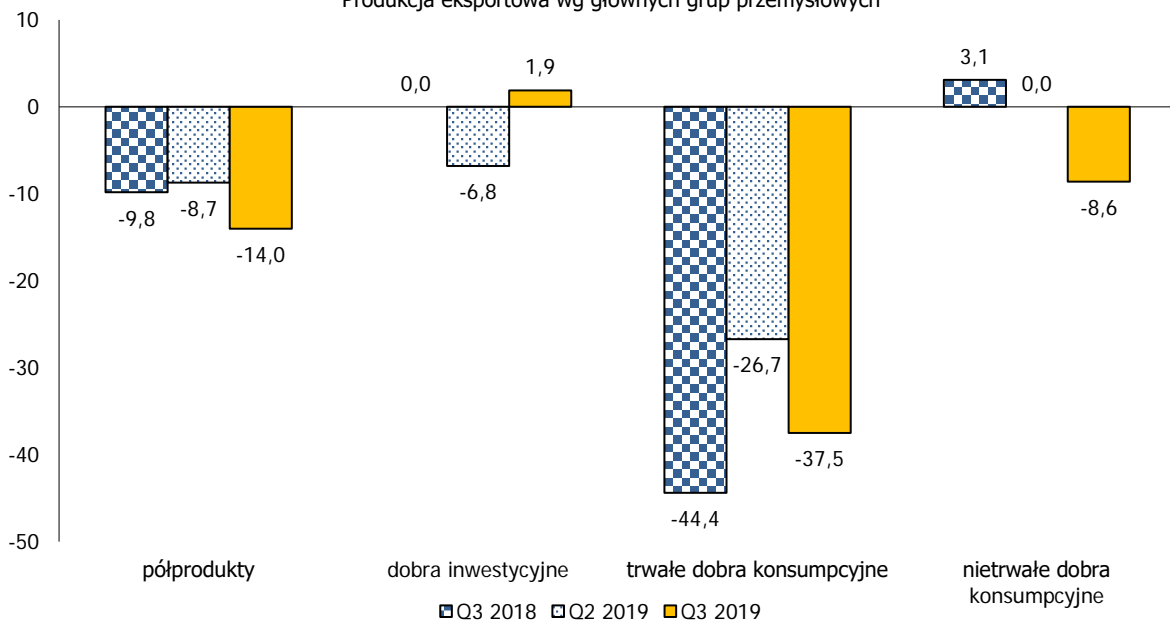
	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	przewidywania
wzrost	15,6	14,4	15,1	15,1	12,6	13,7
brak zmiany	62,9	65,8	57,7	61,2	64,1	63,4
spadek	21,5	19,8	27,2	23,7	23,3	22,9
saldo (1.-3.)	-5,9	-5,4	-12,0	-8,7	-10,6	-9,2

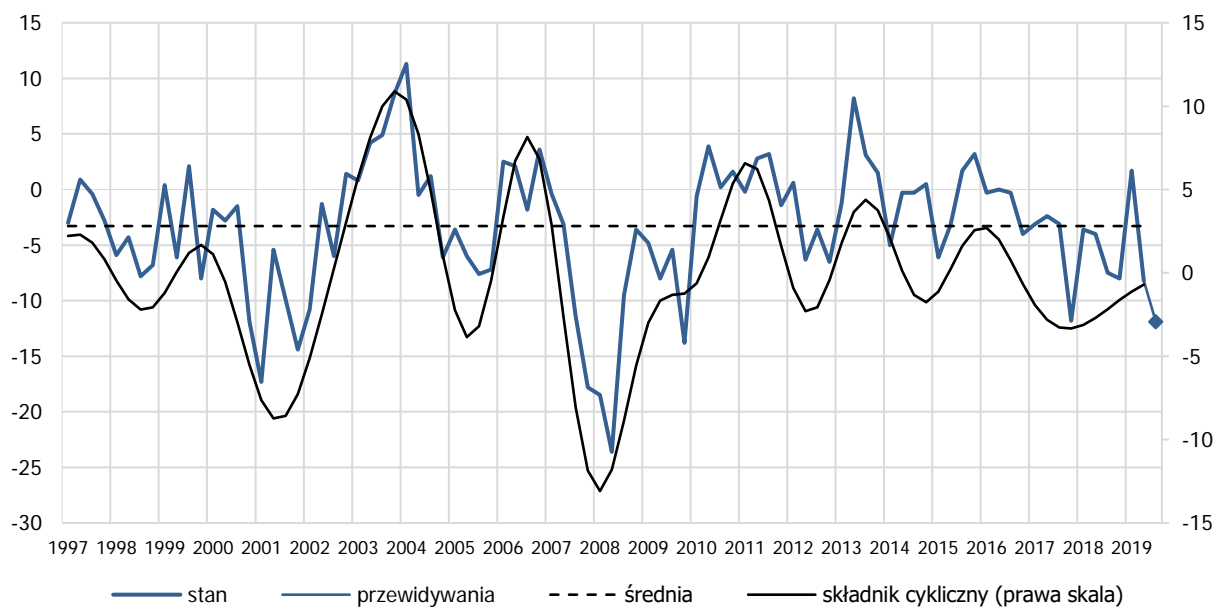
Produkcja eksportowa wg wielkości zatrudnienia

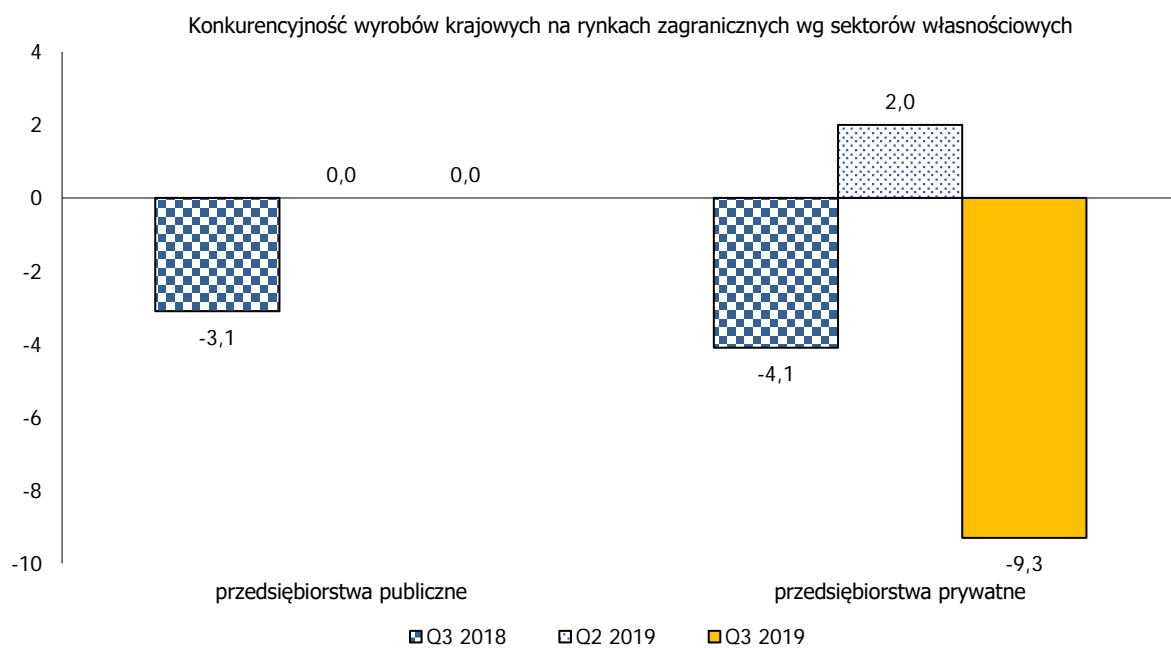
Produkcja eksportowa wg głównych grup przemysłowych

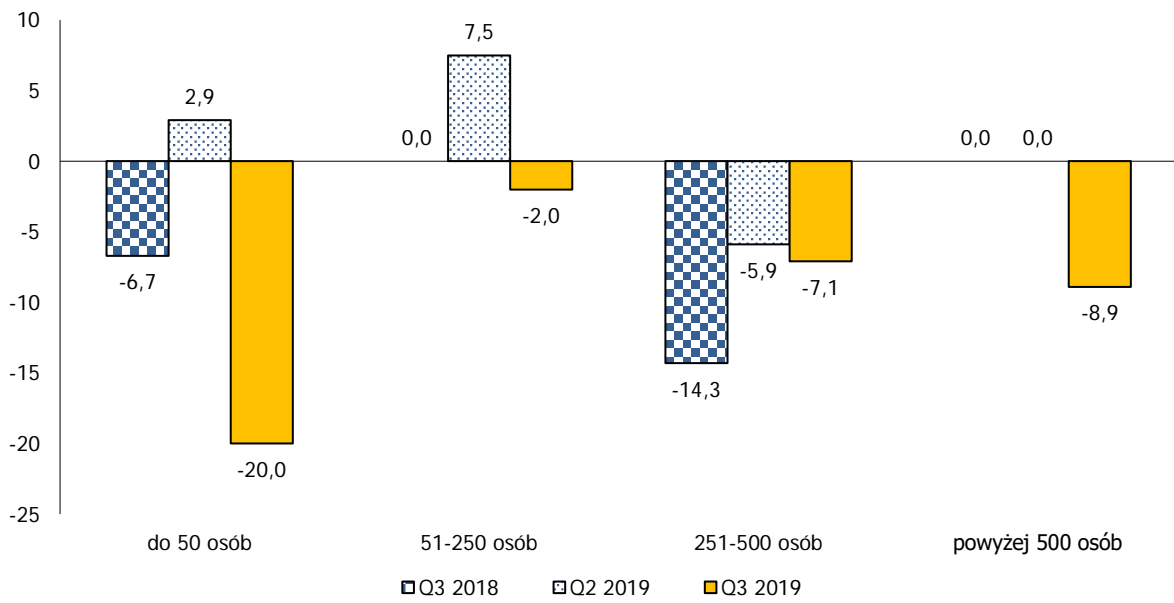
Konkurencyjność wyrobów krajowych na rynkach zagranicznych

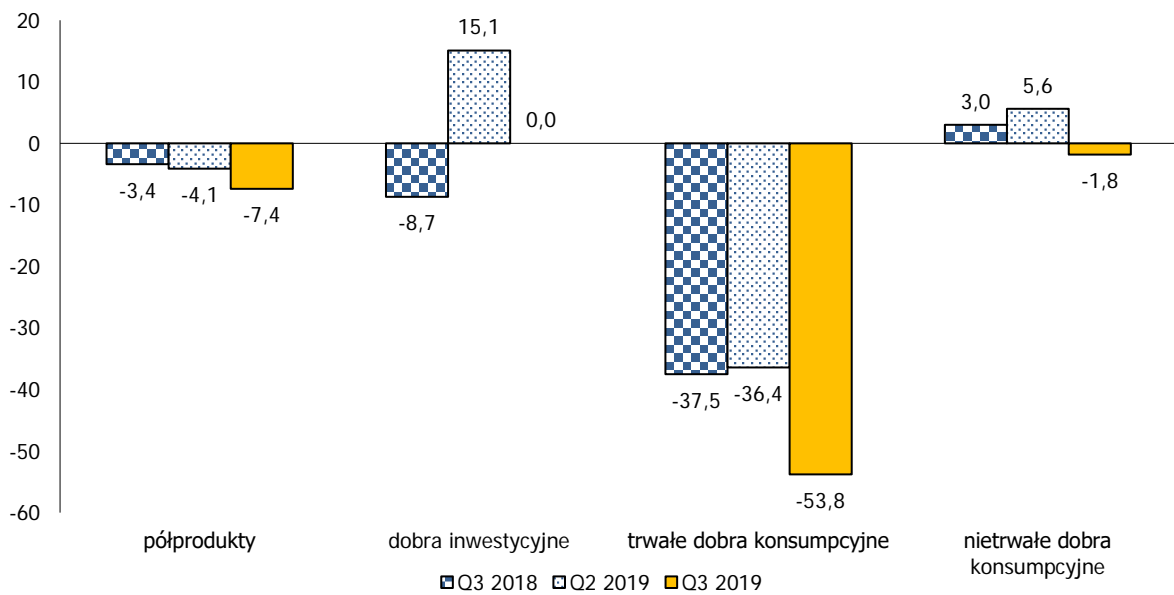
	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	przewidywania
wzrost	11,1	8,6	6,1	12,2	7,0	9,3
brak zmiany	73,9	75,4	79,9	77,3	77,9	69,5
spadek	15,0	16,1	14,0	10,5	15,2	21,2
trudno ocenić	42,7	44,6	34,8	56,8	37,3	49,6
saldo (1.-3.)	-4,0	-7,5	-8,0	1,7	-8,2	-11,9

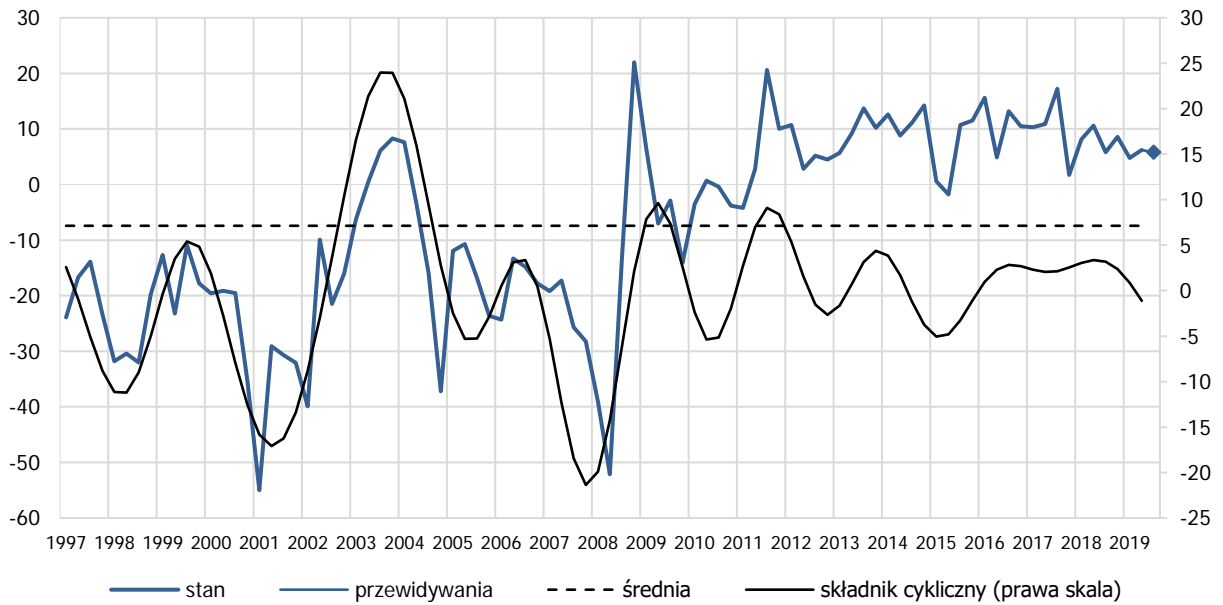
Konkurencyjność wyrobów krajowych na rynkach zagranicznych wg wielkości zatrudnienia

Konkurencyjność wyrobów krajowych na rynkach zagranicznych wg głównych grup przemysłowych

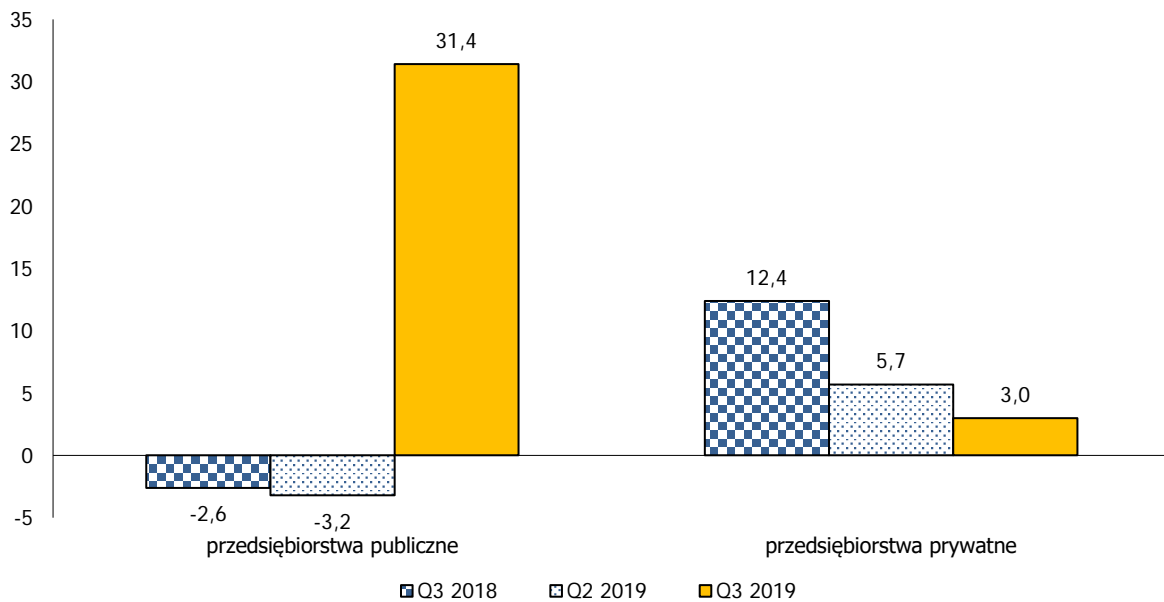

Korzyści z produkcji na eksport w stosunku do korzyści z produkcji na rynek krajowy

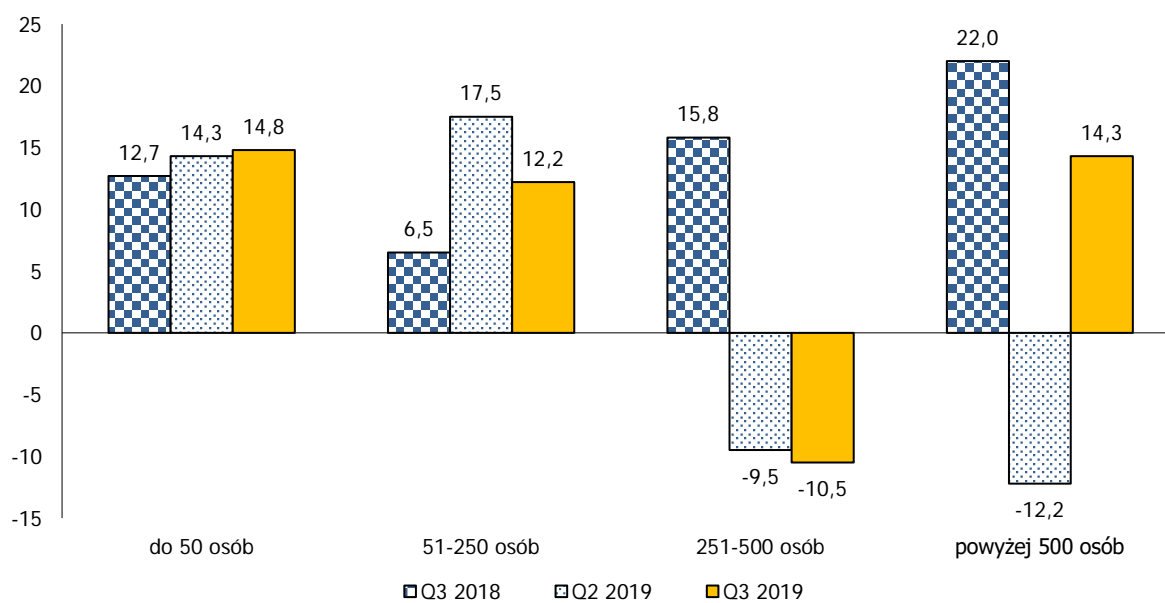

	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	przewidywania
wzrost	29,8	28,2	28,3	26,8	28,5	27,1
brak zmiany	50,9	49,3	52,0	51,3	49,2	51,6
spadek	19,3	22,5	19,7	21,9	22,3	21,3
saldo (1.-3.)	10,6	5,8	8,6	4,8	6,2	5,8

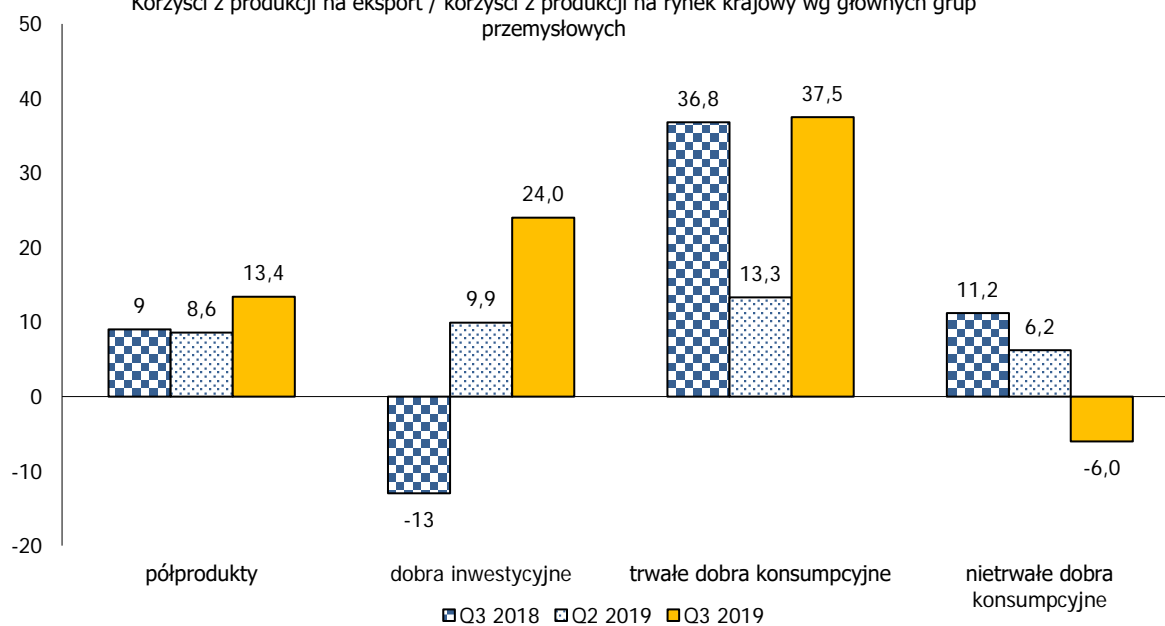
Korzyści z produkcji na eksport / korzyści z produkcji na rynek krajowy wg sektorów własnościowych

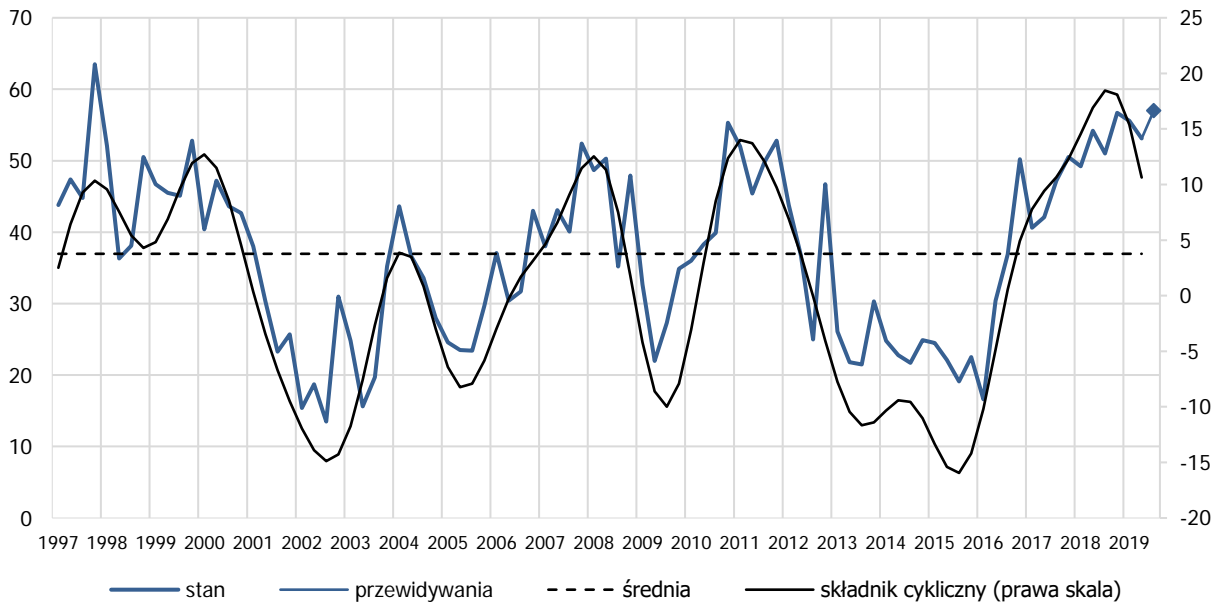
Korzyści z produkcji na eksport / korzyści z produkcji na rynek krajowy wg wielkości zatrudnienia

Korzyści z produkcji na eksport / korzyści z produkcji na rynek krajowy wg głównych grup przemysłowych

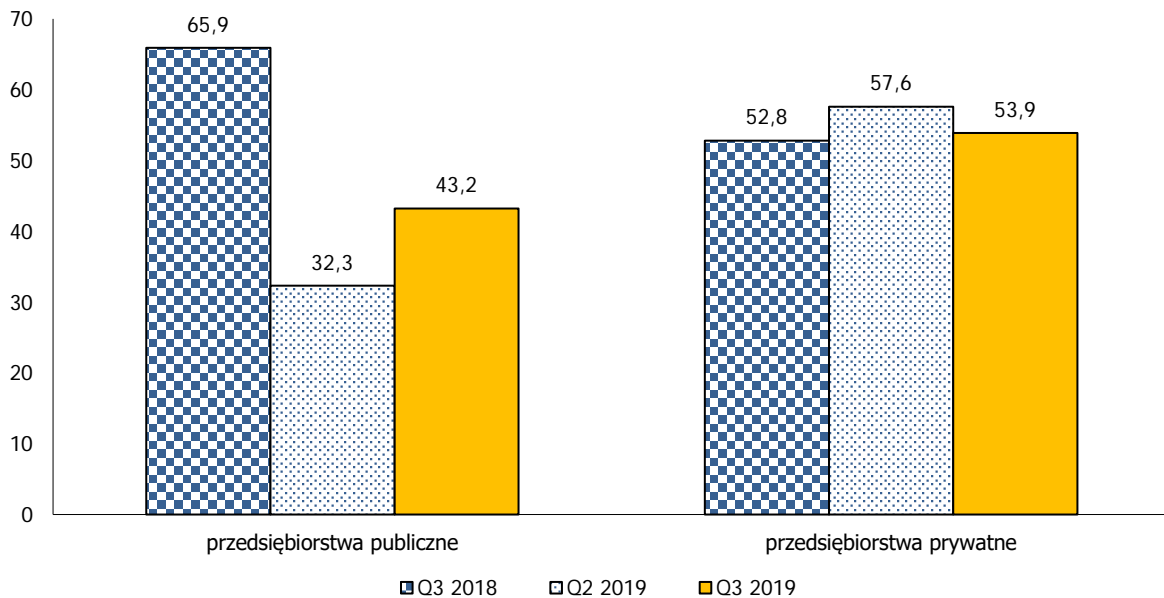

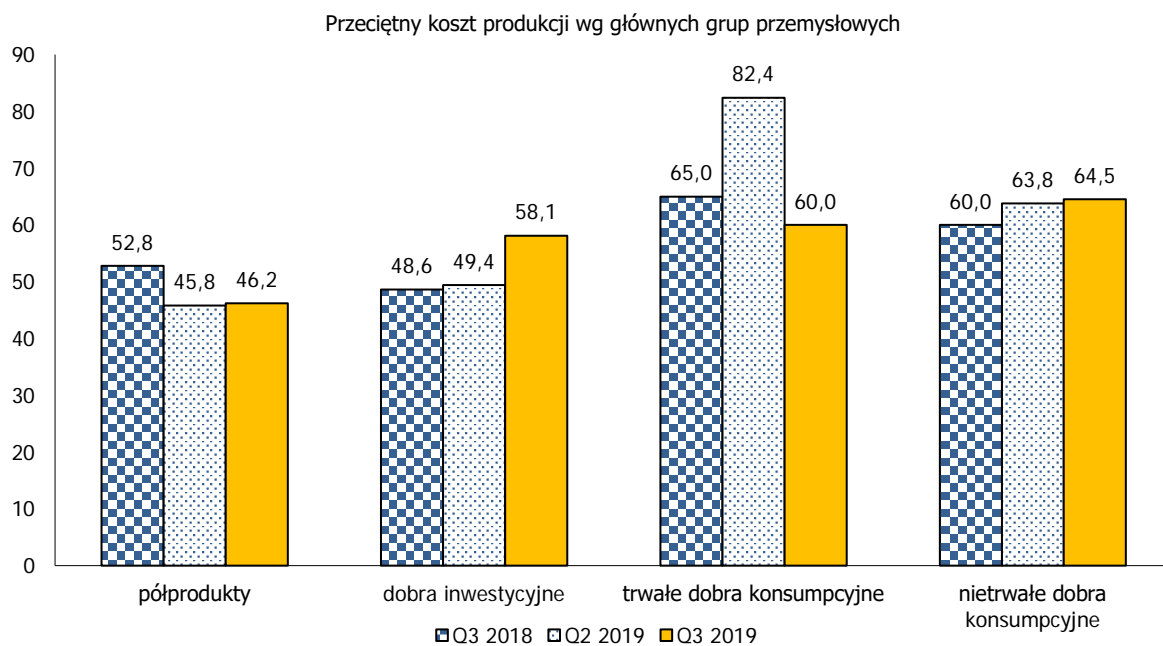
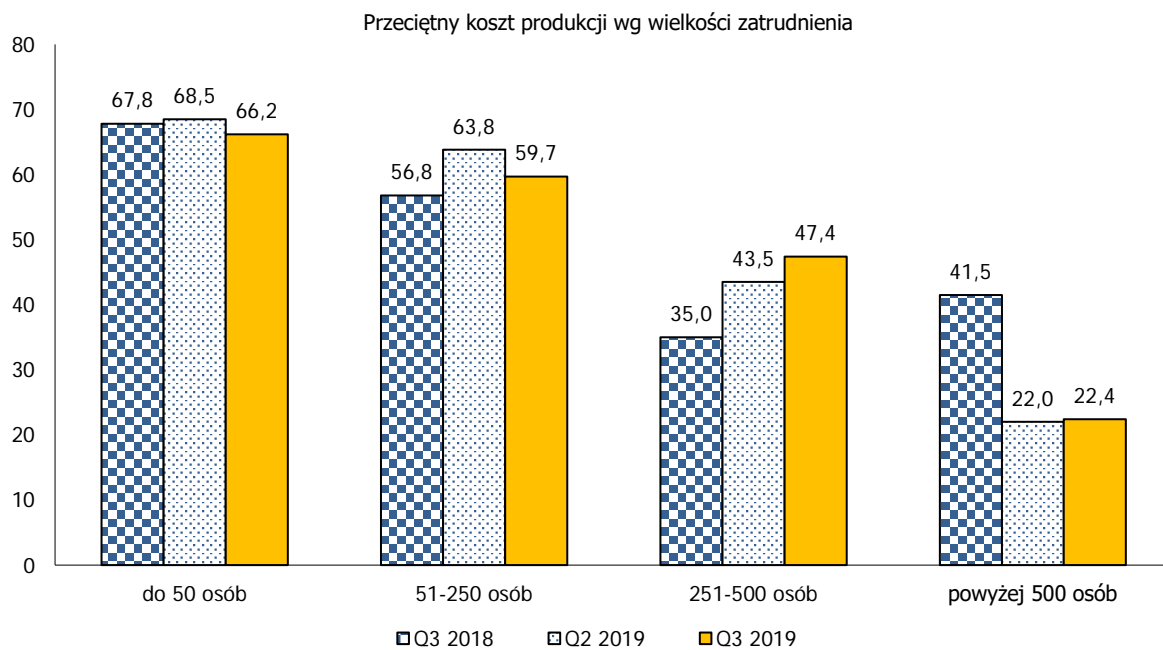
Przeciętny koszt produkcji

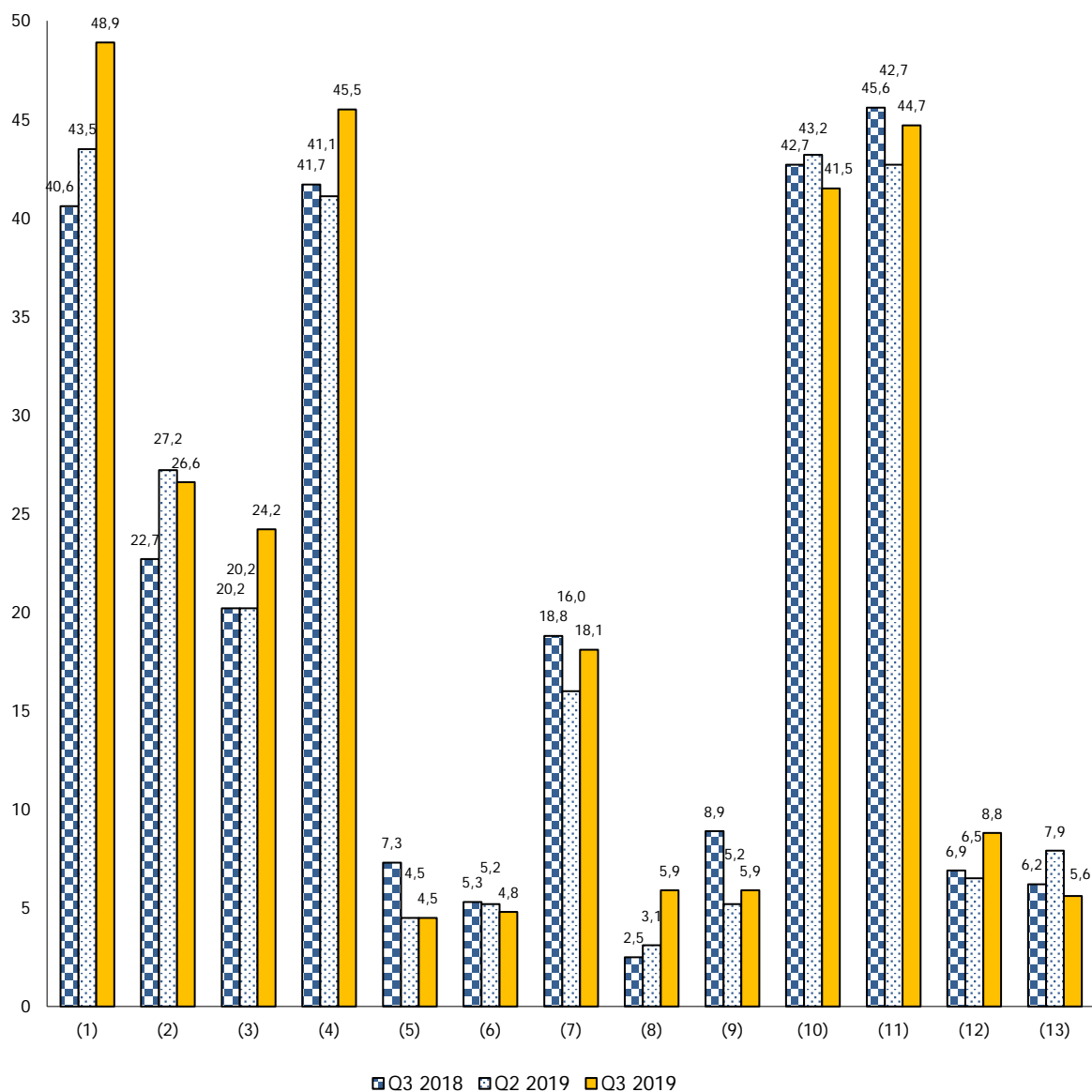
	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	przewidywania
wzrost	57,8	55,1	59,7	59,7	56,3	59,6
brak zmiany	38,7	40,9	37,3	36,2	40,4	37,7
spadek	3,6	4,0	3,0	4,1	3,2	2,7
saldo (1.-3.)	54,2	51,0	56,7	55,6	53,1	57,0

Przeciętny koszt produkcji wg sektorów własnościowych

Barierzy działalności gospodarczej

- (1) niedostateczny popyt krajowy
- (2) niedostateczny popyt zagraniczny
- (3) konkurencyjny import
- (4) brak wykwalifikowanej siły roboczej
- (5) niedostateczne wyposażenie
- (6) brak surowców i materiałów
- (7) niska płynność finansowa
- (8) niska dostępność kredytu
- (9) niekorzystne warunki kredytowe
- (10) niestabilność przepisów prawnych
- (11) obciążenia podatkowe
- (12) inne
- (13) nie występują

V. KONIUNKTURA W BUDOWNICTWIE

1. Omówienie wyników

1. W trzecim kwartale 2019 roku wskaźnik koniunktury w budownictwie (IRGCON) przyjął wartość 11,4 pkt, mniejszą o 12,6 pkt niż w III kwartale 2018 r. Głębszy spadek w skali roku został zanotowany jedynie w 2012 r. (o 28,8 pkt), tj. w czasie kryzysu zadłużeniowego w strefie euro. Tendencję spadkową, która się pogłębia, obserwujemy od początku 2018 r.

Wartości wskaźnika koniunktury dla sektora prywatnego i publicznego są równe odpowiednio: 9,8 i 19,7 pkt. W porównaniu z III kwartałem 2018 r. nastąpiło pogorszenie się koniunktury. Dla sektora publicznego wartość IRGCON obniżyła się o 7,5 pkt, a prywatnego o 13,6 pkt. Najniższą wartość wskaźnika zanotowano dla krajowych zakładów osób fizycznych (0,5 pkt), a najwyższe, tak jak w ubiegłym kwartale, dla przedsiębiorstw państwowych (38 pkt) oraz publicznych zakładów budowlanych, zatrudniających powyżej 100 osób (67,5 pkt).

Podobnie jak w poprzednich kwartałach, wyraźne zróżnicowanie koniunktury obserwuje się w układzie regionalnym. Obecnie najwyższą wartość wskaźnika notuje makroregion południowo-zachodni (31,3 pkt), a najniższe makroregiony: centralny (-3,3 pkt) i województwo mazowieckie (1,5 pkt). Znaczny spadek wartości wskaźnika w porównaniu do III kwartału 2018 r. odnotowano dla makroregionów: centralnego, północnego i województwa mazowieckiego (o 21-22 punkty).

Duży spadek wartości wskaźnika koniunktury w stosunku do III kwartału 2018 r. (o 27,7 pkt) zarejestrowano dla zakładów komunalnych, a znaczny wzrost (o 26,9 pkt) dla przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 100 osób.

2. Od początku 2018 r. obserwujemy spadkową tendencję w produkcji budowlanej. Saldo ma obecnie dodatnią wartość, 25,5 pkt, jest ona jednak o 17,7 pkt niższa niż w III kwartale 2018 roku. Podobnie sytuacja wygląda w sektorach prywatnym i publicznym – w skali roku spadki sięgnęły odpowiednio: 18,2 i 18,6 pkt. Dla wszystkich analizowanych grup zakładów wartości salda są dodatnie. Najwyższe, równe 45,9 i 40,1 pkt, zanotowano dla zakładów: zatrudniających powyżej 100 osób oraz wykonujących prace związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej (PKD42). W porównaniu z III kwartałem 2018 znaczny spadek wartości wskaźnika odnotowano dla zakładów: zajmujących się wznoszeniem budynków (PKD41, spadek o 30,5 pkt) oraz zatrudniających od 21 do 100 osób (spadek o 30,2 pkt). Przewidywany jest spadek poziomu produkcji budowlanej w czwartym kwartale br.

3. Tendencje w kształtowaniu się zarówno wielkości zamówień ogółem jak i wielkości zamówień eksportowych są spadkowe. W porównaniu z drugim kwartałem w portfelach zakładów budowlanych jest mniej zamówień ogółem – wartość salda obniżyła się o 2,6 pkt. Duży spadek wielkości zamówień odnotowano dla sektora publicznego (o 8,0 punktów), zarówno jeśli chodzi o zamówienia krajowe (o 6,7 pkt), jak i eksportowe (o 62,5 pkt). W porównaniu z III kwartałem 2018 r. nastąpił spadek poziomu zamówień w ujęciu ogółem (o 17,3 pkt), czego główną przyczyną jest spadek wielkości zamówień krajowych (o 20,6 pkt). Wśród wyróżnianych grup klasyfikacyjnych najniższy poziom zamówień występuje w grupie prywatnych zakładów zatrudniających od 21 do 100 osób (wartość salda równa 7,7 pkt). Ankietowane przedsiębiorstwa spodziewają się dalszego spadku wielkości zamówień w IV kwartale roku.

4. Obserwujemy kontynuację zapoczątkowanej w połowie 2018 r. spadkowej tendencji cen usług budowlanych. W porównaniu do kwartału sprzed roku wartość salda dla sektora publicznego jest niższa o 31 pkt, a dla prywatnego o 15,6 pkt. Zmiany poziomu cen są bardzo zróżnicowane pomiędzy grupami zakładów budowlanych; znaczne podwyżki cen odnotowano – jak w poprzednim kwartale – w firmach wykonujących prace związane ze wznoszeniem budynków (PKD41) oraz w zakładach zatrudniających

powyżej 100 pracowników. Ankietowani nie przewidują większych zmian cen usług budowlanych w kolejnym kwartale.

5. Pogorszyła się sytuacja finansowa zakładów budowlanych. Wartość salda jest ujemna i równa -3,4 pkt. W ciągu kwartału spadła o 6,9 pkt. Najbardziej oceniają swą sytuację finansową prywatne zakłady zatrudniające od 21 do 100 osób (-12,9 pkt). Pozytywnie oceniają natomiast przedsiębiorstwa państwowe (39,1 pkt) oraz firmy zatrudniające powyżej 100 osób (16,4 pkt). Spodziewana jest poprawa sytuacji finansowej zakładów budowlanych w następnym kwartale.

6. Utrzymuje się zapoczątkowana przed ponad rokiem tendencja spadkowa w zatrudnieniu. Obecna wartość salda wynosi 4,1 pkt i jest niższa o 15,8 pkt niż w III kwartale 2018 r. Najniższe, ujemne wartości salda zanotowano dla zakładów zajmujących się wznoszeniem budynków (PKD 41, -7,8 pkt), zakładów zatrudniających do 20 osób (-5,4 pkt) oraz przedsiębiorstw państwowych (-4,4 pkt). Najlepiej sytuacja w zatrudnieniu wygląda w zakładach zajmujących się specjalistycznymi robotami budowlanymi (PKD 43, 19,4 pkt) oraz przedsiębiorstwach zatrudniających powyżej 100 osób (13,8 pkt).

W ostatnich latach w budownictwie znacznie nasiliły się trudności z zatrudnieniem pracowników o odpowiednich kwalifikacjach. Dotkliwość problemów związanych ze znalezieniem pracowników o wysokich kwalifikacjach ponownie wzrosła; zgłasza ten problem o 5,0 pkt proc. więcej zakładów niż w II kwartale br. Podobnie jest w zatrudnieniu pracowników o niskich kwalifikacjach; odsetek zakładów informujących o takich trudnościach wzrósł o 7,3 pkt proc. Problem ten dotyczy zwłaszcza przedsiębiorstw prywatnych.

7. Od połowy 2018 r. trwa tendencja spadkowa nakładów inwestycyjnych w budownictwie. Wartość salda jest równa -7,6 pkt, dla sektora prywatnego -8,3 pkt, a publicznego -4,4 pkt. W porównaniu z III kwartałem 2018 r. wartość salda w ujęciu ogółem jest niższa aż 15,5 pkt, głównie za przyczyną dużego spadku wartości salda dla sektora publicznego (o 30,2 pkt). Istotnie wyższą od zera wartość salda odnotowano jedynie dla zakładów państwowych (15,2 pkt). Najmniej inwestują zakłady zajmujące się wznoszeniem budynków (PKD41, -30,4 pkt) oraz firmy zatrudniające od 21 do 100 pracowników (-14,2 pkt) i zakłady osób fizycznych (-14 pkt).

8. Utrzymuje się również zapoczątkowana w I kwartale 2018 r. tendencja spadkowa wykorzystania mocy produkcyjnych. Wartość salda jest niższa o 11,6 pkt w porównaniu z III kwartałem 2018 r. Spadki obserwujemy zarówno w sektorze publicznym (o 18,3 pkt), jak i prywatnym (o 10,3 pkt). Najwyższą wartość salda, równą 54,3 pkt, odnotowano dla przedsiębiorstw państwowych, a najniższą, 9,6 pkt, dla zakładów zajmujących się wznoszeniem budynków (PKD 41). Przewidywany jest niewielki wzrost poziomu wykorzystania mocy produkcyjnych w nadchodzącym kwartale.

9. Od ponad roku oceny ogólnej sytuacji gospodarczej w kraju wykazują tendencję spadkową. Obecna wartość salda wynosi 1,4 pkt i jest mniejsza aż o 25,2 pkt niż w III kwartale rok temu. Dla sektora prywatnego wartość salda jest równa 0,2 pkt, a dla publicznego -7,7 pkt. Dla przeważającej części badanych grup zakładów wartości salda są znacznie niższe niż przed rokiem. Najgorzej stan gospodarki oceniają zakłady zajmujące się wznoszeniem budynków (PKD41, -5,2 pkt), a najlepiej przedsiębiorstwa państwowe (19,6 pkt). Zakłady budowlane przewidują znaczne pogorszenie się sytuacji ogólnogospodarczej w Polsce w czwartym kwartale roku.

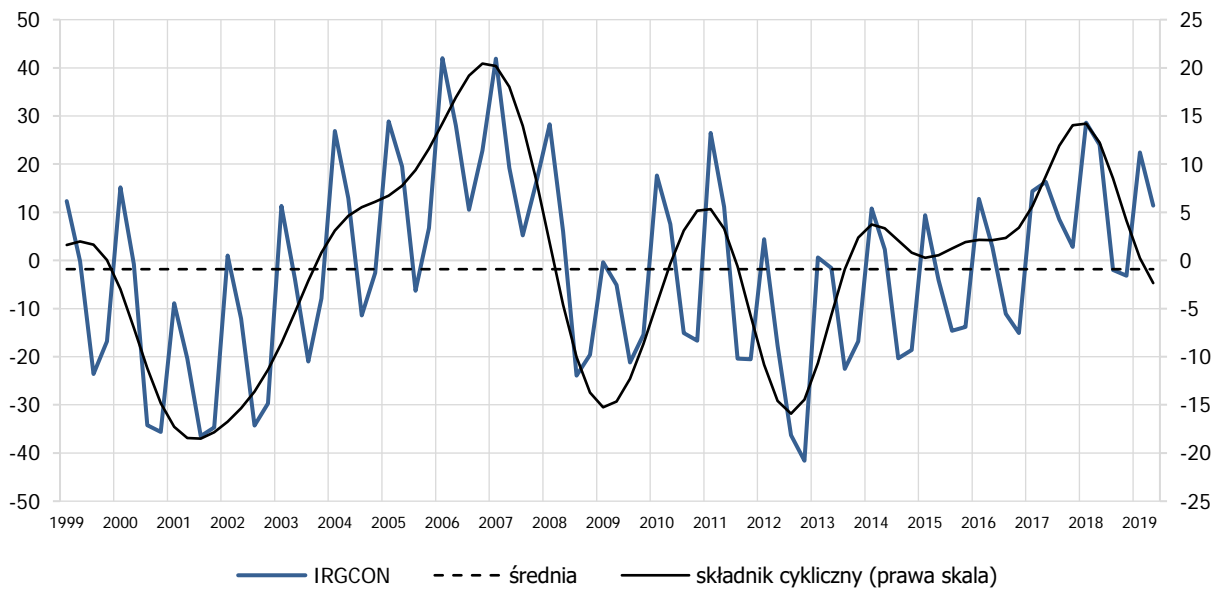
10. Bardzo podobnie przedsiębiorstwa budowlane oceniają sytuację w branży. Wartość salda w ujęciu ogółem wynosi -7,8 pkt i jest niższa aż o 20,5 pkt od wartości z III kwartału 2018 r. Dla sektora prywatnego wartość salda jest równa -9,4 pkt, a dla publicznego 0,0 pkt. Najgorzej sytuację w budownictwie oceniają zakłady zajmujące się budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej (PKD42, -28,9 pkt) oraz krajowe zakłady osób fizycznych (-22,1 pkt); najlepiej – zakłady zajmujące się

wznoszeniem budynków (PKD 41, -4,4 pkt). Tak jak w przypadku ocen stanu gospodarki, ankietowani spodziewają się, że sytuacja w budownictwie pogorszy się w kolejnym kwartale.

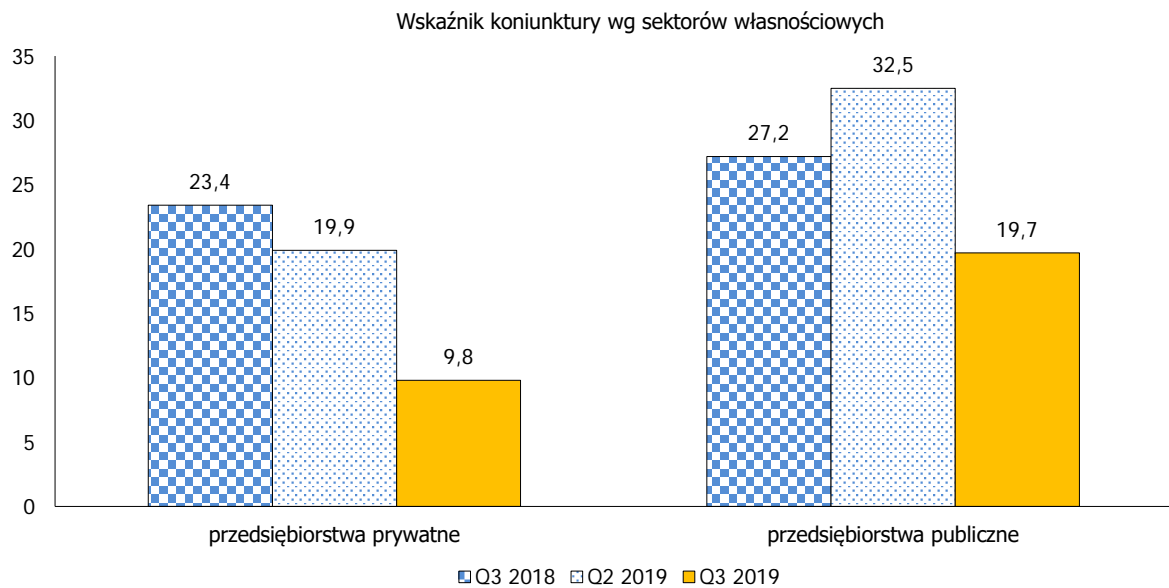
11. Nastąpiła zmiana w układzie czynników ograniczających rozwój branży budowlanej. Konkurencja wewnątrz gałęzi jest główną barierą rozwoju – wskazuje ją 45,3% ankietowanych zakładów budowlanych (w II kwartale 37,4%). Niemal równie dolegliwe są nadmierne obciążenia podatkowe; wymienia je 41,5% uczestników badania (o 1,8 pkt proc. więcej niż w poprzednim kwartale). W dalszej kolejności firmy wskazują: ceny surowców i materiałów (40,9%, poprzednio 43,6%) oraz niestabilność przepisów prawnych (34,6%, poprzednio 29,6%). Zakłady budowlane oceniają, że w nadchodzącym kwartale wymienione bariery będą dla nich dotkliwe w co najwyżej takim samym stopniu jak obecnie.

2. Wyniki szczegółowe

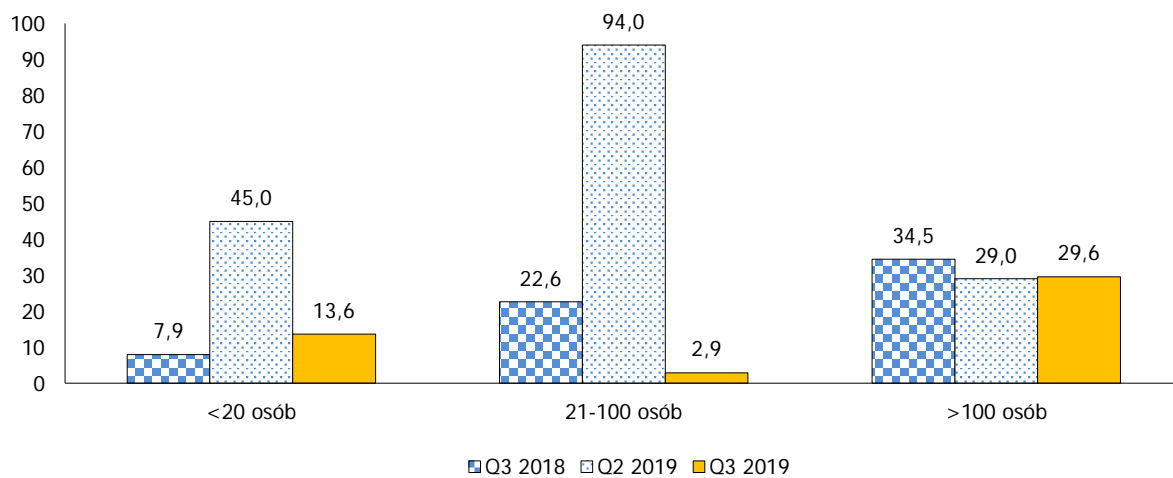
WSKAŹNIK KONIUNKTURY

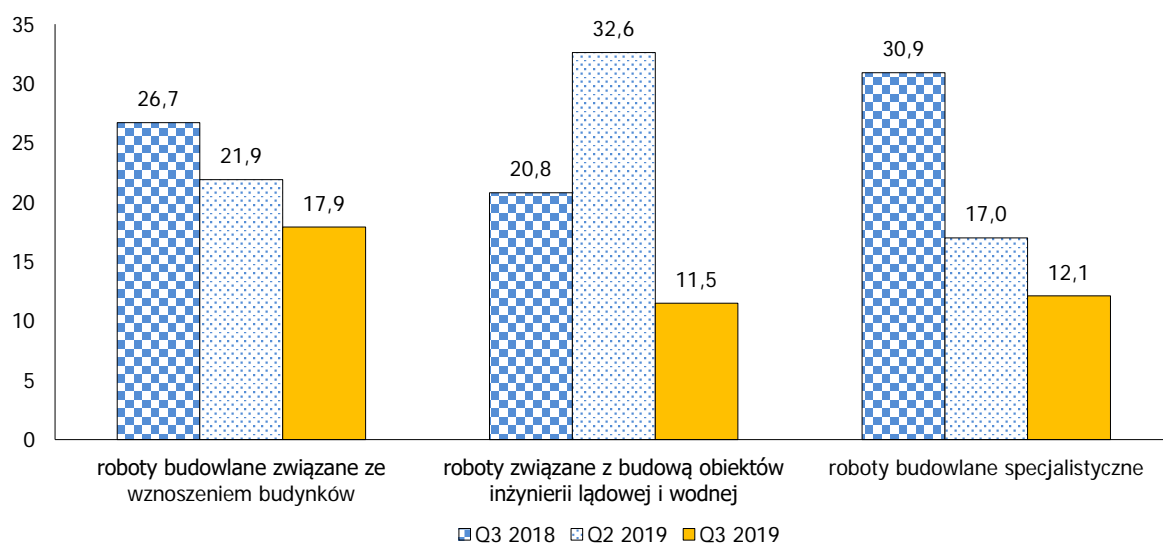
składowe salda	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019
1. zamówienia ogółem – stan	34,8	40,2	23,0	-16,8	25,5	22,9
2. wielkość zatrudnienia – przewidywania	22,3	7,7	-26,9	10,4	19,2	-0,4
wskaźnik koniunktury (IRGCON): (1.+2.)/2	28,6	24,0	-2,0	-3,2	22,4	11,3

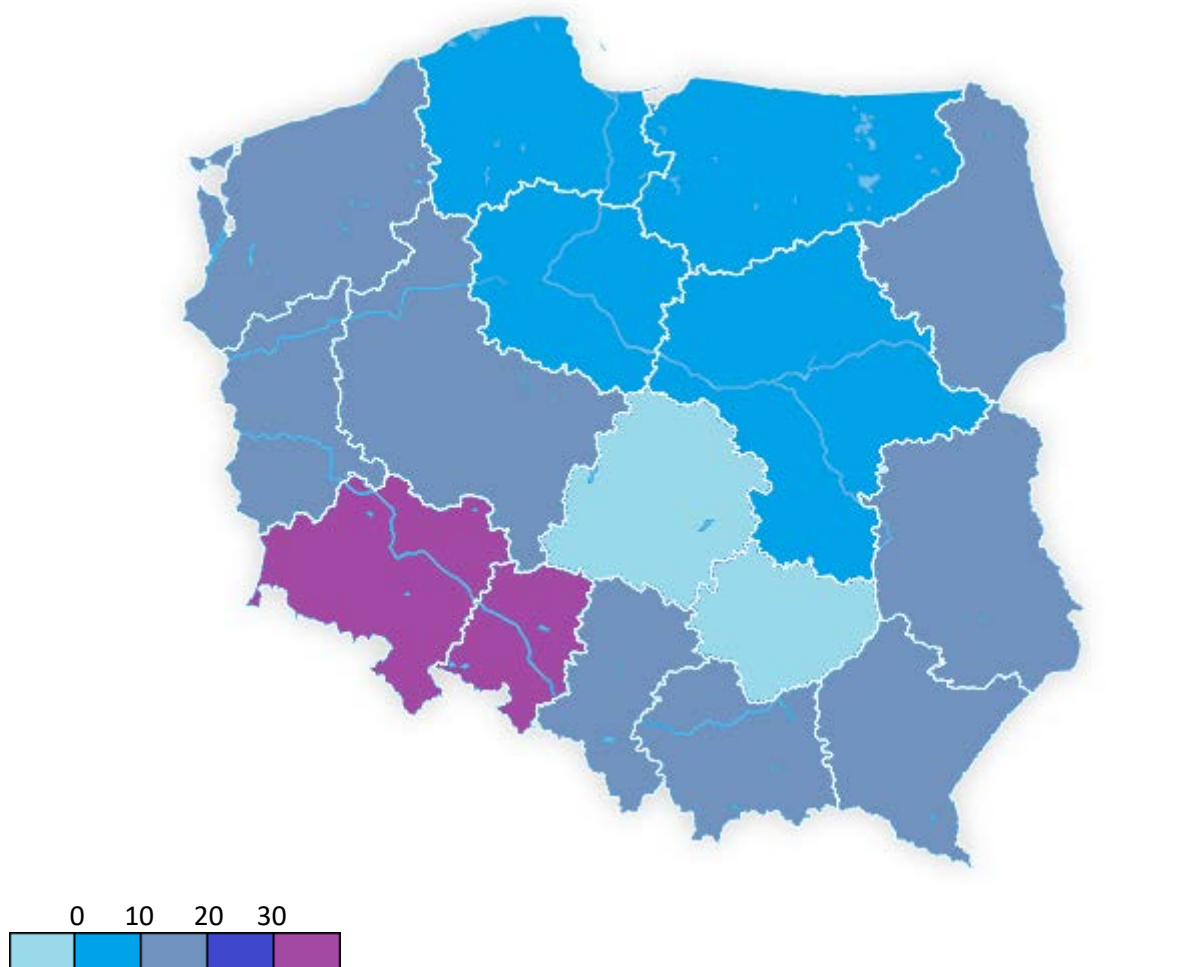
Wskaźnik koniunktury wg wielkości zatrudnienia

Wskaźnik koniunktury wg rodzajów działalności

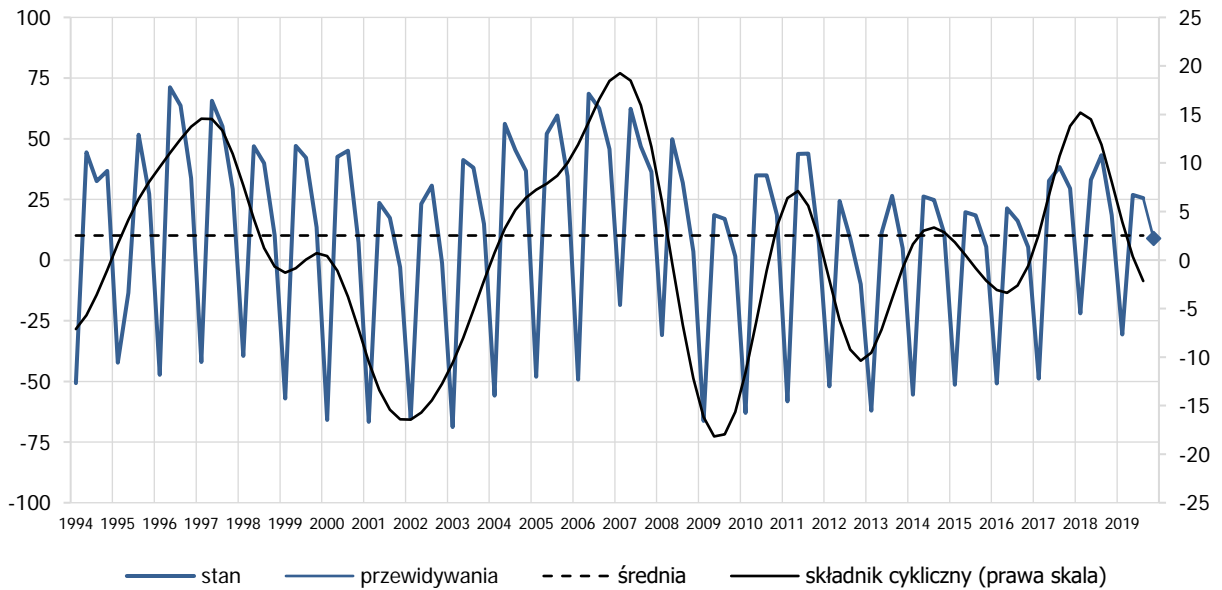

Wskaźnik koniunktury wg makroregionów

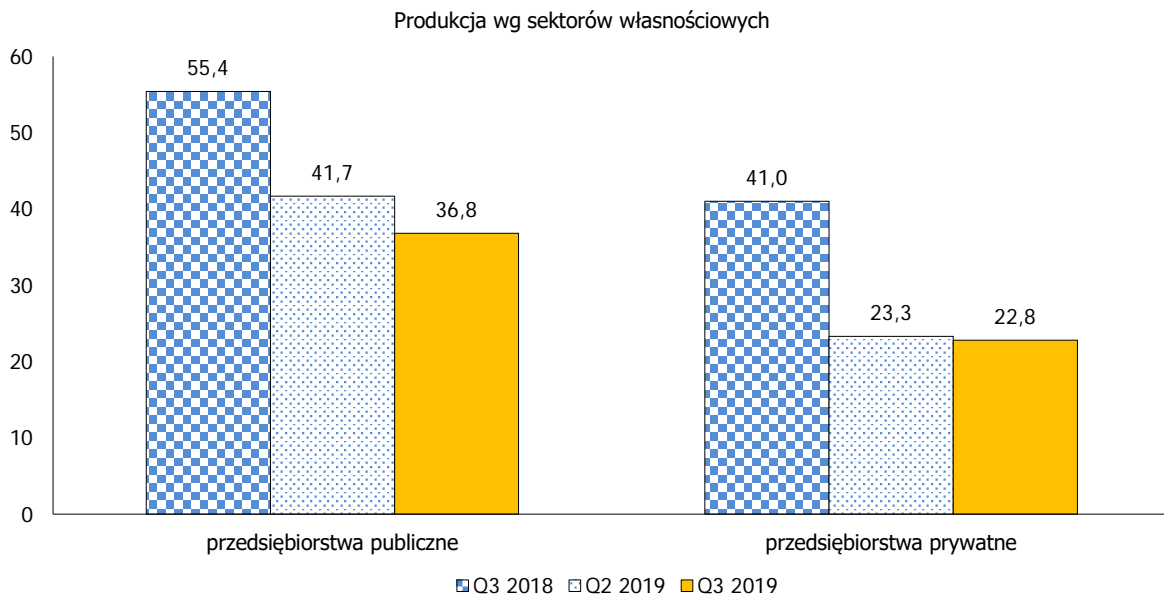

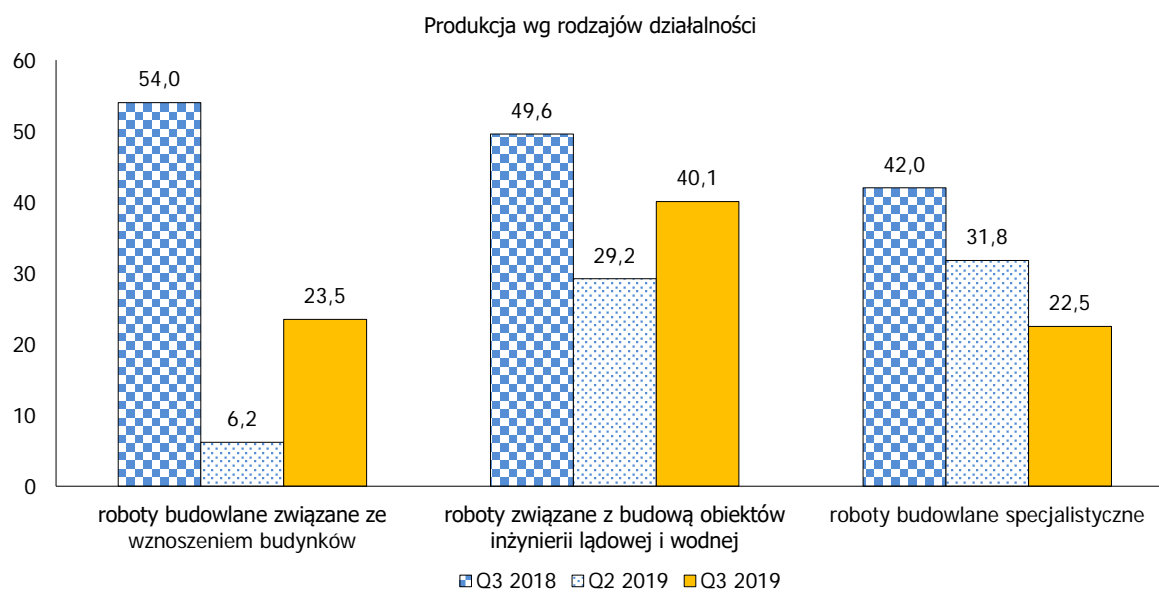
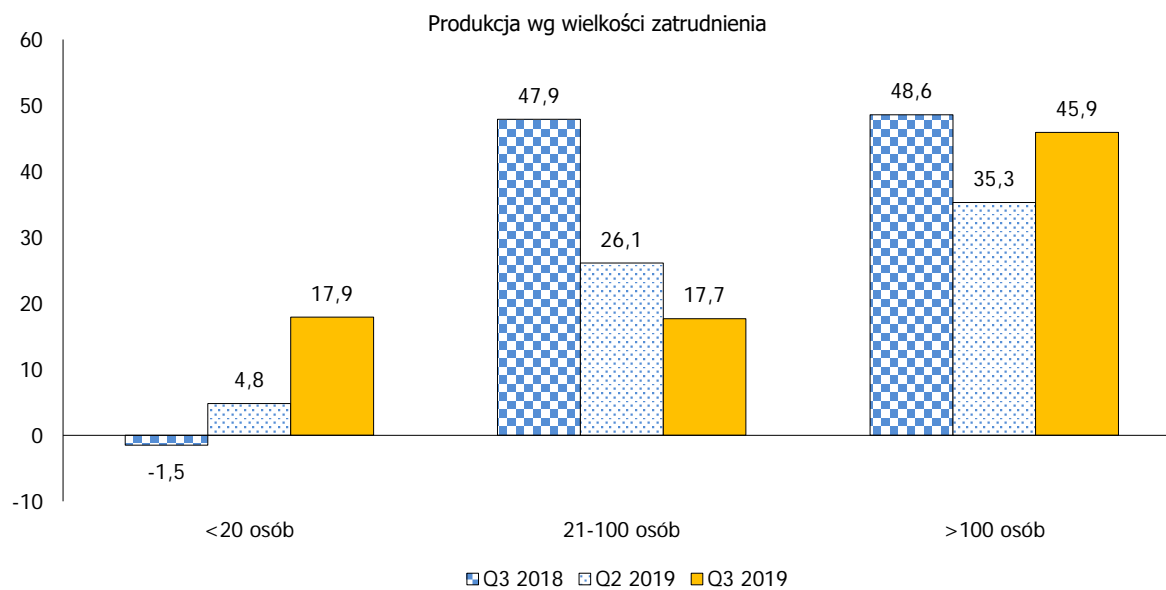
	Q3 2018	Q2 2019	Q3 2019
Centralny (województwa: łódzkie i świętokrzyskie)	17,9	22,8	-3,3
Południowy (województwa: małopolskie i śląskie)	23,3	22,9	14,8
Wschodni (województwa: lubelskie, podkarpackie i podlaskie)	19,9	28,1	17,9
Północno-zachodni (województwa: lubuskie, wielkopolskie i zachodniopomorskie)	21,5	15,8	10,9
Południowo-zachodni (województwa: dolnośląskie i opolskie)	37,3	20,3	31,3
Północny (województwa: kujawsko-pomorskie, pomorskie i warmińsko-mazurskie)	27,4	35,4	5,9
Województwo mazowieckie	24,1	9,1	1,5

PRODUKCJA

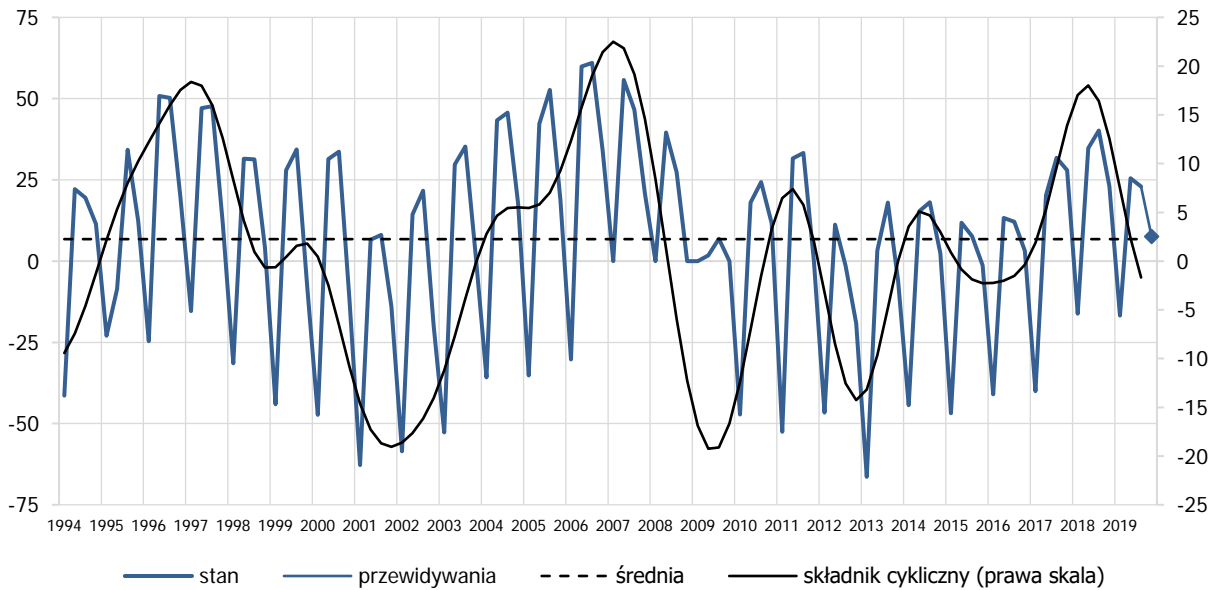

warianty odpowiedzi – odsetki	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	przewidywania
1. wzrost	51,4	32,7	13,7	38,6	35,2	27,5
2. brak zmiany	40,5	53,2	41,9	49,8	55,1	53,8
3. spadek	8,2	14,1	44,4	11,7	9,7	18,7
saldo (1.-3.)	43,2	18,6	-30,7	26,9	25,5	8,8

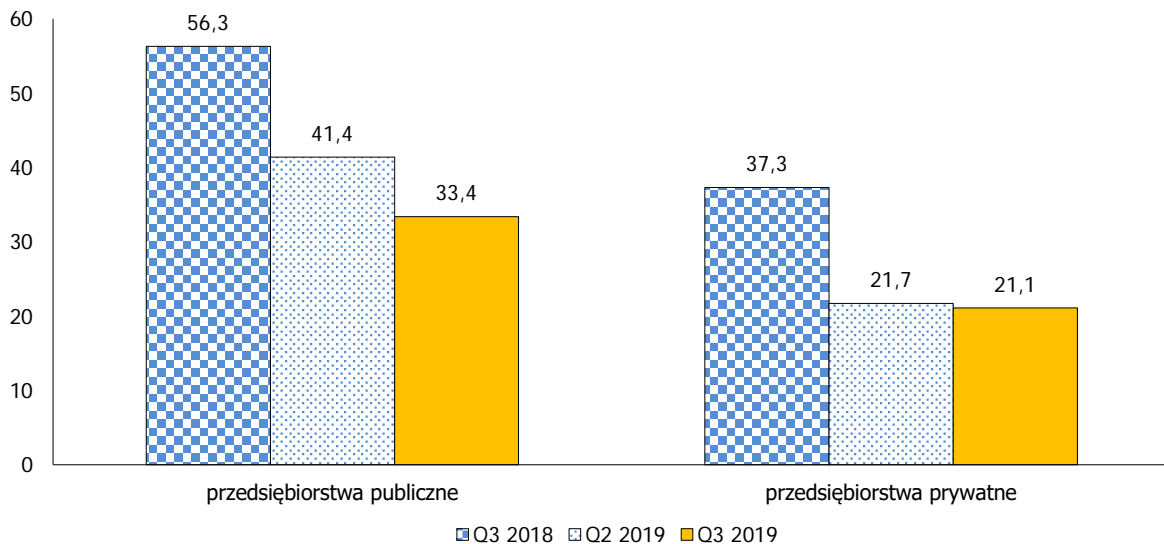

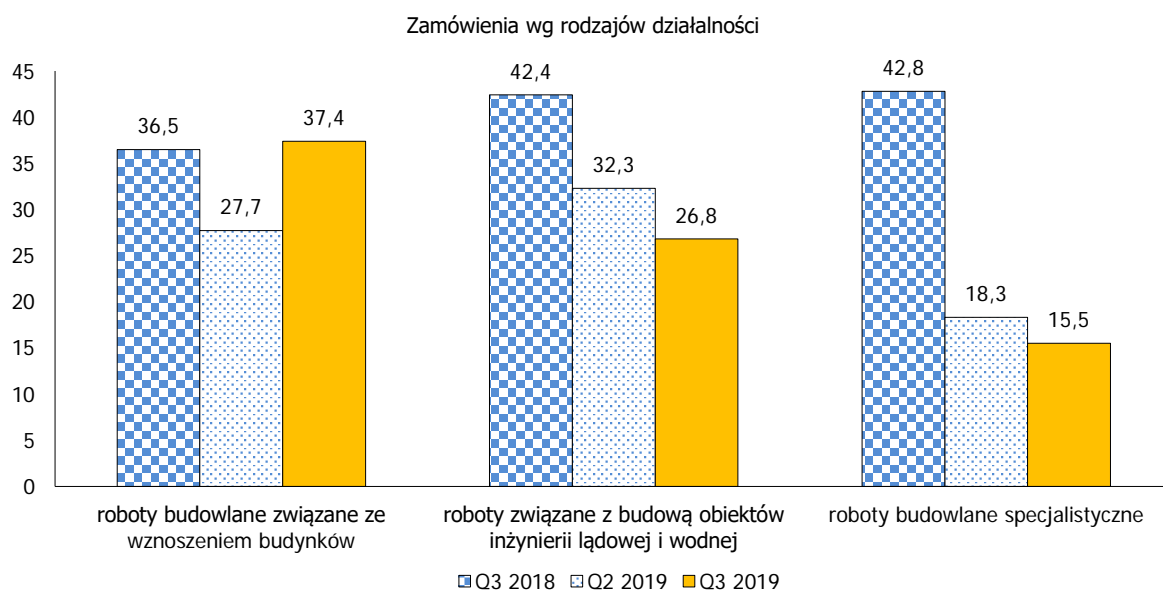
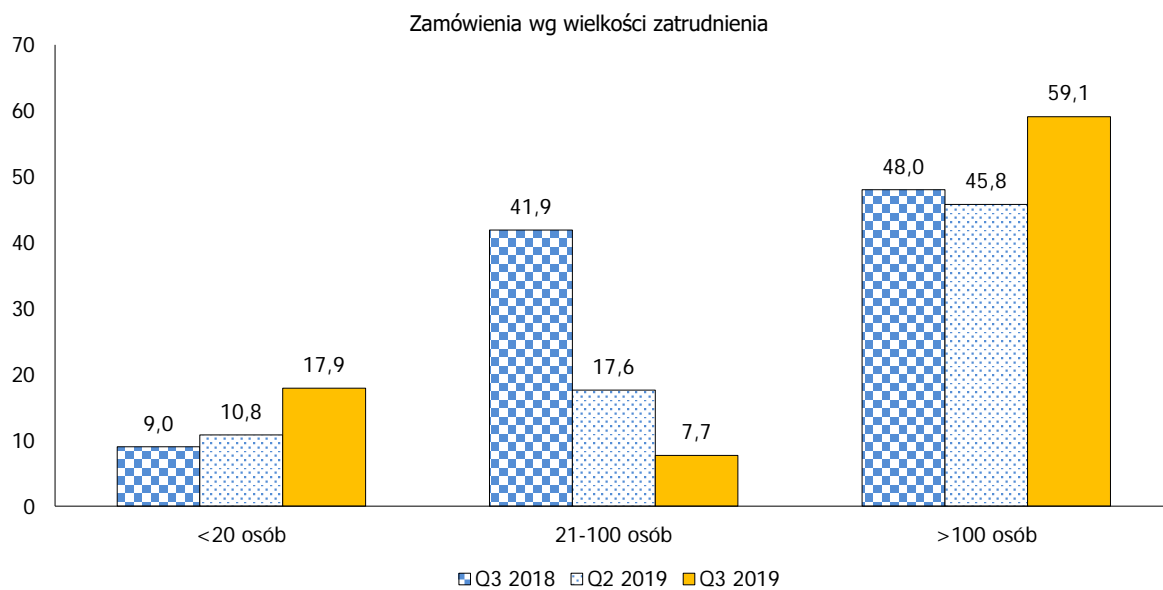
ZAMÓWIENIA OGÓŁEM

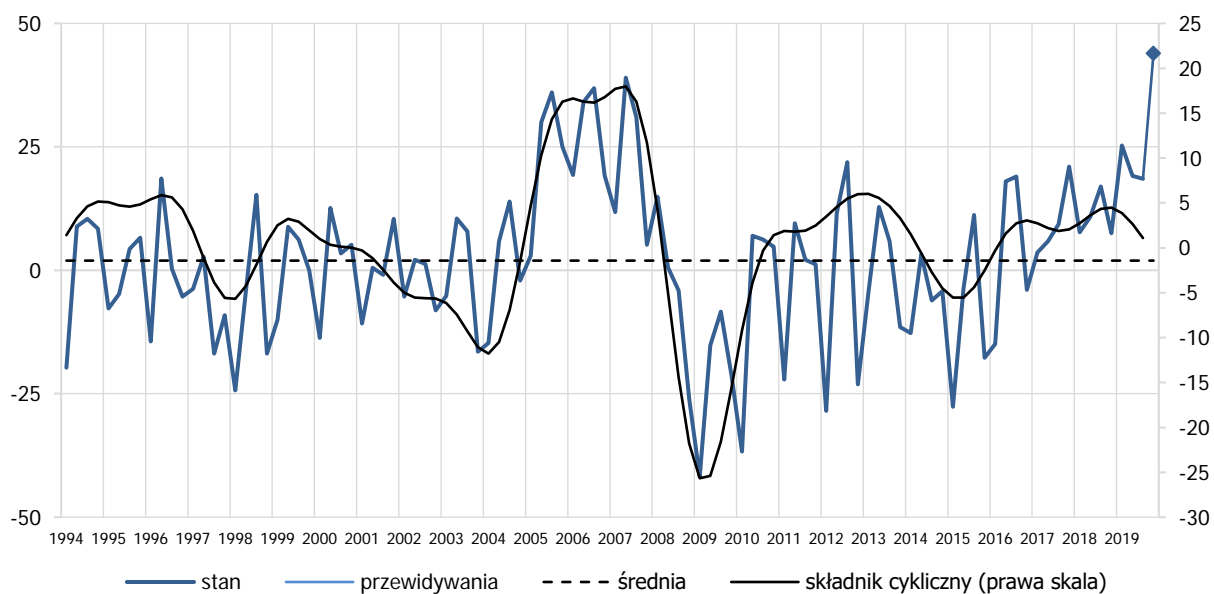
warianty odpowiedzi – odsetki	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	przewidywania
1. wzrost	46,8	46,8	16,4	38,1	37,8	29,7
2. brak zmiany	46,5	46,5	50,4	49,2	47,3	48,1
3. spadek	6,6	6,6	33,2	12,6	14,9	22,2
saldo (1.-3.)	40,2	23,0	-16,8	25,5	22,9	7,5

Zamówienia wg sektorów własnościowych

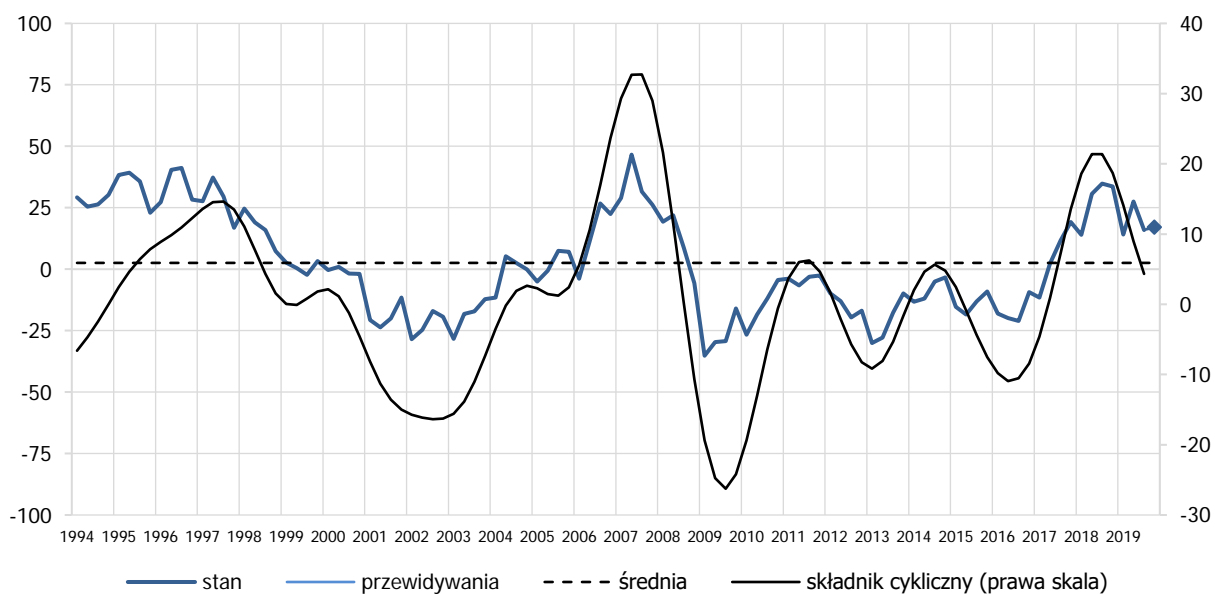

ZAMÓWIENIA EKSPORTOWE

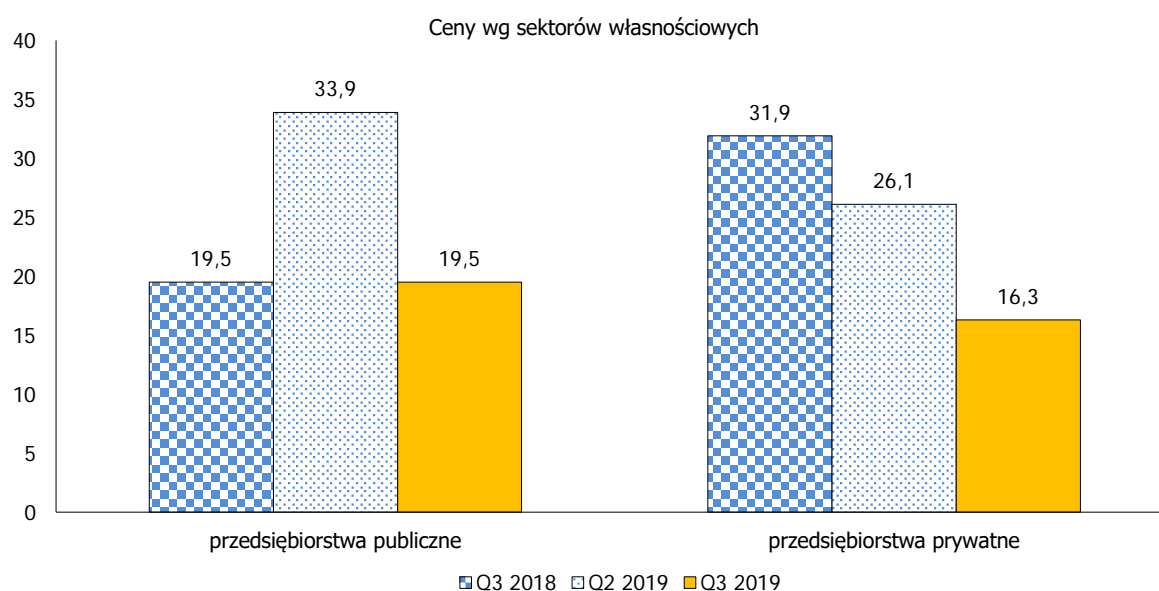

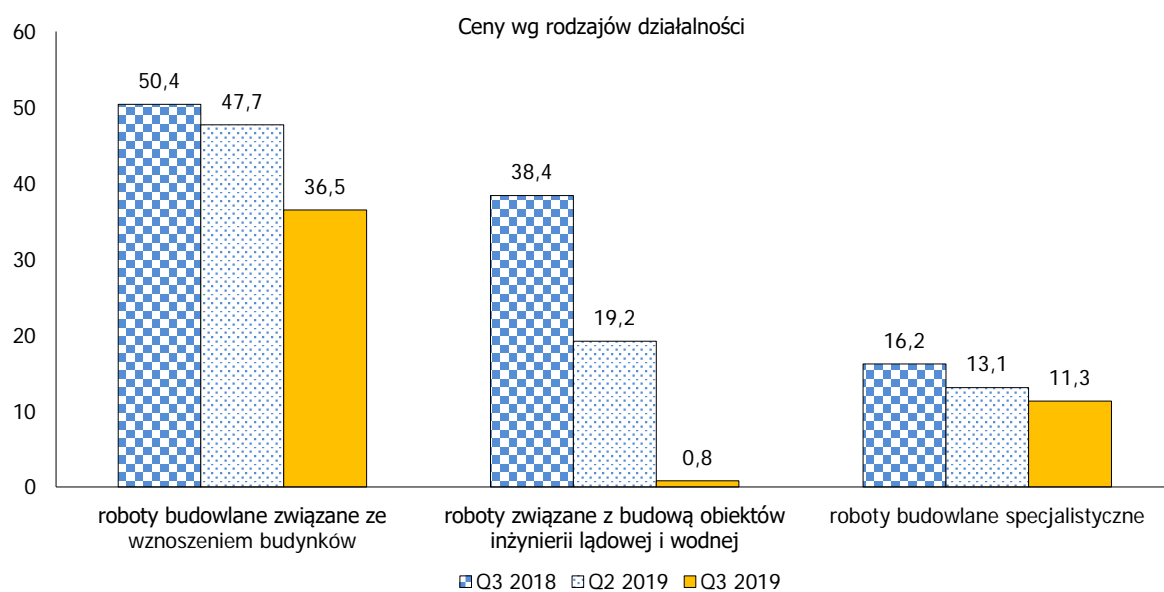
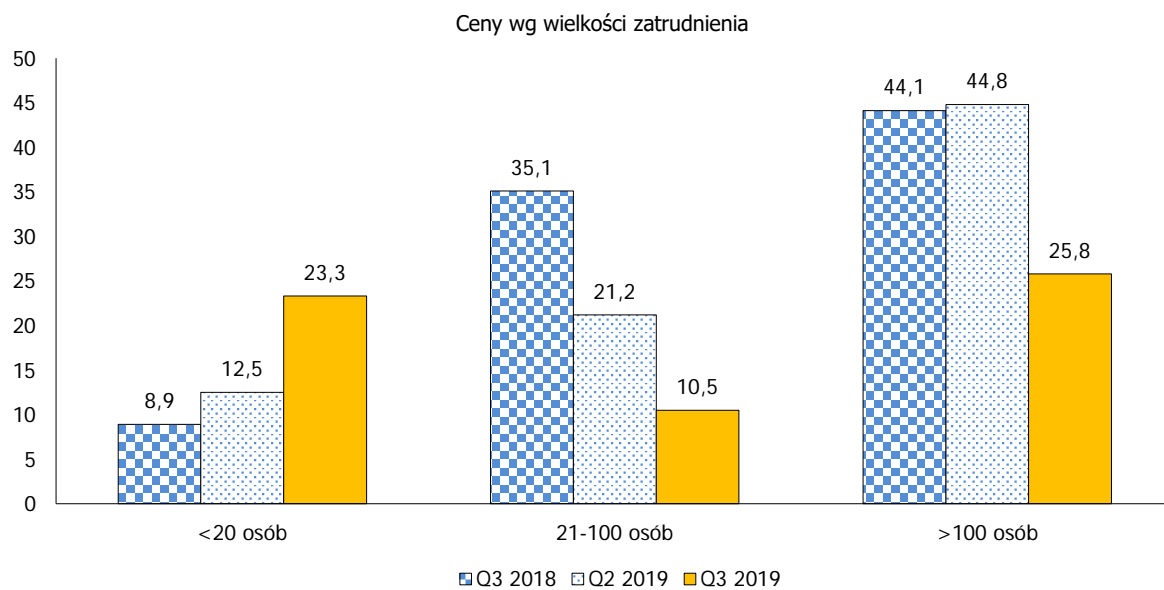
warianty odpowiedzi – odsetki	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	przewidywania
1. wzrost	21,7	23,5	25,3	62,5	25,9	43,9
2. brak zmiany	73,6	60,5	74,7	37,5	66,7	56,1
3. spadek	4,7	16,0	0,0	0,0	7,4	0,0
saldo (1.-3.)	17,0	7,5	25,3	19,1	18,5	43,9

CENY USŁUG BUDOWLANYCH

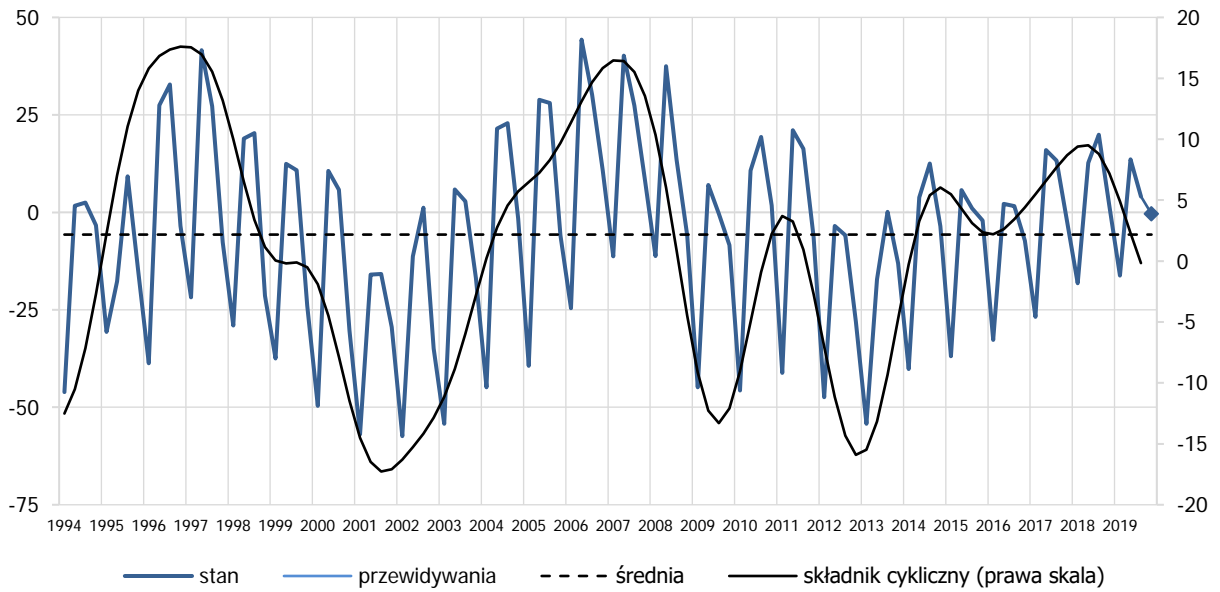

warianty odpowiedzi – odsetki	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	przewidywania
1. wzrost	37,4	35,8	23,0	32,6	25,5	24,0
2. brak zmiany	60,0	62,1	68,1	62,3	65,0	69,0
3. spadek	2,6	2,1	8,9	5,1	9,5	7,0
saldo (1.-3.)	34,8	33,7	14,1	27,5	16,0	17,0

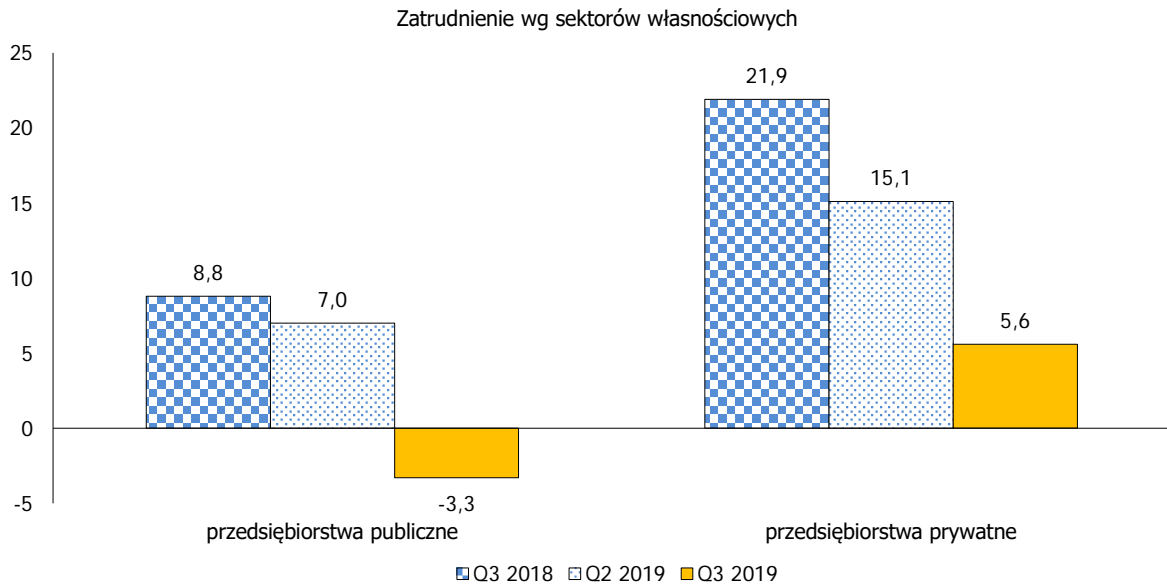

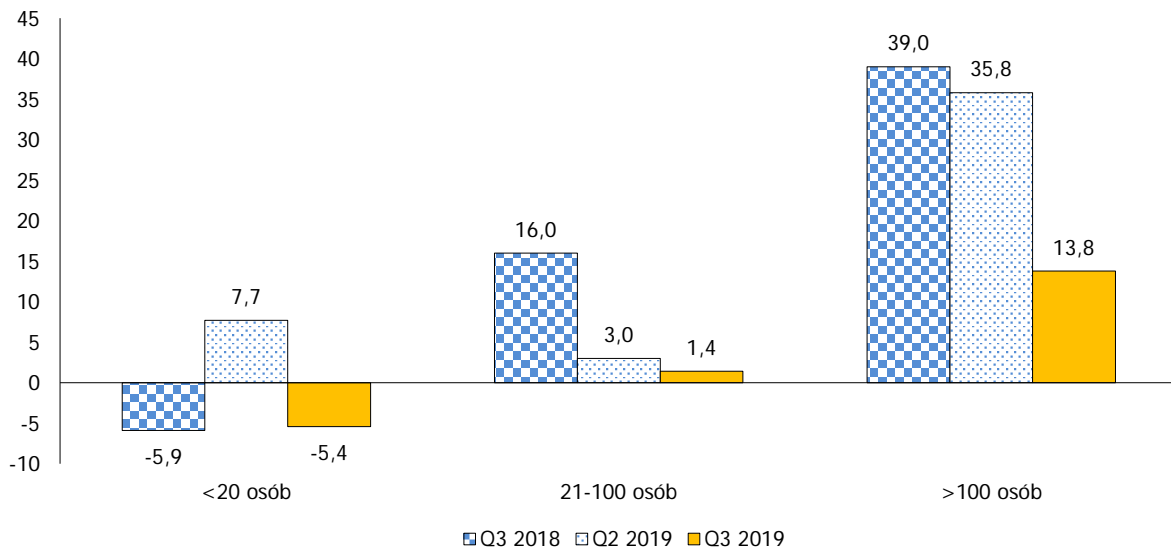
ZATRUDNIENIE

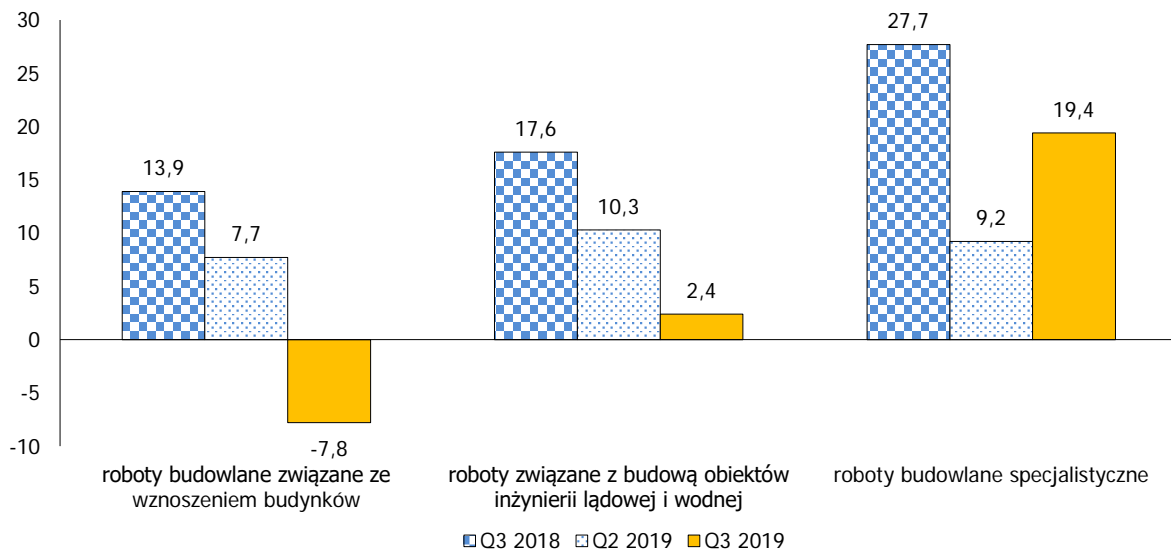
warianty odpowiedzi – odsetki	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	przewidywania
1. wzrost	30,4	15,7	11,7	27,4	17,1	12,6
2. brak zmiany	59,0	70,3	60,4	58,8	69,9	74,4
3. spadek	10,5	14,1	27,9	13,8	13,0	13,0
saldo (1.-3.)	19,9	1,6	-16,2	13,6	4,1	-0,4

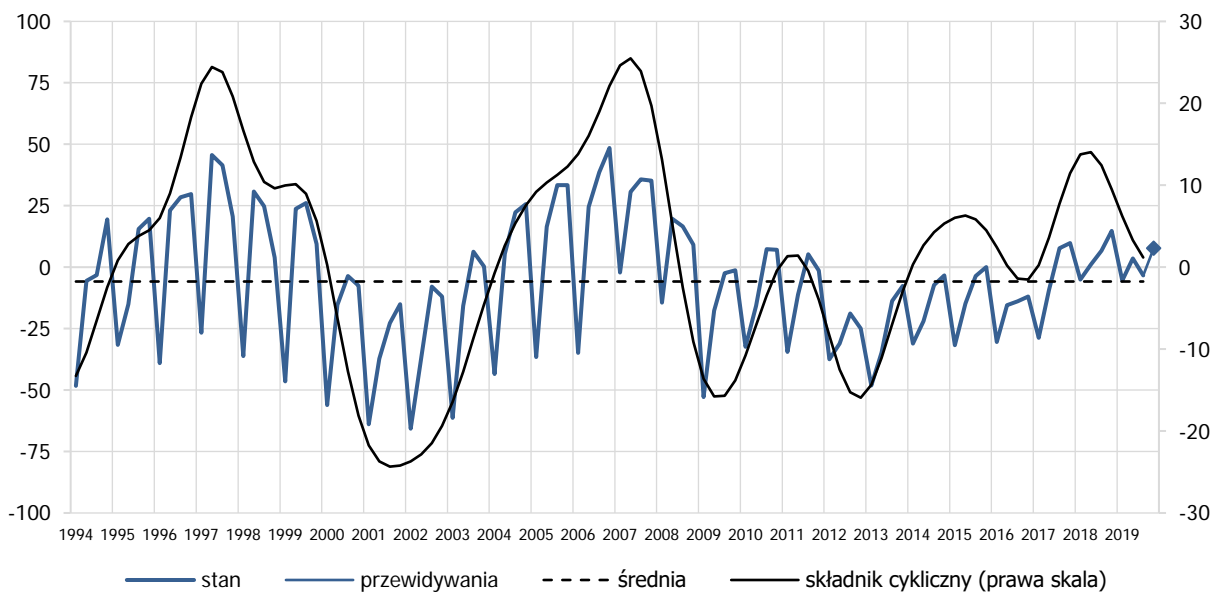
Zatrudnienie wg wielkości zatrudnienia

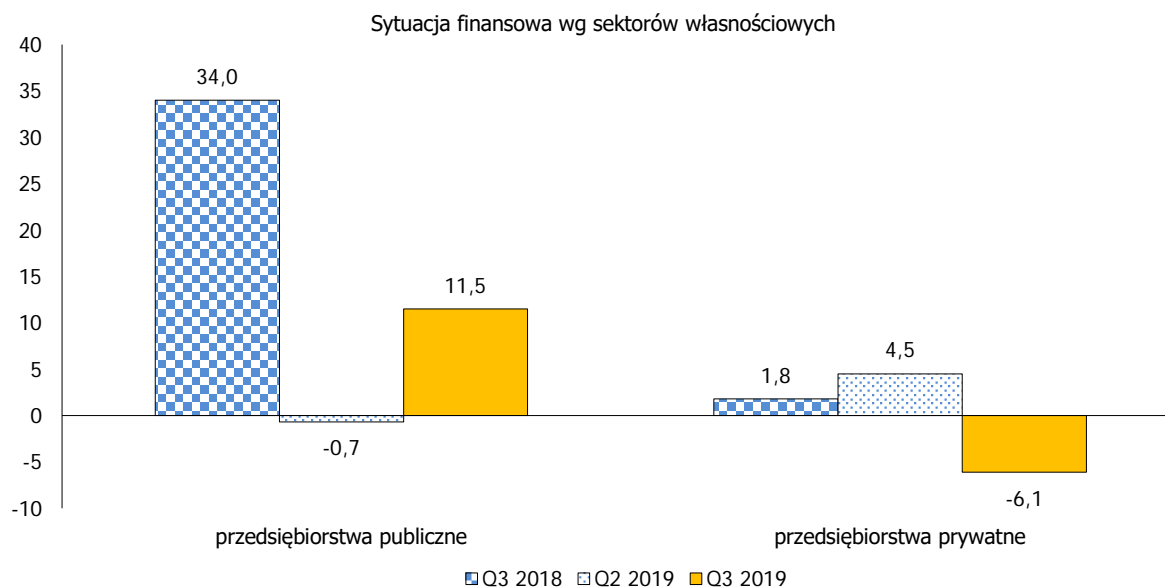
Zatrudnienie wg rodzajów działalności

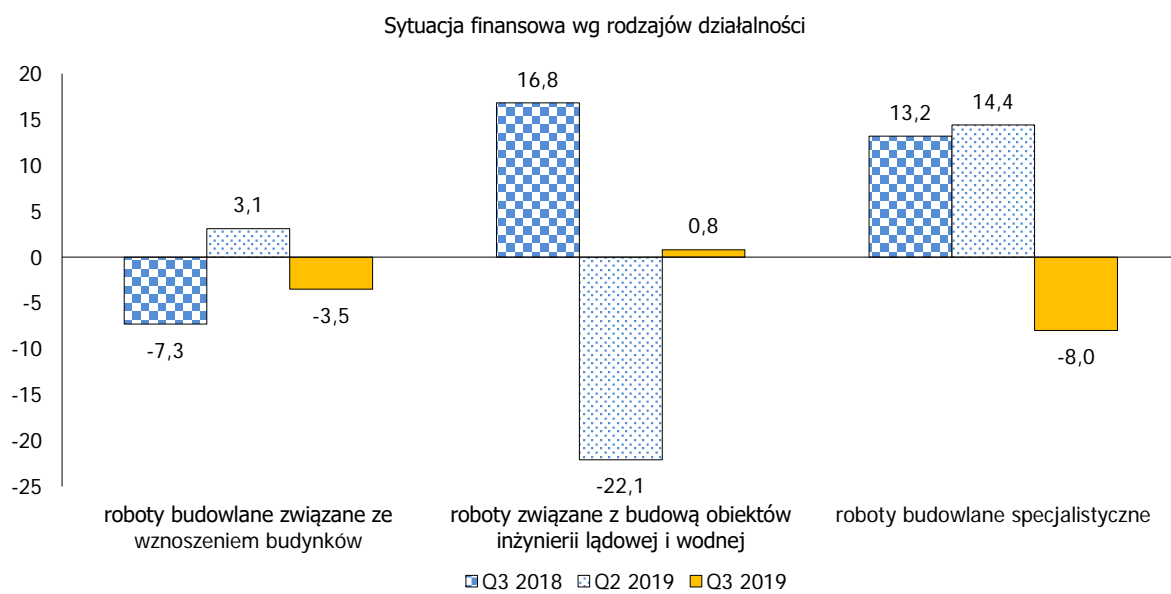
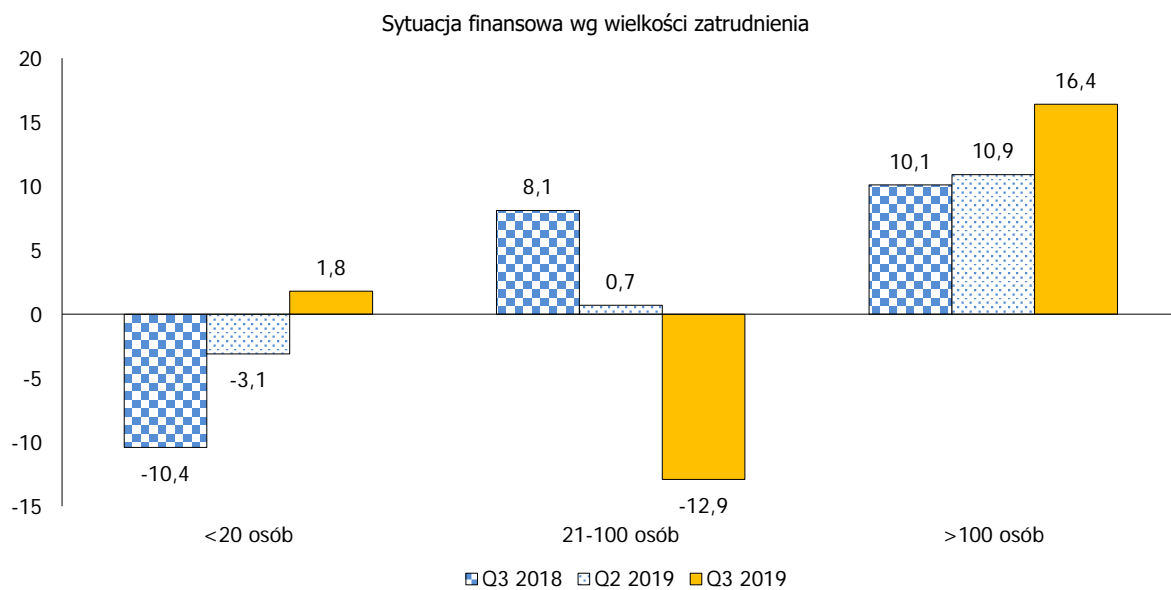

SYTUACJA FINANSOWA

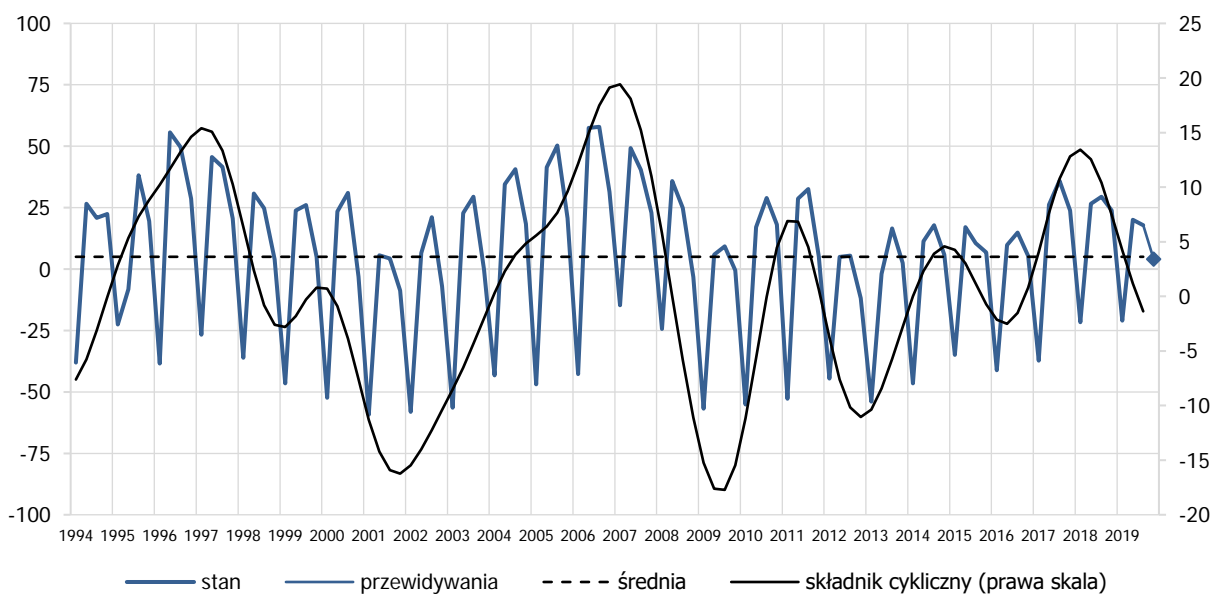

warianty odpowiedzi – odsetki	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	przewidywania
1. poprawa	23,0	27,7	18,8	19,8	15,7	25,4
2. brak zmiany	60,7	59,3	56,9	63,8	65,2	56,9
3. pogorszenie	16,3	13,0	24,2	16,3	19,1	17,7
saldo (1.-3.)	6,7	14,7	-5,4	3,5	-3,4	7,7

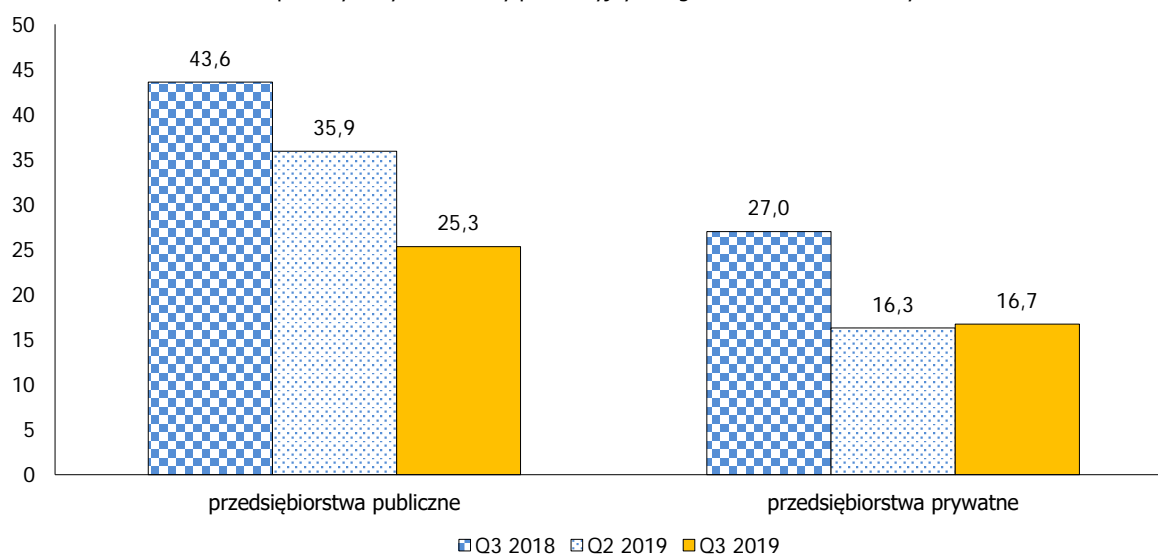

WYKORZYSTANIE MOCY PRODUKCYJNYCH

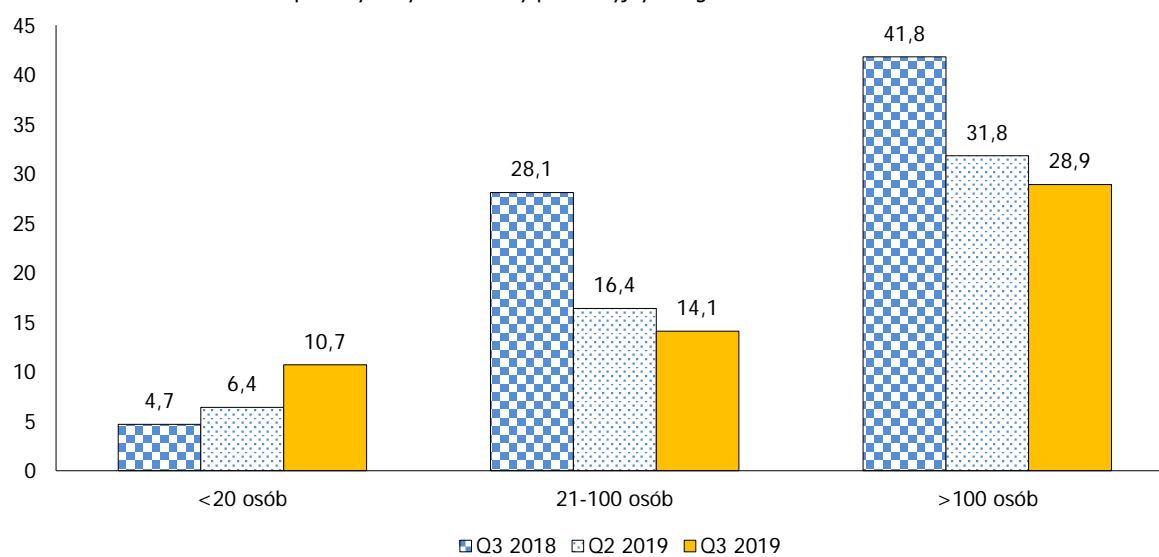

warianty odpowiedzi – odsetki	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	przewidywania
1. wzrost	35,9	31,2	7,7	30,9	26,2	16,8
2. brak zmiany	57,7	61,4	63,6	58,2	65,5	70,3
3. spadek	6,4	7,4	28,7	10,8	8,3	12,8
saldo (1.-3.)	29,5	23,8	-21,0	20,1	17,9	4,0

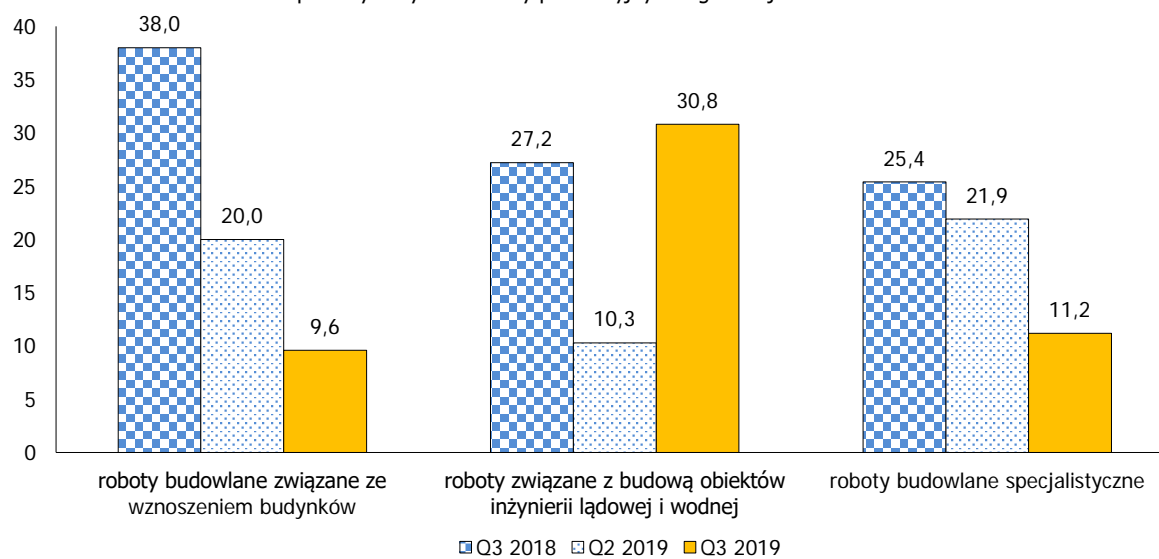
Stożenie wykorzystania mocy produkcyjnych wg sektorów własnościowych

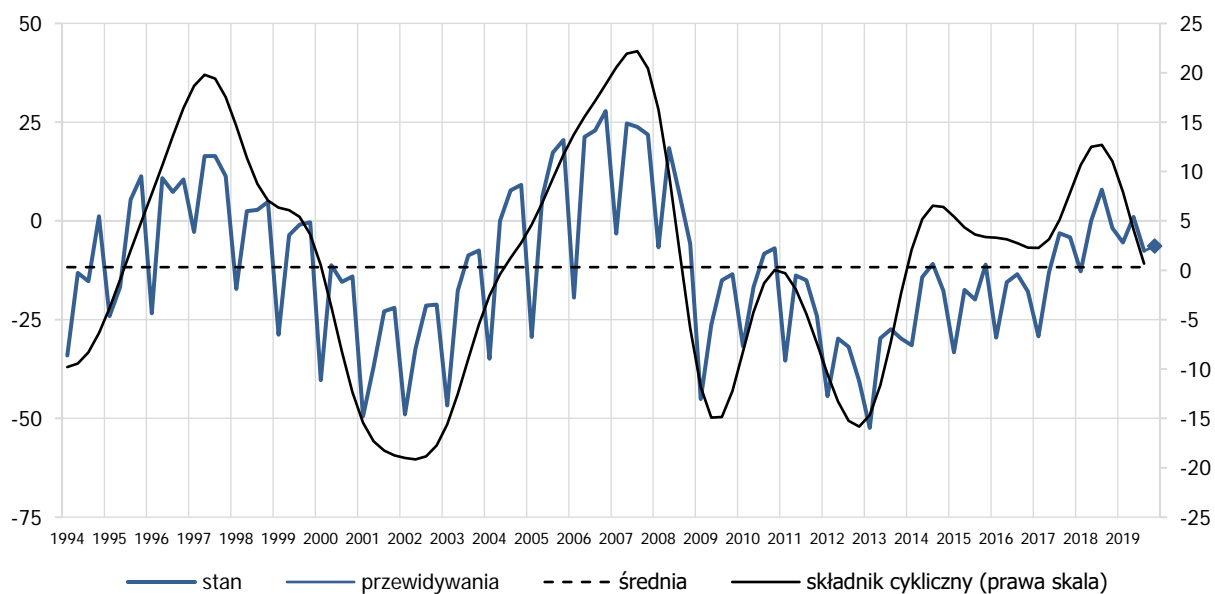
Stożenie wykorzystania mocy produkcyjnych wg wielkości zatrudnienia

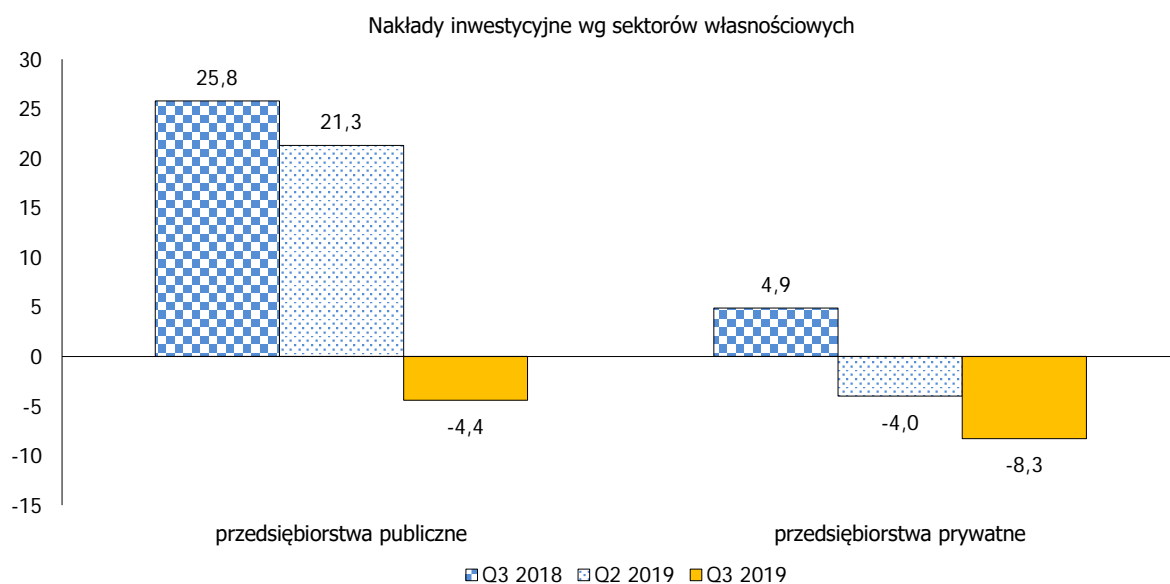
Stożenie wykorzystania mocy produkcyjnych wg rodzajów działalności

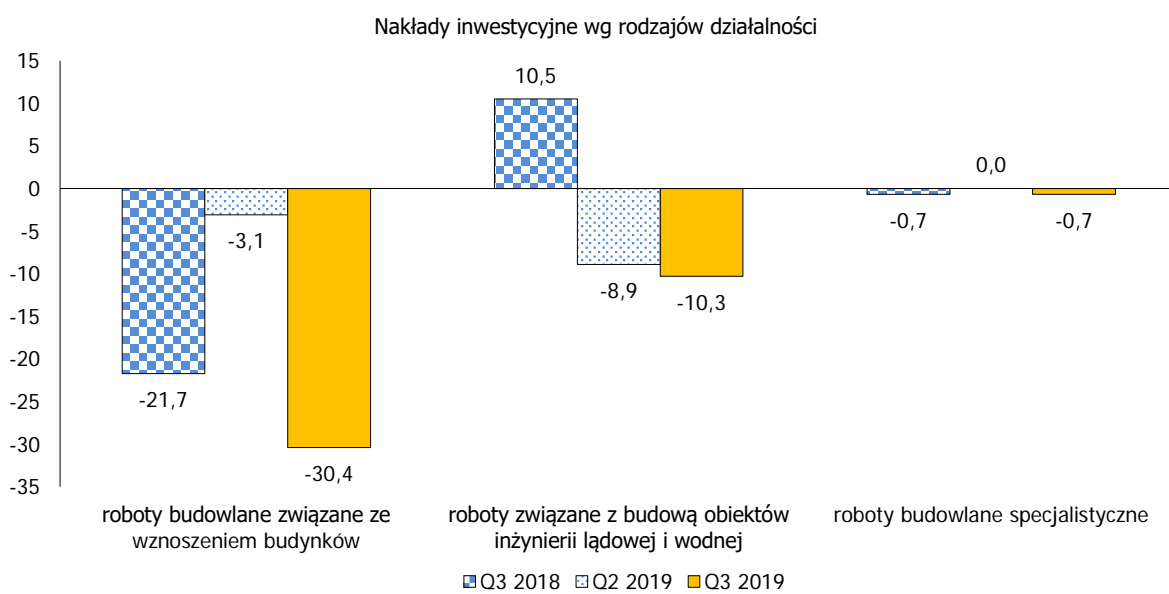
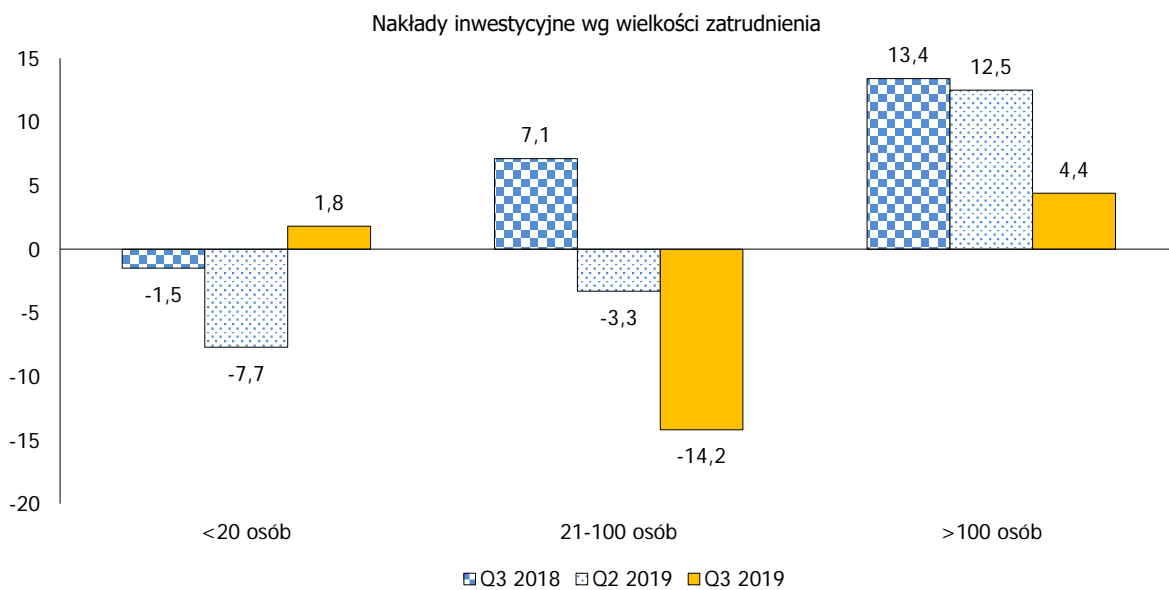

NAKŁADY INWESTYCYJNE

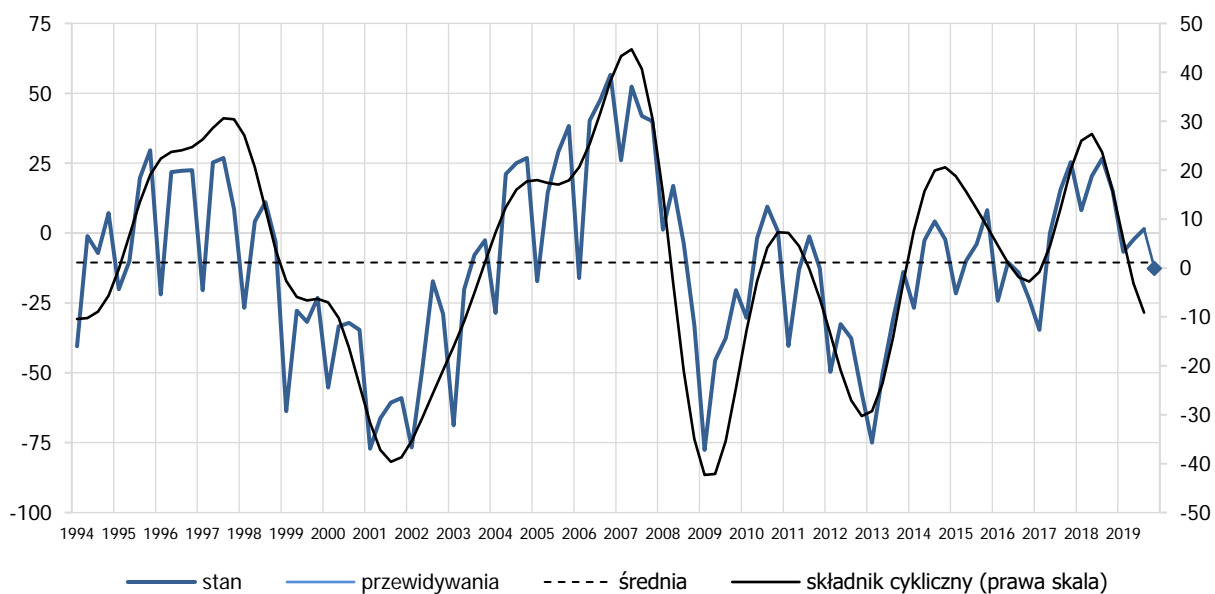

warianty odpowiedzi – odsetki	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	przewidywania
1. wzrost	24,3	18,5	17,1	18,9	15,1	11,0
2. brak zmiany	59,3	61,2	60,2	63,2	62,1	71,6
3. spadek	16,4	20,3	22,6	17,9	22,7	17,4
saldo (1.-3.)	7,9	-1,8	-5,5	1,0	-7,6	-6,4

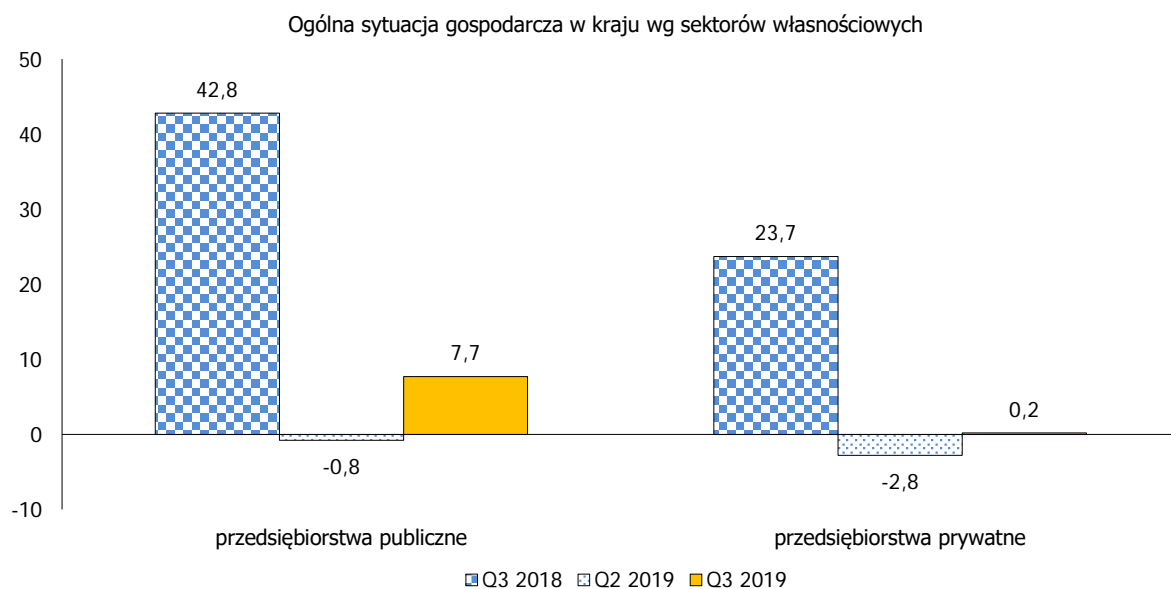

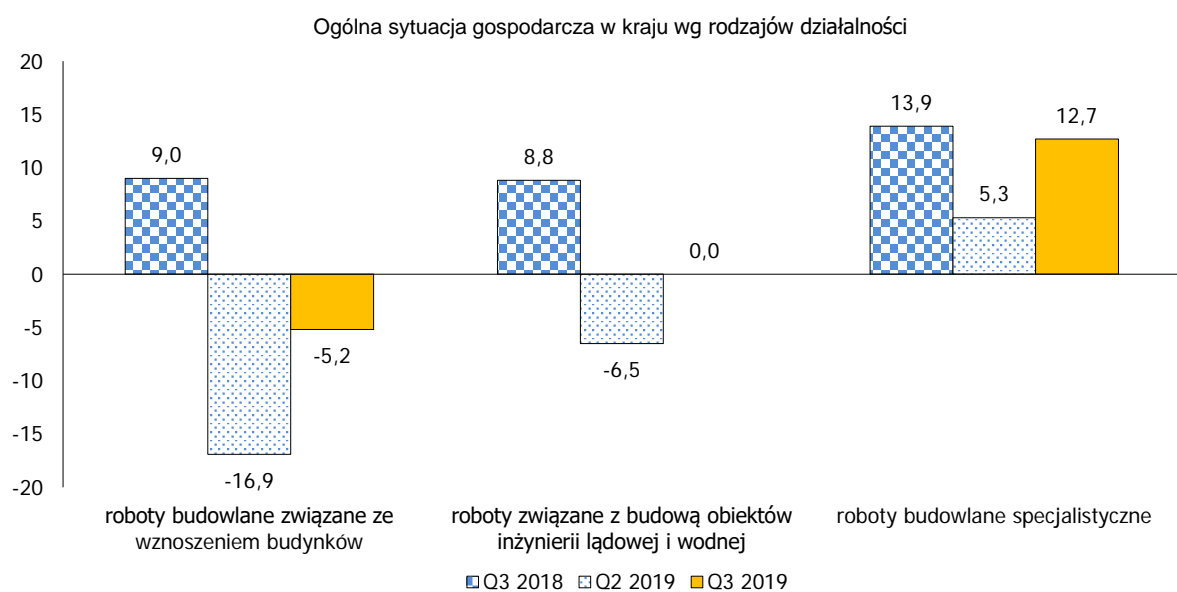
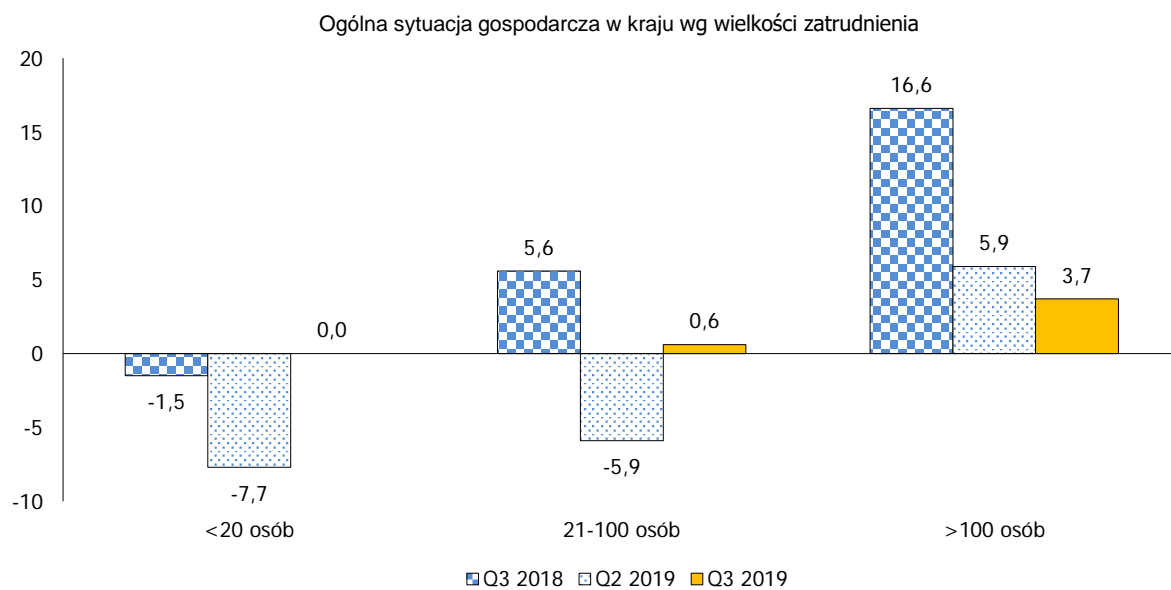

OGÓLNA SYTUACJA GOSPODARCZA W KRAJU

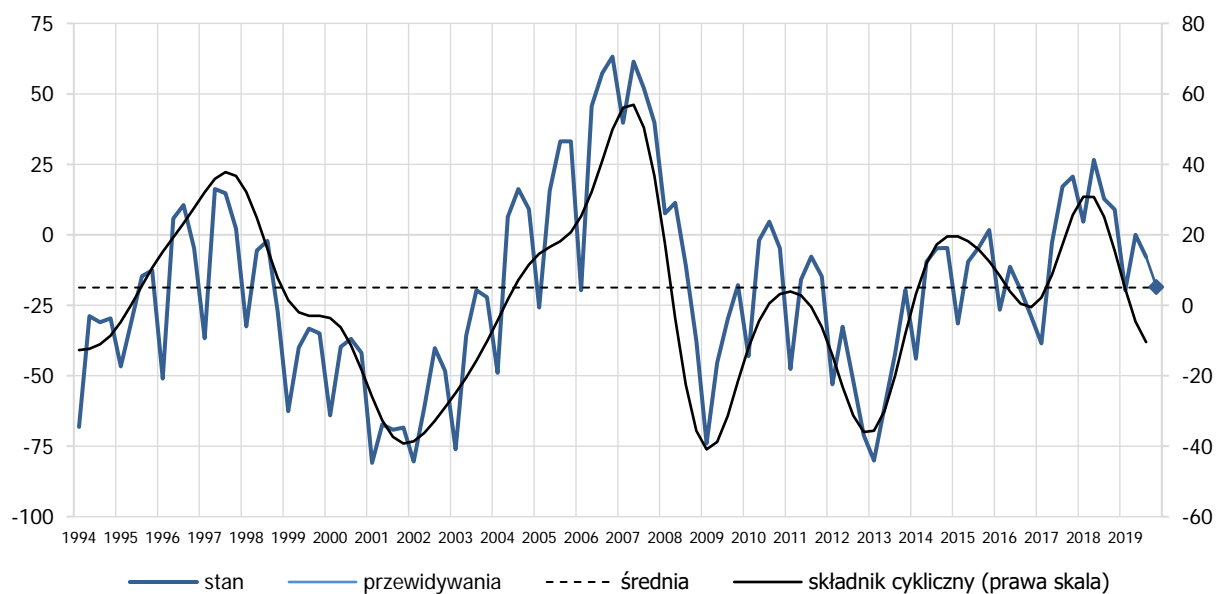

warianty odpowiedzi – odsetki	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	przewidywania
1. poprawa	35,4	25,1	13,1	16,0	17,8	14,9
2. brak zmiany	35,4	64,9	67,1	65,6	65,9	57,5
3. pogorszenie	8,8	10,0	19,8	18,4	16,4	27,6
saldo (1.-3.)	26,6	15,1	-6,7	-2,4	1,4	-12,7

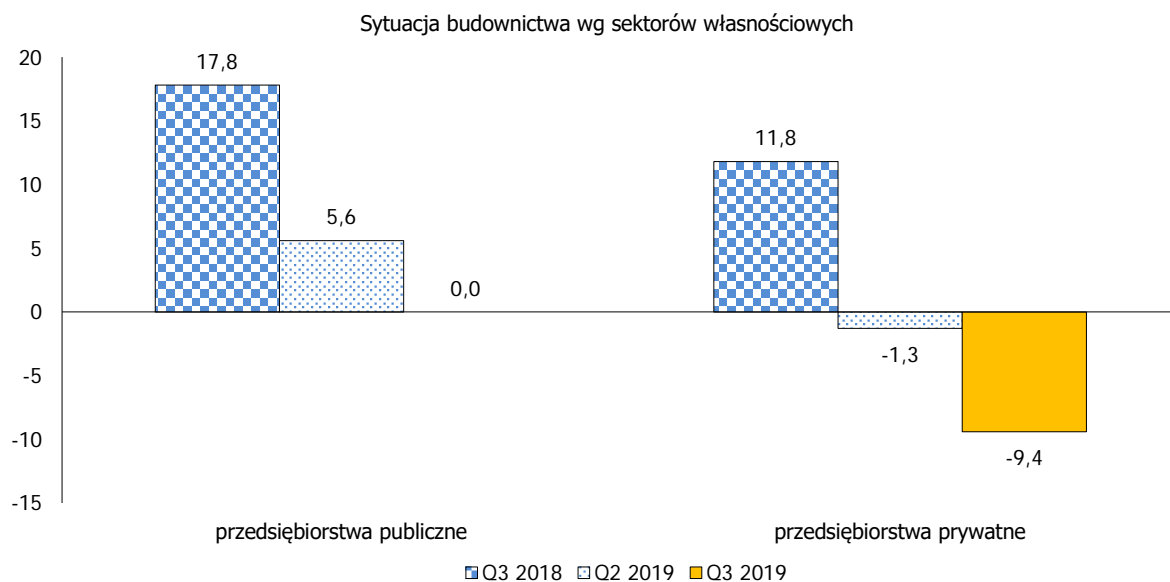

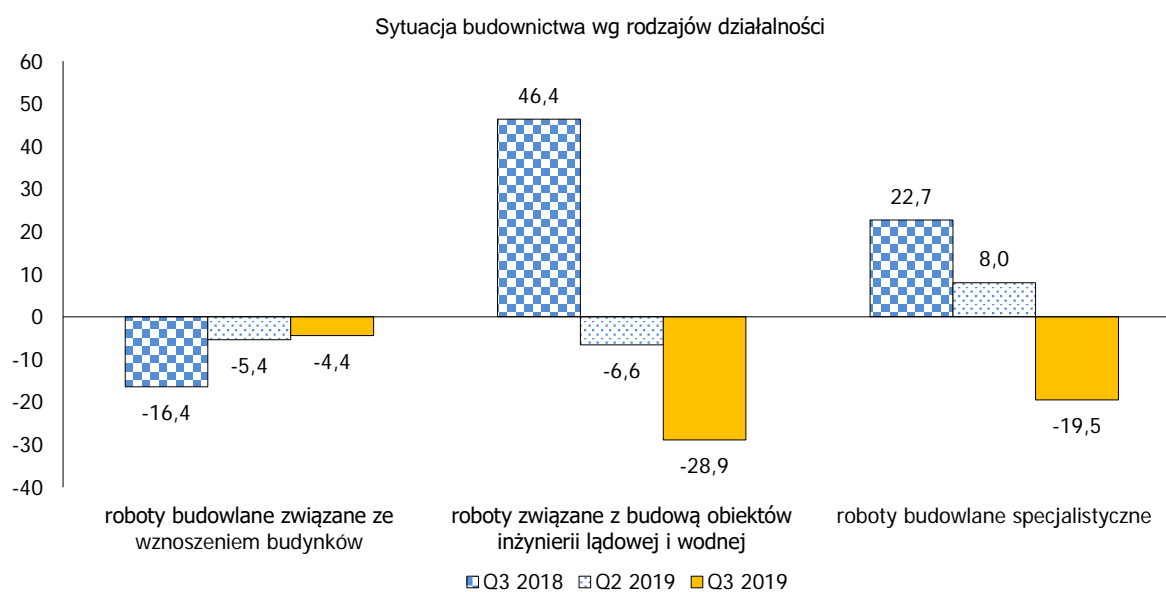
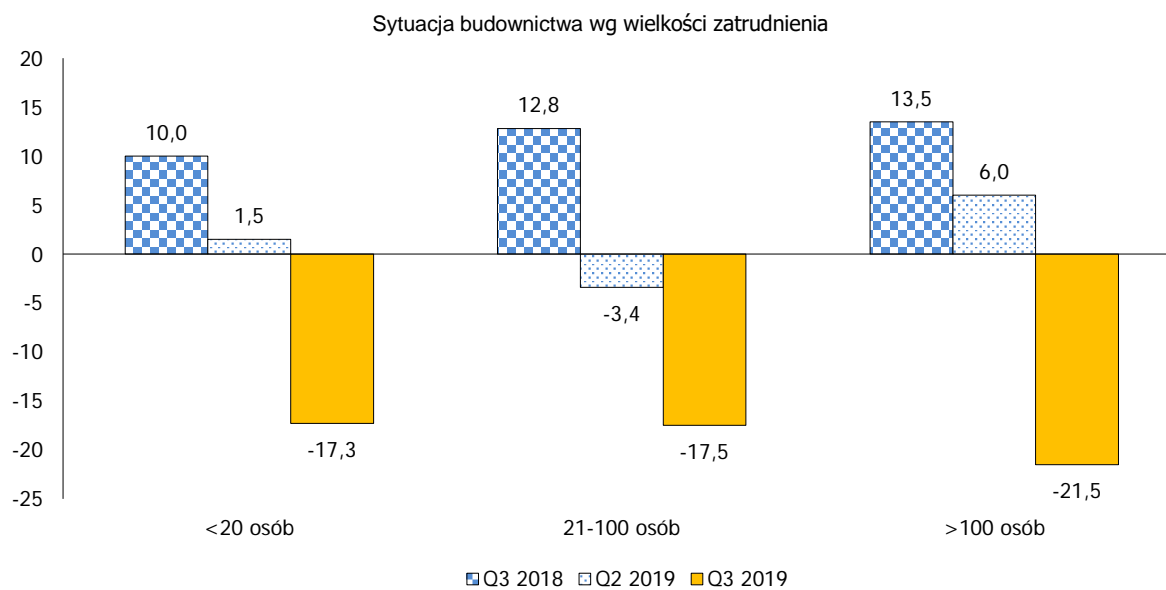

SYTUACJA BUDOWNICTWA

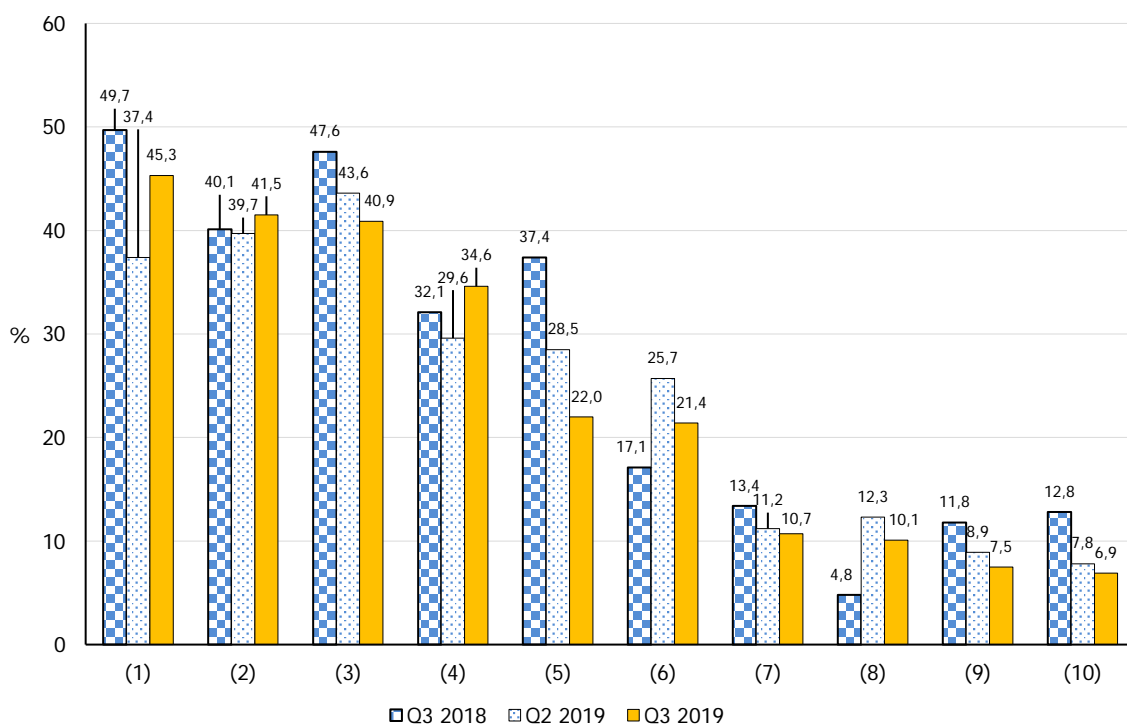

warianty odpowiedzi – odsetki	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	przewidywania
1. poprawa	31,0	26,8	13,2	21,7	18,3	18,1
2. brak zmiany	50,7	55,3	53,8	56,7	55,6	45,3
3. pogorszenie	18,3	17,8	32,9	21,7	26,1	36,6
saldo (1.-3.)	12,7	9,0	-19,7	0,0	-7,8	-18,5

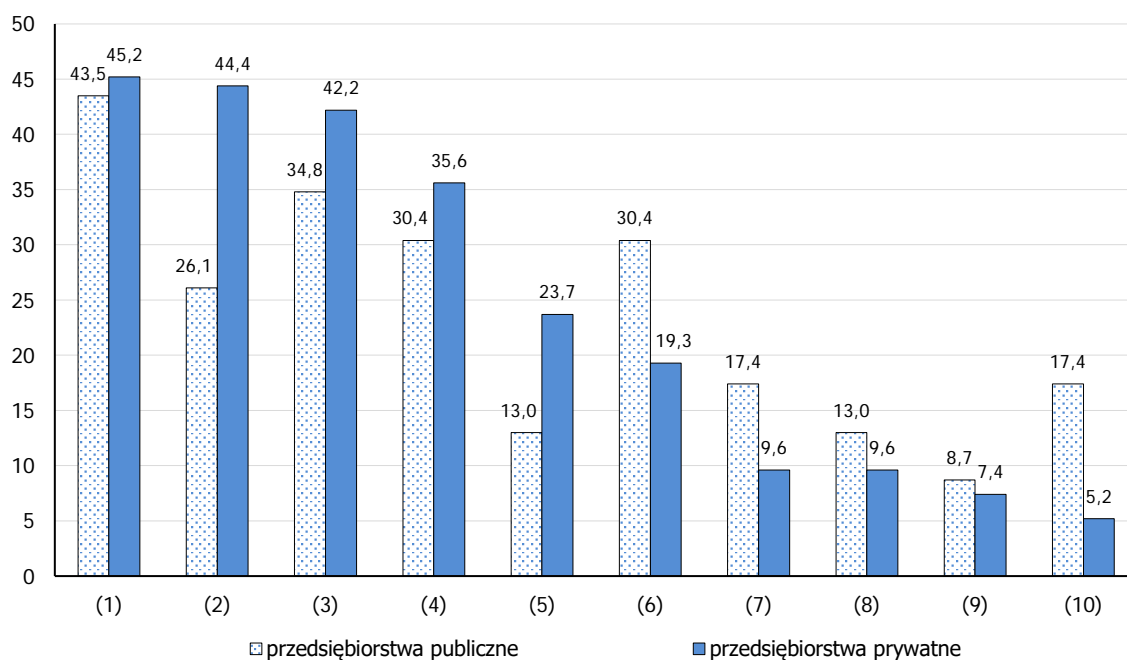

BARIERY AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ

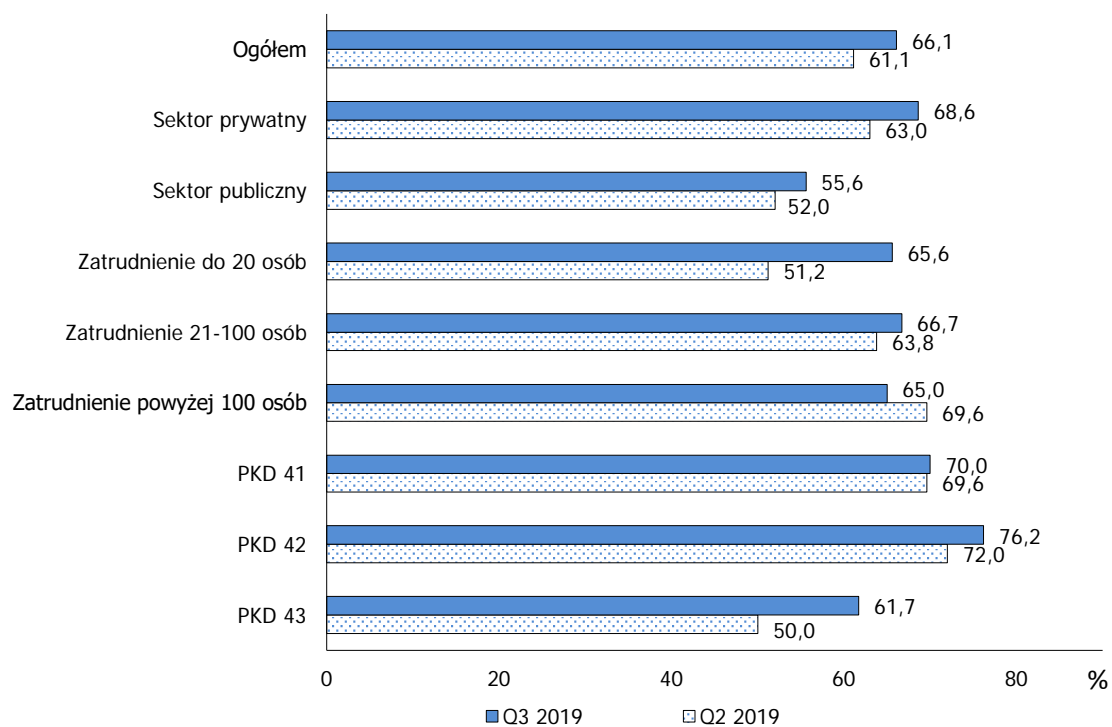

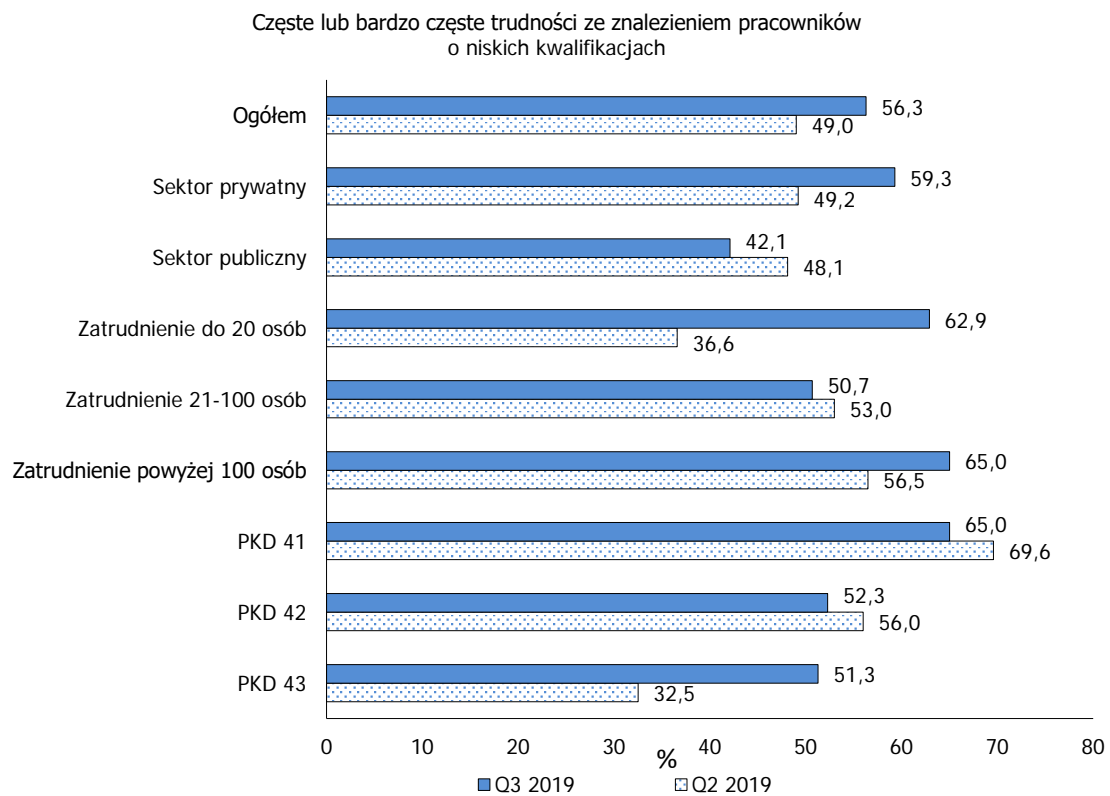
- (1) konkurencja wewnątrz gałęzi
- (2) obciążenia podatkowe
- (3) ceny surowców i materiałów
- (4) niestabilność przepisów prawnych
- (5) zatory płatnicze
- (6) niedostateczny popyt
- (7) trudności w uzyskaniu kredytu
- (8) niekorzystne warunki pogodowe
- (9) inne
- (10) nie ma barier

Barier w/w sektorów własnościowych

Częste lub bardzo częste trudności ze znalezieniem pracowników o wysokich kwalifikacjach

VI. KONIUNKTURA W HANDLU

1. Omówienie wyników

1. Koniunktura w handlu w III kwartale 2019 r. uległa pogorszeniu. Wartość wskaźnika koniunktury IRG SGH (IRGTRD) zmniejszyła się o 2,8 punktu i obecnie wynosi -1,5 pkt. Jest również niższa od średniej dla III kwartału z ostatnich dziesięciu lat (wynosi ona -0,1 pkt) oraz niższa od poziomu odnotowanego przed rokiem (3,2 pkt w III kwartale 2018 r.).

2. W przekroju według wielkości przedsiębiorstwa, mierzonej liczbą zatrudnionych, odnotowano wzrost wartości wskaźnika dla przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 100 osób (z 9,1 pkt do 19,6 pkt) oraz tych, które zatrudniają od 21 do 50 pracowników (z -7,0 pkt do 0,7 pkt). Duży spadek (o 32,2 pkt) zanotowano dla grupy przedsiębiorstw o zatrudnieniu od 51 do 100 osób. W przypadku małych przedsiębiorstw (do 20 pracowników) wskaźnik koniunktury obniżył się do poziomu -4,8 pkt.

3. O pogorszeniu się koniunktury informują wszystkie przedsiębiorstwa, niezależnie od formy prowadzonej działalności. Największy spadek wartości wskaźnika IRGTRD zanotowano dla przedsiębiorstw zajmujących się sprzedażą hurtową (z 8,9 pkt do 0,4 pkt). Pomimo spadku (o 8,1 pkt) dodatnią wartość, na poziomie 2,3 pkt, wskaźnik utrzymał dla przedsiębiorstw trudniących się sprzedażą we wszystkich formach (hurtową, półhurtową oraz detaliczną). Najmniejszy spadek, tj. z poziomu -3,3 pkt do wysokości -4,5 pkt, odnotowano dla przedsiębiorstw zajmujących się sprzedażą detaliczną. Tak jak w poprzednim kwartale, jest to jedyna grupa z ujemną wartością wskaźnika koniunktury.

4. W przekroju według miejsca prowadzenia działalności pogorszenie się koniunktury odnotowały jedynie przedsiębiorstwa działające w małych miastach (wartość IRGTRD obniżyła się z poziomu -3,3 pkt do -22,3 pkt). Najwyższe wzrosty i dodatnie wartości wskaźnika koniunktury zarejestrowano dla przedsiębiorstw handlowych z miast średniej wielkości (o 4,8 pkt) oraz wsi (o 2,4 pkt).

5. Wartość ogólnego wskaźnika koniunktury w handlu zmniejszyła się. Spadły również wartości sald odpowiedzi na pytania o: zmianę ogólnej i finansowej sytuacji przedsiębiorstw handlowych, wielkość zakupów produktów krajowych, zapasów, zatrudnienia i sprzedawanych towarów oraz powierzchni magazynowej. Mimo to ankietowani ocenili ogólną kondycję swoich przedsiębiorstw jako dobrą. Ich przewidywania dotyczące najbliższych 6 miesięcy są jednak pesymistyczne.

6. Od początku prowadzenia badań koniunktury w handlu przedsiębiorstwa niezmiennie wymieniają trzy czynniki utrudniające jego rozwój: silną konkurencję, wysokie koszty zatrudnienia pracowników i niedostateczny popyt. Tak też było w III kwartale 2019 r. W porównaniu z drugim kwartałem 2019 r. wzrósł odsetek ankietowanych przedsiębiorstw wskazujących na wysokie koszty zatrudnienia pracowników (z 69,5% do 74,9%). Spadł natomiast odsetek ankietowanych narzekających na konkurencję (z 77,0% do 75,3%) oraz niedostateczny popyt (z 47,9% do 47,5%). W dalszej kolejności uczestnicy badania wymienili: zbyt małą powierzchnię sprzedaży i magazynów, wysokie oprocentowanie kredytów oraz ich niską dostępność.

7. Wartość salda odpowiedzi na pytanie o ogólną sytuację przedsiębiorstw handlowych obniżyła się w porównaniu z II kwartałem 2019 r. o 5,4 pkt, osiągając wysokość -4,0 pkt, niższą od poziomu zanotowanego rok wcześniej o 3,2 pkt. Przedsiębiorstwa spodziewają się poprawy swojej ogólnej sytuacji ekonomicznej w najbliższych miesiącach (wartość salda prognostycznego wynosi 2,3 pkt).

8. Pogorszyła się również sytuacja finansowa przedsiębiorstw handlowych. Wartość salda pozostała ujemna (-10 pkt) i jest niższa od wartości z III kwartału 2018 roku (o 10,4 pkt). Rozkład odpowiedzi był następujący: 17,6% badanych przedsiębiorstw uznało, że względem II kwartału 2019 r. ich sytuacja finansowa poprawiła się, 54,8% ankietowanych stwierdziło, że ich sytuacja nie uległa

zmianie, natomiast 27,6% badanych odnotowało jej pogorszenie się. Przedsiębiorstwa handlowe spodziewają się dalszego pogorszenia się ich sytuacji finansowej w kolejnych miesiącach (wartość salda prognostycznego wynosi -1,8 pkt).

9. Wartość salda odpowiedzi na pytanie o wielkość zapasów spadła względem II kwartału 2019 r. o 6,6 pkt i wynosi obecnie 1,9 pkt. Jest wyższa od wartości sprzed roku (wyniosła wówczas -10,9 pkt). Rozkład odpowiedzi jest następujący: 21,4% badanych przedsiębiorstw uznało, że ich zapasy się zwiększyły, 59,1% nie stwierdziło żadnych zmian w ich poziomie, a 19,5% ankietowanych poinformowało o spadku wielkości zapasów. Przewidywany jest dalszy spadek poziomu zapasów przedsiębiorstw handlowych w nadchodzących miesiącach (wartość salda prognostycznego wynosi -4,7 pkt).

10. W ciągu ostatniego kwartału zmniejszyła się wielkość zakupów od dostawców krajowych. Wartość salda obniżyła się z 6,8 pkt do -3,6 pkt. Jest również niższa od wartości zanotowanej w III kwartale 2018 r. (o 6,6 pkt). Przedsiębiorstwa handlowe spodziewają się wzrostu wielkości zakupów od dostawców krajowych w najbliższym okresie.

11. Wzrosła natomiast wartość salda odpowiedzi na pytanie o wielkość zakupów od dostawców zagranicznych (z poziomu -7,6 pkt do -2,5 pkt). Pomimo wzrostu pozostała ujemna, lecz wyższa niż w III kwartale 2018 roku (wówczas -14,3 pkt). Na bieżącą wartość salda złożyły się następujące odpowiedzi: 13% respondentów zwiększyło – w porównaniu z II kwartałem 2019 r. – zakupy od dostawców zagranicznych, 71,5% utrzymało je na dotychczasowym poziomie, natomiast 15,5% zmniejszyło je. Zdaniem handlowców, w kolejnych miesiącach wielkość zakupów od dostawców zagranicznych również się obniży, choć w mniejszym stopniu (wartość salda prognostycznego wynosi -2,0 pkt).

12. W ciągu kwartału wielkość zatrudnienia w handlu zmniejszyła się. Wartość salda spadła z poziomu -6,6 pkt do -13,9 pkt. Jest zbliżona do wysokości odnotowanej w analogicznym okresie 2018 roku (wówczas -12,2 pkt). Przedsiębiorstwa planują redukcję zatrudnienia w najbliższych miesiącach.

13. W 62,2% ankietowanych przedsiębiorstw handlowych ceny wzrosły w porównaniu z II kwartałem 2019 r. (w tym: w 25,6% o więcej procent, w 25,6% o tyle samo procent, a w 11,0% o mniej procent), w 32,9% ceny nie zmieniły się, a w 5,0% obniżyły się. Uczestnicy badania spodziewają się dalszego wzrostu cen w następnych miesiącach.

14. Zmniejszył się wolumen sprzedawanych towarów. Wartość salda spadła o 10,4 pkt i obecnie wynosi -9,9 pkt. Jest niższa od poziomu sprzed roku (była wówczas równa -1,3 pkt). Na obecną wartość salda złożyły się następujące odpowiedzi: 18,5% przedsiębiorstw handlowych uznało, że w III kwartale 2019 r. względem II kwartału 2019 r. wolumen sprzedawanych przez nie towarów zwiększył się, 53,2% respondentów wskazało, iż utrzymał się on na tym samym poziomie, natomiast u 28,4% ankietowanych nastąpił spadek. Przedsiębiorstwa handlowe przewidują spadek wielkości sprzedaży w najbliższym półroczu.

15. Wartość salda odpowiedzi na pytanie o wielkość ogólnej powierzchni magazynowej obniżyła się w ciągu kwartału z -5,2 pkt do -6,3 pkt. Jest również niższa (o 2,9 pkt) niż rok wcześniej. Prognozy są jednak optymistyczne (wartość salda przewidywań wynosi 0,9 pkt).

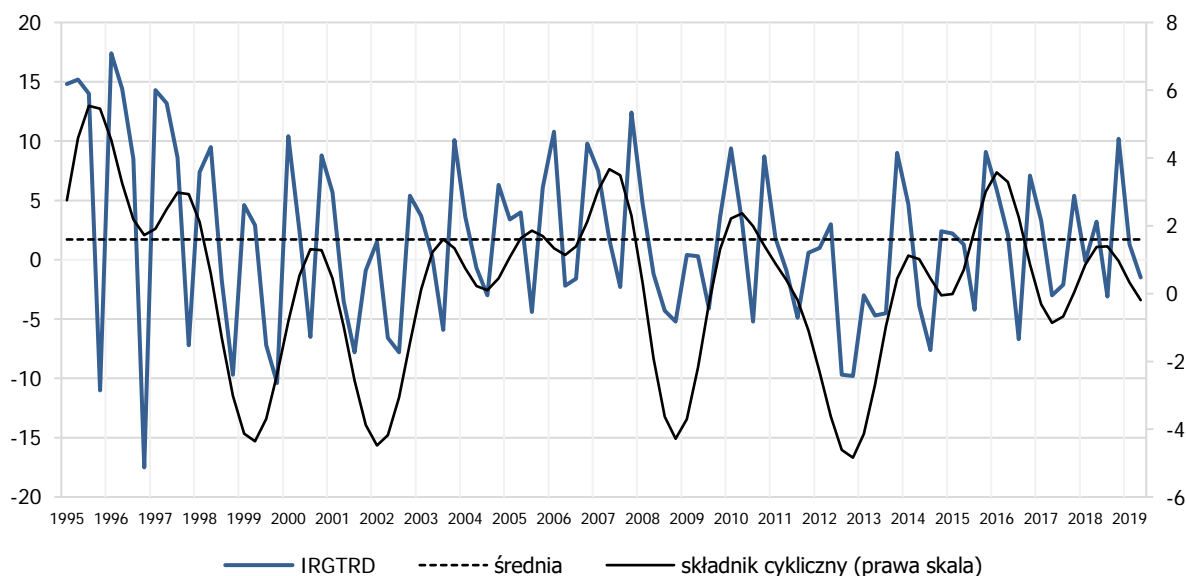
16. Ogólna sytuacja przedsiębiorstw handlowych w III kwartale 2019 r. została przez nie oceniona jako dobra. Wartość salda odpowiedzi na to pytanie wynosi 8,3 pkt i jest niższa od dziesięcioletniej średniej o 1,7 pkt. Rozkład odpowiedzi jest następujący: 19,3% badanych przedsiębiorstw uznało ogólną kondycję swojego przedsiębiorstwa za dobrą, 69,7% za średnią, natomiast 11,0% za słabą.

Przedsiębiorstwa handlowe spodziewają się pogorszenia się ich ogólnej sytuacji w nadchodzącym półroczu (wartość salda prognostycznego jest równa -3,7 pkt).

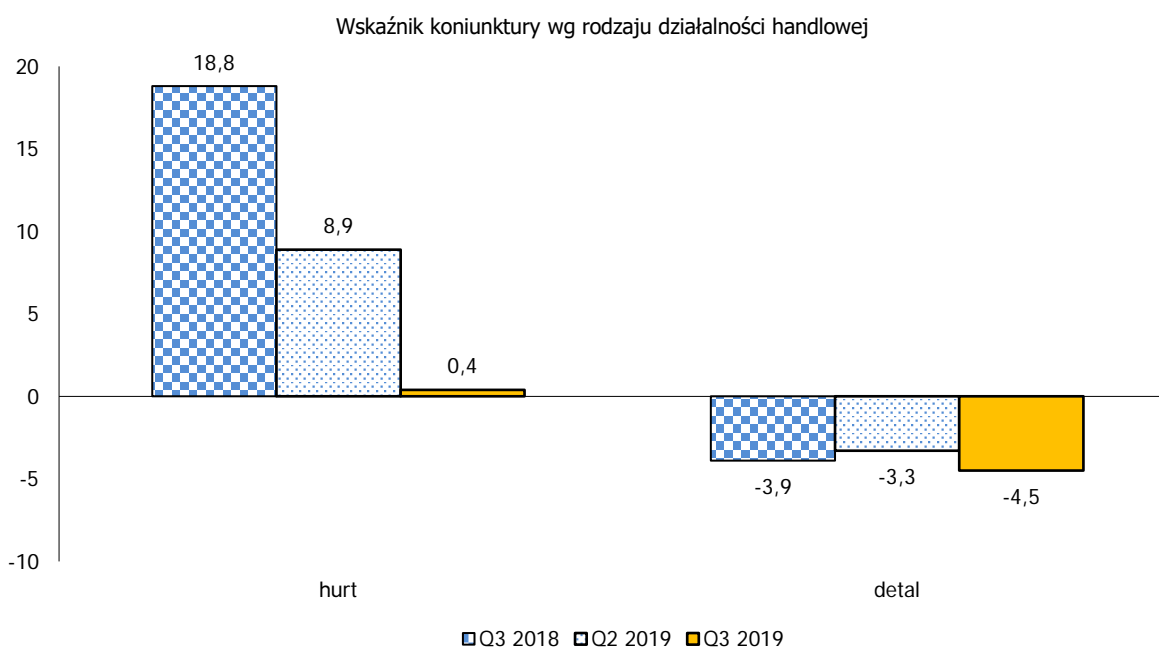
17. Wartość salda odpowiedzi na pytanie dotyczące konkurencji na rynku zmniejszyła się o 16,6 pkt w stosunku do poprzedniego kwartału, osiągając poziom 30,5 pkt. Jest on również niższy od wartości odnotowanej w analogicznym okresie 2018 r. (wówczas 42,8 pkt). Rozkład odpowiedzi był następujący: 30,9% ankietowanych przedsiębiorstw uznało, że w III kwartale 2019 r. względem II kwartału 2019 r. konkurencja dla nich wzrosła, 68,6% nie zauważyło zmiany, zaś 0,4% odnotowało jej spadek. W najbliższym okresie przedsiębiorstwa spodziewają się jednak wzrostu zagrożenia konkurencyjnego.

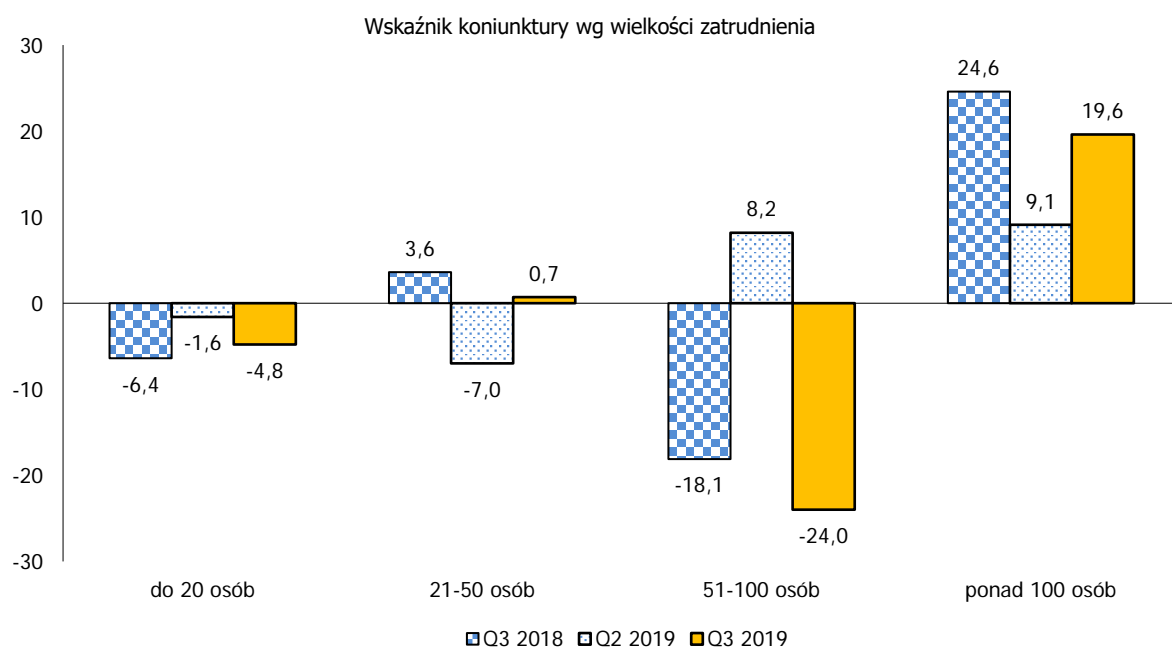
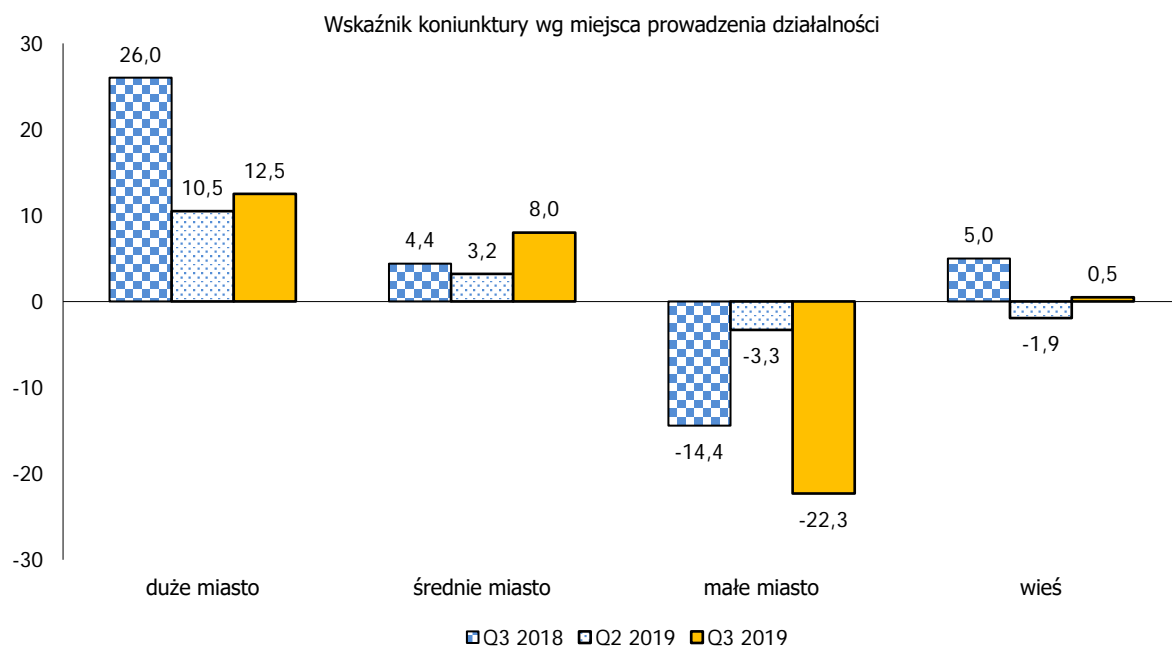
2. Wyniki szczegółowe

WSKAŹNIK KONIUNKTURY

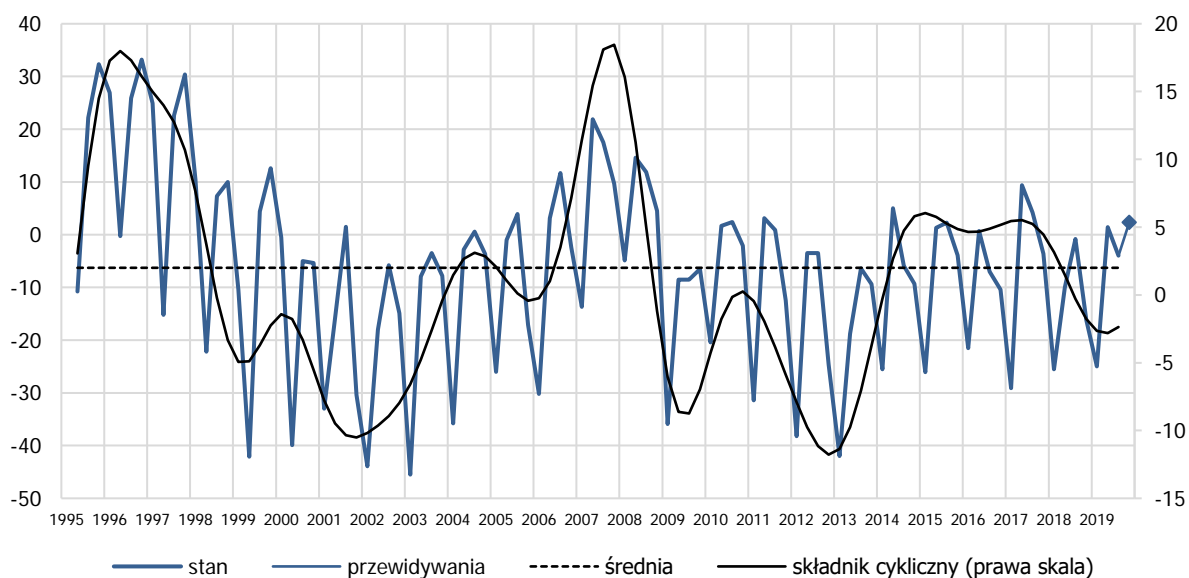

składowe salda	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019
1. wolumen sprzedaży - przewidywania	0,4	-7,6	9,1	13,1	-3,7
2. zakupy towarów od dostawców krajowych i zagranicznych - przewidywania	-1,8	-8,0	3,6	-0,6	1,0
3. zapasy - stan	-10,9	-6,3	-17,9	8,5	1,9
wskaźnik koniunktury (IRGTRD): $(1+2-3)/3$	3,2	-3,1	10,2	1,3	-1,5

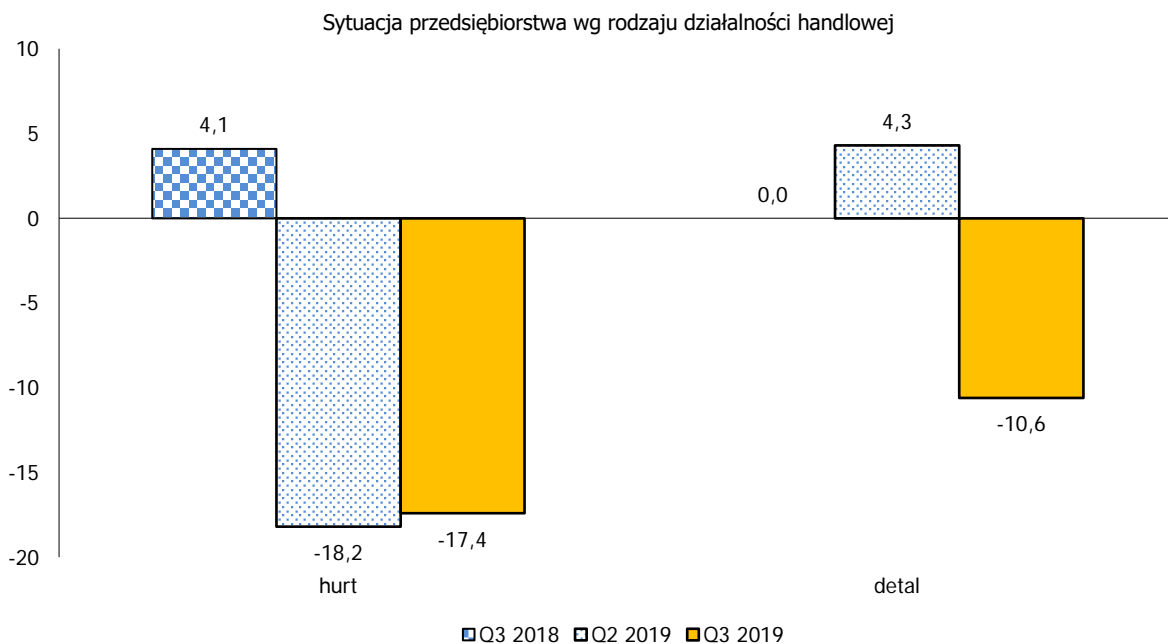

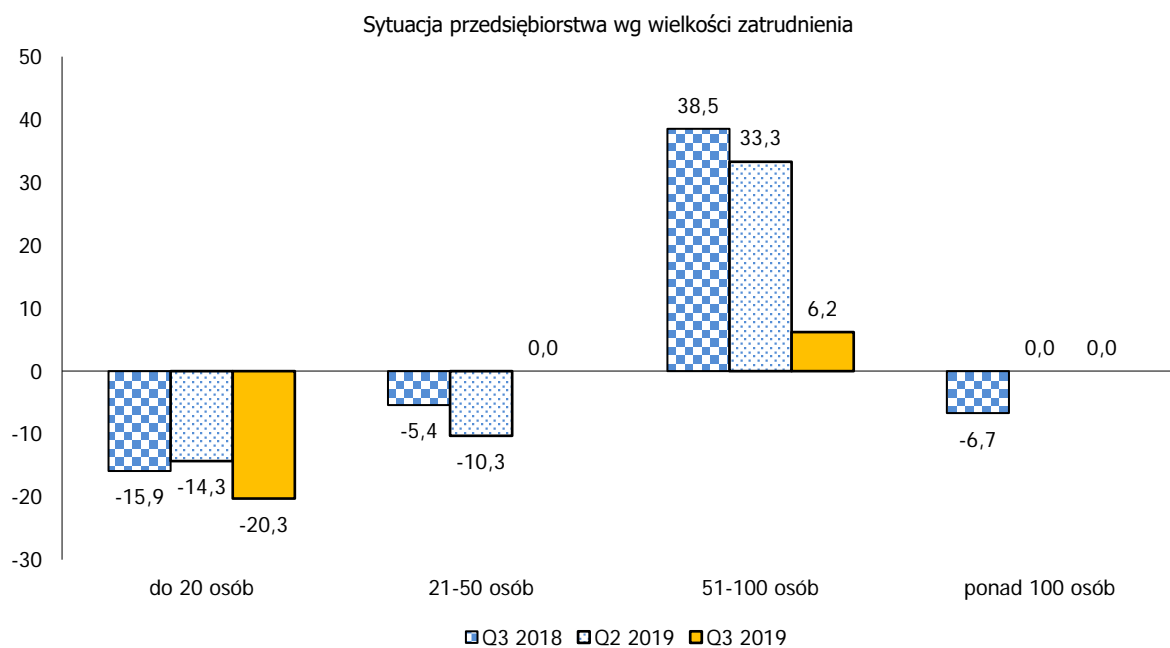
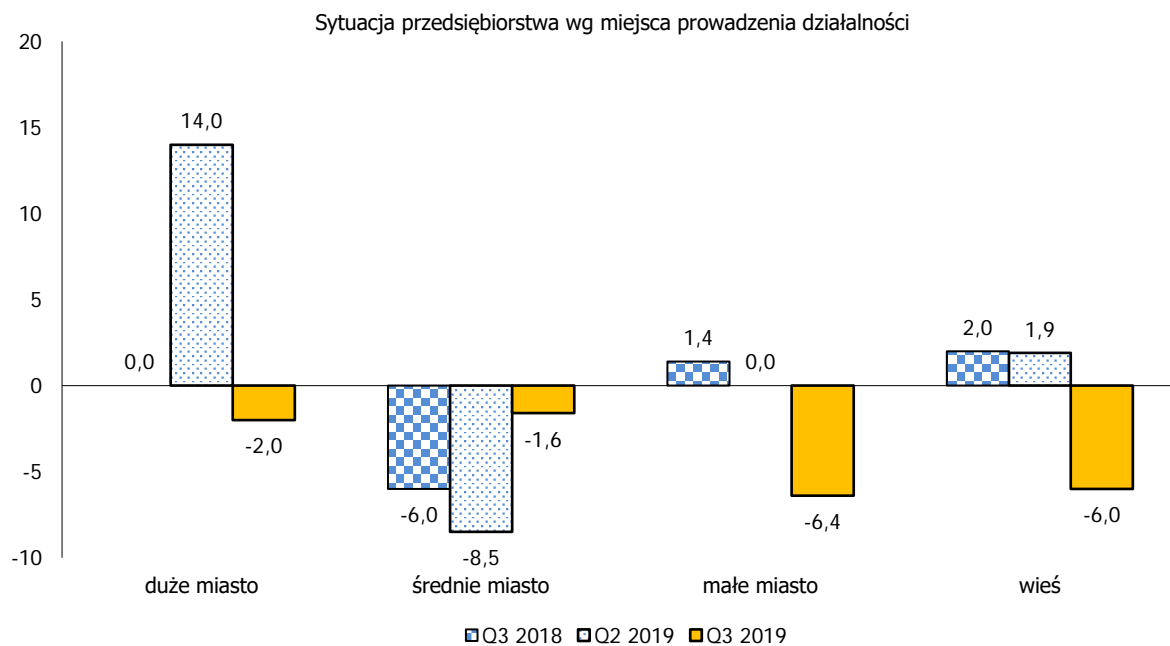

SYTUACJA PRZEDSIĘBIORSTWA

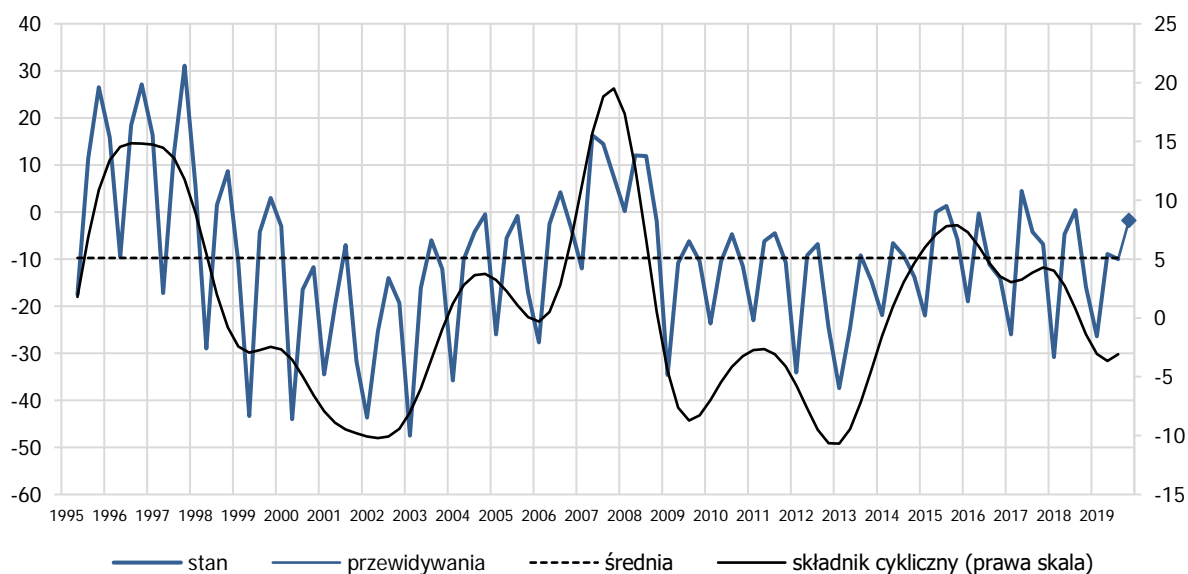

warianty odpowiedzi - odsetki	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	przewidywania
1. poprawa	21,1	12,4	4,2	19,2	16,6	21,9
2. brak zmiany	57,0	58,9	66,5	62,9	62,8	58,4
3. pogorszenie	21,9	28,6	29,2	17,8	20,6	19,6
saldo (1.-3.)	-0,8	-16,2	-25,0	1,4	-4,0	2,3

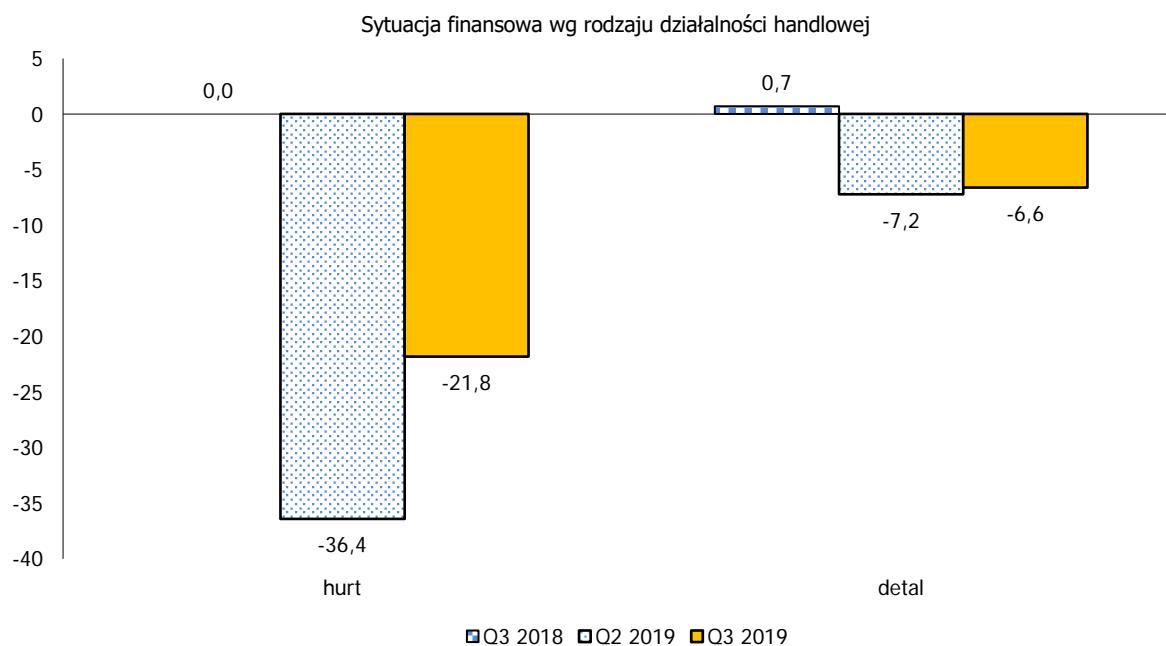

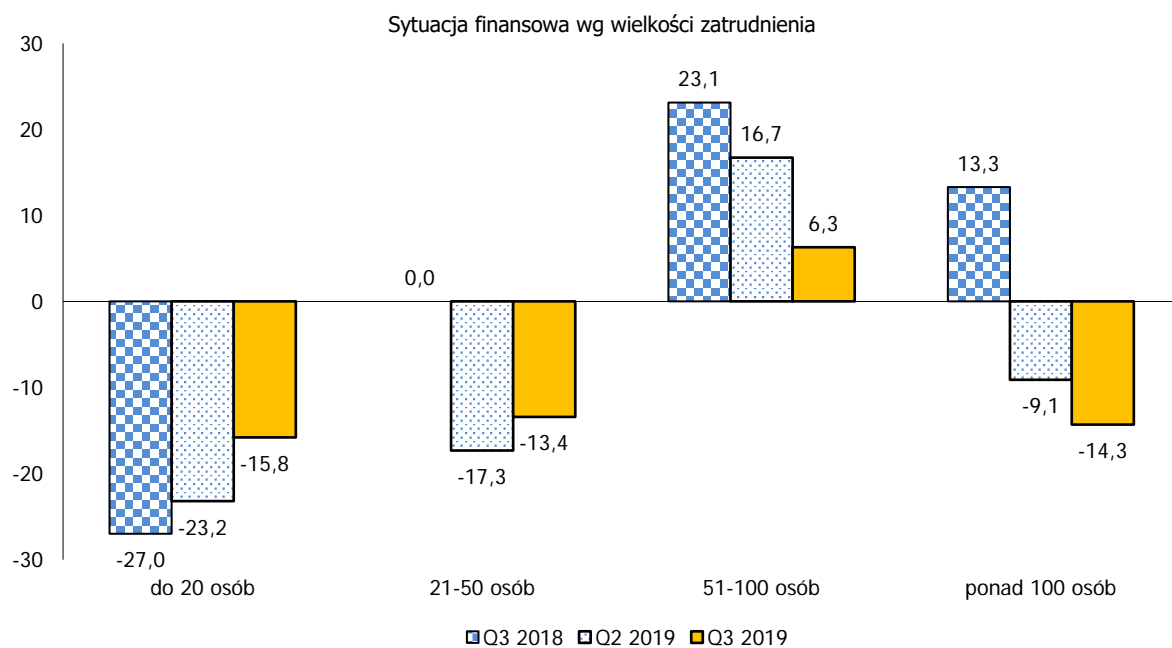
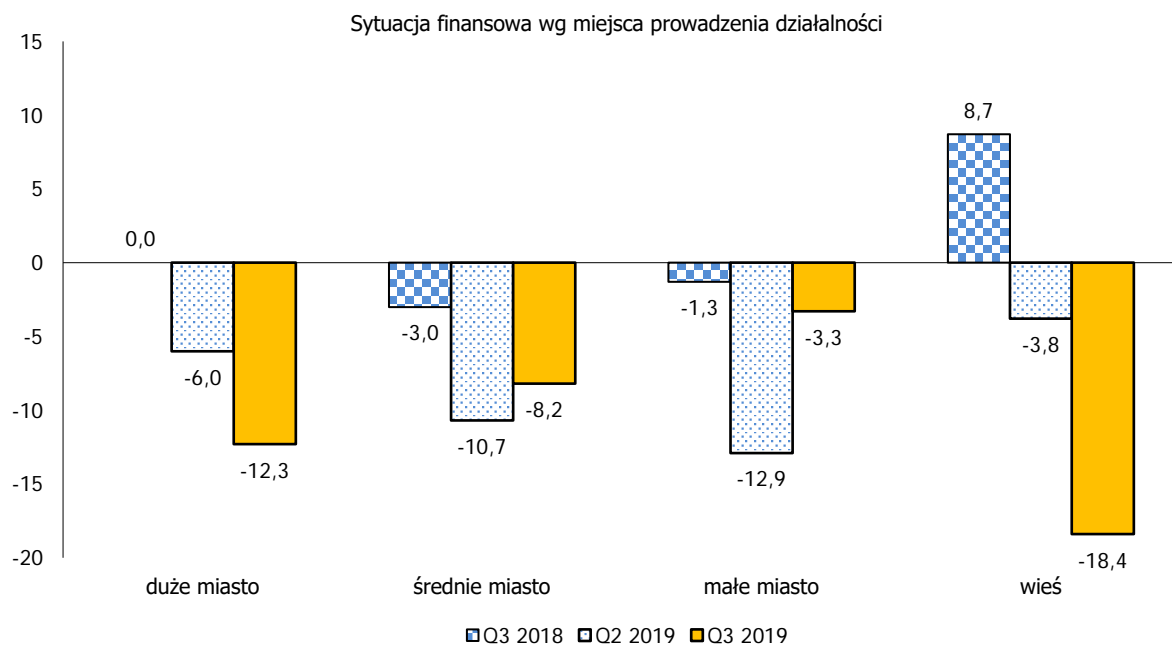

SYTUACJA FINANSOWA

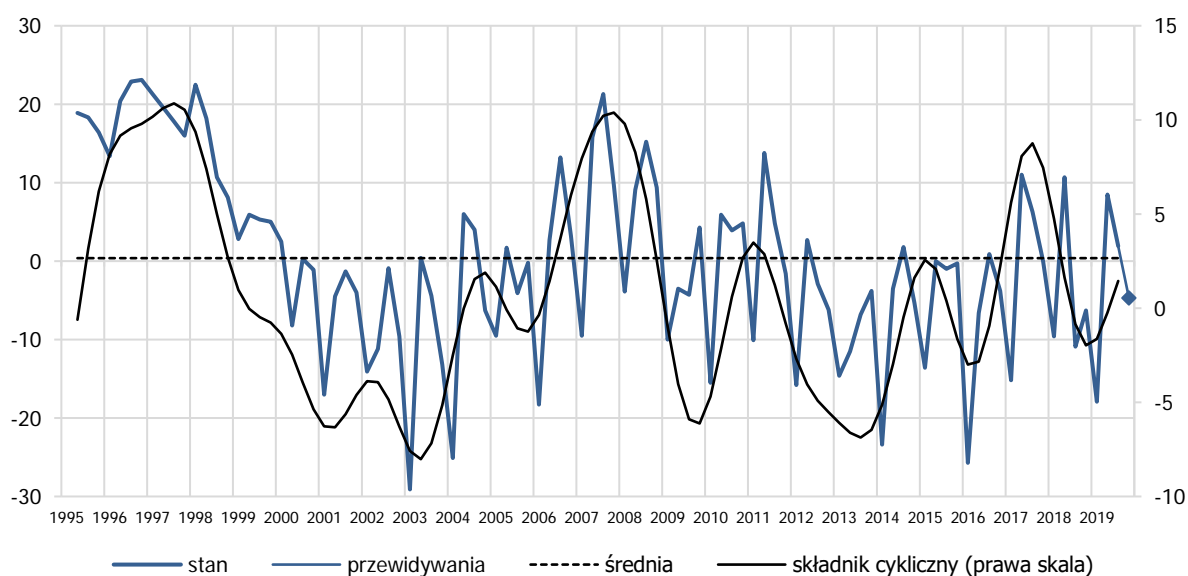

warianty odpowiedzi - odsetki	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	przewidywania
1. poprawa	21,3	15,4	6,6	15,5	17,6	21,2
2. brak zmiany	57,9	53,3	60,4	60,1	54,8	55,8
3. pogorszenie	20,9	31,3	33,0	24,4	27,6	23,0
saldo (1.-3.)	0,4	-15,9	-26,4	-8,9	-10,0	-1,8

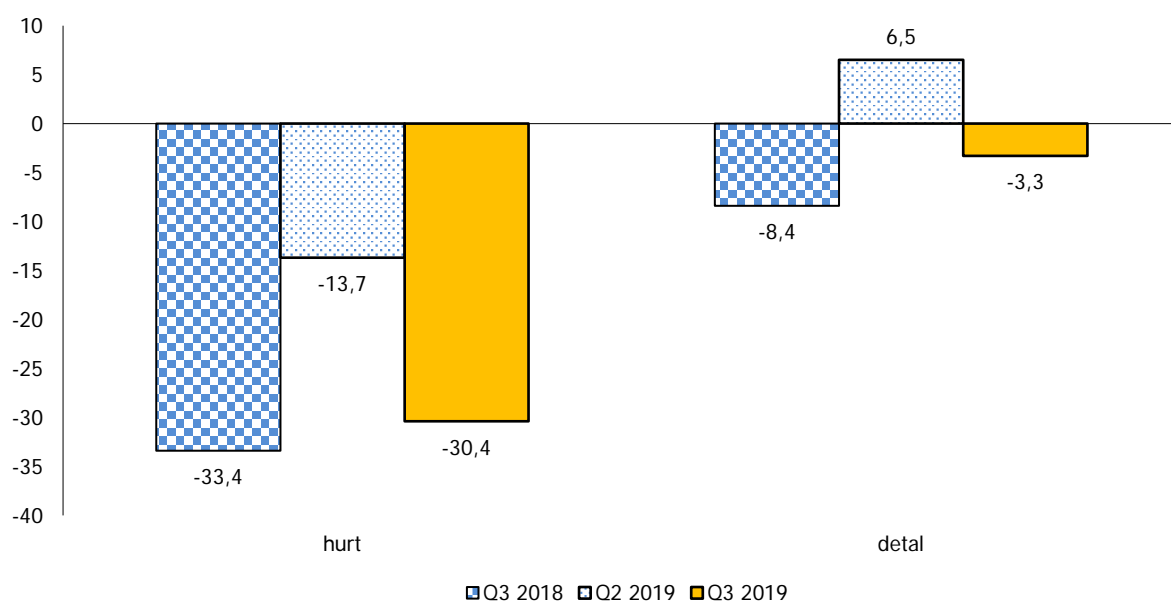

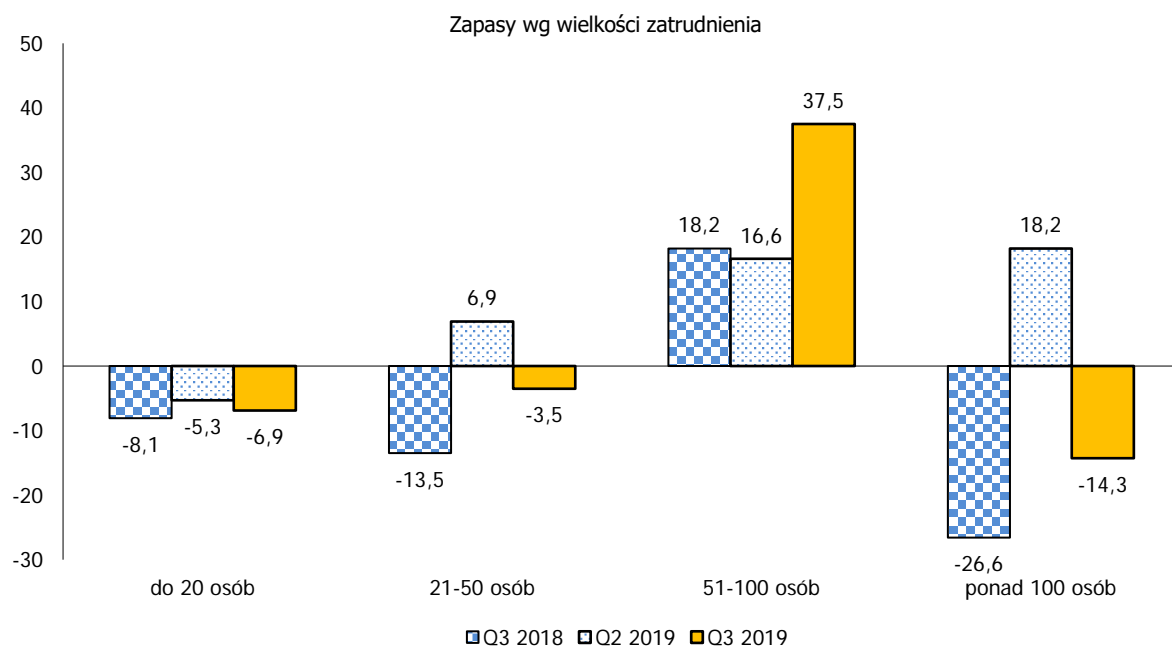
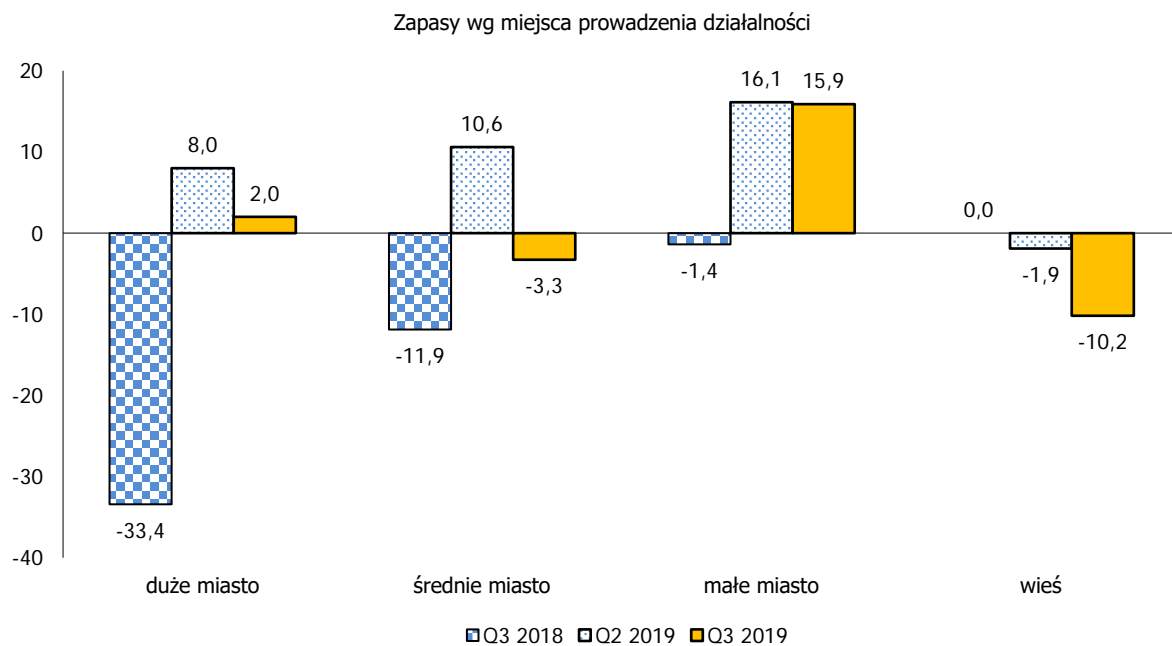
ZAPASY

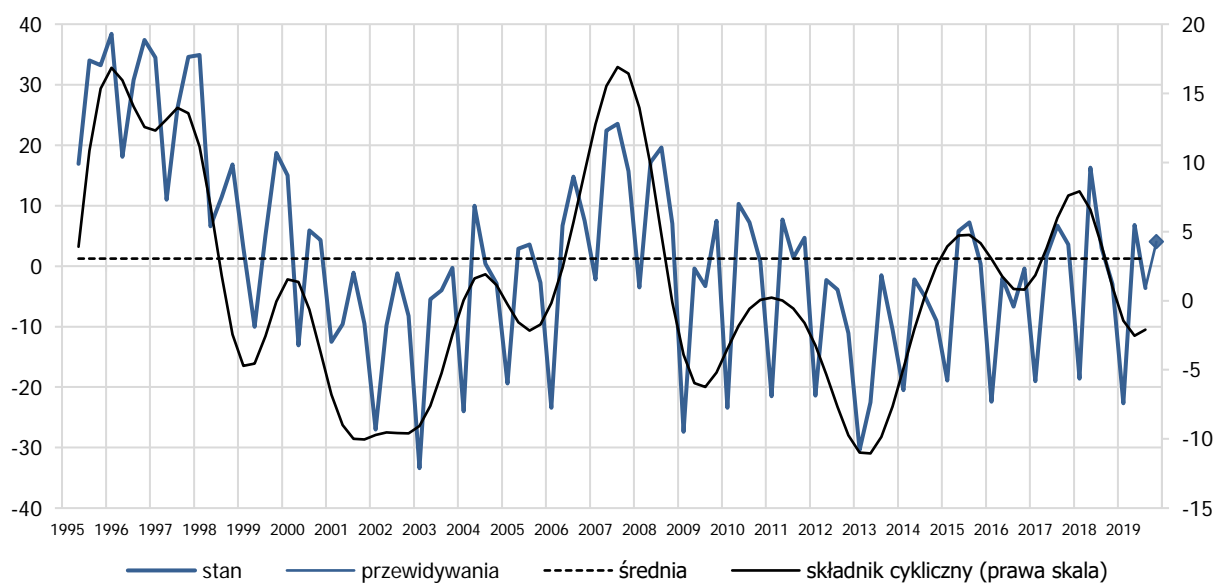
warianty odpowiedzi - odsetki	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	przewidywania
1. wzrost	11,3	16,0	12,1	21,6	21,4	15,9
2. brak zmiany	66,5	61,8	58,0	65,3	59,1	63,6
3. spadek	22,2	22,3	30,0	13,1	19,5	20,6
saldo (1.-3.)	-10,9	-6,3	-17,9	8,5	1,9	-4,7

Zapasy wg rodzaju działalności handlowej

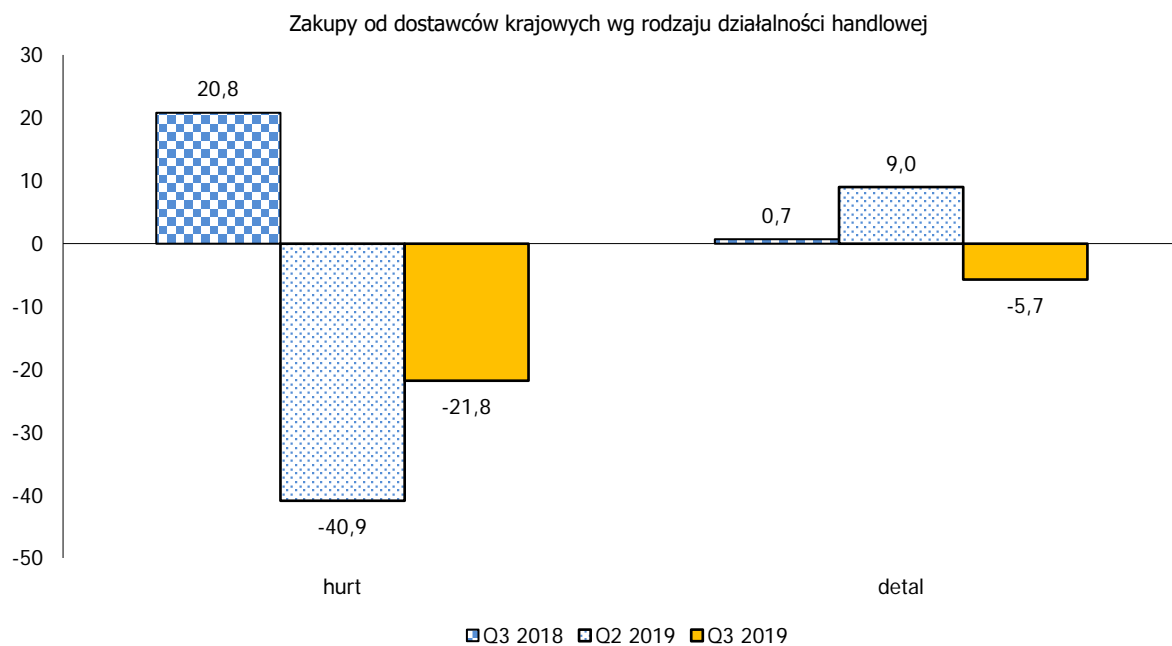

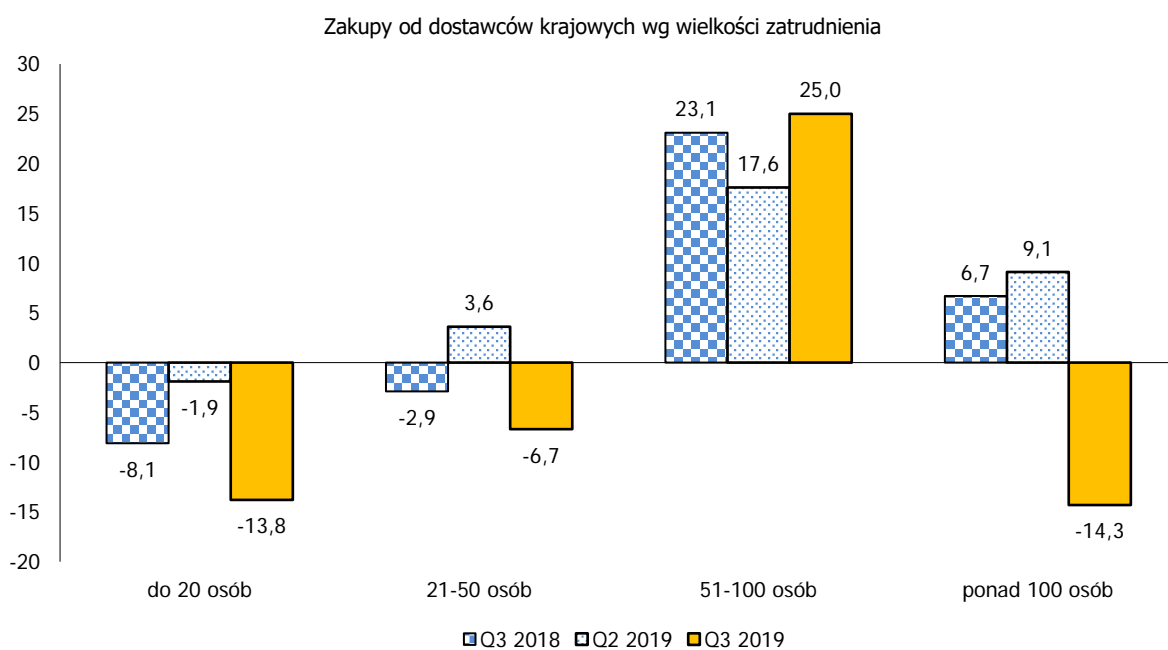
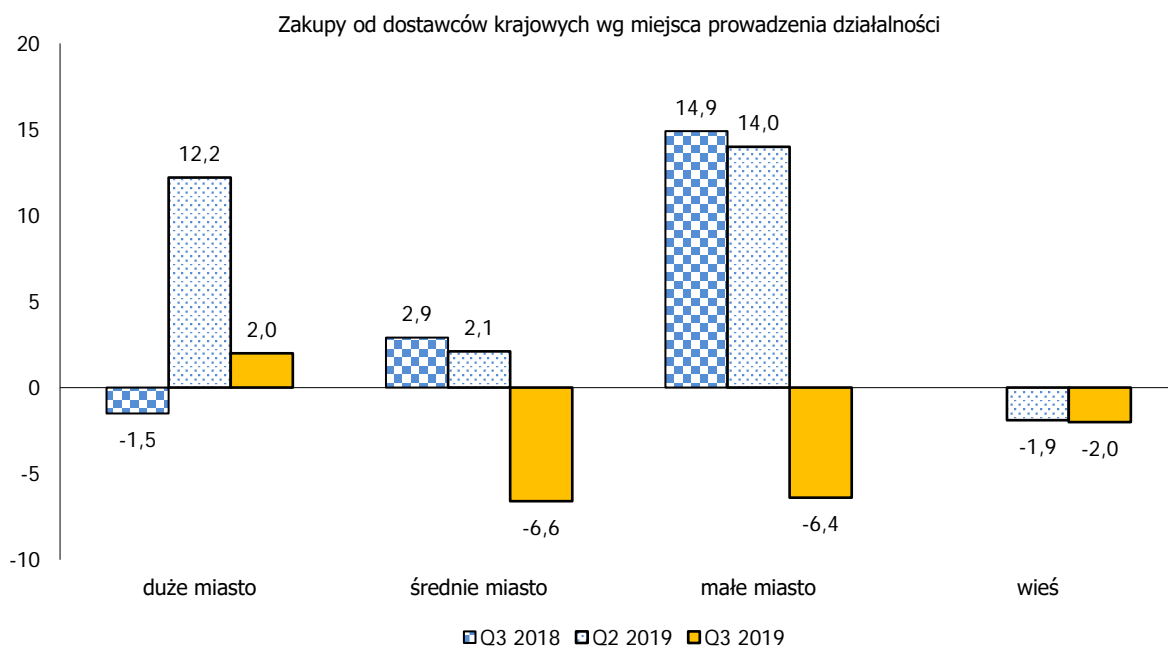

ZAKUPY OD DOSTAWCÓW KRAJOWYCH

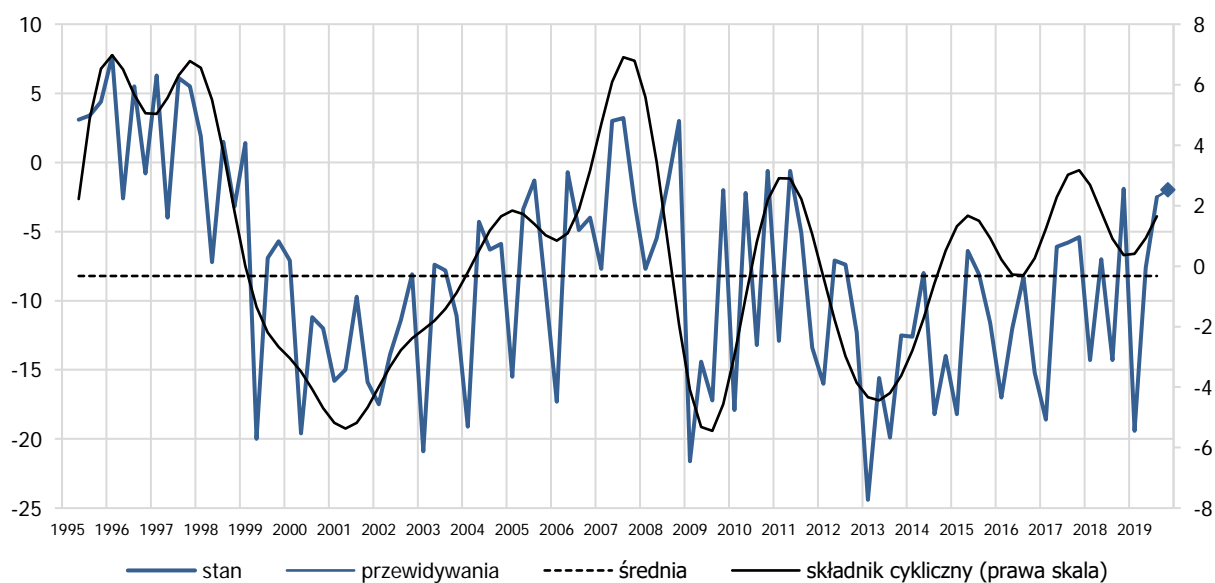

warianty odpowiedzi - odsetki	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	przewidywania
1. wzrost	21,1	17,9	9,5	19,4	19,4	23,4
2. brak zmiany	60,8	61,3	58,3	68,0	57,7	57,2
3. spadek	18,1	20,9	32,2	12,6	23,0	19,4
saldo (1.-3.)	3,0	-3,0	-22,7	6,8	-3,6	4,0

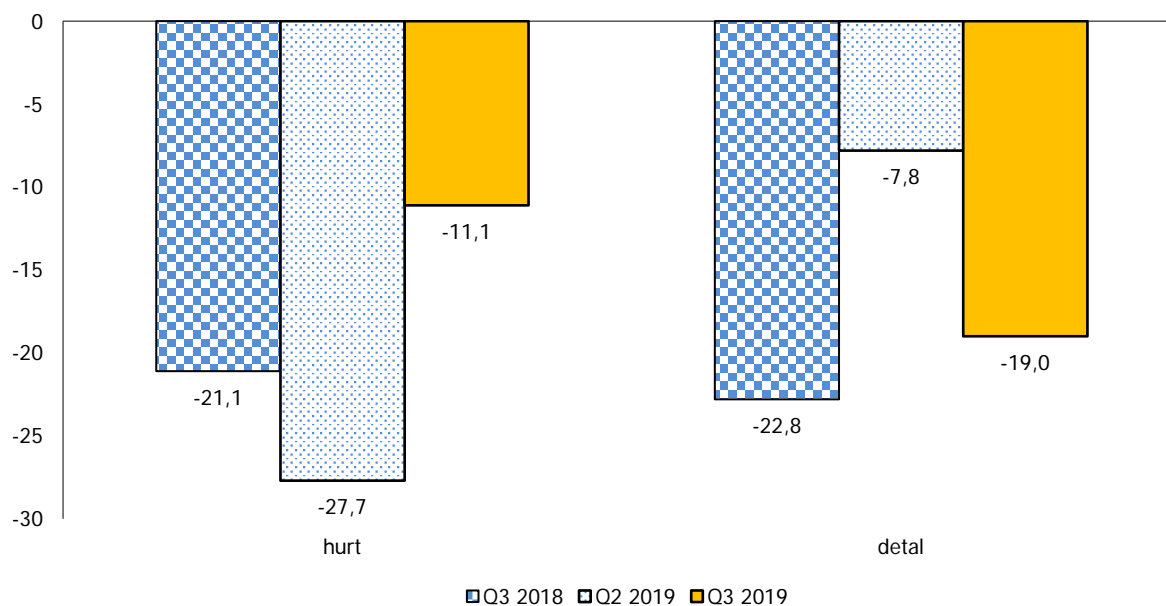

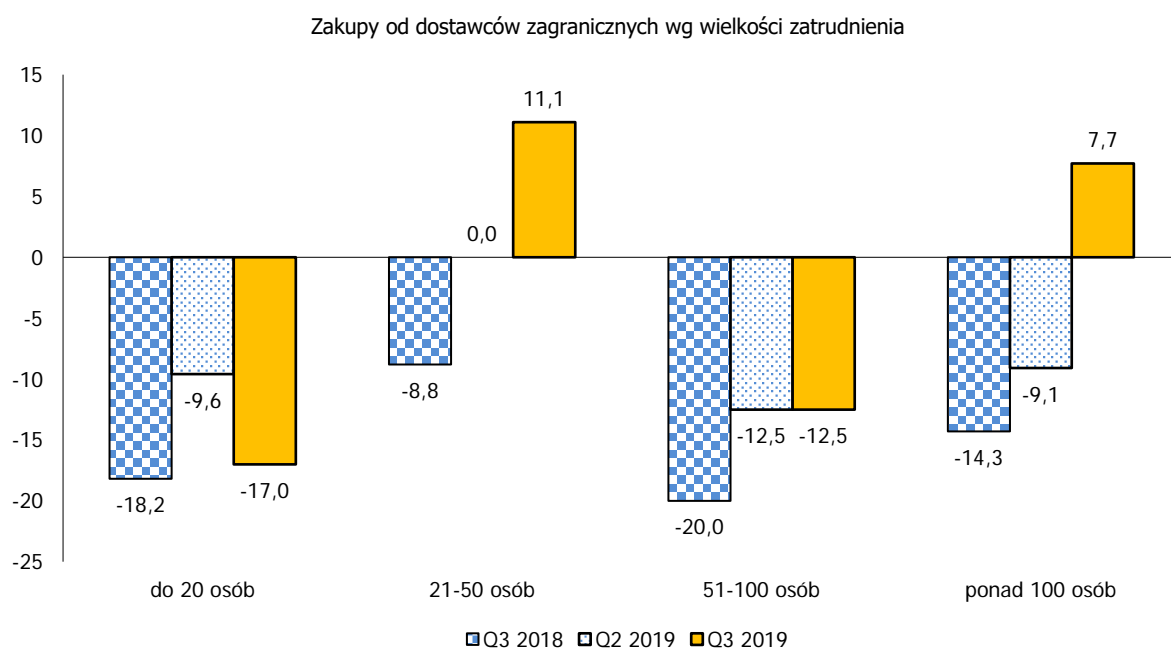
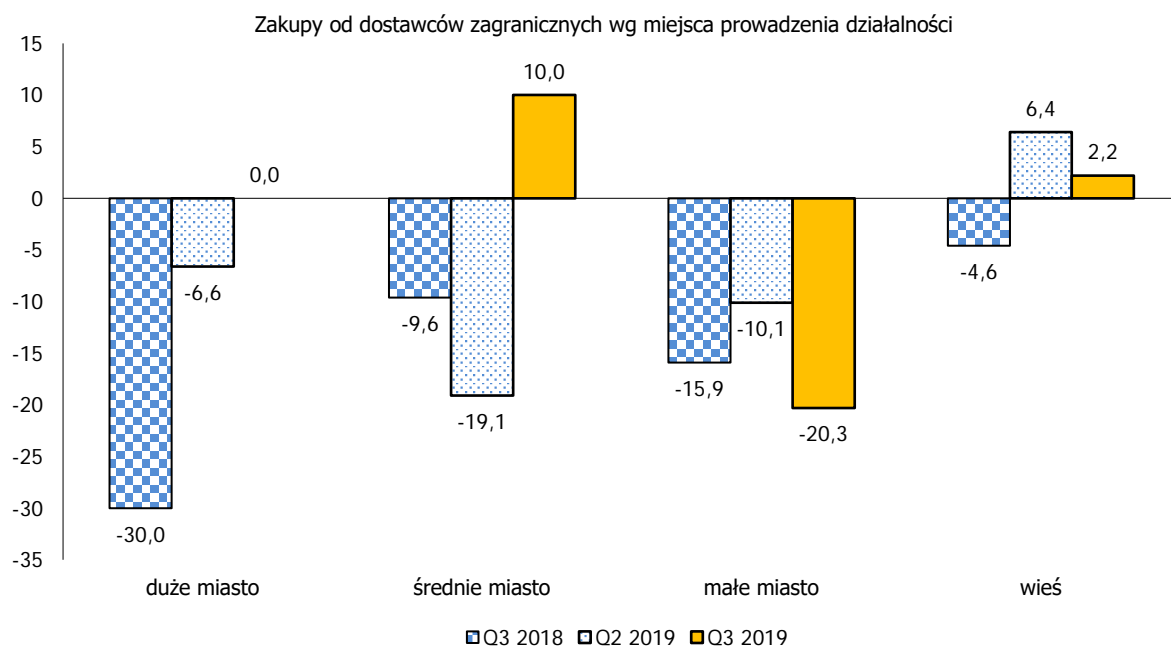
ZAKUPY OD DOSTAWCÓW ZAGRANICZNYCH

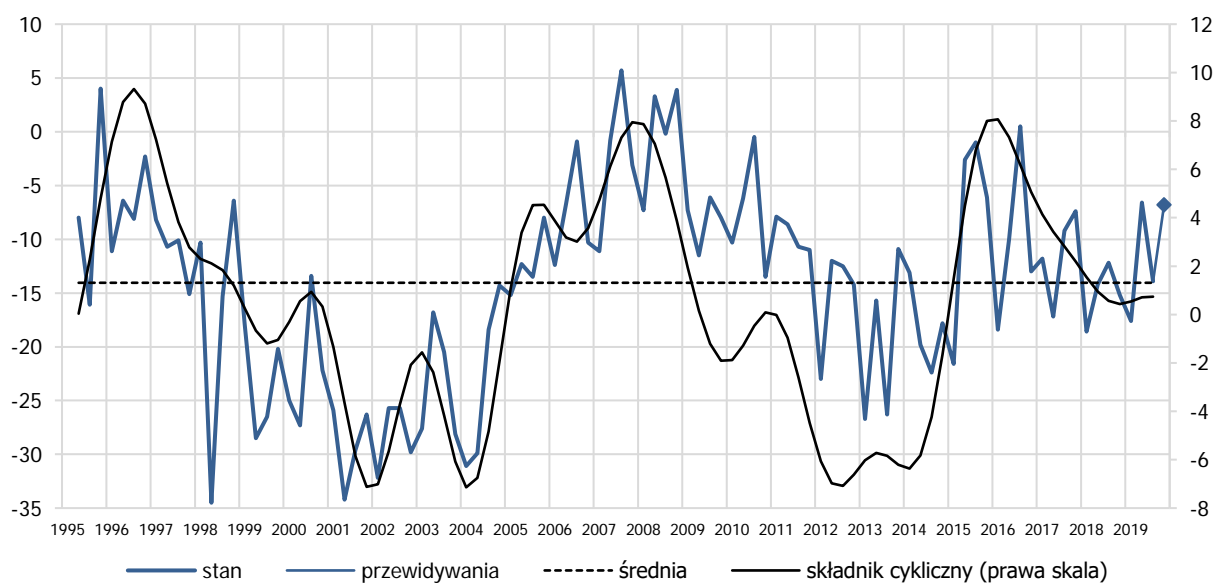
warianty odpowiedzi - odsetki	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	przewidywania
1. wzrost	9,0	11,7	5,4	8,5	13,0	13,5
2. brak zmiany	67,6	74,8	69,8	75,4	71,5	71,0
3. spadek	23,3	13,6	24,8	16,1	15,5	15,5
saldo (1.-3.)	-14,3	-1,9	-19,4	-7,6	-2,5	-2,0

Zakupy od dostawców zagranicznych wg rodzaju działalności handlowej

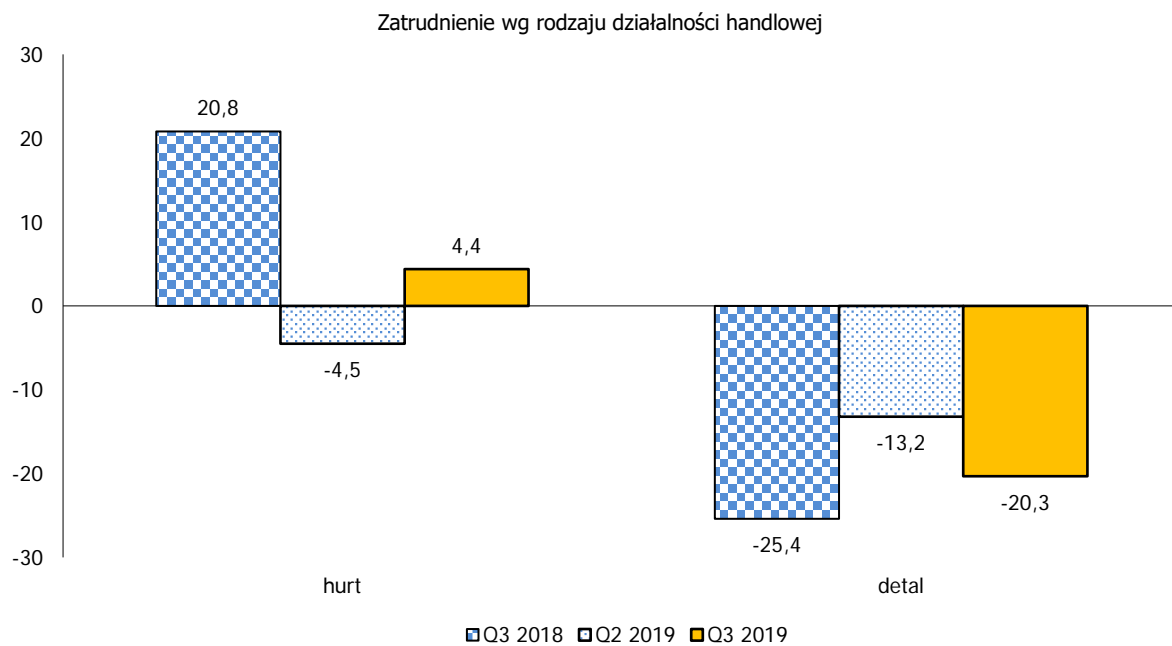

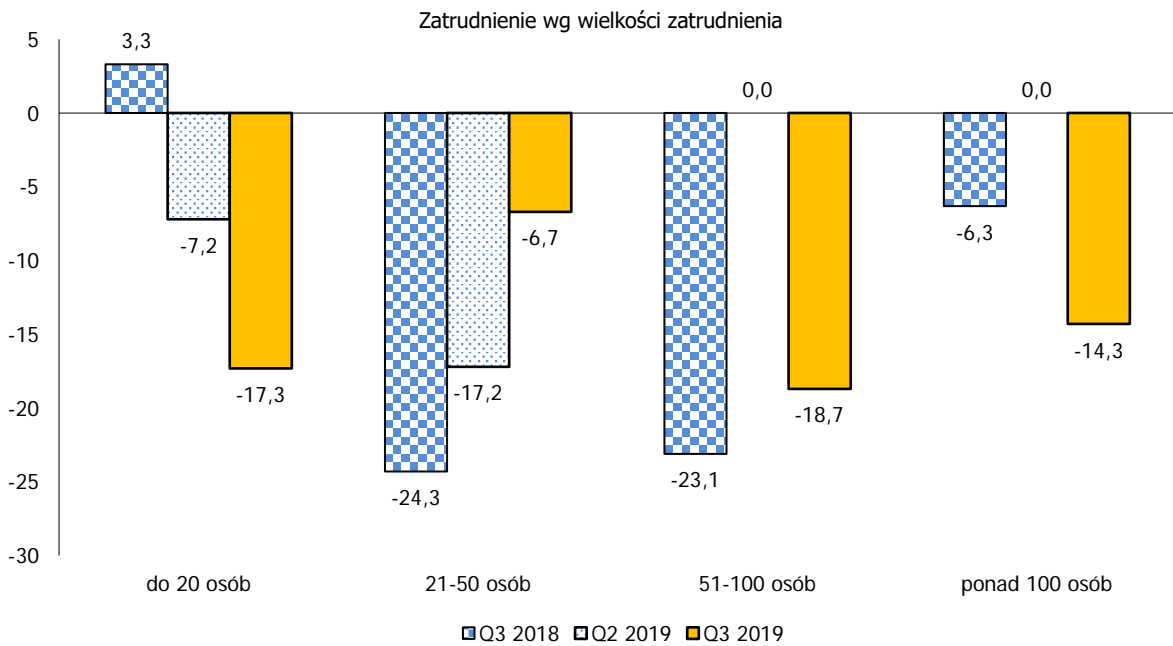
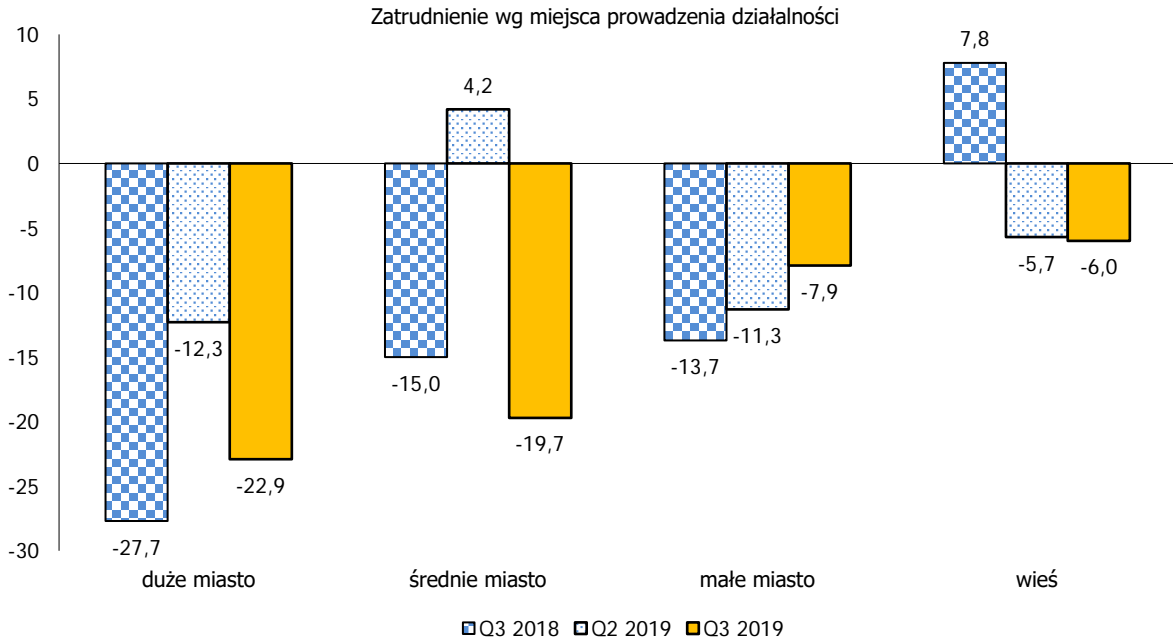

ZATRUDNIENIE

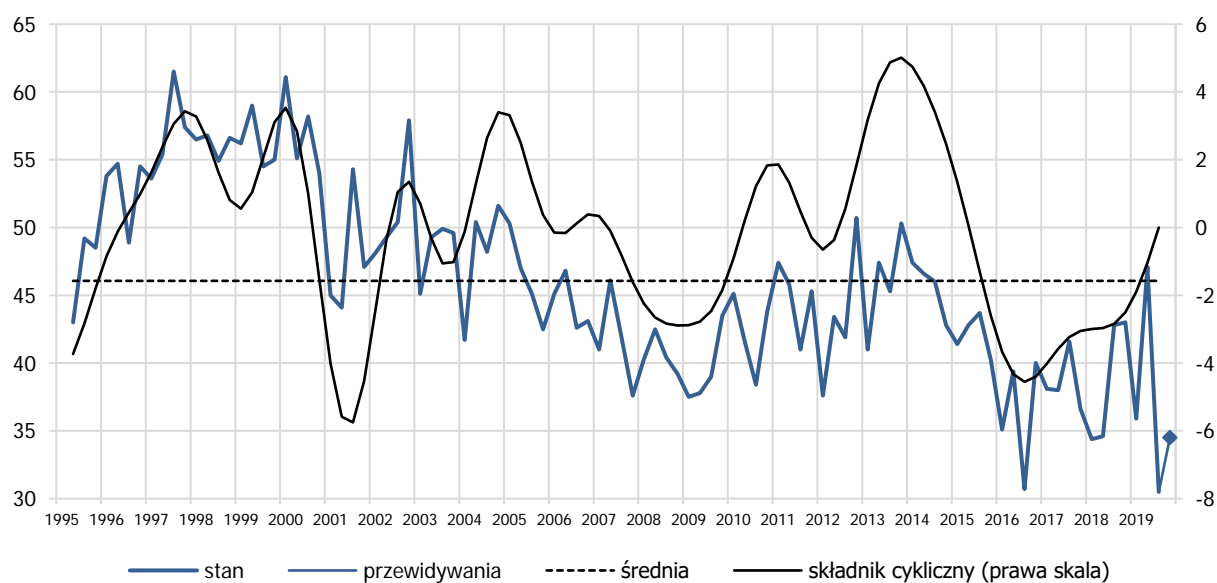

warianty odpowiedzi - odsetki	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	przewidywania
1. wzrost	12,1	9,7	4,8	7,1	6,8	5,9
2. brak zmiany	63,6	65,4	72,9	79,2	72,5	81,4
3. spadek	24,3	24,9	22,2	13,7	20,7	12,7
saldo (1.-3.)	-12,2	-15,2	-17,6	-6,6	-13,9	-6,8

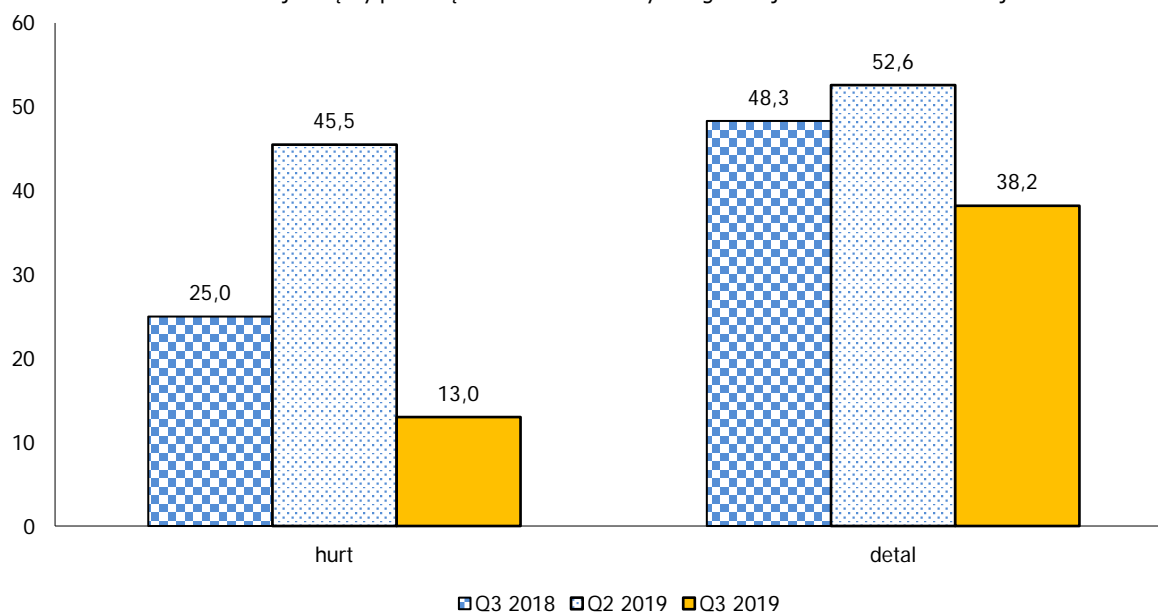

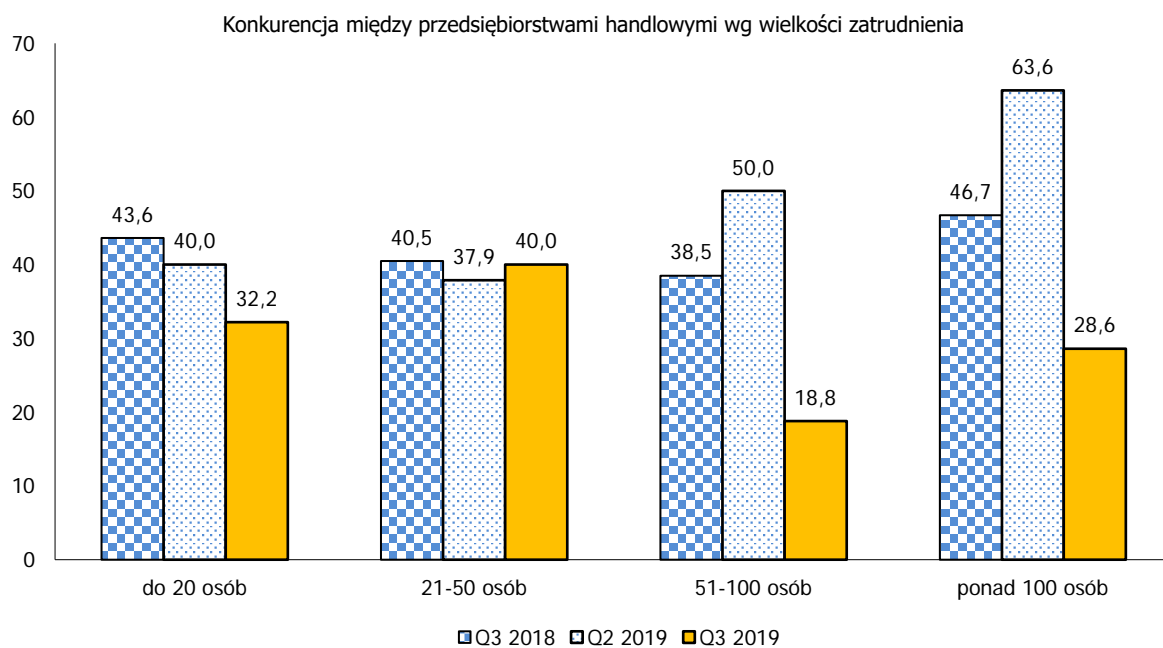
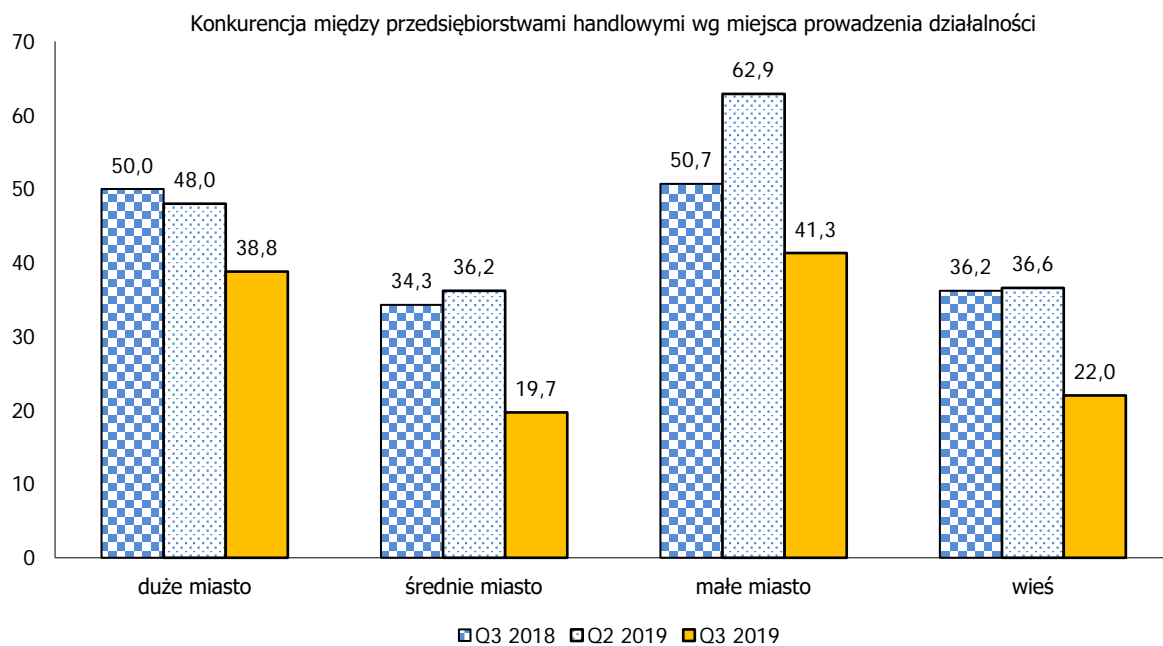
KONKURENCJA MIĘDZY PRZEDSIĘBIORSTWAMI HANDLOWYMI

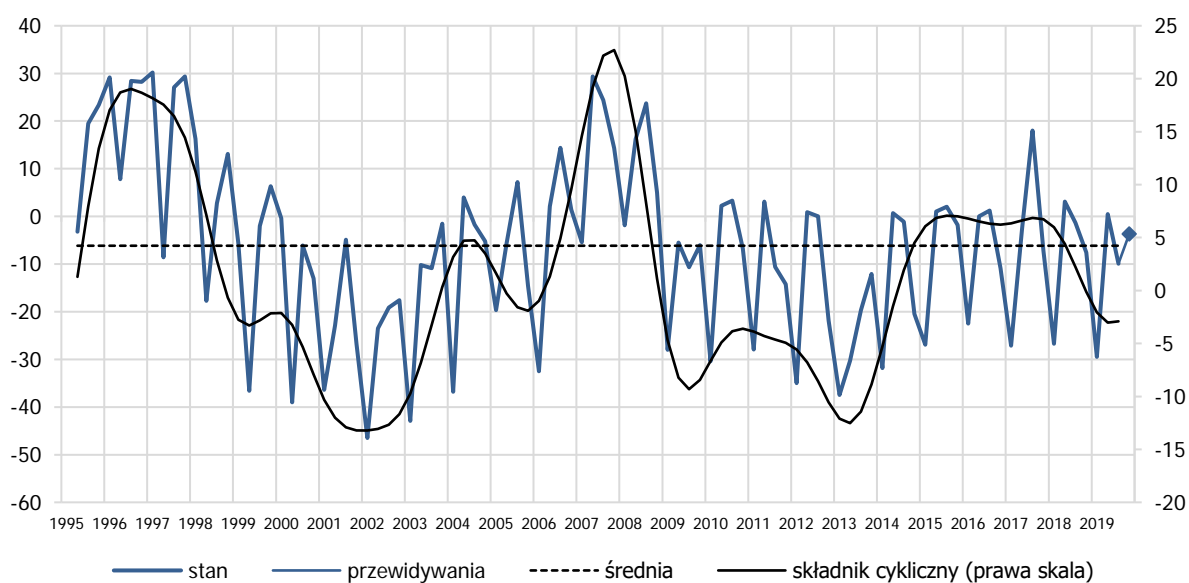
warianty odpowiedzi - odsetki	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	przewidywania
1. wzrost	43,2	43,0	38,3	47,6	30,9	37,2
2. brak zmiany	56,4	57,0	59,3	51,9	68,6	60,1
3. spadek	0,4	0,0	2,4	0,5	0,4	2,7
saldo (1.-3.)	42,8	43,0	35,9	47,1	30,5	34,5

Konkurencja między przedsiębiorstwami handlowymi wg rodzaju działalności handlowej

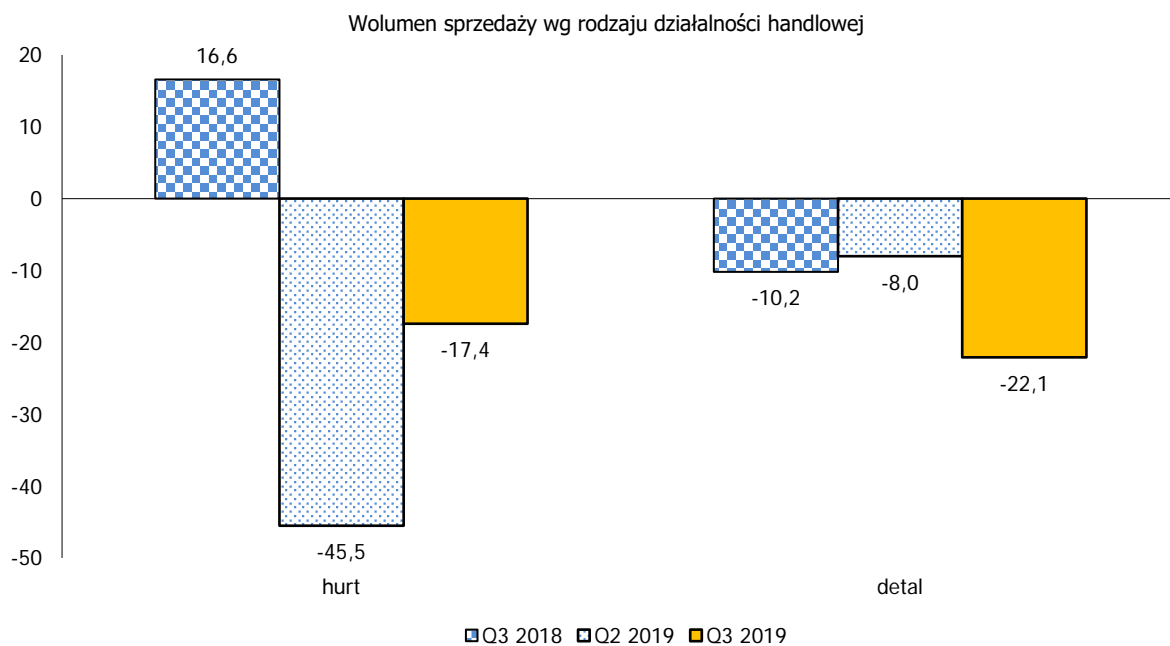

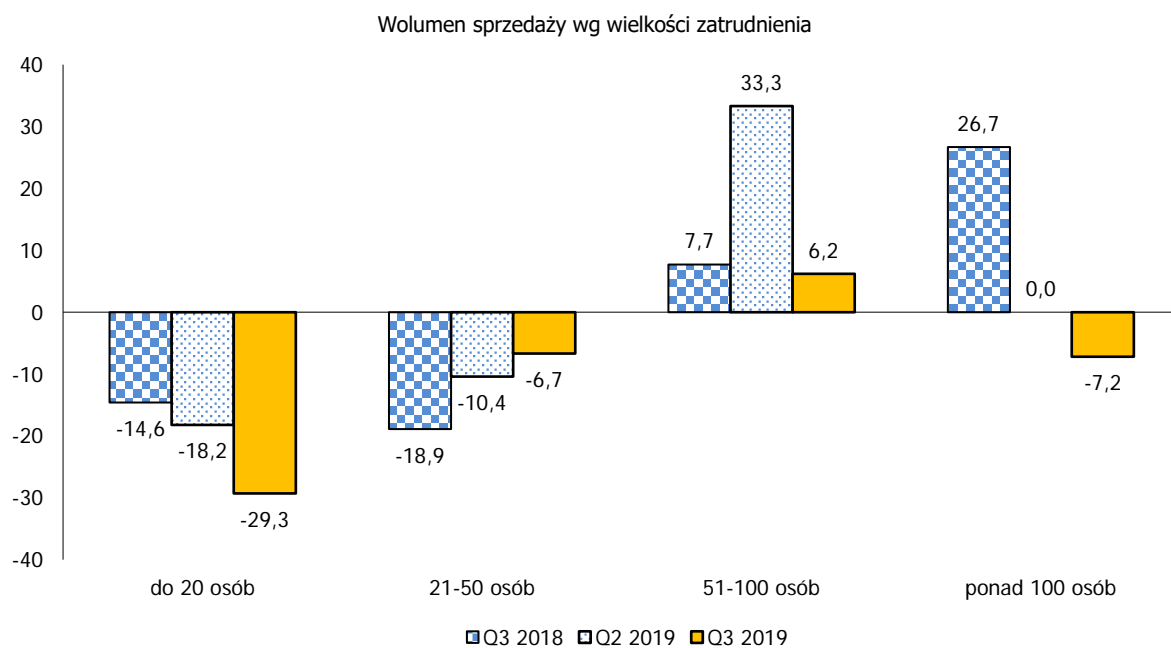
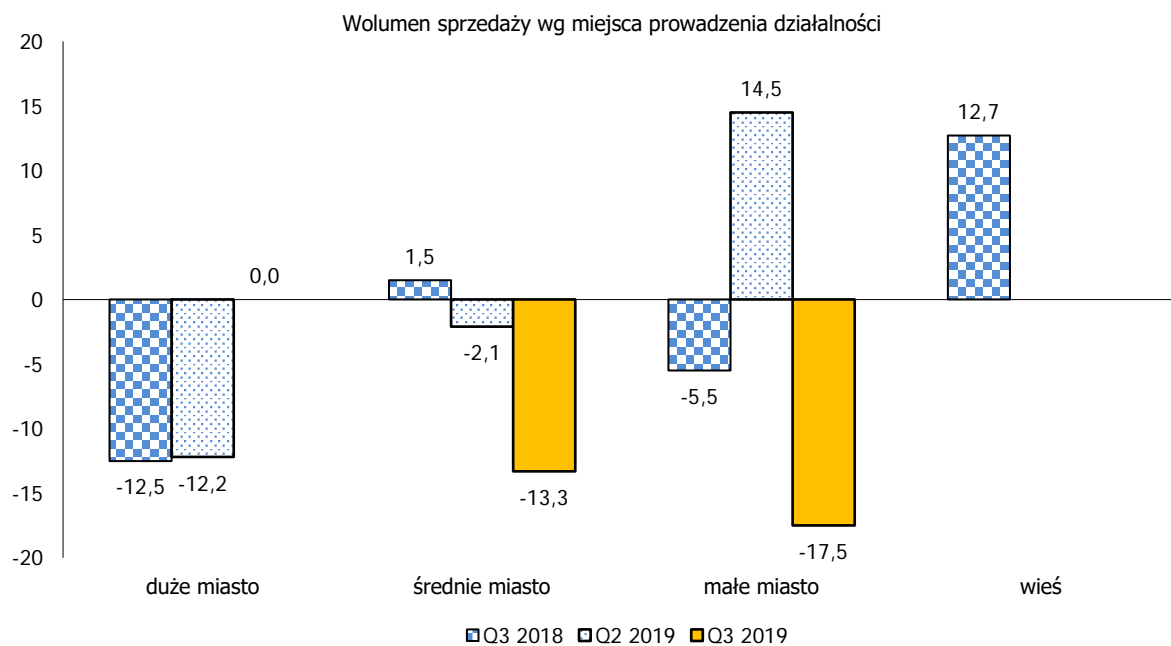

WOLUMEN SPRZEDAŻY

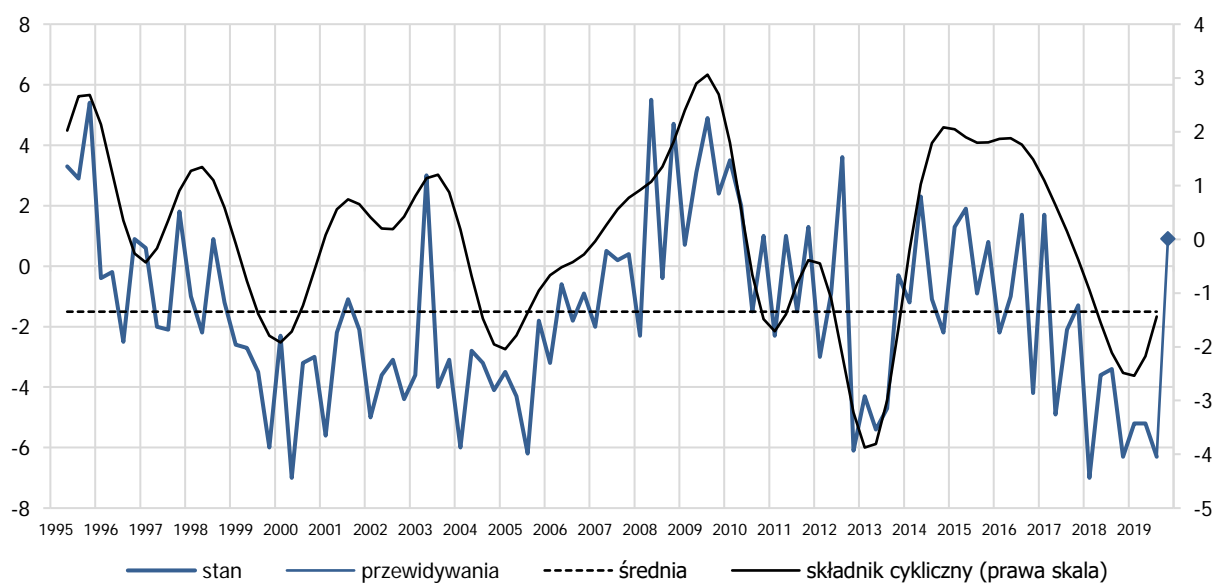

warianty odpowiedzi - odsetki	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	przewidywania
1. wzrost	23,3	18,1	11,6	26,4	18,5	18,8
2. brak zmiany	52,1	56,1	47,3	47,6	53,2	58,7
3. spadek	24,6	25,7	41,1	25,9	28,4	22,5
saldo (1.-3.)	-1,3	-7,6	-29,5	0,5	-9,9	-3,7

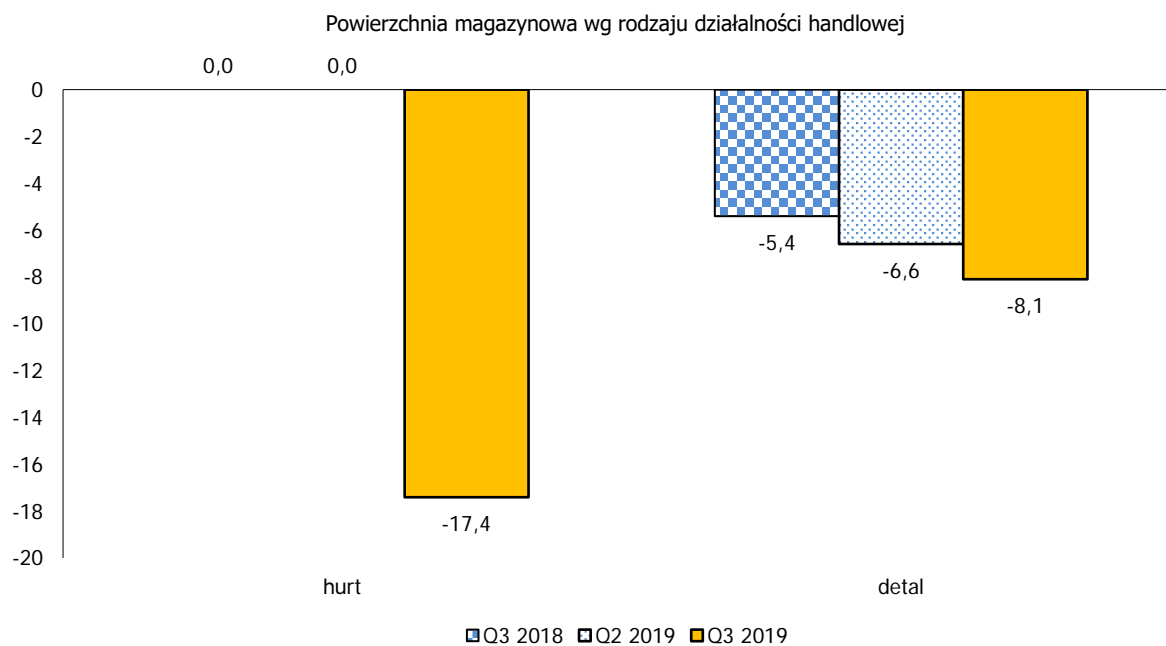

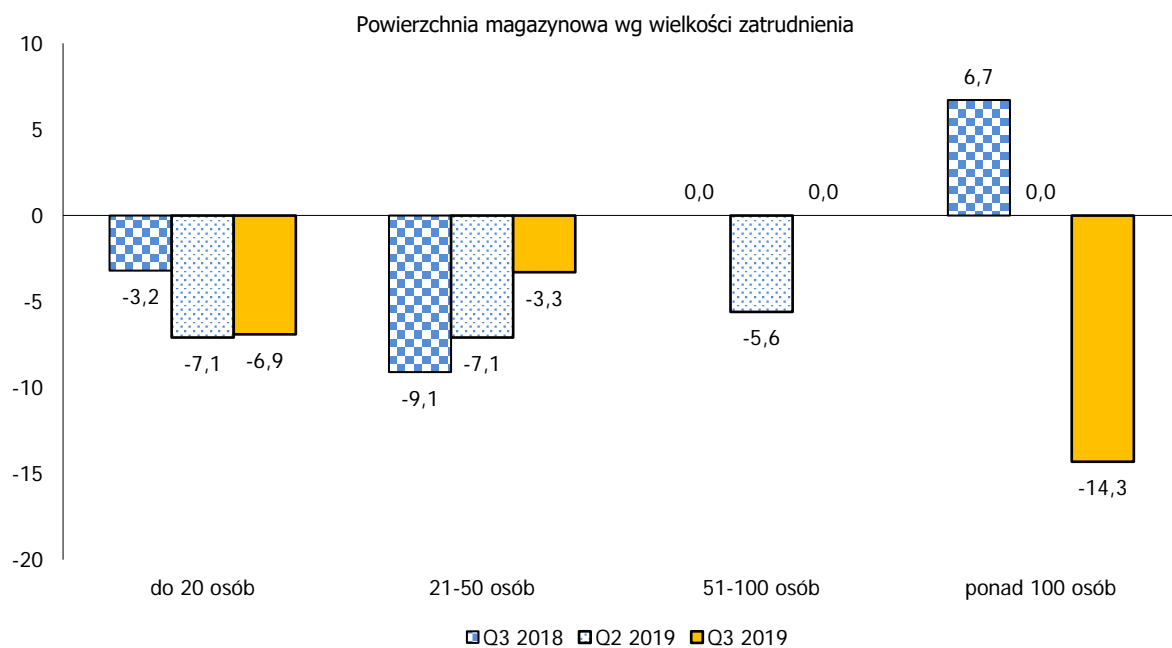
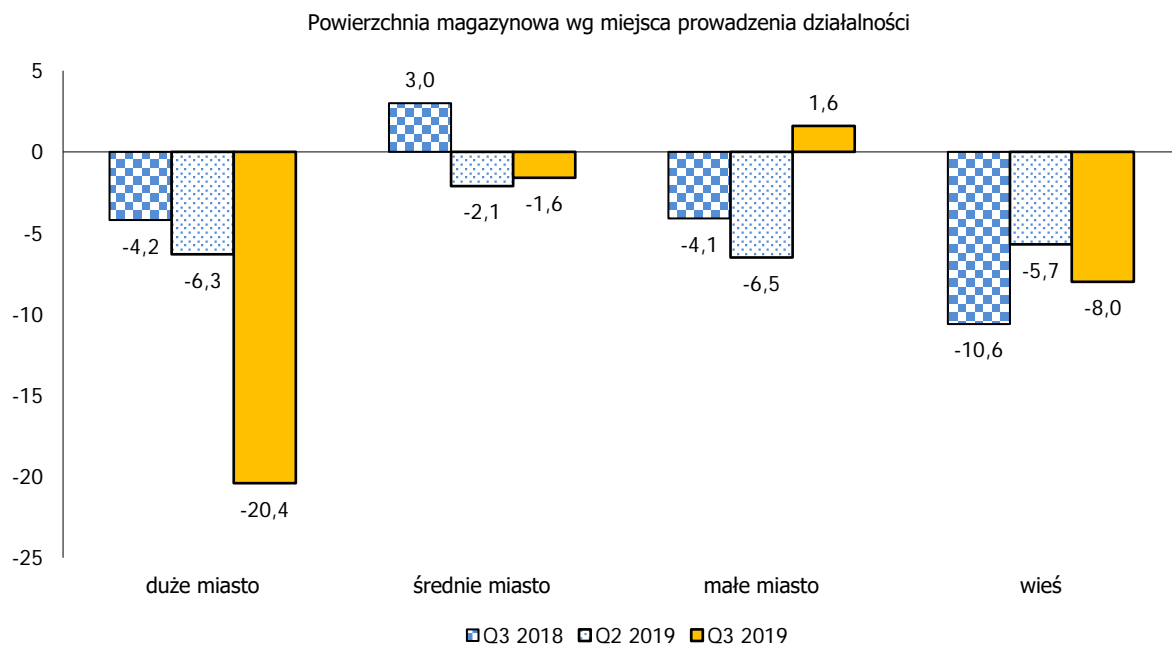

POWIERZCHNIA MAGAZYNOWA

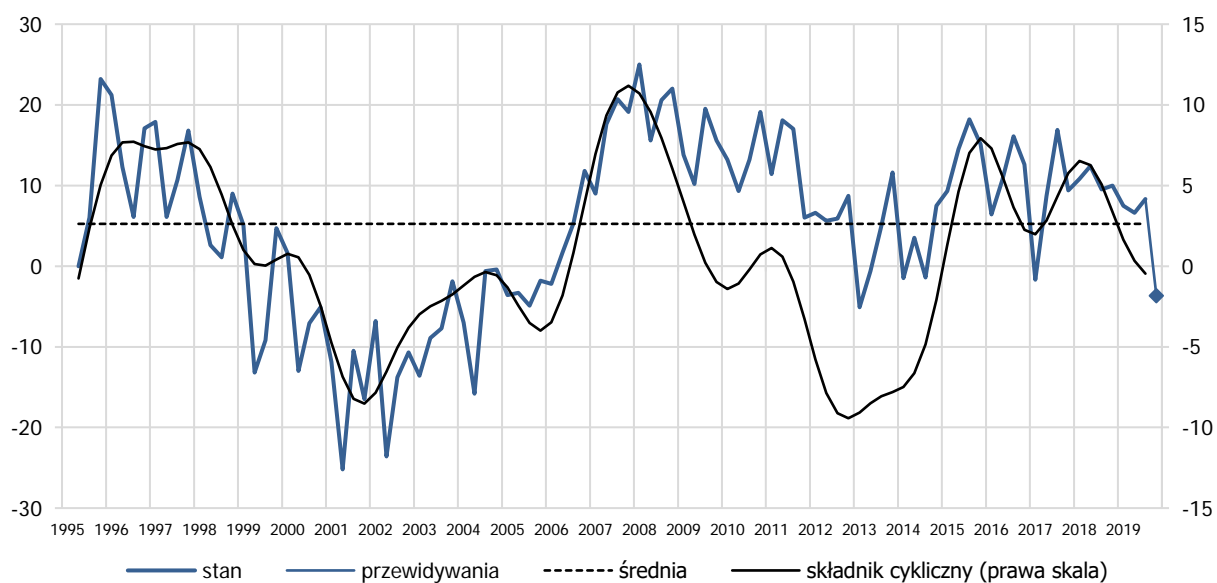

warianty odpowiedzi - odsetki	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	przewidywania
1. wzrost	1,7	1,3	0,5	0,0	0,5	6,3
2. brak zmiany	93,2	91,1	93,8	94,8	92,8	88,3
3. spadek	5,1	7,6	5,7	5,2	6,8	5,4
saldo (1.-3.)	-3,4	-6,3	-5,2	-5,2	-6,3	0,9

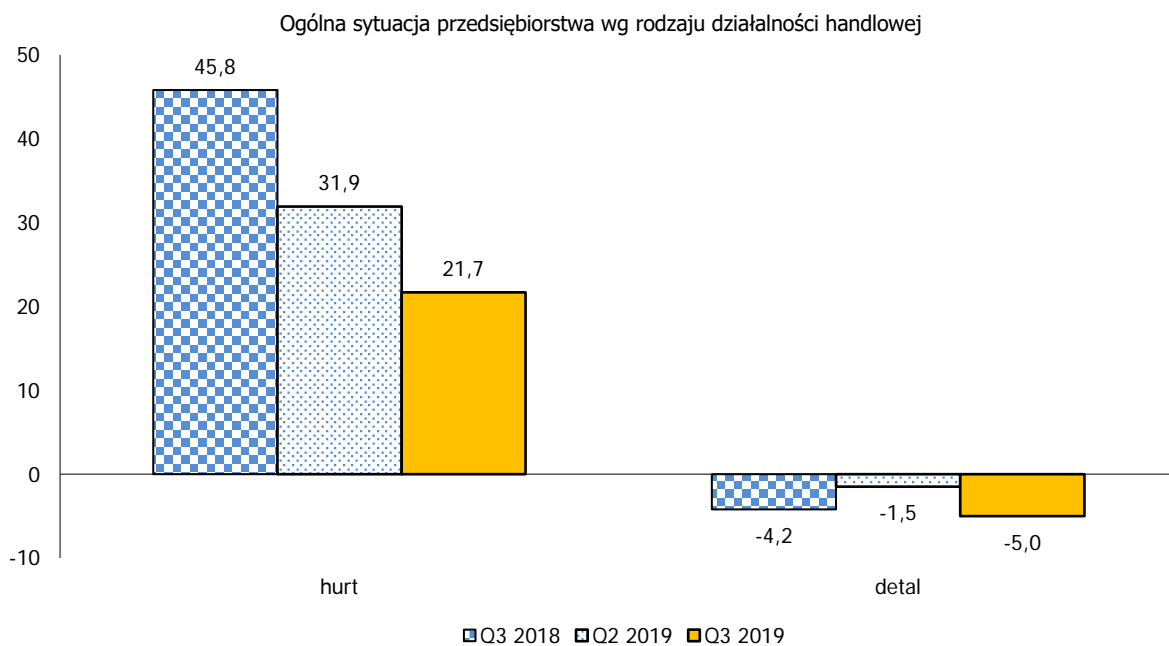

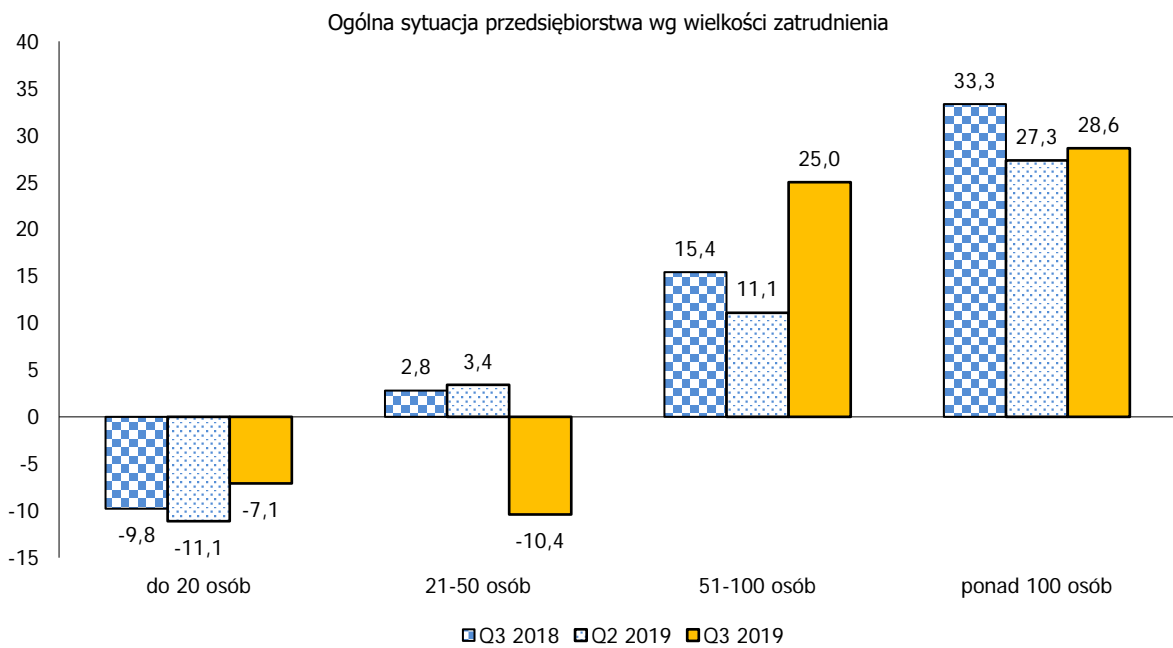
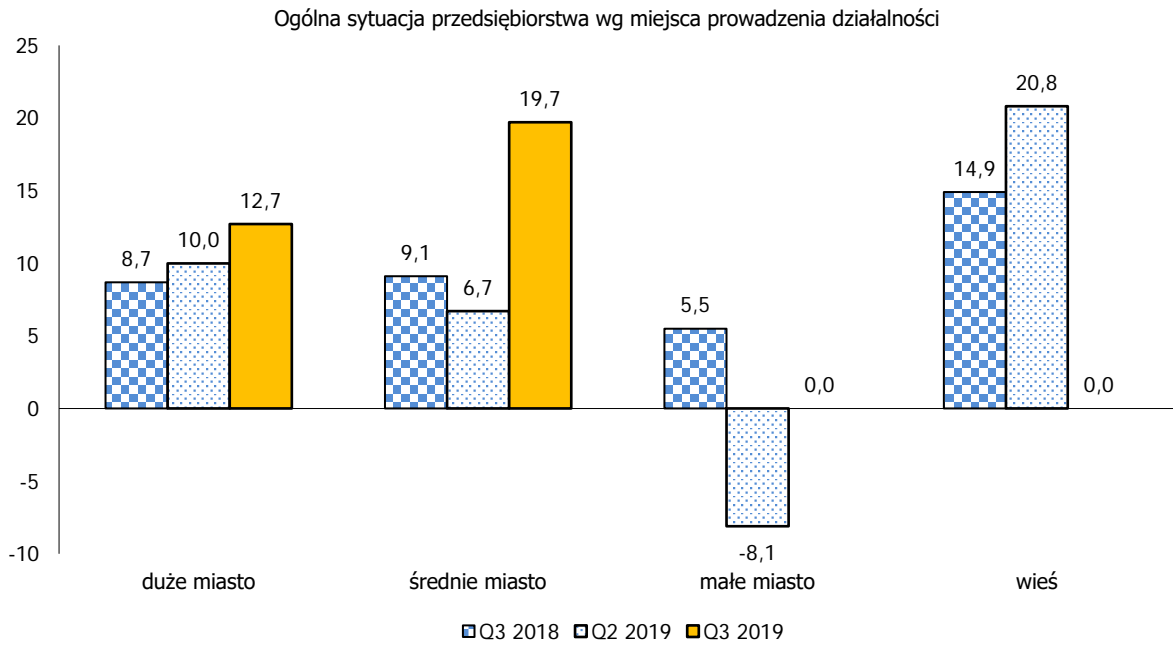

OGÓLNA SYTUACJA PRZEDSIĘBIORSTWA

warianty odpowiedzi - odsetki	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	przewidywania
1. dobra	21,9	26,3	21,4	19,0	19,3	16,0
2. średnia	65,7	57,5	64,7	68,6	69,7	64,3
3. słaba	12,4	16,3	13,9	12,4	11,0	19,7
saldo (1.-3.)	9,5	10,0	7,5	6,6	8,3	-3,7

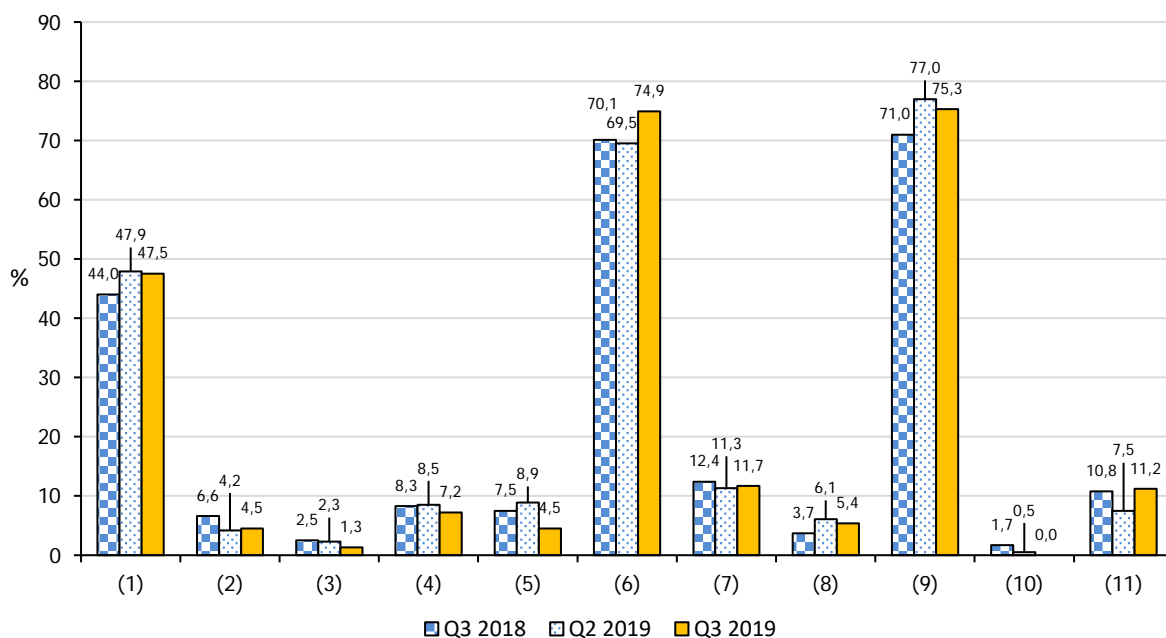

CENY TOWARÓW

	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019
1. wzrost	57,9	55,5	51,2	62,1	62,2
o więcej	18,5	25,0	11,4	31,8	25,6
o tyle samo	30,0	23,3	25,1	16,1	25,6
o mniej	9,4	7,2	14,7	14,2	11,0
2. brak zmiany	38,2	41,7	45,0	30,8	32,9
3. spadek	3,9	2,5	3,8	7,1	5,0
saldo (1.-3.)	54,0	53,0	47,4	55,0	57,2

CZYNNIKI OGRANICZAJĄCE POPRAWĘ SYTUACJI PRZEDSIĘBIORSTW HANDLOWYCH

- (1) niedostateczny popyt
- (2) niedostateczna podaż sprzedawanych towarów
- (3) jakość towarów
- (4) wysokość oprocentowania kredytów
- (5) możliwość uzyskania kredytów
- (6) koszty zatrudnienia pracowników
- (7) powierzchnia sprzedaży
- (8) wielkość magazynów
- (9) konkurencja
- (10) nie występują
- (11) inne

VII. KONIUNKTURA W BANKOWOŚCI

1. Omówienie wyników

1. W II kwartale 2019 r. wartość wskaźnika koniunktury w sektorze bankowym IRG SGH (IRGBAN) wzrosła, osiągając poziom 11,9 punktu. Wynik ten jest o 33,1 pkt wyższy od wartości z pierwszego kwartału, lecz niższy (o 14,8 pkt) od przewidywanego w poprzednim badaniu. Na wzrost wartości wskaźnika wpłynęły zwiększenie się wyniku netto z działalności bankowej oraz wzrost wypracowanego zysku. Banki nie spodziewają się większych zmian w sytuacji sektora w trzecim kwartale 2019 r.; wartość wskaźnika prognostycznego wynosi 11,1 pkt.

2. Wartość salda odpowiedzi na pytanie o wynik z działalności bankowej (netto) wzrosła w ciągu kwartału aż o 73,8 pkt do wysokości 57,1 pkt. Obecny wynik okazał się wyższy od przewidywanego przed trzema miesiącami o 10,5 pkt. Banki prognozują pogorszenie się wyniku z działalności bankowej w III kwartale 2019 r.; wartość salda prognostycznego wynosi 33,3 pkt.

3. Zgodnie z przewidywaniami w drugim kwartale 2019 r. poprawiły się warunki prowadzenia działalności bankowej. Wartość salda wzrosła z poziomu -27,8 pkt do wysokości -7,1 pkt. Spodziewane jest pogorszenie się warunków prowadzenia działalności bankowej w trzecim kwartale roku; wartość salda prognostycznego jest równa -25 pkt.

4. Wartość salda odpowiedzi na pytanie o wielkość zysku wynosi -21,4 pkt, o 28,6 pkt więcej niż w I kwartale 2019 r. Okazała się jednak niższa (o 54,8 pkt) od oczekiwanej w poprzednim kwartale. Banki spodziewają się, że w kolejnym kwartale zyski będą nadal rosły; wartość salda prognostycznego wynosi 8,3 pkt.

5. Pogorszyła się jakość portfela należności. Wartość salda spadła do -7,1 pkt z poziomu 11,1 pkt. Jest również niższa od przewidywanej w pierwszym kwartale (o 20,5 pkt). Ankietowani spodziewają się poprawy jakości portfela w trzecim kwartale 2019 r.; wartość salda prognoz wynosi 8,3 pkt.

6. Zmniejszyło się ogólne zainteresowanie klientów usługami bankowymi. Wartość salda wynosi 14,3 pkt i jest niższa niż w poprzednim kwartale o 7,9 pkt. Większość banków (85,7%) nie zgłosiło jednak zmian w popycie na swoje usługi. Spodziewany jest dalszy spadek zainteresowania usługami bankowymi w III kwartale 2019 r.; wartość salda przewidywań wynosi 8,3 pkt.

7. W drugim kwartale 2019 r. banki po raz pierwszy od dawna nie zmniejszyły wielkości zatrudnienia. Wartość salda jest zaledwie o 2,9 pkt niższa od wartości z poprzedniego kwartału i wynosi 0,0 pkt, tj. dokładnie tyle, ile banki przewidywały przed kwartałem. Planowane są jednak cięcia w zatrudnieniu w trzecim kwartale, a wartość salda prognostycznego wynosi -8,3 pkt.

8. W ocenie ankietowanych nie zmieniła się dolegliwość barier rozwoju działalności banków. Wśród głównych czynników ją krępujących niezmiennie wymieniane są: bariery prawne (61,1% wskazań), obciążenia podatkowe (44,4%) oraz trudności z pozyskaniem klientów (44,4%). W kolejnym kwartale rozwój banków będzie najprawdopodobniej pod wpływem tych samych ograniczeń.

9. Wartość salda odpowiedzi na pytanie o inwestycje kapitałowe wzrosła w porównaniu z pierwszym kwartałem o 27,3 pkt, z poziomu -5,9 pkt do wysokości 21,4 pkt. Oznacza to, że banki odbudowują swoje pozycje inwestycyjne. Oceny ankietowanych wskazują na dalszy wzrost inwestycji kapitałowych w trzecim kwartale 2019 r.; wartość salda prognostycznego wynosi 33,3 pkt.

10. Udział banków, które spodziewają się, że wielkość *spreadu* nie zmieni się w III kwartale, wynosi 69,2%. Pozostali ankietowani przewidują jej wzrost. Banki prognozują stabilizację *spreadu* w okresie kolejnych 12 miesięcy – ocenia tak 63,6% badanych; 27,3% przewiduje jego wzrost, a 9,1% spodziewa się spadku.

11. Banki przewidują, że w trzecim kwartale br. wartość polskiej waluty wzrośnie (53,8% badanych), natomiast 38,5% nie spodziewa się zmiany wartości złotego. W ocenie ankietowanych w długim okresie (12 miesięcy) nastąpi aprecjacja polskiej waluty (53,8%). Jedynie 15,4% badanych wskazuje na możliwą deprecjację.

12. Aż 93,3% banków spodziewa się utrzymania przez NBP stóp procentowych na obecnym poziomie w III kwartale 2019 r. Niewiele mniej (92,9%) przewiduje, że obecny poziom stóp utrzyma się również przez kolejne 12 miesięcy.

13. Od IV kwartału 2008 r. większość uczestników badania koniunktury w sektorze bankowym nie spodziewa się znaczącej zmiany sytuacji gospodarczej w kraju. Nie inaczej było w drugim kwartale br. Odsetek ankietowanych oceniających, że w III kwartale 2019 r. sytuacja ogólnogospodarcza nie ulegnie zmianie, wynosi 76,9%. Pozostałe banki wskazują bądź na poprawę (15,4%), bądź na pogorszenie się (7,7%). Prognozy długookresowe (na 12 miesięcy) są podobne (83,3% brak zmiany, 16,7% poprawa).

14. Podobnie kształtują się również opinie o sytuacji sektora finansowego na tle sytuacji w polskiej gospodarce. Odsetek banków, które nie spodziewają się zmian w sytuacji branży w krótkiej perspektywie, wynosi 86,7%. Pozostali ankietowani wskazują po równo na negatywne lub pozytywne krótkookresowe perspektywy dla branży finansowej. Przewidywania długookresowe (na 12 miesięcy) są nieco odmienne – 71,4% badanych nie przewiduje zmian, podczas gdy 28,6% spodziewa się pogorszenia się sytuacji banków.

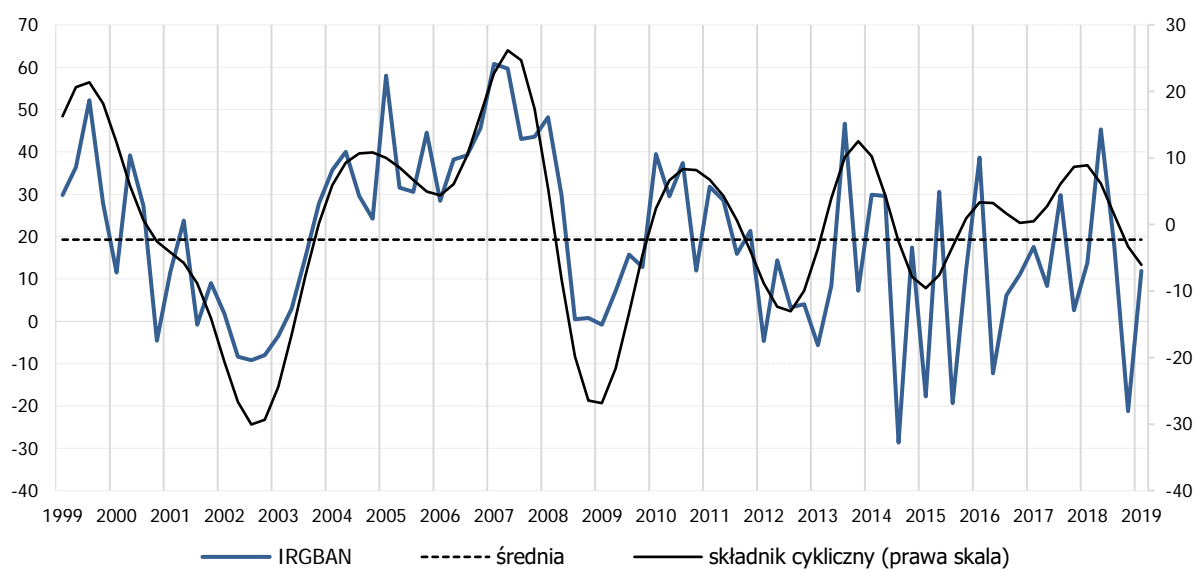
15. Większość ankietowanych (75%) przewiduje, że obecny wynik na operacjach *reverse-repo* w III kwartale 2019 r. pozostanie bez zmiany. 16,7% banków prognozuje jego spadek, a 8,3% wzrost. Podobna jest struktura przewidywań długookresowych – 66,7% banków nie spodziewa się zmiany, 8,3% przewiduje wzrost zysku z operacji *reverse-repo*, a 25% jego spadek.

16. Inflacja sięgnęła w lipcu 2019 r. poziomu 2,9% w ujęciu rocznym, co oznacza nieznaczny wzrost cen. Uczestnicy badania koniunktury bankowej spodziewają się wzrostu inflacji zarówno w III kwartale 2019 r. (84,6%), jak i w ciągu kolejnych 12 miesięcy (92,3%).

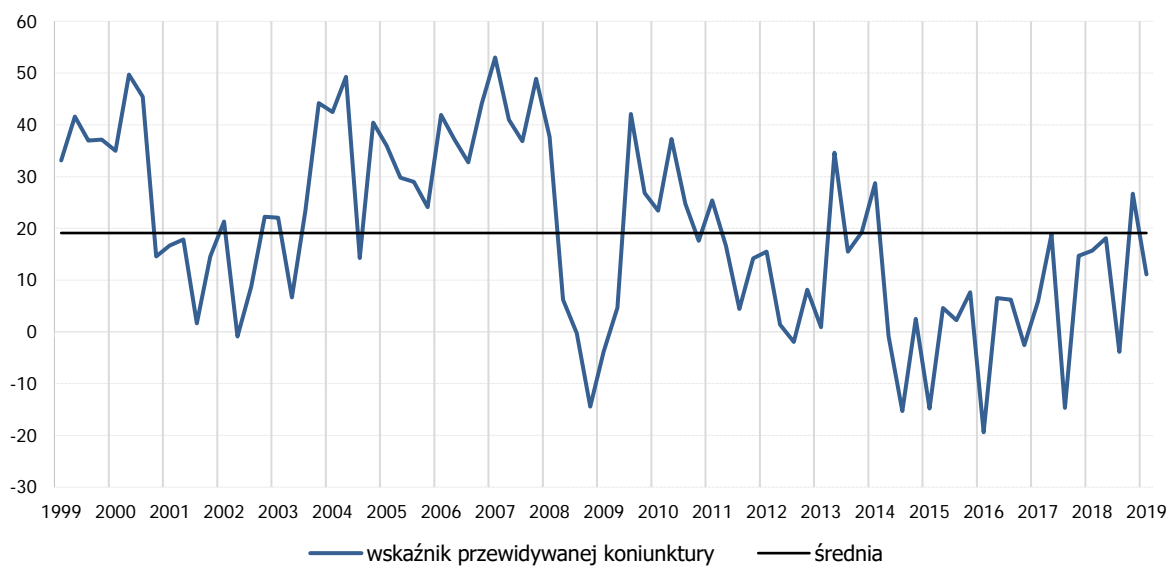
17. Banki spodziewają się, że realna podaż pieniądza w trzecim kwartale br. zwiększy się (69,2%). 23,1% ankietowanych nie przewiduje zmiany, a jedynie 7,7% prognozuje spadek. Długookresowe przewidywania (na 12 miesięcy) są jednakowe co krótkookresowe.

2. Wyniki szczegółowe

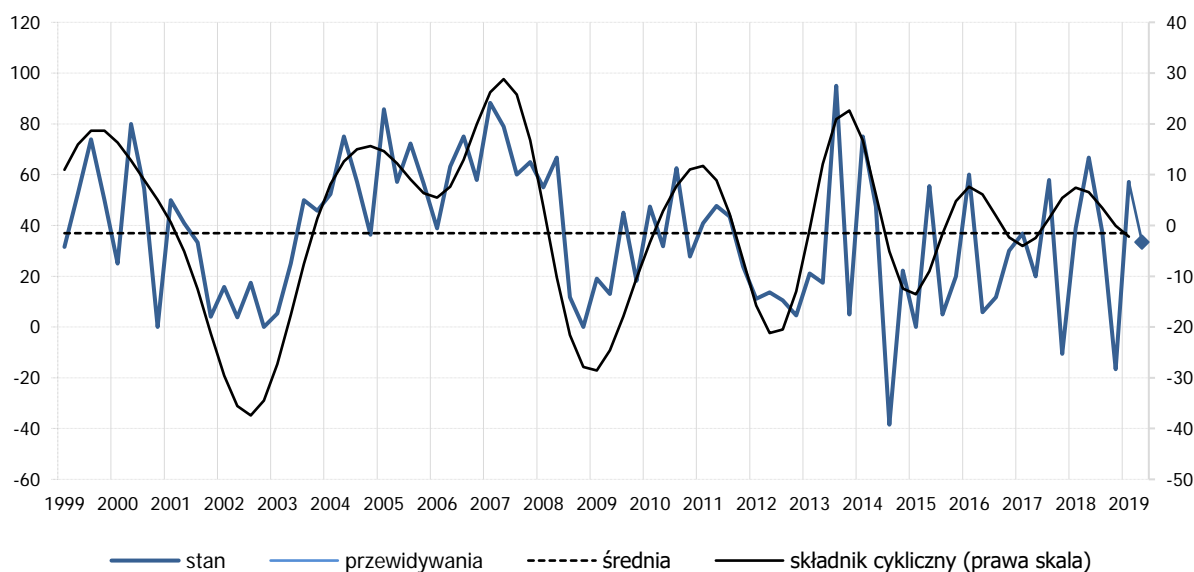
WSKAŹNIK KONIUNKTURY

	Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019
wskaźnik koniunktury (IRGBAN)	2,6	13,9	45,3	17,7	-21,2	11,9
wskaźnik prognozowanej koniunktury	14,7	15,7	18,1	-3,8	26,7	11,1

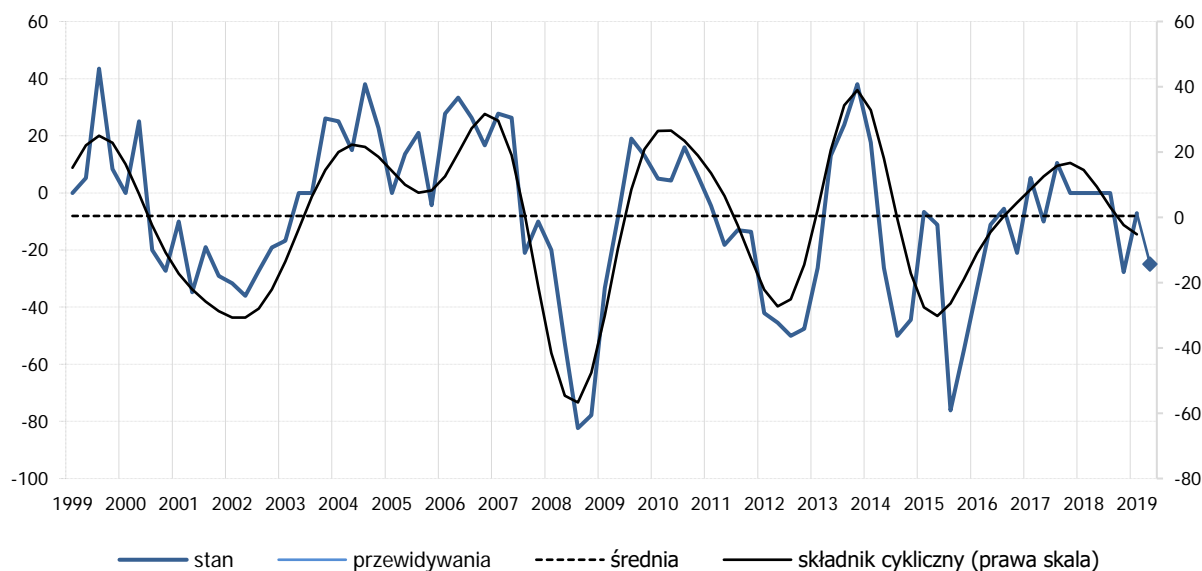

WYNIK Z DZIAŁALNOŚCI BANKOWEJ (NETTO)

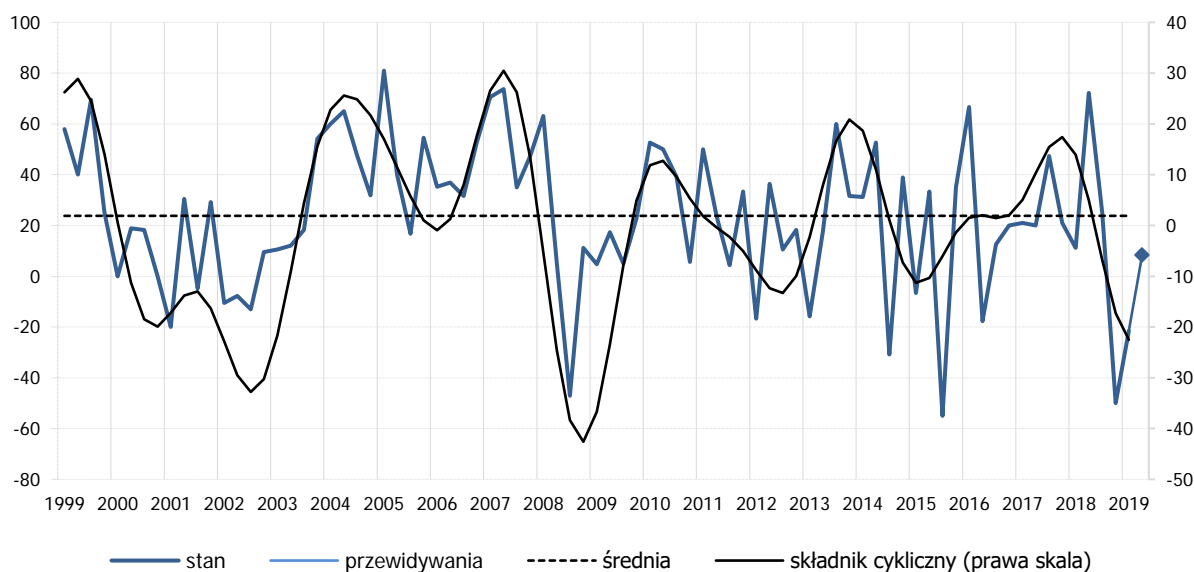
warianty odpowiedzi - odsetki	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	przewidywania
1. wzrost	61,1	72,2	62,5	33,3	64,3	50,0
2. brak zmiany	16,7	22,2	12,5	16,7	28,6	33,3
3. spadek	22,2	5,6	25,0	50,0	7,1	16,7
saldo (1.-3.)	38,9	66,7	37,5	-16,7	57,1	33,3

WARUNKI PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI BANKOWEJ

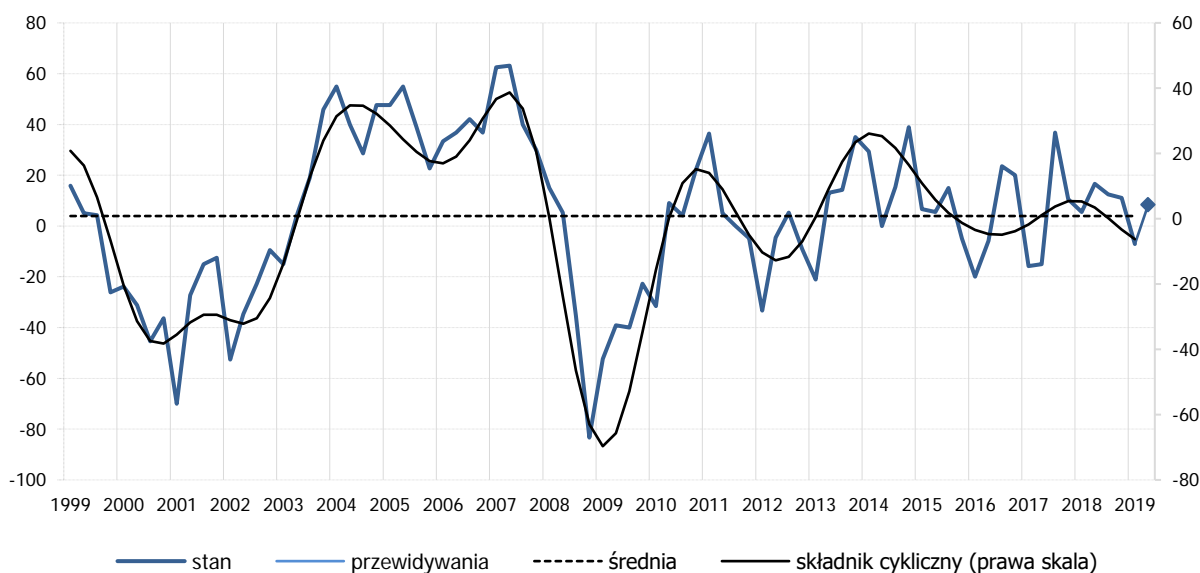
warianty odpowiedzi - odsetki	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	przewidywania
1. poprawa	5,6	0,0	6,3	0,0	0,0	0,0
2. brak zmiany	88,9	100,0	87,5	72,2	92,9	75,0
3. pogorszenie	5,6	0,0	6,3	27,8	7,1	25,0
saldo (1.-3.)	0,0	0,0	0,0	-27,8	-7,1	-25,0

WIELKOŚĆ WYPRACOWANEGO ZYSKU

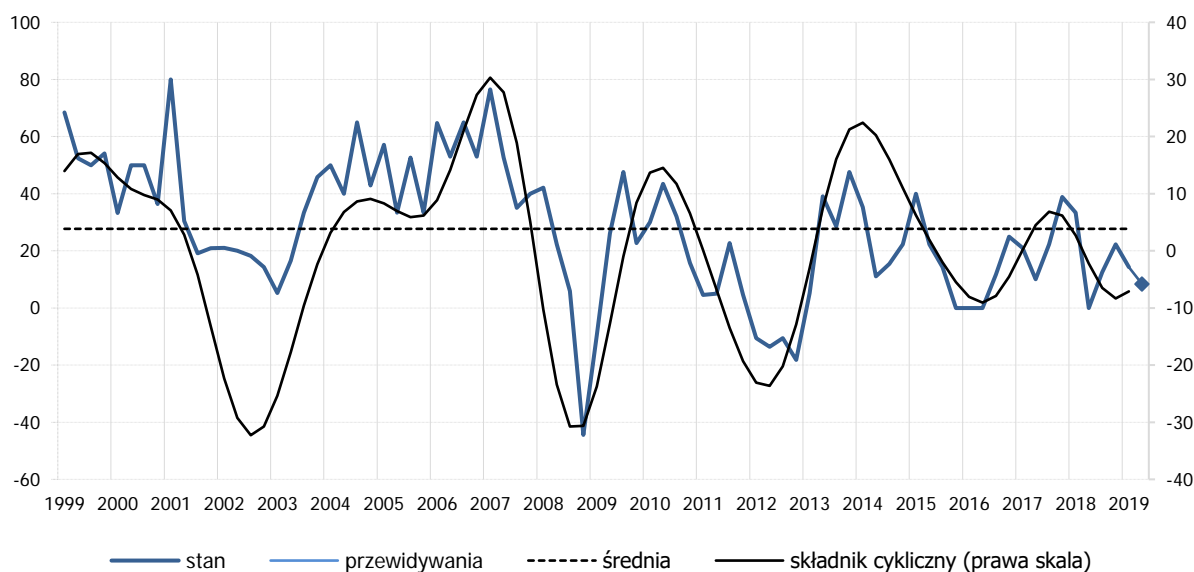
warianty odpowiedzi - odsetki	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	przewidywania
1. wzrost	44,4	77,8	56,3	16,7	28,6	33,3
2. brak zmiany	22,2	16,7	12,5	16,7	21,4	41,7
3. spadek	33,3	5,6	31,3	66,7	50,0	25,0
saldo (1.-3.)	11,1	72,2	25,0	-50,0	-21,4	8,3

JAKOŚĆ PORTFELA NALEŻNOŚCI

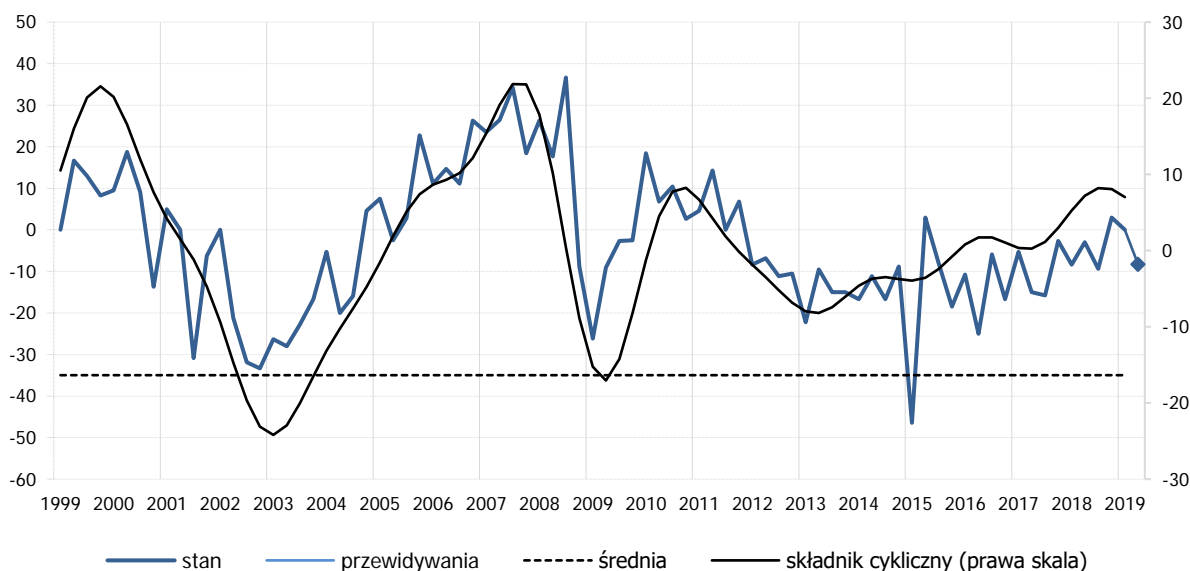
warianty odpowiedzi - odsetki	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	przewidywania
1. poprawa	22,2	27,8	25,0	27,8	28,6	25,0
2. brak zmiany	61,1	61,1	62,5	55,6	35,7	58,3
3. pogorszenie	16,7	11,1	12,5	16,7	35,7	16,7
saldo (1.-3.)	5,6	16,7	12,5	11,1	-7,1	8,3

OGÓLNE ZAINTERESOWANIE KLIENTÓW USŁUGAMI BANKOWYMI

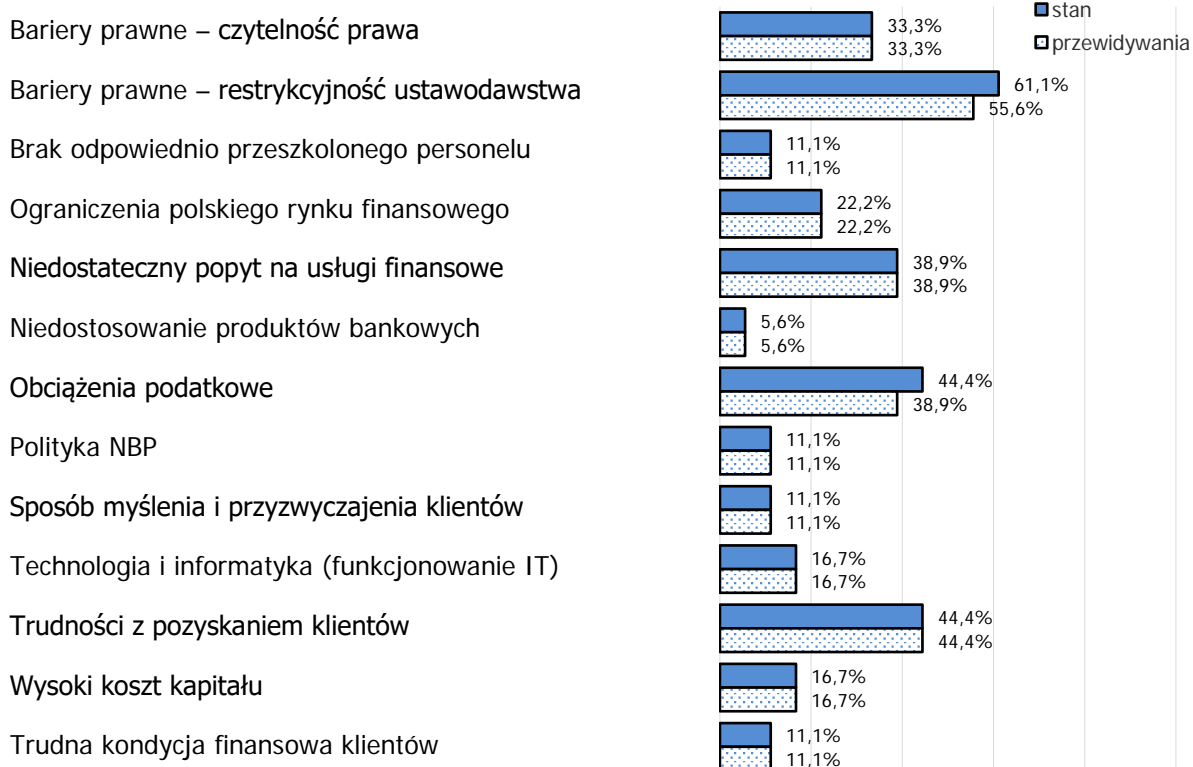
warianty odpowiedzi - odsetki	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	przewidywania
1. wzrost	33,3	5,9	12,5	22,2	14,3	8,3
2. brak zmiany	66,7	88,2	87,5	77,8	85,7	91,7
3. spadek	0,0	5,9	0,0	0,0	0,0	0,0
saldo (1.-3.)	33,3	0,0	12,5	22,2	14,3	8,3

WIELKOŚĆ ZATRUDNIENIA

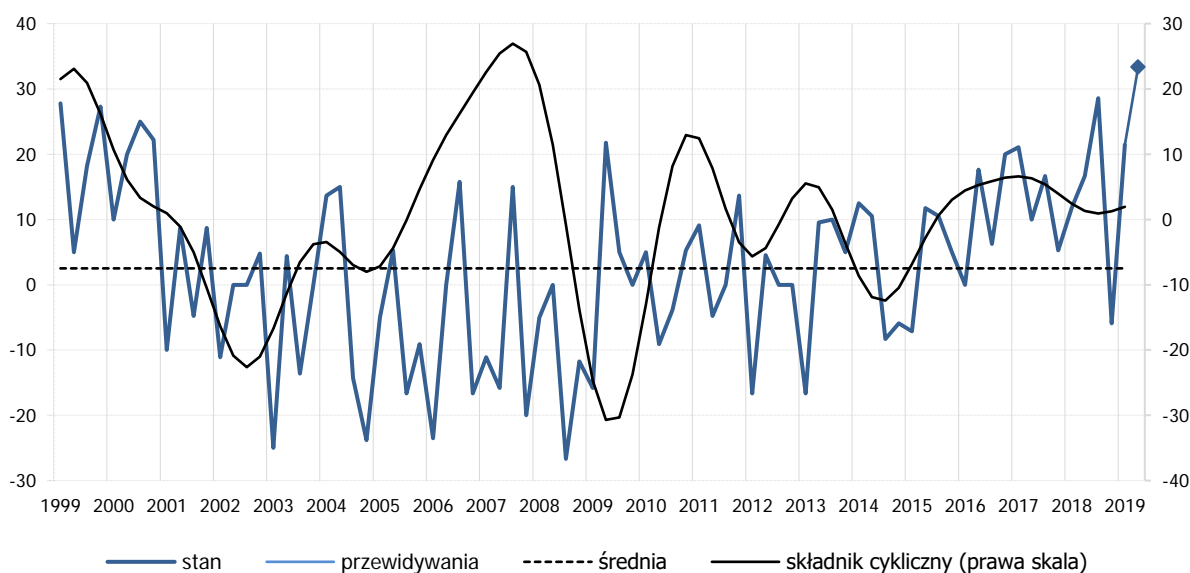

warianty odpowiedzi - odsetki	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	przewidywania
1. wzrost >2,5%	5,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. wzrost <2,5%	22,2	41,2	18,8	35,3	42,9	16,7
3. brak zmiany	22,2	11,8	43,8	35,3	21,4	50,0
4. spadek <2,5%	50,0	47,1	37,5	29,4	28,6	33,3
5. spadek >2,5%	0,0	0,0	0,0	0,0	7,1	0,0
saldo (1.+2.*0,5-4.*0,5-5.)	-8,3	-2,9	-9,4	2,9	0,0	-8,3

CZYNNIKI OGRANICZAJĄCE ROZWÓJ BANKÓW

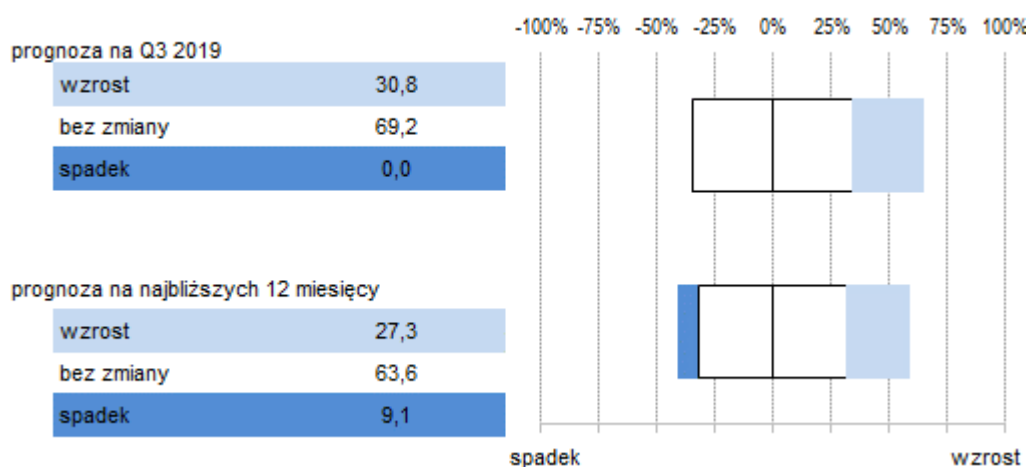

INWESTYCJE KAPITAŁOWE

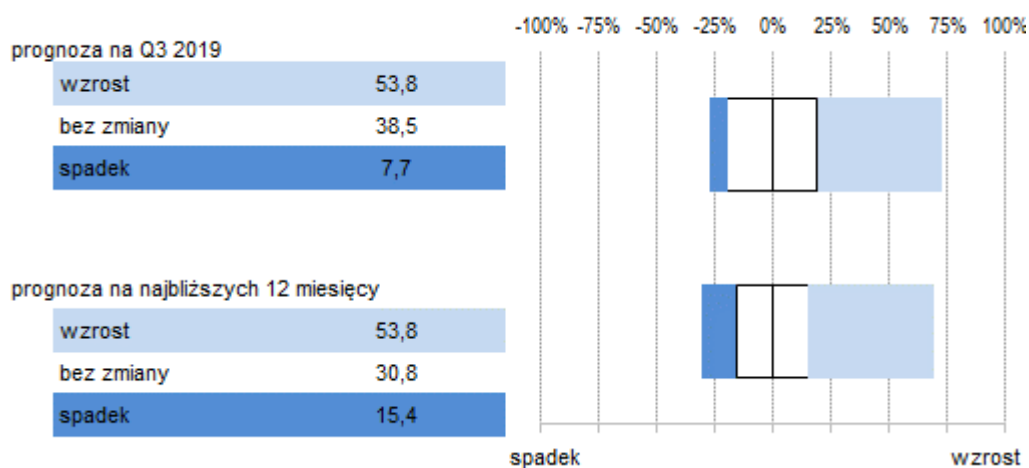

warianty odpowiedzi - odsetki	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	przewidywania
1. wzrost	17,6	27,8	28,6	5,9	28,6	33,3
2. brak zmiany	76,5	61,1	71,4	82,4	64,3	66,7
3. spadek	5,9	11,1	0,0	11,8	7,1	0,0
saldo (1.-3.)	11,8	16,7	28,6	-5,9	21,4	33,3

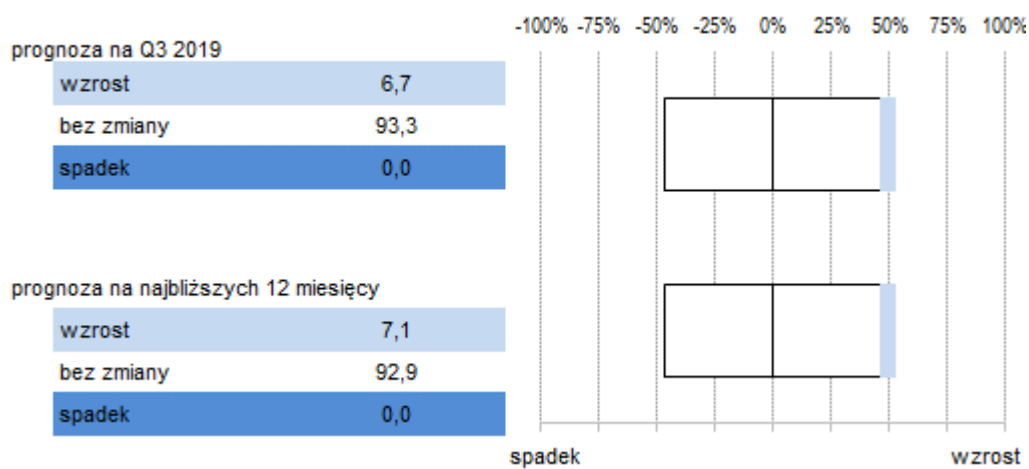
SPREAD (ROZSTĘP) MIĘDZY OPROCENTOWANIEM KREDYTÓW I DEPOZYTÓW

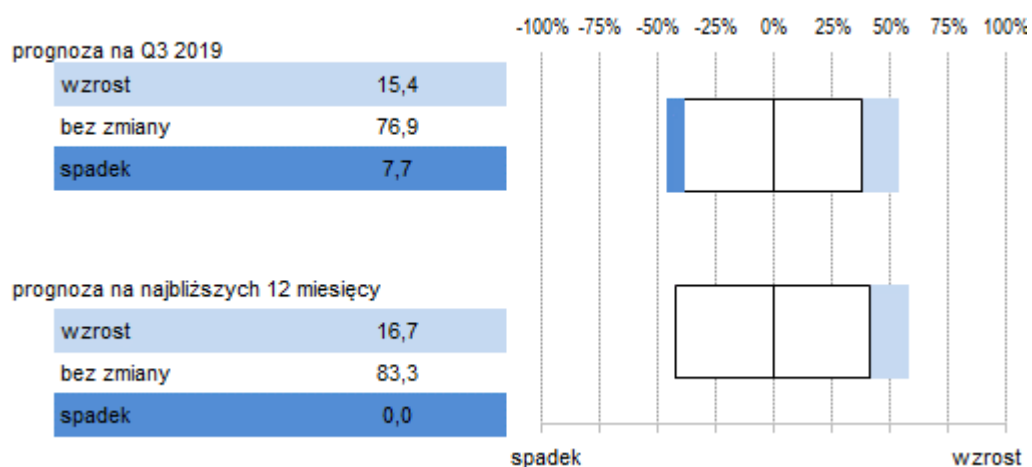
KURS PLN WZGLĘDEM PARYTETU (KOSZYKA WALUT)

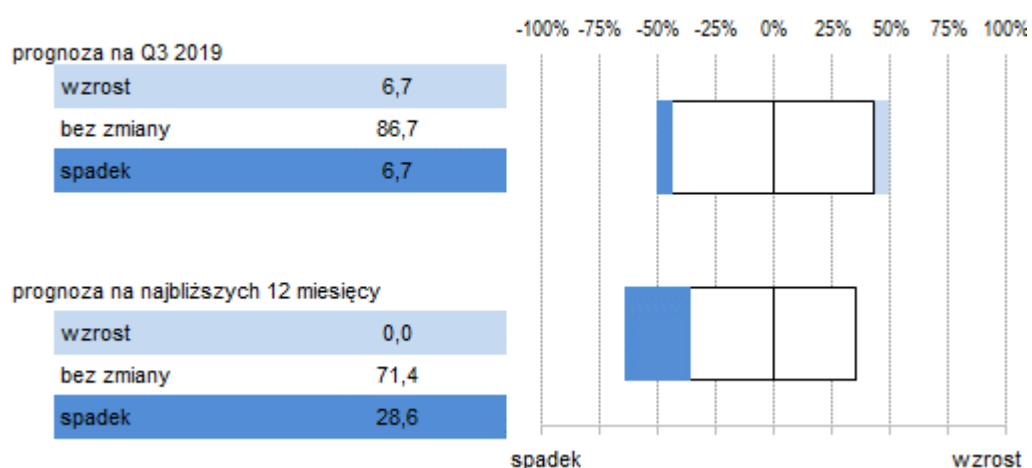
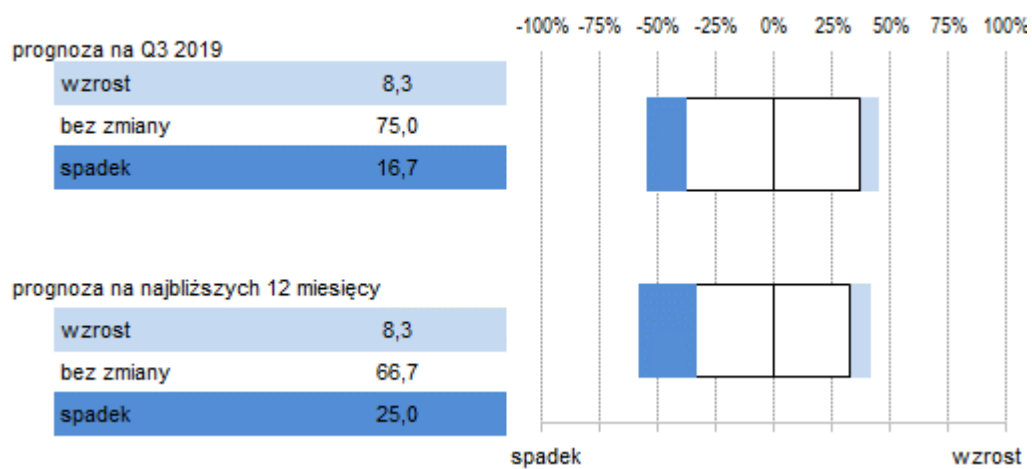
STOPY PROCENTOWE NBP (OGÓLNA TENDENCJA)

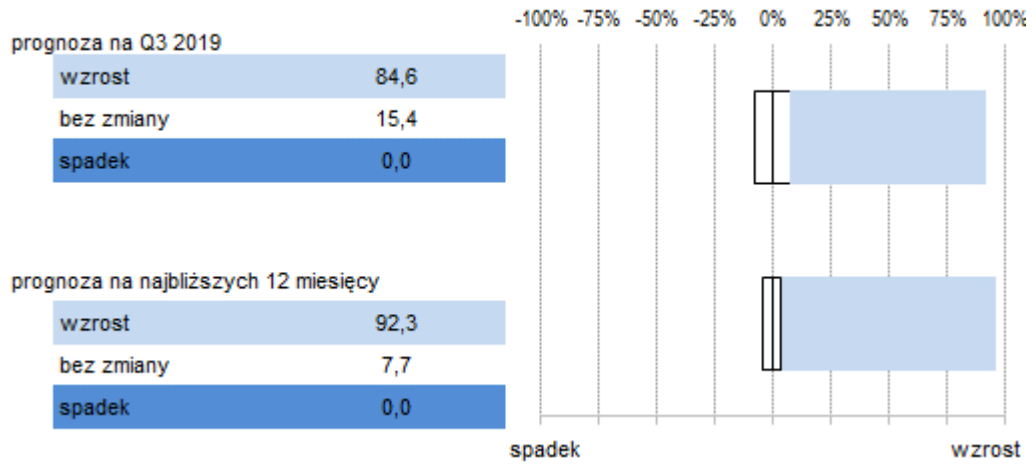
OGÓLNA SYTUACJA GOSPODARKI POLSKIEJ NIEZALEŻNIE OD SYTUACJI SEKTORA FINANSOWEGO

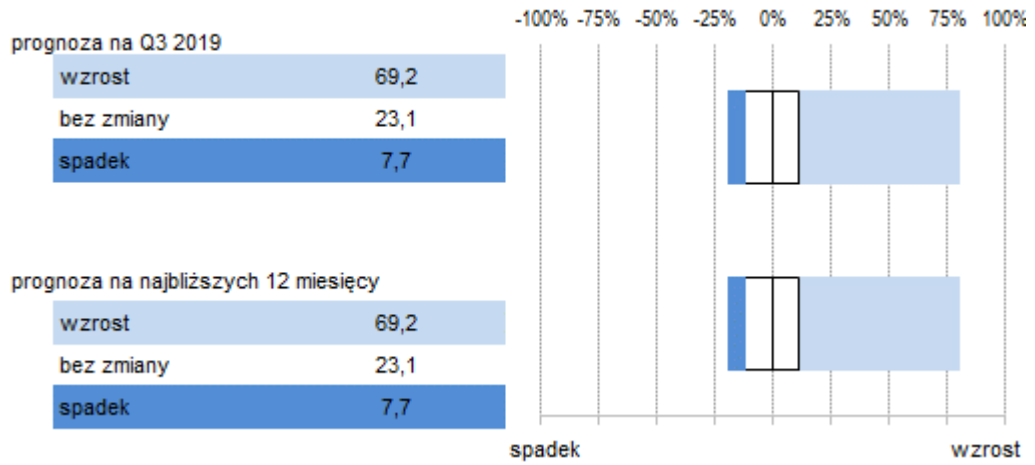
OGÓLNA SYTUACJA SEKTORA FINANSOWEGO NA TLE POLSKIEJ GOSPODARKI

WYNIK NA OPERACJACH *REVERSE-REPO* (POMNIEJSZY O *REPO*)

POZIOM INFLACJI

REALNA PODAŻ PIENIĄDZA

VIII. KONDYCJA GOSPODARSTW DOMOWYCH

1. Omówienie wyników

1. W trzecim kwartale 2019 r. nastroje gospodarstw domowych uległy poprawie. Wartość wskaźnika kondycji gospodarstw domowych IRG SGH (IRGKGD) zwiększyła się o 3,4 pkt, kompensując zawiązką spadek zanotowany w poprzednim kwartale (o 3,1 pkt). Wartość wskaźnika jest również wyższa niż przed rokiem (o 1,9 pkt). Przez ostatnie 2,5 roku nastroje wahają się z kwartału na kwartał, co utrudnia ocenę tendencji średniookresowej. Zmienność nastrojów jest skutkiem niepewności co do tempa spowolnienia w gospodarce, aczkolwiek w III kwartale po raz drugi z rzędu poprawiły się oceny przyszłego stanu gospodarki i osłabły obawy gospodarstw domowych przed bezrobociem. Nie zatrzymało to jednak negatywnych tendencji zmian obu sald. Pogorszyły się prognozy gospodarstw domowych dot. ich sytuacji finansowej, a zarazem poprawiły się oceny przyszłej zdolności do oszczędzania. W sumie obraz zmian składających się na wzrost wartości wskaźnika IRGKGD jest niejednorodny i niespójny, a w konsekwencji trudno jest ocenić, na ile ten wzrost ma trwałe podstawy.

2. Gospodarstwa domowe lepiej niż przed kwartałem oceniają ogólną sytuację gospodarczą. Wartość salda zwiększyła się drugi raz z rzędu – tym razem o 4,5 pkt – i jest wyższa niż przed rokiem o 4,0 pkt. Jest jednak mniejsza niż w szczycie koniunktury pod koniec 2017 r. (o 5,6 pkt). Poprawiły się również prognozy stanu gospodarki. Wartość salda wzrosła o 4,2 pkt i jest bliska poziomowi sprzed roku. Jest jednak znacznie niższa od wartości z II kwartału 2018 r. o 12,2 pkt. Obawy co do spowolnienia w gospodarce ustabilizowały się – jej stan, pomimo spowolnienia, jest, ogólnie rzecz biorąc, dobry, lepszy niż u głównych partnerów handlowych Polski, podobnie ma się rynek pracy, jedynie w przemyśle i budownictwie widoczne są zjawiska recesywne. Taki obraz gospodarki oddziałuje pozytywnie na nastroje konsumentów. Nie są one jednak już tak dobre jak na przełomie lat 2017 i 2018. Poprawa ocen stanu gospodarki wpłynęła na osłabienie się obaw o stabilność zatrudnienia. Wartość salda zmalała o 8,3 pkt, co jednak nie zniwelowało gwałtownego pogorszenia się ocen przyszłego bezrobocia (wartość salda zwiększyła się² wówczas o 17,2 pkt). Obawy o utratę pracy są więc nadal większe niż przed rokiem i utrzymuje się ich tendencja wzrostowa.

3. Oceny własnej sytuacji finansowej gospodarstwa domowego są zróżnicowane. Z jednej strony, poprawiły się oceny sytuacji bieżącej – wartość salda wzrosła o 6,8 pkt. Jest zarazem wyższa o 4,6 pkt od wartości sprzed roku. Poprawa ta może być skutkiem rozszerzenia programu Rodzina 500 plus. Z drugiej strony, pogorszyły się oceny przyszłej sytuacji finansowej gospodarstw domowych. Pogorszenie się ocen nastąpiło po trzech kwartałach poprawy. W tym przypadku widoczna jest polaryzacja opinii – rosła odsetka ankietowanych, którzy spodziewają się poprawy bądź pogorszenia się swojej sytuacji dochodowej, zmniejsza się natomiast grupa osób, które nie przewidują zmiany. Tendencja zmian wartości obu sald jest spadkowa.

4. Drugi kwartał z rzędu wzrosła – i to znacznie (o 9,8 pkt) – wartość salda odpowiedzi na pytanie o zmianę kosztów utrzymania. Zdaniem 52,9% uczestników badania, ceny są wyższe lub znacznie wyższe niż w drugim kwartale (45,4% przed kwartałem, 35,4% przed rokiem). Wynik ten koreluje ze wzrostem tempa inflacji w trzecim kwartale br. – wskaźnik wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych utrzymuje się na poziomie 2,9% r/r, a w przypadku cen żywności nawet ponad 7% r/r. Wzrosły również oczekiwania inflacyjne na nadchodzący rok. Wartość salda zwiększyła się o 12 pkt (po spadku w ostatnich dwóch kwartałach łącznie o 8,6 pkt). Ponad 82% ankietowanych spodziewa się

² Wzrost wartości salda odpowiedzi na pytanie o ocenę przyszłego bezrobocia oznacza nasilenie się obaw o utratę pracy.

utrzymania się lub przyspieszenia inflacji (77,6% w drugim kwartale, 78,7% przed rokiem). Tendencja średniookresowa obu sald jest rosnąca.

5. Przybyło gospodarstw domowych, które dobrze oceniają bieżący klimat do zakupu dóbr konsumpcyjnych trwałego użytku. Wartość salda wzrosła o 11,5 pkt (w II kwartale obniżyła się o 14 pkt). W ostatnim okresie podlega ona silnym wahaniom, co wskazuje na chwiejność opinii gospodarstw domowych i ich podatność na zmianę nastawienia, utrudniając ocenę kierunków zmian. Odsetek gospodarstw, które pozytywnie wypowiadają się nt. bieżących warunków do dokonywania zakupu dóbr trwałych, zwiększył się tylko nieznacznie, z 13,7% do 15,5%. Wzrost wartości salda jest więc rezultatem przepływu z opinii negatywnych do neutralnych. Odsetek gospodarstw, które negatywnie oceniają te warunki, wynosi 15,8% i jest o 9,7 pkt proc. mniejszy niż w II kwartale (10,4% przed rokiem). Z kolei odsetek ocen neutralnych wynosi 68,7% i jest o 7,9 pkt proc. większy niż w poprzednim kwartale. Należy zwrócić uwagę, że pytanie dotyczy subiektywnej oceny klimatu, a nie samego wolumenu wydatków. Wg GUS, sprzedaż detaliczna w grupie „meble, RTV, AGD” wzrosła realnie w lipcu o 15,9% r/r. Ona również podlega wahaniom, gdyż w czerwcu tempo jej realnego wzrostu wyniosło 8,9% r/r, a w maju 16,6%. Jest więc wysokie, jednak tendencja jest spadkowa – pod koniec I kwartału tempo realnego wzrostu sprzedaży detalicznej przekraczało 20% r/r.

Poprawiły się również prognozy zakupu dóbr konsumpcyjnych trwałego użytku. Wartość salda wzrosła trzeci kwartał z rzędu; tym razem o 7,4 pkt (poprzednio o 6,5 pkt). W sumie, od czwartego kwartału 2018 r. wartość salda zwiększyła się o niemal 20 pkt, osiągając najwyższy poziom od 1999 r. Odsetek gospodarstw domowych, które spodziewają się wzrostu wydatków, zwiększył się do wysokości 34,2% (z poziomu 31,7% w drugim kwartale i 18,2% przed rokiem), zaś odsetek gospodarstw, które przewidują zmniejszenie wydatków, wynosi 15,7% (21,6% poprzednio, 24% przed rokiem). Wynik ten podtrzymuje wzrostową tendencję, która trwa od początku 2018 r.

6. Gospodarstwa domowe lepiej oceniają perspektywy zakupu samochodów. Wartość salda zwiększyła się o 11 pkt i jest wyższa niż przed rokiem o 5,4 pkt. Odsetek ankietowanych, którzy oceniają prawdopodobieństwo zakupu przez nich samochodu w ciągu kolejnych 12 miesięcy jako duże lub bardzo duże, wynosi obecnie 9,2% (5,3% w drugim kwartale i 5,0% przed rokiem). Tym samym zmniejszył się odsetek gospodarstw, które prawdopodobieństwo to uznają za niewielkie bądź żadne (o 3,9 pkt). W tej grupie konsumentów ubyłoby osób, które nie zamierzają nabyć samochodu (z 84,5% do 70%), a przybyło tych, którzy uważają zakup samochodu za prawdopodobny (z 10,2% do 20,8%). Według GUS, sprzedaż detaliczna w grupie „pojazdy mechaniczne, motocykle, części” wzrosła w lipcu o ok. 7% r/r, podczas gdy jeszcze w maju było to ponad 15% r/r. Liczba rejestracji nowych samochodów (wg SAMAR) w lipcu zwiększyła się o 6% r/r, a w maju wzrost wynosił ponad 11% r/r. Dane ilościowe ukazują więc spowolnienie wzrostu wydatków na samochody, z badania nastrojów konsumentów wynika jednak, że spowolnienie to nie utrzyma się.

7. Wartość salda odpowiedzi na pytanie o planowany zakup lub budowę domu/mieszkania w następnych 12 miesiącach wzrosła trzeci kwartał z rzędu. Wzrost w III kwartale br. jest bardzo duży i wyniósł 23,2 pkt (o 4,6 pkt poprzednio). Obecnie 19,9% gospodarstw domowych uznaje zakup mieszkania za prawdopodobny (7,0% przed kwartałem i 5,6% przed rokiem), przy czym znacznie – z 2,8% do 14% – zwiększył się odsetek gospodarstw, które wskazały wariant „możliwe”, zaś odsetek gospodarstw, które są zdecydowane na zakup mieszkania, wynosi 5,9% (4,2% poprzednio). Wg GUS, liczba wydanych pozwoleń na budowę w lipcu wzrosła o 24% r/r, a liczba podjętych inwestycji była wyższa niż w III kwartale 2018 r. o ok. 16% r/r.

8. W przypadku wydatków remontowych również zanotowano poprawę trzeci kwartał z rzędu. Wartość salda odpowiedzi na pytanie o prawdopodobieństwo poniesienia przez gospodarstwo domowe w ciągu najbliższych 12 miesięcy znacznych wydatków remontowych lub podnoszących standard

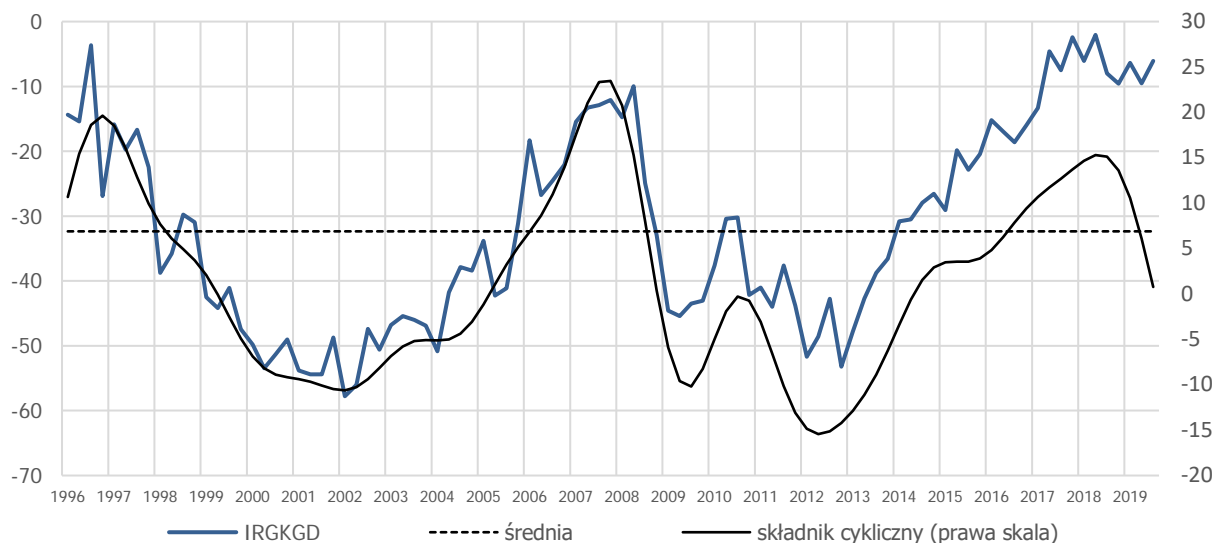
domu/mieszkania zwiększyła się o 8,1 pkt, po wzroście o 22,2 pkt przed kwartałem. Jest zarazem wyższa niż przed rokiem (o 19,5 pkt) i najwyższa w historii badania. Obecnie 30,5% ankietowanych ocenia prawdopodobieństwo poniesienia wydatków remontowych jako bardzo lub dość duże (24,5% w drugim kwartale i 18,2% przed rokiem). Na wzrost wartości salda miało wpływ również zwiększenie się odsetka gospodarstw, które oceniły prawdopodobieństwo remontu jako niewielkie (z 37,5% do 42%). Czynnikiem sprzyjającym zwiększeniu wydatków remontowych może być wprowadzenie tzw. ulgi termomodernizacyjnej w podatku dochodowym od osób fizycznych.

9. Gospodarstwa domowe lepiej oceniają klimat do oszczędzania. Wartość salda wzrosła o 15,2 pkt, niwelując niemal w pełni spadki, które miały miejsce w ostatnich pięciu kwartałach. 46% ankietowanych jest zdania, że obecnie jest korzystny klimat do oszczędzania (35% w drugim kwartale, 40,7% przed rokiem). Poprawiły się również – po raz trzeci z rzędu – prognozy oszczędzania. Wartość salda jest wyższa niż w drugim kwartale o 3,8 pkt, a od wartości sprzed roku o 12,3 pkt. Obecnie 30,2% uczestników badania ocenia, że z bardzo dużym lub dość dużym prawdopodobieństwem zdołają w nadchodzącym roku zaoszczędzić jakiegokolwiek pieniądze (29,6% przed kwartałem i 22,8% przed rokiem). Jedyne 18,4% gospodarstw ocenia, że nie zdoła cokolwiek z dochodu odłożyć (26,3% w II kwartale, 27,3% przed rokiem). Wzrósł natomiast odsetek osób – z 44% do 51,4% – które prawdopodobieństwo dokonania oszczędności oceniają jako znikome.

10. Wartość salda odpowiedzi na pytanie dot. zbilansowania bieżących dochodów i wydatków gospodarstwa domowego wzrosła czwarty kwartał z rzędu; tym razem nieznacznie, o 0,6 pkt. Jest większa niż przed rokiem o 3,2 pkt. Odsetek gospodarstw domowych, które „nieco oszczędzają”, utrzymuje się na wysokim poziomie, 49,3% (42,6% w poprzednim badaniu, 48,8% przed rokiem). Z kolei odsetek tych, które „dużo oszczędzają”, wynosi 3,8%. Łącznie więc 53,1% ankietowanych deklaruje zdolność do oszczędzania (poprzednio 47,6%, a przed rokiem 51,4%). Odsetek tych, którzy „wpadają w długi”, wynosi 5,3% (2,8% w drugim kwartale, 7,6% rok temu), zaś odsetek tych, którzy oceniają, że „przejadają oszczędności”, zmniejszył się do 10,2% (z 12% przed kwartałem, 9% w III kwartale 2018 r.). Wśród oszczędzających przeważają gospodarstwa domowe, które odkładają mniej niż 10% dochodów; jest ich 40% (42,2% poprzednio). Gospodarstw, które oszczędzają od 10% do 20% swoich dochodów, jest 36,9%, a tych, które odkładają ponad 20% dochodów jest 23,1%. Oszacowana, średnia stopa oszczędności to 14% (14,2% w drugim kwartale i 11,8% przed rokiem).

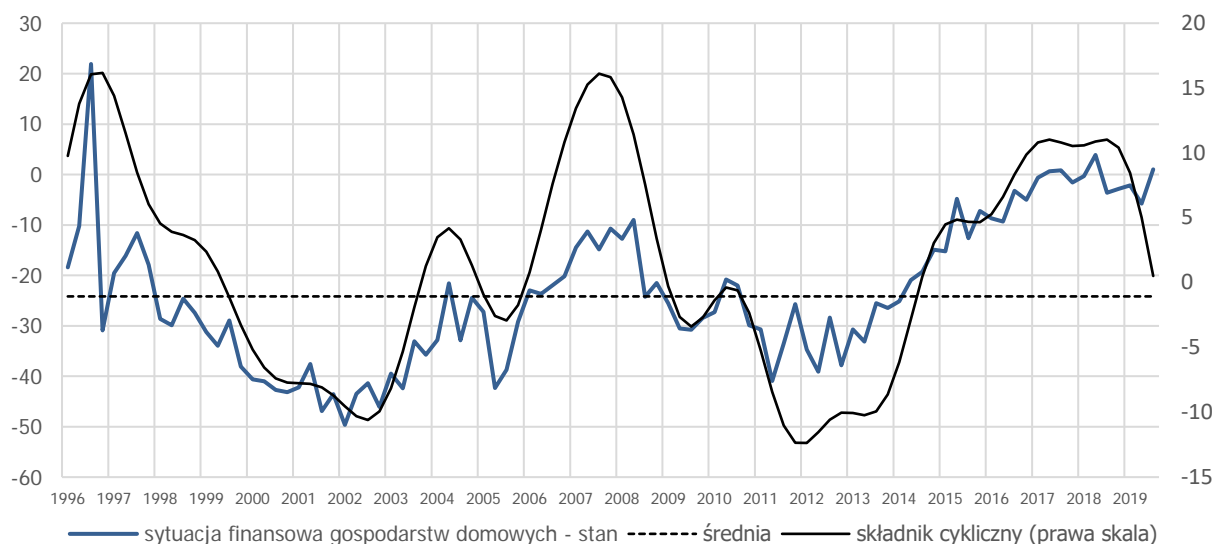
2. Wyniki szczegółowe

WSKAŹNIK KONDYCJI GOSPODARSTW DOMOWYCH

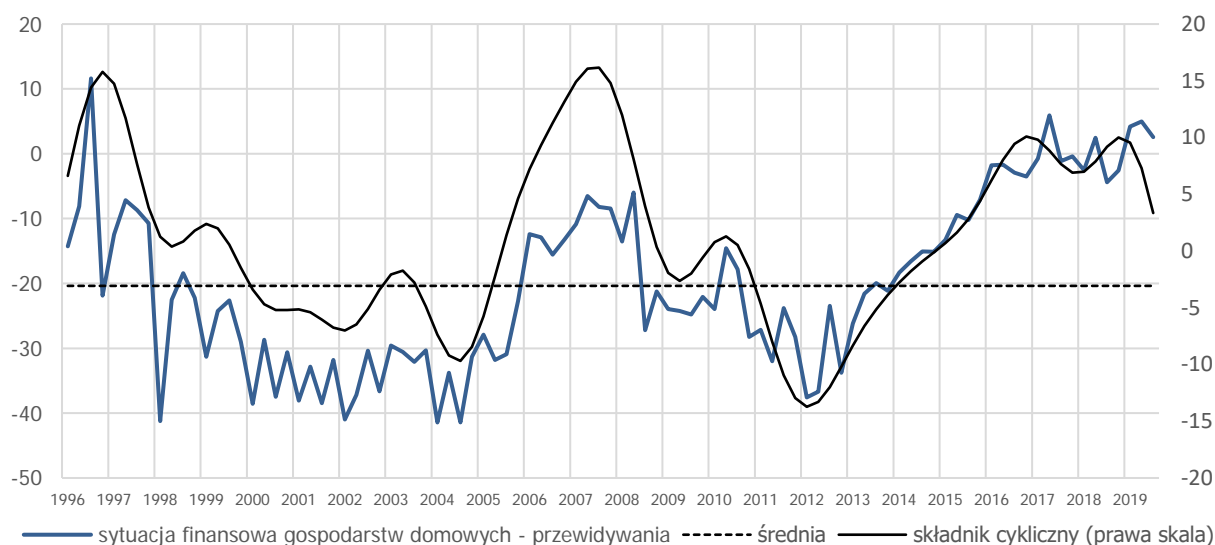
składowe salda	Q3 2018	Q4 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019
1. zmiana sytuacji finansowej - przewidywania	2,5	-4,4	-2,6	4,2	5,0	2,5
2. ogólna sytuacja ekonomiczna Polski - przewidywania	12,2	-0,4	-0,7	-1,5	-4,2	0,0
3. bezrobocie w kraju - przewidywania	-12,1	-11,1	-6,8	-8,1	9,1	0,8
4. oszczędności - przewidywania	-34,9	-38,4	-41,9	-36,4	-29,9	-26,1
wskaźnik koniunktury (IRGKGD): (1+2-3+4)/4	-2,1	-8,0	-9,6	-6,4	-9,5	-6,1

SYTUACJA FINANSOWA GOSPODARSTW DOMOWYCH – STAN

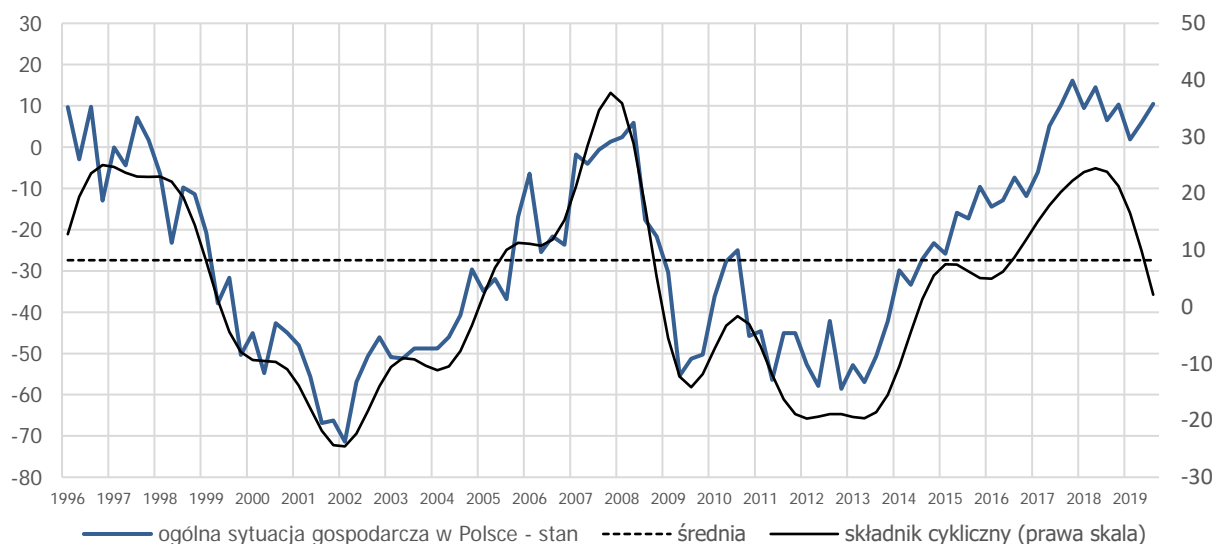
warianty odpowiedzi - odsetki	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019
1. poprawiła się bardzo	3,7	2,4	2,3	2,4	2,3	3,5
2. poprawiła się trochę	24,3	21,0	20,8	26,6	21,5	33,3
3. bez zmian	53,5	48,6	50,8	41,6	42,4	31,9
4. pogorszyła się trochę	13,3	22,8	21,0	23,1	29,8	24,6
5. pogorszyła się bardzo	5,3	5,1	5,1	6,3	4,0	6,8
saldo (1+0,5×2-0,5×4-5)	3,9	-3,6	-2,9	-2,1	-5,8	1,0

SYTUACJA FINANSOWA GOSPODARSTW DOMOWYCH – PRZEWIDYWANIA

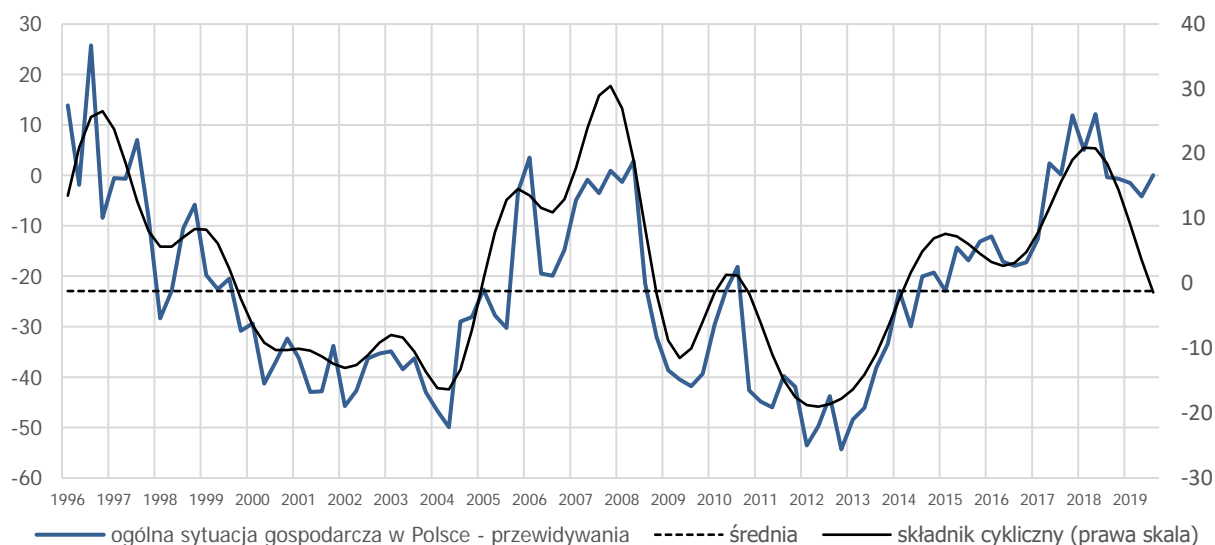
warianty odpowiedzi - odsetki	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019
1. poprawi się bardzo	4,4	1,3	0,5	3,1	4,0	4,3
2. poprawi się trochę	21,8	24,2	25,2	29,7	26,0	32,3
3. bez zmian	52,6	45,2	48,2	43,5	48,9	33,8
4. pogorszy się trochę	16,8	23,2	20,5	19,9	18,2	23,5
5. pogorszy się bardzo	4,4	6,2	5,5	3,8	2,9	6,1
saldo (1+0,5×2-0,5×4-5)	2,5	-4,4	-2,6	4,2	5,0	2,5

OGÓLNA SYTUACJA GOSPODARCZA W POLSCE – STAN

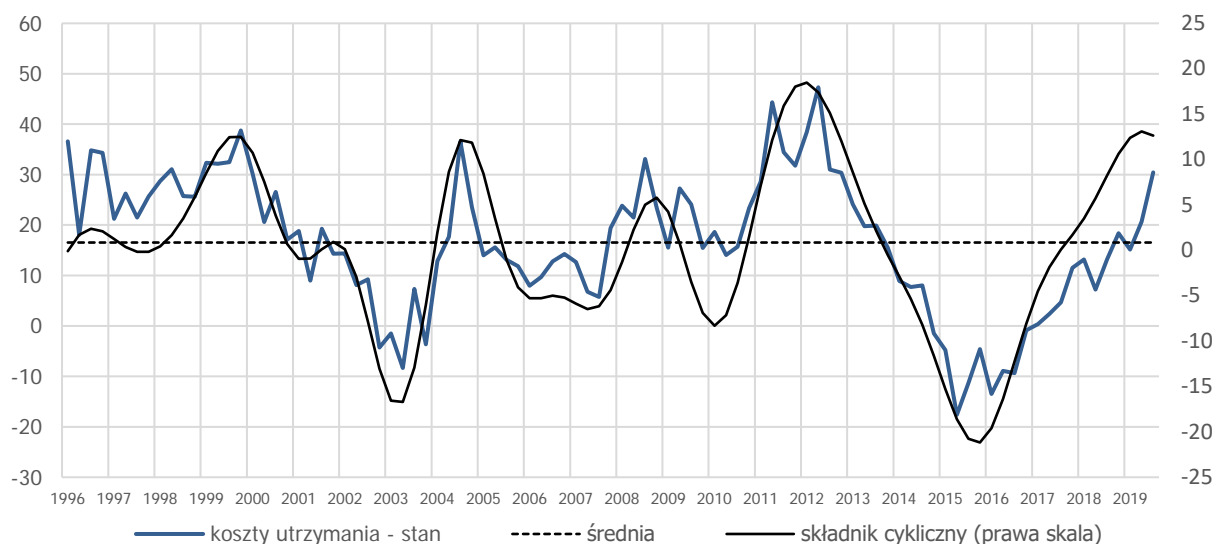
warianty odpowiedzi - odsetki	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019
1. poprawiła się bardzo	6,7	7,7	8,5	4,2	4,9	7,5
2. poprawiła się trochę	43,2	32,8	35,2	32,4	37,6	40,3
3. bez zmian	26,9	31,6	31,1	32,8	28,8	26,3
4. pogorszyła się trochę	18,5	20,8	18,7	23,8	22,0	17,4
5. pogorszyła się bardzo	4,6	7,1	6,4	6,6	6,7	8,4
saldo (1+0,5×2-0,5×4-5)	14,5	6,5	10,3	1,9	6,0	10,5

OGÓLNA SYTUACJA GOSPODARCZA W POLSCE – PRZEWIDYWANIA

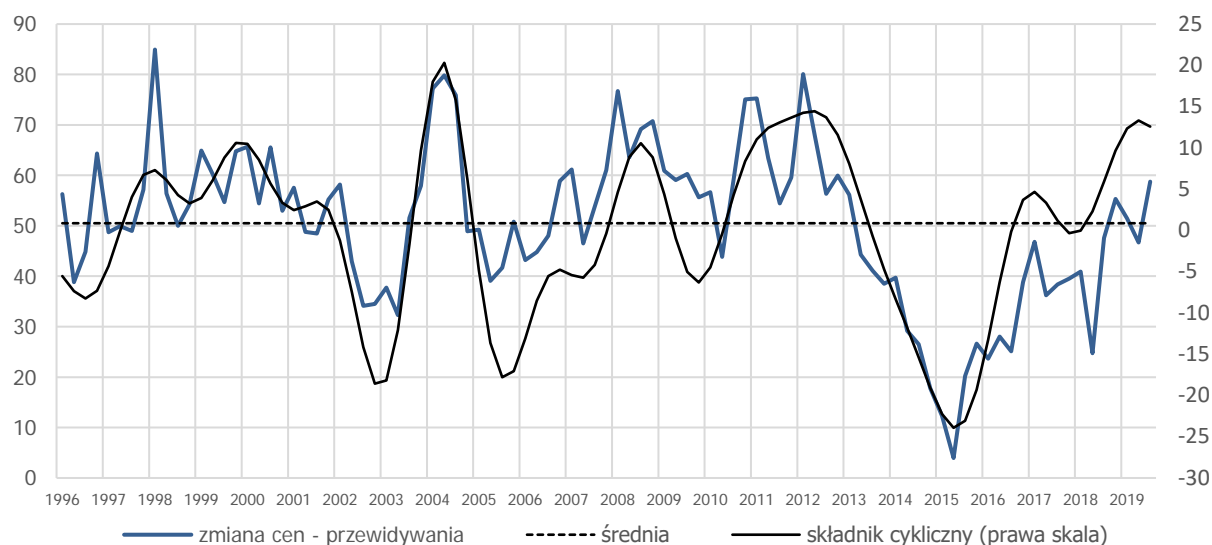
warianty odpowiedzi - odsetki	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019
1. poprawi się bardzo	7,2	5,3	4,9	4,2	3,9	6,4
2. poprawi się trochę	39,1	30,4	32,9	29,8	30,1	30,7
3. bez zmian	30,3	32,7	27,8	32,1	31,6	30,7
4. pogorszy się trochę	17,5	21,3	24,8	26,5	22,9	21,1
5. pogorszy się bardzo	5,9	10,3	9,6	7,3	11,6	11,1
saldo (1+0,5×2-0,5×4-5)	12,2	-0,4	-0,7	-1,5	-4,2	0,0

KOSZTY UTRZYMANIA – STAN

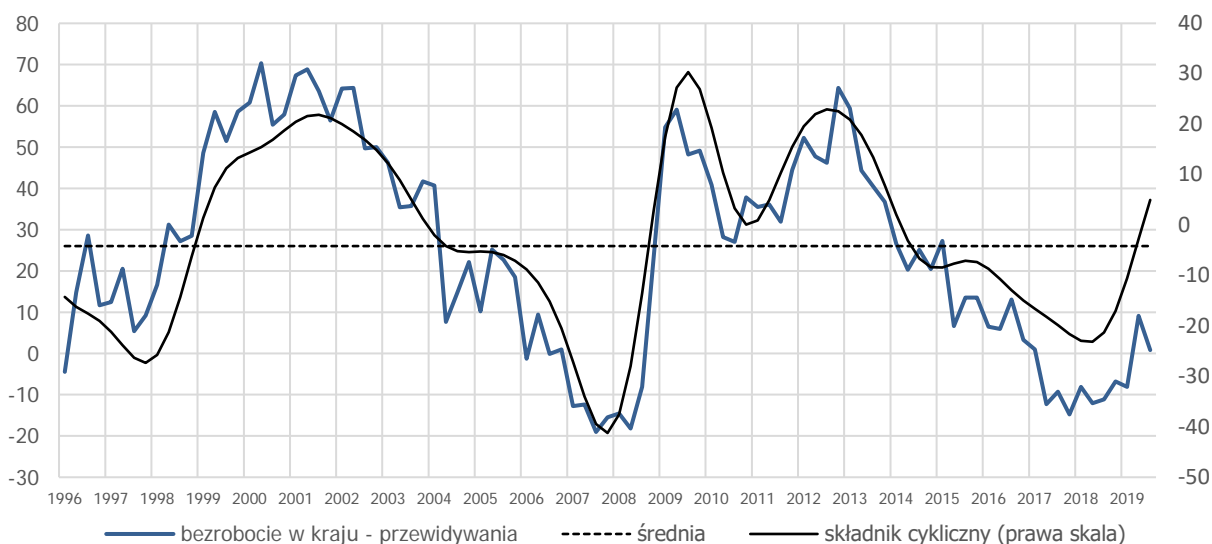
warianty odpowiedzi - odsetki	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019
1. wyraźnie dużo wyższe	8,2	11,7	13,0	10,3	13,0	20,7
2. znacznie wyższe	22,1	23,7	26,1	26,7	32,4	32,2
3. nieco wyższe	46,1	44,6	45,9	46,2	37,9	35,5
4. takie same	23,1	19,1	14,9	16,6	16,6	10,5
5. niższe	0,5	0,8	0,2	0,2	0,2	1,1
saldo (1+0,5×2-0,5×4-5)	7,2	13,2	18,4	15,2	20,6	30,4

ZMIANA CEN – PRZEWIDYWANIA

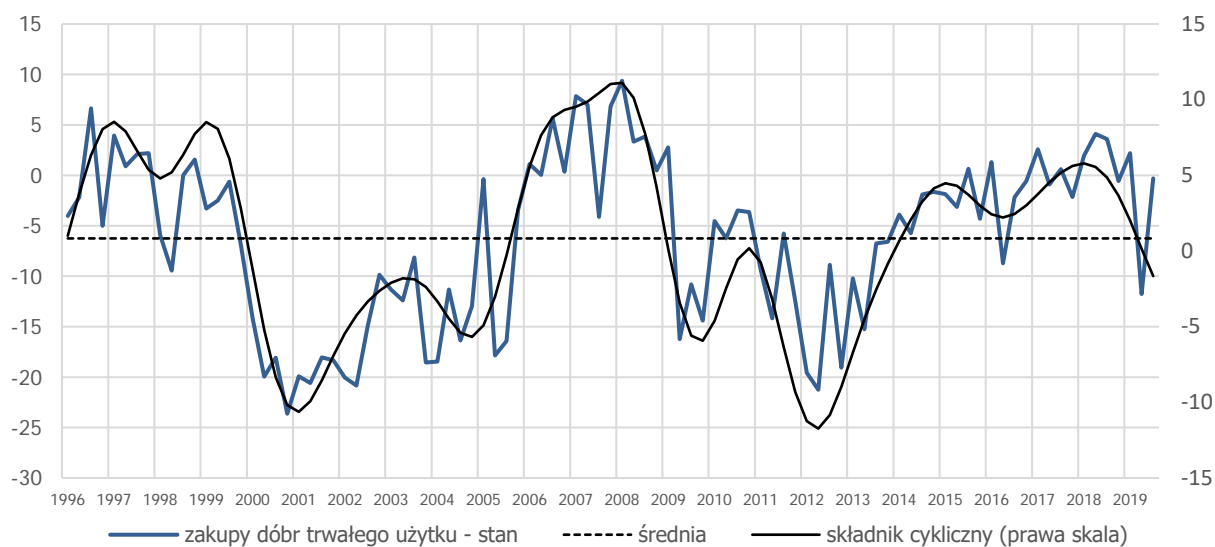
warianty odpowiedzi - odsetki	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019
1. wzrost cen będzie szybszy	19,1	31,2	38,3	35,0	30,9	42,6
2. ceny wzrastać będą tak samo	39,7	47,5	44,0	44,8	46,7	39,8
3. ceny wzrastać będą wolniej	12,8	6,9	8,3	9,5	8,3	10,7
4. ceny będą mniej więcej takie same	28,4	14,1	8,7	9,7	13,0	6,4
5. ceny nieco zmaleją	0,0	0,3	0,7	1,1	1,1	0,5
saldo (1+0,5×2-0,5×4-5)	24,8	47,6	55,3	51,4	46,7	58,7

BEZROBOCIE W KRAJU – PRZEWIDYWANIA

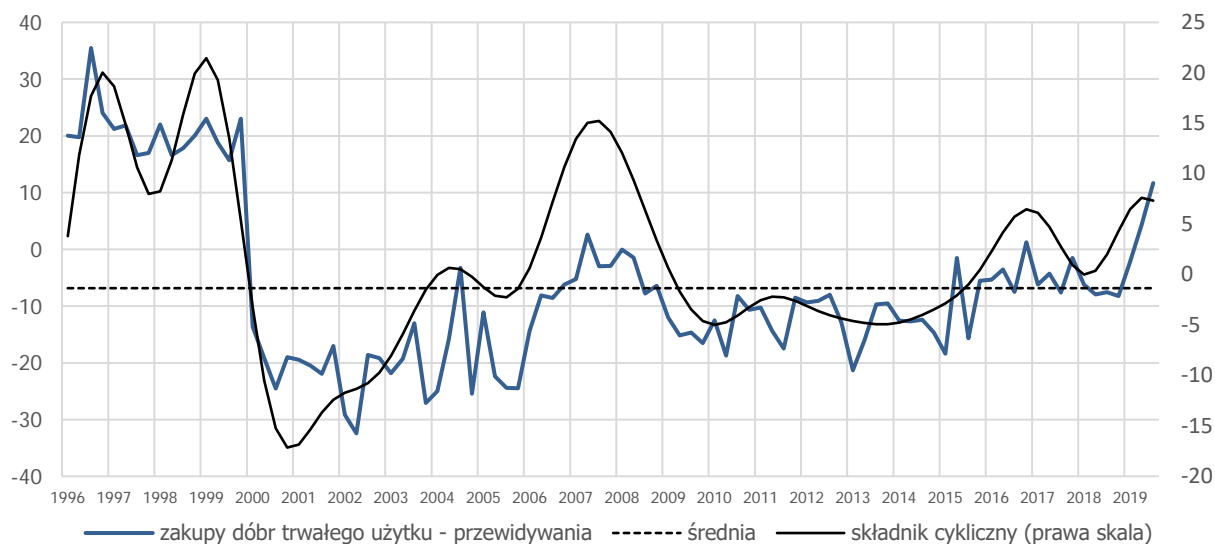
warianty odpowiedzi - odsetki	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019
1. gwałtownie wzrośnie	0,6	2,0	1,4	1,0	12,0	6,8
2. nieznacznie wzrośnie	12,5	14,9	16,1	15,1	22,7	18,6
3. pozostanie takie samo	50,0	43,8	53,2	52,3	41,3	48,2
4. nieznacznie zmaleje	36,1	37,3	26,1	30,0	19,3	22,1
5. gwałtownie zmaleje	0,9	1,9	3,2	1,7	4,7	4,3
saldo (1+0,5×2-0,5×4-5)	-12,1	-11,1	-6,8	-8,1	9,1	0,8

ZAKUPY DÓBR TRWAŁEGO UŻYTKU – STAN

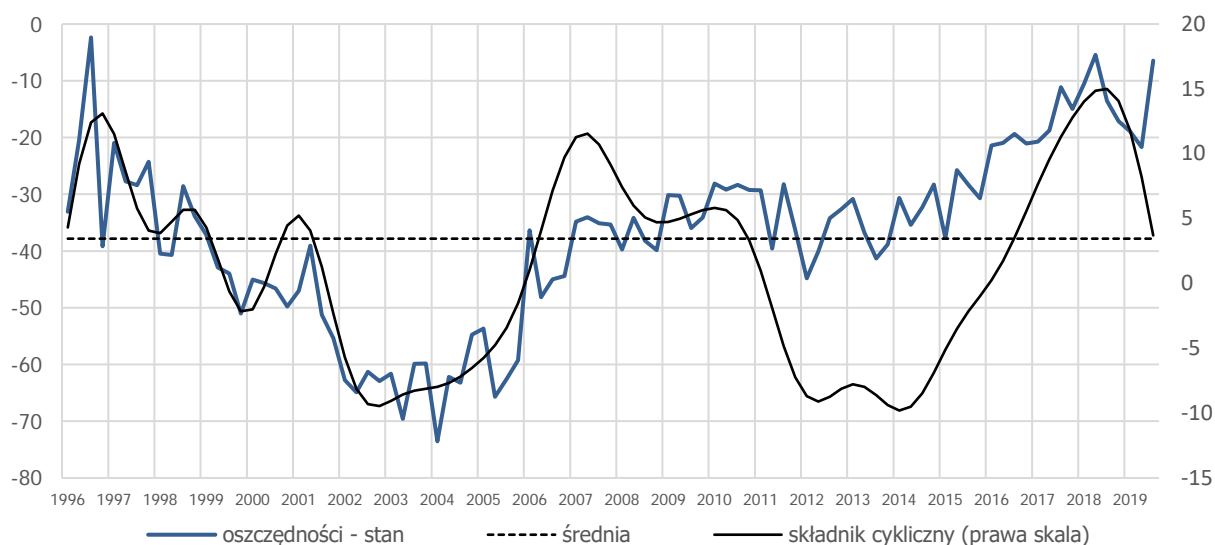
warianty odpowiedzi - odsetki	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019
1. tak, teraz właśnie jest odpowiedni czas	12,7	14,0	13,1	13,7	13,7	15,5
2. obecny czas nie jest ani dobry, ani zły	78,7	75,7	73,2	74,8	60,8	68,7
3. nie, nie jest to czas odpowiedni	8,6	10,4	13,7	11,5	25,5	15,8
saldo (1.-3.)	4,1	3,6	-0,5	2,2	-11,8	-0,3

ZAKUPY DÓBR TRWAŁEGO UŻYTKU – PRZEWIDYWANIA

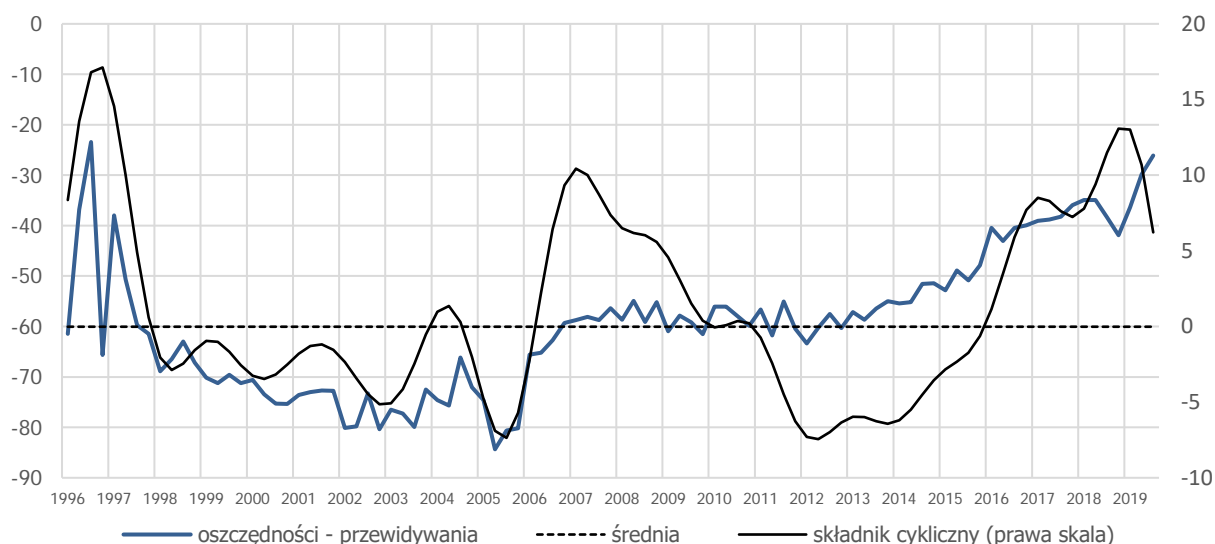
warianty odpowiedzi - odsetki	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019
1. dużo większe	4,5	5,4	6,6	6,3	14,4	8,3
2. nieco większe	11,6	12,8	16,3	14,6	17,3	25,9
3. podobne	60,9	57,8	50,2	57,5	46,7	50,1
4. nieco mniejsze	9,6	9,3	7,9	11,7	5,7	12,2
5. dużo mniejsze	13,4	14,7	19,0	9,9	15,9	3,5
saldo (1+0,5×2-0,5×4-5)	-7,9	-7,6	-8,2	-2,2	4,3	11,7

OSZCZĘDNOŚCI – STAN

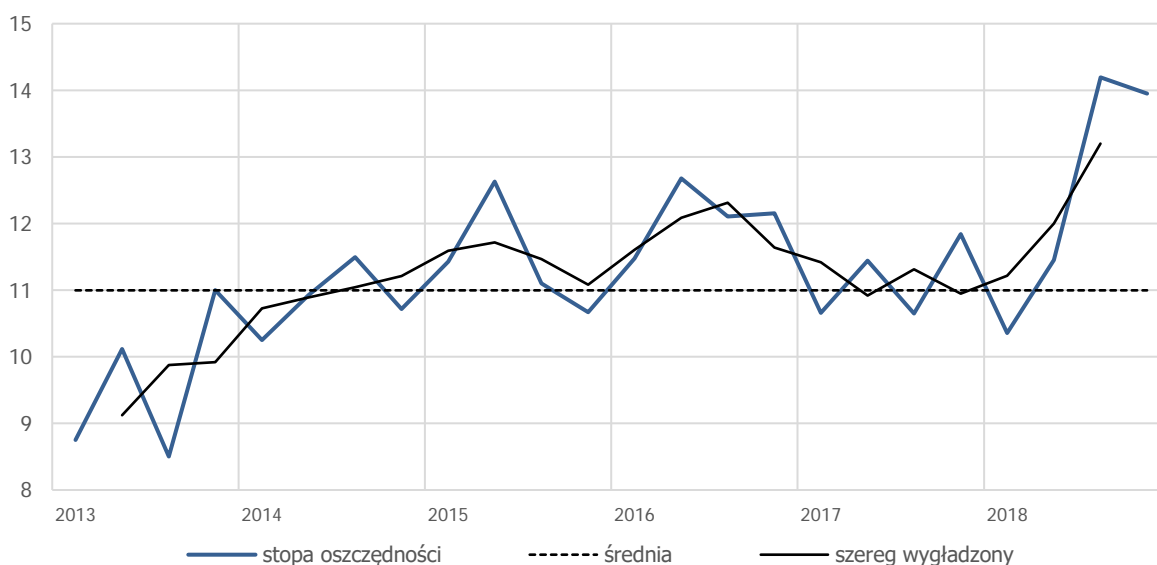
warianty odpowiedzi - odsetki	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019
1. bardzo dobry czas, aby oszczędzać	7,0	5,0	6,6	4,0	5,2	8,7
2. dobry czas, aby oszczędzać	40,5	35,7	33,1	33,7	29,8	37,3
3. raczej niekorzystny czas, aby oszczędzać	39,5	45,8	40,2	45,0	46,3	40,5
4. bardzo niekorzystny czas, aby oszczędzać	12,9	13,5	20,2	17,3	18,7	13,5
saldo (1+0,5×2-0,5×3-4)	-5,5	-13,5	-17,1	-18,9	-21,7	-6,5

OSZCZĘDNOŚCI – PRZEWIDYWANIA

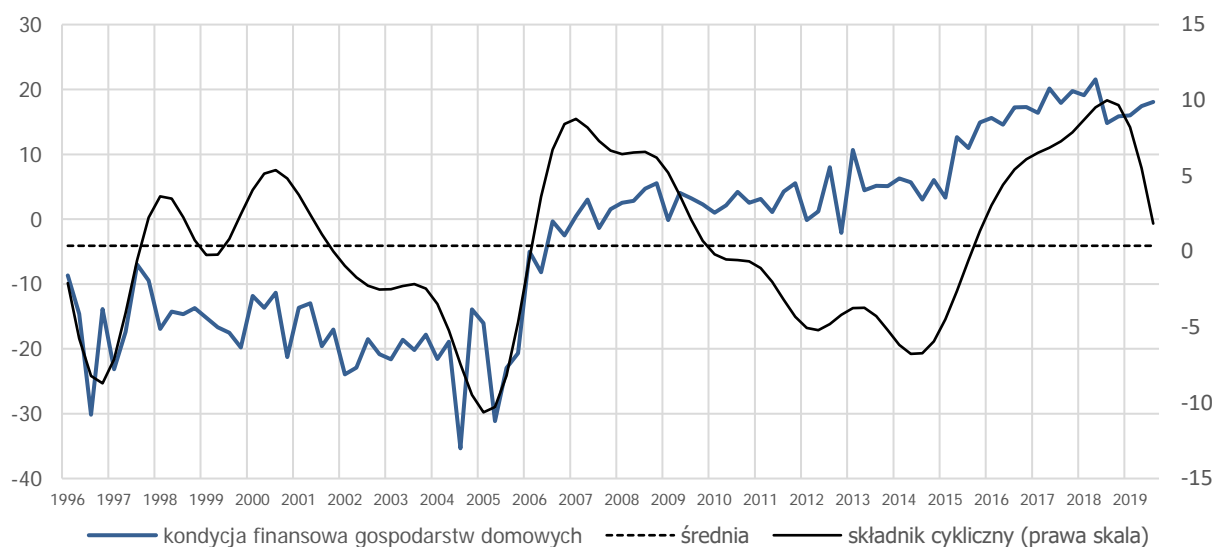
warianty odpowiedzi - odsetki	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019
1. bardzo duże	3,3	4,9	2,4	4,3	7,3	5,9
2. dość duże	21,0	17,9	18,5	19,7	22,3	24,3
3. znikome	54,0	49,9	50,8	51,1	44,0	51,4
4. żadne	21,7	27,3	28,2	25,0	26,3	18,4
saldo (1+0,5×2-0,5×3-4)	-34,9	-38,4	-41,9	-36,4	-29,9	-26,1

STOPA OSZCZĘDNOŚCI

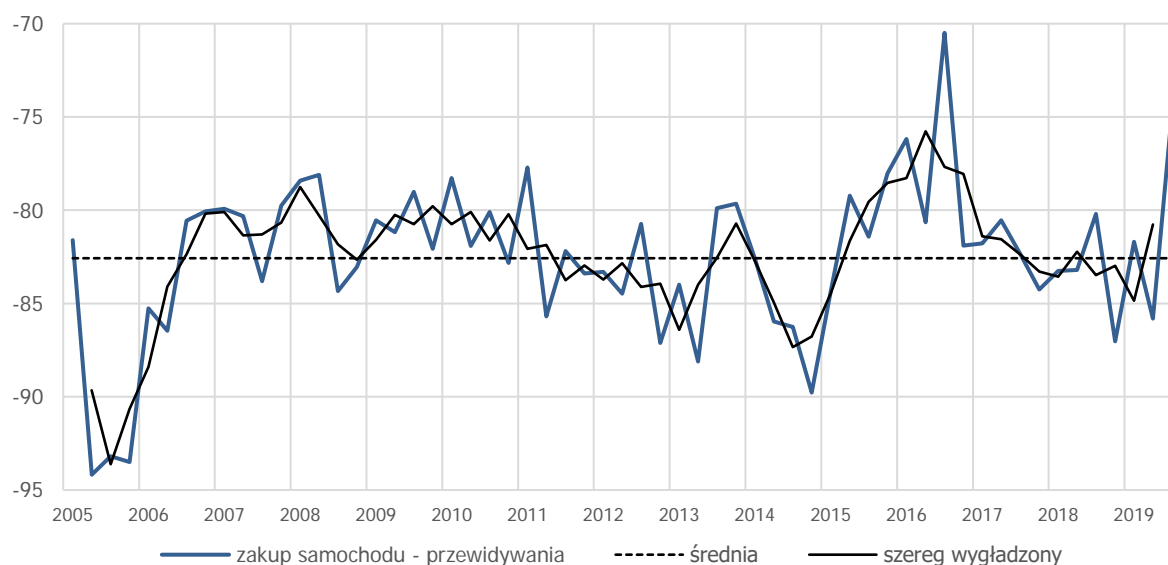
warianty odpowiedzi - odsetki	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019
1. więcej niż 30 % dochodów	4,2	3,7	4,5	7,0	10,2	6,5
2. od 20 % do 30 % dochodów	4,8	11,8	6,8	9,2	13,8	16,6
3. od 10 do 20 % dochodów	34,4	33,8	26,3	25,1	33,8	36,9
4. mniej niż 10 % dochodów	56,6	50,7	62,3	58,7	42,2	40,0
saldo ($1 \times 0,35 + 2 \times 0,25 + 3 \times 0,15 + 4 \times 0,05$)	10,7	11,8	10,4	11,5	14,2	14,0

KONDYCJA FINANSOWA GOSPODARSTW DOMOWYCH

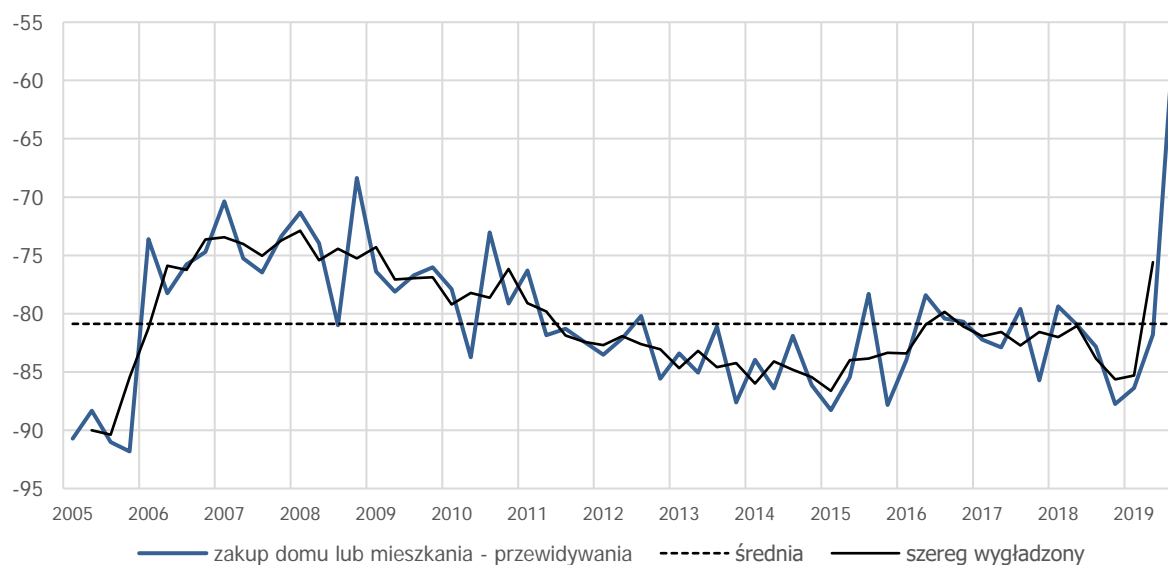
warianty odpowiedzi - odsetki	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019
1. wpadamy w długi	3,1	7,6	3,9	4,0	2,8	5,3
2. przejadamy nasze oszczędności	6,6	9,0	9,4	11,0	12,0	10,2
3. nasz dochód z trudem starczy	37,7	31,9	41,3	38,7	37,5	31,6
4. nieco oszczędzamy	49,3	48,8	42,3	41,9	42,6	49,3
5. dużo oszczędzamy	3,3	2,6	3,2	4,5	5,0	3,8
saldo ($5 + 0,5 \times 4 - 0,5 \times 2 - 1$)	21,5	14,8	15,8	16,0	17,4	18,0

ZAKUP SAMOCHODU – PRZEWIDYWANIA

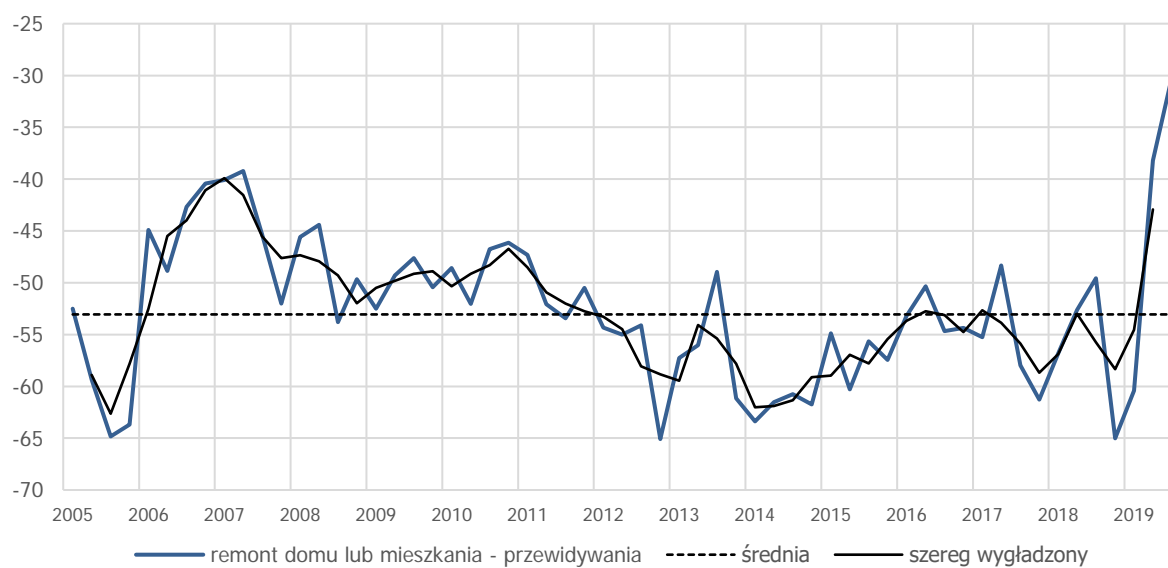
warianty odpowiedzi - odsetki	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019
1. bardzo duże	2,1	1,3	1,5	1,9	2,2	2,0
2. dość duże	4,6	3,7	2,2	4,6	3,1	7,2
3. niewielkie	11,1	23,1	13,3	15,0	10,2	20,8
4. zdecydowanie żadne	82,1	71,8	82,9	78,4	84,5	70,0
saldo (1+0,5×2-0,5×3-4)	-83,2	-80,2	-87,0	-81,7	-85,8	-74,8

ZAKUP DOMU LUB MIESZKANIA – PRZEWIDYWANIA

warianty odpowiedzi - odsetki	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019
1. zdecydowanie tak	3,8	3,4	2,3	1,7	4,2	5,9
2. możliwe	4,2	2,2	3,4	3,0	2,8	14,0
3. raczej nie	10,3	14,1	5,1	11,5	11,1	17,3
4. zdecydowanie nie	81,7	80,3	89,2	83,8	81,9	62,8
saldo (1+0,5×2-0,5×3-4)	-81,0	-82,8	-87,7	-86,4	-81,8	-58,6

REMONT DOMU LUB MIESZKANIA – PRZEWIDYWANIA

warianty odpowiedzi - odsetki	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019
1. bardzo duże	5,2	6,0	3,7	5,2	12,7	6,0
2. dość duże	13,3	12,2	7,6	9,2	11,8	24,5
3. niewielkie	33,8	40,3	32,1	30,7	37,5	42,0
4. zdecydowanie żadne	47,7	41,5	56,6	54,9	38,0	27,5
saldo (1+0,5×2-0,5×3-4)	-52,6	-49,6	-65,0	-60,4	-38,2	-30,1

IX. SUMMARY

IRG SGH barometer

In the 3rd quarter of 2019 general economic situation in Poland worsened. The IRG SGH barometer (BARIRG) decreased by 4.5 pts to -5.2 pts, and is 9.5 pts down from the respective year 2018 figure now. Usually, at this time of a year the indicator grows since positive seasonal factors are still strong. This year, however, the barometer turned to downswing, primarily due to declining tendencies in the manufacturing, construction and motor transport industries, with the banking, trade and households moving in a side trend.

Agriculture

In the 3rd quarter of 2019 situation in the Polish agriculture improved again, however, the improvement was weaker than one quarter earlier. The agricultural confidence indicator (IRGAGR) grew by 4.8 pts to 1.0 pts, due to an increase in farms' income – the smoothed money income indicator, one of the two components of IRGAGR, rose by 8.2 pts to -2.8 pts (in the 2nd quarter it increased by 9.2 pts). On the other hand, farmers' confidence diminished. The confidence indicator, the second component of IRGAGR, declined by 2.0 pts to 8.5 pts. For the first time since the beginning of 2017 the general indicator and its components increased on the annual basis. IRGAGR broke through the long-term trend line. It might suggest that its declining tendency, which began at the turn of 2017/2018, came to an end. Nevertheless, the increase in the agricultural activity was of seasonal nature. Farmers expect their financial situation to improve in the next quarter, and the majority of the balances grew on the quarterly and annual bases, but usually in the fourth quarter of a year agricultural activity slows down due to unfavourable weather, so, taking it all into account, it is hard to be optimistic about farming prospects in the near future.

Manufacturing industry

Usually, the 3rd quarter of a year is a peak of manufacturing activity. This year, however, the industry recorded a slump, with the confidence indicator (ICI) dipping in September 6.6 pts down from the June figure. It is now lower than in September, 2018 by 12.1 pts. The signs of contraction, which were noted in the 2nd quarter, reinforced. The declining mid-term tendency burgeoned. Manufacturers were getting more and more pessimistic about their business prospects from month to month. Positive seasonal factors are expected to cease in the next quarter, and the industry will be affected by cyclical factors which have been negatively influencing manufacturing activity for many months.

Construction

In the 3rd quarter of 2019 the construction confidence indicator (IRGCON) declined by 11 pts to 11.4 pts, and is now by 12.6 pts lower than in the third quarter of 2018. Despite the fact that a summer is the most favorable season for the industry, deterioration in terms of production, employment, capacity utilization, investment, orders, firms' financial situation and their assessment of the situation in the branch and in the economy was recorded. Particularly worrying are the survey results for complete construction of buildings. On the other hand, state enterprises performed the best in all respects.

Trade

Business situation in the trade sector deteriorated in the 3rd quarter of 2019. The IRG SGH trade confidence indicator (IRGTRD) quarterly decreased by 2.8 pts to -1.5 pts. However, it is now 4.5 pts up from the respective year 2018 figure, but 1.4 pts down from the third-quarters' average over the last ten years (which amounts to -0,1 pts). Though the confidence indicator and the balances of: traders' general and financial situation, purchases of locally produced goods, employment and storage space declined,

the surveyed firms assessed their general economic situation as good. They expect their trading activity to increase somewhat over the next two quarters.

Banking

In the 2nd quarter of 2019 the IRG SGH banking confidence indicator (IRGBAN) increased from -21.2 pts to 11.9 pts. The increase was mainly caused by a rise in the balances of the result on banking activity and profits. According to the surveyed banks, they still face some serious issues. The most significant ones are unstable laws and regulations, high tax burden and low demand for banking services. All factors combined are expected to diminish banks' profits in the 3rd quarter.

Households

In the 3rd quarter of 2019 consumer confidence improved. The IRG SGH consumer sentiment index (IRGKGD) quarterly increased by 3.4 pts, offsetting the decline recorded in the previous quarter (3.2 pts). It is now 1.9 pts up from the respective last year figure. For the last two and a half years consumer sentiments have been very volatile what makes hard to examine and predict the medium-term tendency. The volatility is caused by uncertainty about the magnitude of the expected slowdown in the economy. However, consumers better assess the prospects of the economy and their future ability to save, and are less afraid of getting unemployed. On the other hand, they expect their financial situation to worsen. All in all, the current state of households is inconsistent, and it is difficult to say to what degree the growth is solid and its drivers are strong and stable.